

CATÀLEG DE CAMINS DEL TERME MUNICIPAL DE BANYALBUFAR

Í N D E X

CATÀLEG DE CAMINS DEL TERME MUNICIPAL DE BANYALBUFAR

Coordinador: Antoni Reynés Trias
Autors: Guillem Alomar Canyelles
 Maria Coll Mestre
 Jaume Ripoll Martorell
 Francesca R. Rotger Moyà
 Ma. del Mar Taltavull Manchado

© Consell de Mallorca. Departament de Medi Ambient i Natura, 2007

1.PRESENTACIÓ 1
 2.INTRODUCCIÓ.....2
 2.1 Consideracions jurídiques.....2
 2.1.1. La propietat dels camins públics.....2
 2.1.2. Règim jurídic dels camins públics.....2
 2.1.3. Accés al registre de la propietat 2
 2.1.4. Inventari de béns de corporacions locals 3
 2.1.5. L'expedient d'investigació.....4
 2.1.6. La recuperació de l'ofici (art. 70 i 71 RBEL) 4
 2.1.7 Camins d'accés a la mar 4
 2.2. Metodologia 6
 2.2.1. Relació de camins documentats no localitzats 8
 3.FONTS CONSULTADES.....10
 3.1. Arxivístiques 10
 3.1.1. Arxiu Municipal de Banyalbufar (AMB) 10
 3.1.2. Arxiu Municipal d'Esporles (AMEsp) 13
 3.1.3. Arxiu Municipal d'Estellencs (AMEst) 13
 3.1.4. Arxiu General del Consell de Mallorca (AGCM) 13
 3.1.5. Arxiu del Regne de Mallorca (ARM) 14
 3.1.6. Consell de Mallorca (Departament de Medi ambient i natura) 15
 3.1.7. Consell de Mallorca (Vies i obres).....15
 3.1.8. Arxiu de la Comissió Insular d'Urbanisme del Consell de Mallorca (ACIU).....15
 3.1.9. Arxiu de la Conselleria d'Agricultura i pesca del Govern Balear (ACAP).....15
 3.1.10. Arxiu del Ministeri d'Obres Públiques, transports i medi ambient (Demarcació de Costes de Balears)(AMOP) 15
 3.1.11. Registre de la propietat núm. 5 de Palma.....15
 3.1.12. Registre de la propietat núm. 8 de Palma.....16
 3.1.13. Registre de la propietat núm. 10 de Palma.....16
 3.1.14. Archivo Histórico Militar de Madrid (AHM).....16
 3.1.15. Archivo del Museo Militar de San Carlos (AMSC).....16
 3.1.16. Instituto Geográfico Nacional.....16
 3.1.17. Annex. *Plan Nacional de Vías Provinciales*. 16
 3.2. Bibliogràfiques 20
 3.3. Cartogràfiques 22
 4. CATÀLEG 23
 4.1. Relació dels camins inventariats 23
 4.2. Relació dels camins documentats 24

4.3. Relació dels camins amb interès constructiu.....25
 4.4. Relació dels camins amb interès excursionista 26
 4.5. Fitxes dels camins inventariats.....27

Núm.

(1) Camí de sa Pedra de s'Ase.....27
 (2) Camí de sa Siquia de Baix 38
 (3) Camí de Can Pico / Camí dels Gats 43
 (4) Camí de sa Teulera.....51
 (5) Camí de Son Bauçà / Camí de ses Teules 55
 (6) Camí d'Estellencs.....62
 (7) Camí de Bunyola / Camí de Son Bunyola / Camí de sa Volta des General.....82
 (8) Camí Vell des Port des Canonge / Camí des Pescadors.....95
 (9) Camí des Correu / Camí de Son Sanutges / Camí de la font de la Vila/
 Camí de Son Albertí 100
 (10) Camí des Rafal / Camí de sa Costa 125
 (11) Camí de Can Gelabert 139
 (12) Camí des Amoradors 143
 (13) Camí des Port des Canonge / Camí de Son Coll.....148
 (14) Camí des Moli / Camí de s'Era des Fossar / Camí des Còs.....156
 (15) Camí de sa Galera / Camí dels Horts 168
 (16) Camí des Cireral / Camí de sa Comuna / Camí des Cementeri.....185
 (17) Carretera de Planícia.....194
 (18) Camí Antic de Planícia 198
 (19) Camí de Jovera / Camí de ses Fonts a Planícia.....209
 (20) Camí de Ca Na Gropa.....213
 (21) Camí de sa Coma d'en Batle.....216
 (22) Camí des Carro / Camí de sa Mola.....220
 (23) Camí Nou de Planícia.....227
 (24) Camí de sa Font de s'Obi a la carretera de Planícia.....235
 (25) Camí de sa Siquia de Dalt.....238
 (26) Camí de sa Marina / Camí de Na Ferranda / Camí des Pescadors /
 Camí de Can Font 241

(27) Camí de Son Valentí / Camí de Son Balaguer.....251
 (28) Camí de sa Cova.....255
 (29) Camí Vell de Son Valentí.....260
 (30) Camí de Can Fura 264
 (31) Pas de sa Mola.....268
 (32) Camí des Port 272
 (33) Camí de ses Mosqueres 278
 (34) Camí de sa Font des Garbell 282
 (35) Camí des Pla des Cavall 287
 (36) Camí de Son Bunyola 291
 (37) Camí de ses Planes 297
 (38) Camí de sa Terra Nova / Camí de Son Bujoseta / Camí de Son Bejueta 301
 (39) Drecera des Matar.....309
 (40) Camí de la Font de la Vila a s'Arboçar 313
 (41) Camí 41.....318
 (42) Camí de Son Albertí 322
 (43) Camí de sa Comuna 325
 (44) Camí al Pla des Bandejats.....329
 (45) Camí de Can Tit / sa Calçada.....332
 (46) Camí de Banyalbufar a sa Cova.....335
 (47) Camí 47.....345

5. CONCLUSIONS.....348

6. ANNEX CARTOGRÀFIC

6.1 Mapes temàtics a escala 1 / 12.500.

- 6.1.1. Mapa dels camins inventariats.
- 6.1.2. Mapa dels camins que reuneixen els requisits mínims per a ser inclosos a l'Inventari de Béns Municipal de Banyalbufar.
- 6.1.3. Mapa dels camins amb interès constructiu.
- 6.1.4. Mapa dels camins amb interès excursionista.

6.2 Mapes amb la localització dels camins catalogats a escala 1/ 5.000.

- 6.2.1. Full núm. 670-1-7. Port de Banyalbufar.
- 6.2.2. Full núm. 670-1-8. Banyalbufar.
- 6.2.3. Full núm. 670-2-7. Port des Canonge.
- 6.2.4. Full núm. 670-2-8. sa Granja.
- 6.2.5. Full núm. 698-1-1. Estellencs.

1. PRESENTACIÓ

Els nous usos del sòl, els canvis en la propietat, i sobretot, la manca d'informació sistematitzada sobre la xarxa de camins existents en els diferents municipis, així com de la seva titularitat, fan que la gestió d'aquests camins s'hagi convertit en una qüestió problemàtica.

El desconeixement de la titularitat o fins i tot de les característiques d'aquests camins, propicia el tancament i la destrucció de molts d'ells.

Per tal de col·laborar amb els ajuntaments en l'aclariment dels dubtes que es poden presentar en la gestió dels citats camins, el Consell de Mallorca elabora el catàleg de camins dels diferents termes municipals, amb els següents objectius:

- Recopilar la documentació existent sobre els camins, que permeti aclarir la titularitat dels mateixos.

- Recollir informació sobre l'estat actual de cada un dels camins, amb especial incidència en els aspectes topològics, constructius, etc.

- Sistematitzar la informació, de tal manera que aquesta sigui aprofitable per a l'elaboració del planejament urbanístic i de l'Inventari de Béns d'Entitats Locals.

Tot i l'esforç realitzat en la recerca de documentació que defineixi la titularitat dels camins, el catàleg s'ha de considerar com un document obert a l'aportació de noves dades documentals que ajudin a aclarir encara més aquesta titularitat.

Honorable Senyora Catalina Julve Caldentey
Consellera Executiva del Departament de Medi Ambient

1

2. INTRODUCCIÓ

2.1. CONSIDERACIONS JURÍDIQUES

2.1.1. LA PROPIETAT DELS CAMINS PÚBLICS

Definició

A l'hora de parlar de la propietat dels camins públics ens hem de remetre als articles 344 del Codi Civil i 74.1 del Text refós de Règim Local:

Art. 344 del Codi Civil: "*Son bienes de uso público, en las provincias y los pueblos los caminos provinciales y los vecinales, las plazas, calles, fuentes y aguas públicas de servicio general, costeadas por los mismos pueblos o provincias*".

Art. 74.1 del Text Refós de Règim Local: "*Son bienes de uso público local, los caminos y carreteras, plazas, calles, paseos, parques, aguas, fuentes, canales, puentes y demás obras públicas de aprovechamiento o utilización generales cuya conservación y policía sean de la competencia de la Entidad Local*".

Aquests dos articles defineixen els camins públics quan tenen un ús públic o general i són competència de l'Entitat Local, o hi ha hagut una intervenció d'aquesta entitat exercint les funcions de conservació i policia dels mateixos. D'aquests dos elements, el més important és l'ús públic, en aquest sentit podem citar la sentència del TS. de 3 de juliol de 1.961 (art. 2.984). "*Para que un camino rural sea de dominio público no es necesario que tal vía tenga, por su origen y condiciones de sostenimiento las características de una obra pública, a la que haya de aplicar la especial legislación sobre carreteras o caminos vecinales; se ha probado el uso público inmemorial, y no se justifica el carácter o condición de privado*". També és evident que dins aquesta definició de l'article 344 del C.C. també hi entren aquells camins de muntanya o rurals, sempre i quan es donin les circumstàncies esmentades anteriorment: ús públic i que la seva conservació sigui competència de l'Administració (Sentència del TS. de 9 de juliol de 1.981, art. 3241).

2.1.2. RÈGIM JURÍDIC DELS CAMINS PÚBLICS

Els camins com a béns d'ús públic són: inalienables, inembargables e imprescriptibles (art. 80 de la LBRL).

D'aquests tres elements el que ara més ens interessa, pel que fa als camins, és el fet de la imprescriptibilitat, ja que evita que els propietaris confrontants pel fet de tancar el camí durant un determinat temps pugui arribar a adquirir la seva propietat per prescripció adquisitiva (usucupió). L'única excepció a tal afirmació seria l'aplicació de l'article 8.5 de l'antic REGLAMENT DE BÉNS DE L'ANY 1955, article que preveu una desafectació làcita d'un bé com d'ús públic pel transcurs de 25 anys, i que per tant a partir de tal data, es podria usucupar. Però el cert és que la dubtosa constitucionalitat d'aquest article - que de fet va en contra del que deia l'antiga Llei de Règim Local de l'any 1955 -, juntament amb la seva derogació pel nou reglament de BÉNS de l'any 1.986, i així com, els llargs terminis que estableix, el fan pràcticament inaplicable.

2.1.3. ACCÉS AL REGISTRE DE LA PROPIETAT

L'article 5.2 del Reglament Hipotecari estableix: "*No obstante lo dispuesto en el artículo anterior, quedan exceptuados de la inscripción:*

^{2º} Los bienes municipales y provinciales de dominio y uso público conforme a la legislación especial"

2

Per tant no són inscribibles els béns municipals d'ús públic, entre els quals, hi ha d'acord amb el ja esmentat art. 74.1 del TRRL, el camins. En aquest sentit tenim al STS. del 23 de setembre de 1.980 la qual afirma "*Una vía municipal de uso público no necesita constar en el Registro de la Propiedad para ser eficaz, frente a todos, tal como se desprende de su naturaleza jurídico-pública (Extra comercio) consagrada en el art. 188 y concordantes LRL en armonía con lo dispuesto en el art. 5 RH*".

També hem de dir que el fet que un camí consti com a privat dins la descripció registral d'una finca no és un element decisiu, ja que la fe pública registral no empara la descripció de la realitat física de la finca inscrita.

Per tant, i davant la impossibilitat d'accés al Registre de la Propietat, encara es reforça més la necessitat de controlar i protegir aquestes vies.

2.1.4. INVENTARI DE BÉNS DE LES CORPORACIONS LOCALS

Aquest control sobre els camins pot venir per incorporar-los a l'INVENTARI DE BÉNS DE LES ENTITATS LOCALS, inventari obligatori (art 17. del Reglament de Béns de les Entitats Locals (RBEL) i regulat, bàsicament a l'article 20.G de l'esmentat text, pel que fa als camins:

20 g) "*Tratándose de vías públicas, en el inventario deberán constar los datos necesarios para su individualización, con especial referencia a sus límites, longitud y anchura*".

Al respecte hem d'esmentar que:

a) Estam davant un inventari purament administratiu. Serveix a la pròpia Corporació pel control del seus BÉNS, per tant, la seva inscripció no és constitutiva. No essent necessària, ni tampoc és regulada, cap tràmit d'informació pública per a procedir a inventariar un bé que, ja de fet, pertany a l'Administració.

b) No té un suport físic determinat. Per la qual cosa és possible incorporar plànols, que en el cas dels camins, informarien clarament del seu recorregut i partions. Inventariar un camí sense establir clarament per on passa no és massa efectiu, i més en els casos d'alguns camins rurals que es poden fer desaparèixer amb certa facilitat. De tota manera en el cas de què algun colindant no estigui d'acord amb el traçat del camí, pot reclamar a l'Administració que realitzi la delimitació o fitació (art. 56 del RBEL). També s'ha de dir que la fitació no és un requisit previ per inventariar un bé immoble com són els camins, en aquest sentit tenim la sentència del TS de 28 de abril de 1.989. "*El deslinde no es requisito previo para el acto de inclusión en el inventario*".

c) El títol d'atribució del camí a la Corporació Municipal pot ésser la Llei (art. 609 del Codi Civil i 10 del RBEL), i en aquest cas, serien d'aplicació els citats articles 344 del Codi Civil i 74.1 del TRRL.

Per tant, quan ens trobem davant un camí que ha estat obert al públic i ha tingut un ús general des de temps immemorial, podem presumir que estam davant un camí públic. Si a més tenim constància de què l'Administració ha intervingut sobre ell, es reforça més la propietat pública del camí, encara que com ja hem dit, aquest darrer element no és tan decisiu com l'ús públic del camí i que estigui obert al públic.

2.1.5. L'EXPEDIENT D'INVESTIGACIÓ

3

Si la Corporació té dubtes sobre la titularitat d'un camí, abans d'inscriure'l també pot iniciar l'expedient d'investigació (Art. 45 i següents del Reglament de BENS Locals). Aquest procediment d'investigació és una bona eina per a poder determinar els drets que els confrontants tenen sobre el camí, ja que se'ls pot requerir perquè aportin els documents, o més elements de prova, sobre els quals fonamenten els seus drets. (art. 49, 50 i 51 del RBEL).

Si la resolució de la investigació, previ informe del Secretari de l'Ajuntament, és favorable a la consideració de públic del bé s'ha de procedir a la seva taxació e inclusió a l'Inventari de BENS Municipals.

2.1.6. LA RECUPERACIÓ D'OFICI (ART. 70 I 71 RBEL)

Art. 70.1: "Las Corporaciones Locales podrán recobrar por sí la tenencia de sus bienes de dominio público en cualquier tiempo".

Art. 71.1: "El procedimiento para la recuperación de la posesión podrá iniciarse a través de las formas previstas en el art. 46".

2. "La recuperación en vía administrativa requerirá acuerdo previo de la Corporación, al que se acompañarán los documentos acreditativos de la posesión, salvo que se trate de usurpaciones recientes".

3. "Este privilegio habilita a las Corporaciones locales para que utilicen todos los medios compulsorios legalmente admitidos, sin perjuicio de que si los hechos urbanísticos tienen apariencia de delito se pongan en conocimiento de la autoridad judicial".

Aquests articles regulen un instrument molt útil per a la defensa dels camins públics, tal qual és la recuperació d'ofici per part de la pròpia Administració. Hem de significar que el que es recupera és la possessió del camí, sense cap tipus de pronunciament sobre la seva propietat. Amb aquest expedient l'Administració d'ofici, sense necessitat d'acudir als tribunals, com han de fer els particulars, pot remoure tancaments de camins efectuats pels confrontants. A més en el cas dels camins, com estam davant un bé d'ús públic, pot exercitar aquesta facultat en qualsevol moment, encara que faci més d'un any que s'ha produït el tancament. També s'ha d'advertir que quant més temps es deixi passar, més probabilitats hi ha de què no prosperi aquesta recuperació d'ofici, ja que es pot arribar a entendre que l'administració ha consentit amb aquesta situació de tancament, i per tant en veu privada d'aquesta prerrogativa tan privilegiada.

2.1.7. CAMINS D'ACCÉS A LA MAR

L'aplicació de la Llei de Costes (Llei 22/88 de 28 de juliol) als camins que porten a la mar, ve donada per l'article 28, als seus paràgrafs primer i segon, els quals estableixen el següent.

28.1.- "La servidumbre de acceso público y gratuito al mar recaerá, en la forma que se determina en los números siguientes, sobre los terrenos colindantes o contiguos al dominio público marítimo-terrestre, en la longitud y anchura que demanden la naturaleza y finalidad del acceso."

28.2.- " Para asegurar el uso público del dominio marítimo-terrestre, los planes y normas de ordenación territorial y urbanística del litoral establecerán, salvo en espacios calificados como de especial protección, la previsión de suficientes accesos al mar y aparcamientos...".

Per tant, aquests dos paràgrafs estableixen l'obligació i deure per part de l'Administració de facilitar i d'habilitar, dintre del seu planejament urbanístic, prou accesos a

4

2.2. METODOLOGIA

L'àrea geogràfica del present estudi és el terme municipal de Banyalbufar i inclou tots aquells camins, tant de ferradura com de carro, asfaltats o no, que reuneixen alguna d'aquestes característiques: camins que apareixen documentats als arxius consultats; camins que destaquen per les seves característiques constructives, tals com l'empedrat i alguns dels seus elements (ratlletes i cadena), la presència d'escopidors, clavegueres, escalons, pedres passadores i ponts, marges, parets i parellons; camins que formen part de rutes excursionistes clàssiques i així apareixen a la bibliografia especialitzada; i altres camins recollits de fonts orals.

Per contra s'ha exclòs de l'estudi les següents carreteres, per ser competència del Consell de Mallorca:

- Carretera de Pollença a Andratx, Ma-10.

Per a la realització d'aquest estudi, la metodologia s'ha basat en una sèrie de passes: la revisió de la bibliografia i cartografia existent, la recerca documental als arxius, el recorregut sistemàtic dels camins localitzats a les fonts escrites (dut a terme entre els mesos de març i setembre de 2007) realitzat amb l'ajuda del GPS i la fotografia aèria de l'any 2002, traslladant-los als fulls del "Mapa Topogràfic Balear", escala 1/5.000 de la Conselleria d'Obres Públiques i Ordenació del Territori (1994), les entrevistes a persones majors de Banyalbufar que ajuden a aclarir els noms, traçats i característiques dels camins, i finalment, la redacció de l'estudi.

L'estructura final del treball està dividida en cinc capítols: la present introducció per definir les consideracions jurídiques i la metodologia; el capítol dedicat a les fonts consultades, bàsic per a situar i localitzar l'origen de la documentació emprada; el catàleg, format principalment per les fitxes dels camins i que inclou un mapa orientatiu de cada camí catalogat; les conclusions, on en base a la documentació localitzada i el treball de camp es determinen aquells camins pels quals es recomana la inclusió a l'inventari de béns municipal o l'obertura d'un expedient d'investigació (segon l'apartat 2.1.5), la protecció d'aquells que tenen interès constructiu, així com un llistat dels camins als quals els és d'aplicació l'article 28 de la Llei de Costes (apartat 2.1.7); i per últim un annex cartogràfic que conté, per una banda, els mapes escala 1/5.000 on s'ha marcat el traçat dels camins i, per altra, mapes temàtics que agrupen els camins catalogats, els públics, els camins amb interès constructiu i els que formen part de rutes excursionistes.

El traçat del camí als mapes 1/5000 apareix dibuixat d'acord amb la seva tipologia. Cadascun d'aquests camins es pot identificar pel seu número de registre que apareix a l'inici i al final del camí així com al llarg del seu traçat per a facilitar el seu seguiment.

La fitxa dels camins està dividida en els següents apartats: en primer lloc apareix el número del camí, que es correspon al lloc que ocupa en la relació de camins inventariats, i el seu nom, que reflecteix la denominació tradicional o amb què apareix a la documentació. En alguns casos no hi ha un topònim clar, en aquests casos apareix el número de la fitxa del catàleg que li correspon.

A l'apartat de localització s'especifica el municipi, els fulls del mapa 1:5000 on es troba, l'inici, el final i la longitud total.

L'apartat dedicat a la documentació localitzada fa referència al tipus de documentació, que pot ser de diversos tipus: camí veïnal, camí públic, camí en el que s'han realitzat obres per part de les administracions, etc

6

la mar. Per a l'obtenció dels terrenys necessaris per assolir aquest objectiu, s'ha d'acudir als mecanismes previstos a la legislació urbanística (Art. 52.2 del Reglament de la Llei de Costes).

I per a completar els mecanismes que garanteixen l'accés a la mar, la mateixa llei estableix el següent, a l'esmentat article 28:

28.3.- "Se declaran de utilidad pública a efectos de expropiación o de la imposición de la servidumbre de paso por la Administración del Estado, los terrenos necesarios para la realización o modificación de otros accesos públicos al mar y aparcamientos, no incluidos en el apartado anterior".

Per tant i en virtut d'aquesta llei, l'Administració sempre podrà crear un accés a la mar, essent declarats d'utilitat pública, segons la mateixa llei, els terrenys necessaris per a la seva constitució. Al Reglament de la llei s'especifica quin és el procediment a seguir en aquest cas: Art. 53.2: "Para la realización o modificación de los accesos públicos y aparcamientos indicados en el apartado anterior, el Servicio Periférico de Costas, formulará el correspondiente proyecto y lo someterá a información pública durante treinta días y a informe de la Comunidad Autónoma y del Ayuntamiento. La aprobación del mismo llevará implícita la declaración de necesidad de ocupación, procediéndose a continuación conforme a lo previsto en la legislación de expropiación forzosa".

Per altra banda, s'ha de destacar el deure que, també per llei, s'imposa a l'Administració respecte a mantenir oberts aquests accessos públics a la mar. Així tenim, en aquesta mateixa llei, a la seva disposició transitòria 3.6, el següent:

"Los accesos públicos al mar actualmente existentes y los construidos en virtud de planeamiento urbanístico aprobado con anterioridad a la entrada en vigor de esta ley permanecerán destinados al uso público, abriéndose al público cuando no lo estuvieran".

5

L'apartat de senyalització inclou la presència de fitxes, pintades, indicadors i panells que facilitin la seva localització i seguiment. Igualment l'apartat de delimitació lateral informa de l'existència de reixes i/o parets.

A l'apartat de limitacions de pas es fa constar l'existència de cartells de prohibició de pas per accedir al camí, i de barreres tancades i/o cadenes presents en el moment de la visita (de març a setembre de 2007).

A les observacions s'assenyala l'interès excursionista i altres observacions de caràcter general.

A continuació s'indiquen les recomanacions que afecten al camí segons les conclusions del catàleg (apartat 5).

A l'apartat de trams s'inclou l'inici i final de cada tram, la seva tipologia, on es diferencia per la seva amplada i grau d'elaboració: pistes, camins de carro, camins de ferradura i tiranys.

Pel que fa a la descripció del tipus de ferm, s'especifica si és asfalt, formigó, grava, macadam, terra o empedrat. Així mateix, l'apartat d'amplada recull l'amplada mínima del camí i als casos que sigui considerablement major, també l'amplada màxima. També s'inclou la longitud total del tram.

El seguiment del camí engloba el nivell de dificultat d'aquest (sense problemes, fàcil, regular i difícil). L'estat del camí queda establert, dins l'apartat del mateix nom, segons l'estat del ferm, dels marges i les parets, així com l'existència de vegetació i altres obstacles que puguin impedir el trànsit; així l'estat del camí pot ésser bo, regular o dolent. També s'especifica l'interès constructiu o no del camí.

S'especifica a cada tram l'aparició d'elements constructius com escalons, ratlletes, cadenes, marges de subjecció, parets, parellons, escopidors, clavegueres, pedres passadores, quals empedrats, pujadors i ponts.

Els tres darrers apartats de la fitxa fan referència a les fonts consultades per a fer l'estudi: a l'apartat de documentació arxivística s'apunta la cita on apareix el camí i la signatura del document, que es pot localitzar al capítol dedicat a les fonts consultades. A l'apartat de documentació bibliogràfica es recullen els llibres i altres publicacions on també apareix qualche camí. Finalment, a l'apartat de cartografia on apareix el camí s'han inclòs els mapes històrics, militars, de publicacions excursionistes, del cadastre, de la COPOT i altres, on podem trobar el traçat del camí estudiat.

Per últim, les entrevistes fetes a persones majors de Banyalbufar, recollides a les fonts orals, aporten informacions sobre l'ús que s'ha fet dels camins al llarg dels anys i aporten informació que sovint no apareix als llibres.

7

2.2.1. RELACIÓ DE CAMINS DOCUMENTATS NO LOCALITZATS

Es tracta d'aquells camins que apareixen a la documentació i que no ha estat possible identificar. En alguns casos existeix la possibilitat que es localitzin actualment dins sol urbà, mentre que en els altres casos, ni la documentació, ni el treball de camp, ni les fonts orals consultades, han permès aclarir el traçat del camí.

Els camins que s'inclouen dins aquest grup són:

Camí des Figueralet

El 12 d'octubre de 1584 Elionor, vídua de Joan Mas, establí a Jaume Vich una vinya, "...vinea vero affrontatur ex una parte cum itinere regio quo itur ad locum de Stallenchs Et ex alia parte cum vinea Gregorii Vich Et ex alia parte cum vinea Bernardi Vives Et ex alia parte cum camino sanderio quo itur al figaielet Et ex alia parte cum vinea Petri Joannis Gregorii Et ex alia parte cum vinea Petri Vich..." (ARM. ECR 739).

Camí de Can Prim

El 31 de març de 1937 l'Ajuntament de Banyalbufar pagava una partida de 144 pesetes a Miquel Cabot Bordoy per jornals invertits en la neteja de camins veinals, entre els quals apareix el camí de Can Prim (AMB. Sign. 300).

DAMÍ ?

EN SESSIÓ PLENÀRIA CELEBRADA PER L'AJUNTAMENT DE BANYALBUFAR EL 22 DE DESEMBRE DE 1966 ES CONCEDÍ PERMÍS A UN VEÏNAT "...LA CONSTRUCCIÓ DE UNA CARRETERA DE SEIS METROS DE ANCHO COMPLETAMENTE ASFALTADA, EN LA PORCIÓN DE PINAR ADQUIRIDA DE UNA SEGREGACIÓN DE LA FINCA SON VALENTI..." (AMB. SIGN. 35).

DAMÍ ?

EN SESSIÓ PLENÀRIA CELEBRADA PER L'AJUNTAMENT DE BANYALBUFAR EL 3 D'AGOST DE 1907 EL SR. BATLE "...MANIFESTÓ TENER NOTICIAS FIDEDIGNAS DE QUE SEBASTIÁN TOMÁS CABOT, EN VARIAS OBRAS QUE HA VERIFICADO EN SU PROPIEDAD DENOMINADA SOLIVÁ DEN VICH, HA DESVIADO EL CURSO DE LAS AGUAS PLUVIALES, Y DARÁ MUCHOS PERJUICIOS EN EL CAMINO VECINAL ANTIGUO, Y EL AYUNTAMIENTO DESPUÉS DE DISCUTIDO SUFICIENTEMENTE, ACORDÓ, SE LE ORDENE QUE EN EL PLAZO DE SEIS DIAS DEJE EXPEDITO EL CURSO PRIMITIVO DE DICHAS AGUAS..." (AMB. SIGN. 20).

DAMÍ ?

EL 22 D'AGOST DE 1662 PERE JERÓN VIVES, LLOCINTENENT DEL PROCURADOR REIAL, VA PORTAR EL PLET ENTRE VEÏNATS DE BANYALBUFAR "...SOBRA UNA PRETENTIO QUE TENEN DE UNA SEQUIA, Y AXI FONCH DIT PER ME, ILS VICH QUE UNA SEQUIA QUE TE PER AHONT PASA AYGUA PER REGAR A UN HORT QUE TE, LA QUAL SEQUIA PASA PER UN CAMI QUI VA AN EL DIT HORT Y A UNA VIÑYA DE BERNAT VIVES, Y AXI DIU QUE LO DIT JOAN VICH TOIDS LI HA REBLERTA LA DITA SEQUIA, DEMENERA QUE ELL NO POT PASAR LA AYGUA PER REGAR LO DIT HORT, Y AXI DEMANE QUE LI ADMINISTREN JUSTITIA..." (AMB. SIGN. 650).

Camí dels Pescadors

8

El 13 de març de 1662 Pere Joan Thomàs venia a Joan Antoni Thomàs una porció de vinya i garriga, "...Et affrontatur dicta portio vinee et garrigia ex una parte cum camino dicto dels pescadors et ex alia parte cum vinea Joanna Thomas Domicella, ex alia parte cum turris de hocolo? Joannis Picornell, ex alia parte cum vinea Joannis Vich als. Toyos..." (ARM. ECR 740).

Camí del Molinàs

El 8 de novembre de 1588 Caterina Ambrossa, vídua de Jaume Ambrós, concedia a Jerònia, muller de Pere Comallonga, un censal sobre les seves propietats: "...seretum vero siveral affrontatur ex una parte cum camino quo itur ad possessionem de Bunyola et ex alia parte cum torrente del malvesí et torrente cum camino vocato lo molinas quo itur al pinar de Bunyola et ex alia parte cum vinea et olivari Petri Alberti et ex alia parte cum troceo olivaris vocato lo mantallet Matheu Alberti maioris et ex alia parte cum olivari Bernardi Font..." (ARM. ECR 739).

CAMÍ DE LA COMUNA

El 5 de març de 1589 Jaume Joan Thomàs venia a Pere Vallespir unes cases a Banyalbufar "...et affrontatur dictae domus ex una parte cum vinea de la Comuna et ex alia parte cum currallo Jacobi Vich et ex alia parte cum currallo vidue Balaguera et ex alia parte cum domibus dirutis herederum magnifici Michaelis de Pax..." (ARM. ECR 739).

A 19 de juliol 1660 es data l'inventari de l'heretat de Jaume Albertí, fill de Mateu: "Item sa satroba (sic) en dita heretat una vinya [...] que afronta de una part ab un trosset de terra anomanat lo fosar dels cans, y de altre part ab un tros de moscatells y un camp de Jaume Albertí fill de matheu, y de altre part ab lo torrent, junt a la Comuna, y de Altre part ab lo Camí per ahont se va a mar y a la dita Comuna" (AMB. Sign. 650).

El 7 de gener de 1659 Jaume Albertí venia a Bernat Ambrós una peça de terra anomenada les Donzelles, "...Confrontat ex una parte cum camino de las Comunas, ex alia cum vinea Michaelis Real, et ex alia cum camino eunti an el Cireral..." (ARM. ECR 740).

9

3. FONTS CONSULTADES

En aquesta secció hem estructurat detalladament la localització dels documents trobats sobre els camins de Banyalbufar. S'han consultat diversos arxius, encara que no es pot donar per tancada la recerca arxivística; si l'Arxiu Municipal de Banyalbufar i l'Arxiu General del Consell Insular de Mallorca, han estat investigats a fons, encara es pot aprofundir a altres arxius.

3.1. ARXIVÍSTIQUES

3.1.1. ARXIU MUNICIPAL DE BANYALBUFAR (AMB).

ÒRGANS DE GOVERN

Batlia

Sign. 4/2. Instàncies (1848-1993).
Sign. 6. Llibre per registrar ordres dels intendants (1708-1738).
"Registro de Verbales y Provisiones del Bayle RI. y varias orns. de las Autoridad. desde 1723 hasta 1765".

Consell d'Universitat

Sign. 8. Llibre de sentències dels jurats (1684-1692).
Sign. 9. Llibre de sentències dels jurats (1692-1696).
Sign. 10. Llibre de sentències dels jurats (1698-1756).

Ajuntament plenari

Sign. 11/3. Actes de l'ajuntament del ple municipal (1821-1862).
Sign. 12. Actes de l'ajuntament del ple municipal (1863-1884).
Sign. 13. Actes de l'ajuntament del ple municipal (1885-1898).
Sign. 15. Llibre d'actes del ple municipal (1898-1899).
Sign. 16. Llibre d'actes del ple municipal (1899-1901).
Sign. 17. Llibre d'actes del ple municipal (1900-1914).
Sign. 18. Llibre d'actes del ple municipal (1902-1904).
Sign. 19. Llibre d'actes del ple municipal (1904-1905).
Sign. 20. Llibre d'actes del ple municipal (1906-1907).
Sign. 21. Llibre d'actes del ple municipal (1908-1909).
Sign. 22. Llibre d'actes del ple municipal (1910-1911).
Sign. 23. Llibre d'actes del ple municipal (1912-1913).
Sign. 24. Llibre d'actes del ple municipal (1914-1915).
Sign. 25. Llibre d'actes del ple municipal (1916-1917).
Sign. 26. Llibre d'actes del ple municipal (1918-1919).
Sign. 27. Llibre d'actes del ple municipal (1920-1922).
Sign. 28. Llibre d'actes del ple municipal (1922-1924).
Sign. 29. Llibre d'actes del ple municipal (1924-1929).
Sign. 30. Llibre d'actes del ple municipal (1931-1933).
Sign. 31. Llibre d'actes del ple municipal (1947-1950).
Sign. 32. Llibre d'actes del ple municipal (1950-1952).
Sign. 33. Llibre d'actes del ple municipal (1952-1956).
Sign. 34. Llibre d'actes del ple municipal (1956-1961).
Sign. 35. Llibre d'actes del ple municipal (1961-1967).
Sign. 36. Llibre d'actes del ple municipal (1967-1970).

10

Sign. 37. Llibre d'actes del ple municipal (1970-1972).
Sign. 38. Llibre d'actes del ple municipal (1976-1977).
Sign. 39. Llibre d'actes del ple municipal (1977-1982).
Sign. 40. Llibre d'actes del ple municipal (1982-1983).
Sign. 41. Llibre d'actes del ple municipal (1983-1987).

Comissió municipal permanent

Sign. 42. Llibre d'actes de la comissió municipal permanent (1924-1928).
Sign. 43. Llibre d'actes de la comissió municipal permanent (1929-1930).
Sign. 44. Llibre d'actes de la comissió municipal permanent (1931-1942).
Sign. 45. Llibre d'actes de la comissió municipal permanent (1942-1947).
Sense signatura. Actes del ple de l'ajuntament (1988-1989).
Sense signatura. Actes del ple de l'ajuntament (1990-1993).
Sense signatura. Actes del ple de l'ajuntament (1994-1995).
Sense signatura. Actes del ple de l'ajuntament (1996-1997).
Sense signatura. Actes (1998).
Sense signatura. Actes (1999).
Sense signatura. Actes (2000).
Sense signatura. Actes (2001).

ADMINISTRACIÓ GENERAL

Secretaria General

Sign. 50. Correspondència 1850-56.
Sign. 51. Correspondència: entrades i sortides (1860-1870).
Sign. 52. Correspondència: entrades i sortides (1870-1879).
Sign. 53. Correspondència: entrades i sortides (1880-1889).
Sign. 54. Correspondència (1896-1913).
Sign. 55. Correspondència (1914-1920).

Urbanisme i obres

Sign. 148. Normes subsidiàries de planejament 1964-1985
Sign. 149. Pla especial d'ordenació del polígon H del terme de Banyalbufar 1976-77.
Sign. 149/2. Pla d'ordenació Port des Canonge (1952-1971).
Sign. 150. Pla general de Banyalbufar
Sign. 163/3. Correspondència (1958-1962).
Sign. 164/1. Expedients d'obres de camins i de "deslinde y amojonamiento". Estellens, Banyalbufar i Puigpunyent (1864-1870, 1890).
Sign. 164/2. Projectes tècnics (1918-1951).
Sign. 165. Projectes tècnics (1952, 1984).
Sign. 168/2. Projectes Tècnics 1951, 1953-1954, 1956, 1964, 1973, 1976-1979.
Sign. 168/4. Expedients d'obres. Port des Canonge 1950, 1968-1978, 1982
Sign. 169. Projectes tècnics (1977-1982).
Sign. 188. Expedient d'obres (1977-1978).
Sign. 780. Expedient d'obres (1987-1988).
Sign. 786. Expedients d'obres (1991-1995).
Sign. 791. Projectes tècnics (1993-1995).

Serveis

11

Sign. 259/2. Aprofitament forestal 1938-1975

ADMINISTRACIÓ ECONÒMICA

Comptes de la Universitat

Sign. 265/2. Comptes del clavari (1758).
Sign. 266. Llibre de comptes del clavari (1703-1736).
Sign. 267. Llibre registre de pòsses del clavari (1781-1789).

Tributació

Sign. 518/2. Amillaments 1942, 1948, 1961-1951
Sign. 518/3. Apèndix al amillament de la riquesa rústica i urbana. 1917-1941
Sign. 519. Llibre de l'Amillament (1863).
Sign. 525. Contribució de la riquesa rústica i pecuària (1929-1974).
Sign. 527. Contribució de la riquesa rústica i urbana (1967-1975).
Sign. 531. Contribució riquesa urbana (1946-1986).

JUSTÍCIA

Cúria Reial

Sign. 642. Llibre d'actuacions de la Cúria. Registre de verbals (1538-1548).
Sign. 644. Llibre d'actuacions de la Cúria. Registre de verbals i provisions (1562-1610).
Sign. 645. Llibre d'actuacions de la Cúria. Registre de verbals i provisions (1566-1574).
Sign. 646. Llibre d'actuacions de la Cúria. Registre de verbals i provisions (1569-1602).
Sign. 647. Llibre d'actuacions de la Cúria. Registre de verbals i provisions (1570-1586).
Sign. 648. Llibre d'actuacions de la Cúria. Registre de verbals i provisions (1584-1671).
Sign. 649. Llibre d'actuacions de la Cúria. Verbals i provisions (1610-1649).
Sign. 650. Llibre d'actuacions de la Cúria. Verbals i provisions (1649-1665).
Sign. 651. Llibre d'actuacions de la Cúria. Verbals i provisions (1678-1684).
Sign. 652. "Libro registro de Verbales Provisiones y Sentencias del Magnifico Bayle Real de Banyalbufar y Esporles desde el año 1696 hasta 1718".
Sign. 654. "Libro registro de verbales y provisiones del Magnifico Bayle Real de Banyalbufar y Esporles desde el año 1730 hasta 1741".
Sign. 655. Llibre d'actuacions de la Cúria. Registre de verbals i provisions (1742-1753).
Sign. 656. Llibre d'actuacions de la Cúria. Registre de verbals i provisions (1766-1786).
Sign. 657. Actuacions de la Cúria. Plects de condicions i de verbals (1793-1795).
Sign. 659/1. Plect d'actuacions de la Cúria Reial (1720, 1793).

COL·LECCIONS FACTÍCIES

Pergamins

Sign. 687/2. Pergamins (1582, 1675).

ARXIU PARTICULARS I ALTRES INSTITUCIONS

Arxius de fe pública

Sign. 687/3. Documents notariais (1427-1905).

Arxius particulars

12

- Sig. VI-60/4. *De la recomposició i abilitació de los caminos principales y travesias de todas las villas y ciudad de Alcudia desta Ysla. 1816.*
- Sig. VI-61/4. *Expediente formado a consecuencia de la Comisión dada a los maestros albañiles Tomas Abrinas, Pedro Antonio Bauza y Bernardo Cabrer, para el reconocimiento de todas las acequias, zafareches, acueductos; como asi mismo para la recomposició de caminos, con arreglo a lo mandado en el Real Acuerdo de 13 de julio ultimo. Se hallan las instrucciones dadas por los mismos comisionados a todas las villas de esta Ysla para su gobierno en la recomposició de los citados caminos, y limpia de acequias. Año de 1815.*

Secció Foment i Governació

- Sig. X-774/1. Sol·licitud d'obstrucció d'un tros de camí a Banyalbufar (1848).
- Sig. X-775/25. *Informe sobre caminos vecinales* (1868).
- Sig. X-797/30. Recurs contra l'ajuntament d'Estelencs sobre la recomposició del camí antic de Banyalbufar (1879).
- Sig. X-799/9. REFERÈNCIA AL CAMÍ DE BANYALBUFAR A PALMA I AL CAMÍ D'ESTELLENC A BANYALBUFAR (1880).
- Sig. X-822/9. Expedient de camins i travessies (1821).

Secció d'assistència i cooperació municipal

- Sig. 2166/1. Projecte de pavimentació asfàltica del camí del Cós. Banyalbufar (1987).
- Sig. 7857/1. Projecte de reparació de diversos camins veïnals. Banyalbufar (2000-2001).
- Sig. XIII-293/23. Expedient de declaració del camí veïnàl que va de Banyalbufar a Estelencs (1864).
- Sig. I-157/9. Expedients de cooperació tècnica total per a la redacció de projectes. Banyalbufar (1978-1979).

Fons Obres Públiques

- Sig. 1089. *Relación de los caminos vecinales que se propone incluir en el Plan mandado a formar por Real Orden de 13 de agosto de 1893.*

3.1.5. ARXIU DEL REGNE DE MALLORCA (ARM).

Secció de Diputació

- Sig. D-821. Expediente de nombramiento de un Señor Ministro que celebre la recomposició de caminos de esta Ysla. 1817.

Secció de Notaris

Albertí, Joan.

- Sign. A-695. *Protocolos* (1658-1660).
- Sign. A-700. *Protocolos* (1663).

Serra Albertí, Antoni Joan

- Sig. S-746. Llibre de capbreuacions (1733-1748) del noble Gabriel de Berga i Safortesa.

Secció de Comptaduria d'hipotecues

- Sig. CH-559. *Hipotecas* (1843-1845).

14

Sign. 744/1. Llibre d'albarans (1670-1795).

3.1.2. ARXIU MUNICIPAL D'ESPORLES (AMEsp).

Actas de "Consells"

- Sign. 3. *Actas de "Consells"* (1644-1660).
- Sign. 28. *Actas de Esporles* (1910).
- Sign. 45. *Actas de Esporles* (1923-1924).

Actas de rendición de cuentas

- Sign. 253. *Actas de rendición de cuentas* (1668-1692).

3.1.3. ARXIU MUNICIPAL D'ESTELLENC (AMEst).

Secció Òrgans de Govern

Ajuntament plenari

- Sign. 7. Llibre d'actes. 1896-1902.
- Sign. 10/2. Llibre d'actes. 1925-1926.
- Sign. 11/4. Llibre d'actes. 1945-1950.

Secció Urbanisme i Obres

Planejament

- Sign. 96/7. Correspondència: entrades i sortides, referida a Obres Públiques. 1960-1974.
- Sign. 100/7. Expedient per a l'amplificació del camí cap a Banyalbufar. 1863-1878.
- Sign. 106/6. Informes sobre les obres dutes a terme per la Corporació Municipal. 1952-1967.

Secció d'Administració General

Expedients de Secretaria

- Sign. 52. Expedients de Secretaria. 1890-1964.

3.1.4. ARXIU GENERAL DEL CONSELL DE MALLORCA (AGCM).

Secció Junta de Camins

- Sig. VI-60/2. *Expediente sobre recomposició de caminos de esta ciudad y villas. N° 544. 15 de abril de 1776.*
- Sig. VI-60/3. *Expediente general sobre la recomposició de caminos de Mallorca, instruido por Leonardo Oliver, comisionado y Director General de Caminos de Mallorca por Real Acuerdo. 1816.*

13

- Sig. CH-560. *Contratos* (1845-1862).
- Sig. CH-562. *Traslaciones de dominio* (1849-1862).
- Sig. CH-563. *Testamentos y donaciones* (1846-1862).

Secció d'Escrivania de Cartes Reials

- ECR 168. *Protocolos. Manuale partis foraneae* (1433-1445).

Secció d'Escrivania de la Reial Capbreuació

- ECR 737. Banyalbufar (1377-1457).
- ECR 738. Banyalbufar (1531-1604).
- ECR 739. Banyalbufar (1531-1604).
- ECR 740. Banyalbufar (1610-1714).

3.1.6. CONSELL DE MALLORCA (ACM). DEPARTAMENT DE MEDI AMBIENT I NATURA.

- Sense signatura. Informe sobre rehabilitació de camins de Banyalbufar (1992).

3.1.7. CONSELL DE MALLORCA (VIES I OBRES).

- Sense signatura. *Plan Nacional de Vías Provinciales. Catálogo de las carreteras existentes en la provincia a cargo de Baialbufar* (1973).

3.1.8. ARXIU DE LA COMISSIÓ INSULAR D'URBANISME DEL CONSELL DE MALLORCA (ACIU).

- Sign. 9. Normes subsidiàries del municipi de Banyalbufar.
- Sign. 1744. Revisió de les Normes Subsidiàries de Planejament (2001).

3.1.9. ARXIU DE LA CONSELLERIA D'AGRICULTURA I PESCA DEL GOVERN BALEAR (ACAP).

Servei de Desenvolupament i Dinamització Rural

- Sense signatura. *Proyecto de rehabilitación de las acequias de: "La Font de la Vila". T.M. Banyalbufar* (2004).

3.1.10. ARXIU DEL MINISTERI D'OBRES PÚBLIQUES, TRANSPORTS I MEDI AMBIENT (DEMARCACIÓ DE COSTES DE BALEARS) (AMOP).

- Sense signatura. *Plan indicativo de usos del dominio público litoral*. Abril 1980.
- Sense signatura. *Deslinde del dominio público marítimo terrestre. Término municipal de Baialbufar*. 1999.

3.1.11. REGISTRE DE LA PROPIETAT NÚM. 5 DE PALMA.

- Llibre 15, tom 2101, fol 53, finca núm. 551.
- Llibre 17, tom 2436, fol 39, finca núm. 754.
- Llibre 34, tom 5499, fol 53, finca núm. 130.
- Llibre 36, tom 5576, fol 164, finca núm. 1090.
- Llibre 36, tom 5576, fol 224, finca núm. 755.
- Llibre 47, tom 4.696, fol 164, finca núm. 1958.

15

- Llibre 59, tom 5.251, fol 99, finca núm. 5.251.

3.1.12. REGISTRE DE LA PROPIETAT NÚM. 8 DE PALMA.

- Llibre 14, tom 1916, fol 103, finca núm. 250.
- Llibre 35, tom 5.536, fol 152, finca núm. 1447.
- Llibre 66, fol 169, finca núm. 383.

3.1.13. REGISTRE DE LA PROPIETAT NÚM. 10 DE PALMA.

- Llibre 26, tom 5302, fol 4, finca núm. 444.
- Llibre 26, tom 5302, fol 13, finca núm. 205.
- Llibre 26, tom 5302, fol 71, finca núm. 419.

3.1.14. ARCHIVO HISTÓRICO MILITAR DE MADRID (AHM).

- Signatura 1-3-4-12. *Defensa de Mallorca. 1868.*

3.1.15. ARCHIVO DEL MUSEO MILITAR DE SAN CARLOS (AMSC).

Capitanía General de Baleares

- Sig. 3a-3a-29-1936.

3.1.16. INSTITUTO GEOGRÁFICO NACIONAL.

- Sense signatura. *Instituto Geográfico y Catastral. Trabajos topográficos. Actas de la operación practicada para reconocer la línea de término y señalar los mojones comunes a los términos de Estellench y de Bañalbuñar (1954).*
- Sense signatura. *Instituto Geográfico y Catastral. Trabajos topográficos. Actas de la operación practicada para reconocer la línea de término y señalar los mojones comunes a los términos de Valldemosa y de Bañalbuñar (1954).*

3.1.17 ANNEX. PLAN NACIONAL DE VÍAS PROVINCIALES.

El decret 1541/1972, de la Presidencia de Govern, de 15 de juny, pel qual s'aprova el text refós de la Ley del Plan de Desarrollo Económico y Social, va posar en marxa el *Plan Nacional de Vías Provinciales*. El 3 de novembre de 1972, mitjançant una ordre publicada en el *Boletín Oficial del Estado* nº 264, es procedia a la creació de la Comissió per a l'elaboració de l'esmentat Pla, que en el plaç màxim de dos anys havia d'estar acabat.

Per dur a terme els estudis en el seu respectiu àmbit territorial, es constituïa en cada Comissió Provincial de Serveis Tècnics un grup de treball, presidit pel Cap Provincial de Carreteres i integrat per representants de les Diputacions Provincials, del Ministeri d'Agricultura i dels demés Organismes que exercien atribucions sobre les vies afectades pel Pla.

El Grup de Treball de Baleares, a principis de 1973, va fer arribar una comunicació a tots els ajuntaments de la província, comunicació que passam a transcriure:

"Con el fin de elaborar el Plan Nacional de Vías Provinciales, cuyo objetivo es determinar los caminos que han de integrar la futura Red Viaria a cargo de las Diputaciones, se ha creado por Orden de la Presidencia de Gobierno de 2 de noviembre de 1972 la Comisión para la elaboración del Plan Nacional de Vías Provinciales. Con este mismo objeto, y en el seno de la Comisión Provincial de Servicios Técnicos de Baleares, se acaba de constituir el Grupo de Trabajo de Baleares, integrado por el Jefe Provincial de Carreteras

Documentación a cumplimentar por cada Organismo afectado.

3.1. Hoja de catálogo.

Cada Organismo cumplimentará el modelo de relación de carreteras y caminos que se adjunta de acuerdo con las siguientes normas:

- (1) Se pondrá el nombre del Organismo a cuyo cargo estén las carreteras o caminos que se relacionen.
- (2) En esta casilla, cada Organismo relacionará sus carreteras o caminos a partir del número 1. Este número de orden deberá coincidir con el que se señale en el plano correspondiente.
- (3) Se pondrá la clave, abreviatura o sigla de la carretera o camino, si la tuviera.
- (4) Se escribirá el nombre completo oficial, en su caso, de la carretera o camino de que se trate.
- (5) En las casillas marcadas "P.K." se indicarán los P.K. de la carretera o caminos que se esté relacionando, que constituyan el origen y final del tramo de que se trata. En las casillas marcadas "Localización" se indicarán los datos que identifiquen lo más claramente posible el origen y el final del tramo. Por ejemplo: Localidad de .....; P.K. en la C. C .....; Plaza Mayor de .....; etc.
- (6) Se indicará la totalidad de los kilómetros del tramo. Los datos se expresarán con una cifra decimal.
- (7) Se escribirá en la 1ª casilla el ancho de la explanación y en la 2ª la de su calzada afirmada, si la tuviera. Los datos se expresarán con una cifra decimal. Las cantidades que se indiquen reflejarán las de mayor predominio en el tramo. En la casilla "Observaciones" podrá aclararse más, si se estima oportuno, este dato, por ejemplo: indicando las diferentes anchuras que tiene el tramo y las longitudes que corresponden a cada una de ellas. Se entiende por explanación el espacio comprendido entre bordes exteriores de desmonte o terraplén, o entre bordes exteriores de cunetas si no existieran aquellos. Se entiende por calzada la parte de la Carretera destinada a la circulación de vehículos.
- (8) En esta casilla se pondrán las clases del afirmado de la calzada, si lo tuviera, con arreglo a las siguientes claves:

- R- Rígido
- M- Macadam
- B- Riego bituminoso
- A- Aglomerado
- TE- Tierra estabilizada
- X- Terreno natural

(9) En esta casilla se pondrán todas aquellas características especiales que pueda tener la carretera o camino para su más completa identificación: En cada relación se totalizará el número de kms.

3.2. Cartografía

que suscribe, en calidad de Presidente, por D. Andrés Parietti Literas en representación de la Excm. Diputación Provincial y por D. Mateo Castelló en representación de la Delegación Provincial del Ministerio de Agricultura.

No es necesario recalcar la importancia que esta futura Red Provincial puede tener para ese Ayuntamiento, y la conveniencia de que los estudios que han de conducir a su determinación se hagan con el máximo interés. Por ello me permito rogarle su valiosa colaboración desde la primera etapa del Plan, que tiene por objeto la catalogación de todos los caminos de uso permanente y servicio público existentes en la Provincia.

Con el fin de recopilar todos los datos precisos y poder llegar a formar el Catálogo Provincial, le ruego encarecidamente que disponga lo preciso para que, de acuerdo con las Instrucciones que se adjuntan, se proceda a rellenar el cuadro y mapa que se acompañan, reflejando en ellos todos los caminos dependientes de ese Ayuntamiento y que cumplan con las condiciones exigidas en las referidas Instrucciones.

Para que el Catálogo sea lo más completo posible, y para facilitar la labor del Grupo provincial de Trabajo, le agradecería que al final de la relación de caminos municipales, y bajo el epígrafe "Otros Caminos", se indicaran todos los caminos existentes en ese término municipal y que no pertenezcan al Estado, a la Provincia ni al Municipio, pero que, cumpliendo las condiciones de las adjuntas instrucciones, sean de uso permanente y servicio público. Es el caso, por ejemplo, de caminos de acceso a instalaciones industriales, santuarios, sanatorios, miradores, etc.

Por "uso permanente y servicio público" se entiende que el camino sea normalmente practicable en cualquier época del año y que no sea utilizado exclusivamente por la propiedad privada. Se excluyen las vías que, por su función puramente local, respondan al concepto de calle.

Se ruega la remisión de un ejemplar del cuadro y mapa, debidamente cumplimentados, a la Jefatura Provincial de Carreteras, como sede del Grupo de Trabajo de Baleares, antes del próximo día 28 de febrero.

Palma, 30 de enero de 1973
El Presidente del Grupo de Trabajo.

Instrucciones para la Catalogación de las Vías.

1- Características que como mínimo deben reunir las carreteras y caminos que deben ser incluidos en los estados cuyo modelo se remite.

- 1.1. Plataforma de anchura igual o superior a (3) tres metros. Se entiende por plataforma la anchura total correspondiente a calzada más arcenes, en su caso.
- 1.2. Uso permanente y servicio público.
- 1.3. Que posean obras de fábrica para salvar los accidentes geográficos del terreno por donde se desarrollan.

2- Caminos que deben incluirse en las relaciones de acuerdo con su situación administrativa.

Solamente deben ser incluidas aquellas carreteras o caminos que en 31 de diciembre de 1972 se encuentren en alguna de las situaciones siguientes:

- 2.1. Carreteras o caminos construidos, que formen parte de las redes en explotación de los distintos Organismos.
- 2.2. Carreteras o caminos en construcción.
- 2.3. Carreteras o caminos de posible construcción que tengan su correspondiente proyecto aprobado.

Acompañando a cada relación se adjuntará un plano a escala 1: 250.000 desarrollando en papel de tamaño UNE A.1. siempre que los datos que en el mismo se reflejan puedan ser identificables.

Aquellos Organismos que lo necesiten para su fácil identificación, podrán usar las escalas de 1:100.000 y 1:25.000, pero su tamaño será en hoja del mismo formato UNE A.1. con objeto de obtener una uniformidad de todos ellos a efectos de su archivo y manejo.

Cuando se utilicen planos a estas escalas, se acompañará un plano general a escala 1:250.000 en el que se localicen las zonas detalladas.

4.- Plazos

Dado que la Comisión Provincial de Servicios Técnicos de Baleares debe elevar al Comité Técnico Nacional de Vías Provinciales la recopilación de todo el Catálogo provincial antes del 31 de marzo próximo, los Organismos afectados deben cumplimentar lo interesado antes del 28 de febrero próximo.

5.- Para la aclaración de cualquier duda que se presente se puede establecer contacto con el Grupo de Trabajo constituido en el seno de la Comisión Provincial de Servicios Técnicos.

Palma, Enero 1.973

FonTS:

- Arxiu General del Consell Insular de Mallorca.
  - Sig. XI- 86/3. Pla Nacional de Vies Provincials (1972-1974).
  - Sig. XI- 76. Pla Nacional de Vies Provincials (1974).

- Arxiu del Consell de Mallorca. Vies i Obres. *Plan Nacional de Vías Provinciales. Catálogo de las carreteras o caminos existentes en la provincia a cargo del Ayuntamiento de Bañalbuñar (1973).*

3.2. BIBLIOGRÀFIQUES

- AA.DD. *Catàleg dels antics camins de la Serra de Tramuntana*. Palma: FODESMA. Consell Insular de Mallorca, 1993.
- ALBERTÍ I ALBERTÍ, Jaume; ALBERTÍ I GENOVART, Benet; BUJOSA I PICORNELL, Bàrbara. *Banyalbufar*. Inca (Mallorca): Hora Nova S.A., 2000. Guia dels pobles de Mallorca.
- ALBERTÍ, Jaume; ROSSELLÓ VAQUER, Ramon; VIBOT, Tomàs. *Son Valentí. Son Balaquer. Ses Mosqueres. Una història, un territori*. Banyalbufar: Associació Cultural Bany-Al-Bahar, 2002.
- ALBERTÍ CABOT, Aina Pilar; ALBERTÍ CABOT, Margalida. El patrimoni històric i artístic. AA.DD. *Banyalbufar i la seva història*. Banyalbufar: Ajuntament de Banyalbufar, 1998.
- ALONSO, Juan José. *Rutas por las islas Baleares a pie*. Madrid: El País Aguilar, 2005.
- LLUÍS SALVADOR D'ÀUSTRIA, Arxiduc. *Les Balears descrites per la paraula i la imatge*. Palma: Govern de les Illes Balears: Sa Nostra. Obra Social i Cultural: Grup Serra, 1999-2003. Traduït de l'original de 1884.
- BARCELÓ PONS, Bartolomé. La vida en su municipio de la montaña de Mallorca. *Boletín Oficial de la Cámara de Comercio, Industria y Navegación*. 1958, núm. 58, pàg. 110.
- BERARD, Gerónimo de. *Viaje a las Villas de Mallorca*. Palma: Ajuntament de Palma, 1983.
- BLÁZQUEZ, Macià; LLOBERA, Martín; MUS, Maurici; TÉBAR, Xavier. L'antiga xarxa de camins. Grup Balear d'Ornitologia i Defensa de la Naturalesa (GOB). *La Serra de Tramuntana, natura i cultura*. Mallorca: Editorial Moll, 1998.
- FONT I MARTORELL, Gabriel. *Cincuenta excursiones a pie por la isla de Mallorca*. Palma: Fomento del Turismo de Mallorca, 1964.
- GARCÍA PASTOR, J. *Rutes Amagades de Mallorca*. Palma: Imprenta Politécnica, 1965-1980.
- HEINRICH, Herbert. *Mallorca: 12 excursiones clásicas*. 3a edició. Palma: Edit. Moll, 1996.
- El camí des Correu. *Itineraris a peu per la Serra de Tramuntana*. Palma de Mallorca: Consell Insular de Mallorca, D.L. 1997.
- LLOFRIU, Pere. *Caminant per Mallorca*. Mallorca: Edit. Moll, 1992.
- ORDINAS GARAU, Antoni; ORDINAS MARCÉ, Gabriel; REYNÉS TRIAS, Antoni. *Son Fortuny: nom per nom*. Palma de Mallorca: Consell de Mallorca (Fodesma), 1999.
- ORDINAS MARCÉ, Gabriel; REYNÉS TRIAS, Antoni. *Guia de la Mancomunitat de Tramuntana. Banyalbufar. Esportes. Estellencs. Puigpunyent. Itineraris, passejades i visites urbanes*. Esportes: Mancomunitat de Tramuntana, 2002.
- PEÑA, Pedro de Alcántara. *Guia de las Baleares*. Palma: Edicions Cort, 1891. Edició en facsimil.

3.3. CARTOGRÀFIQUES

- DESPUIG, Antoni (1785) *Mapa de la Ysla de Mallorca*.
- COELLO, Francisco (1851). *Atlas de España y sus posesiones de Ultramar. Islas Baleares*. Escala 1/200.000.
- *Mapa Militar de España formado por el Cuerpo del Estado Mayor del Ejército* (1913-1921). Escala 1/100.000.
- *Mapa Militar de España formado por el Cuerpo del Estado Mayor del Ejército* (1930-31, 2a. Edició). Escala 1/100.000.
- INSTITUTO GEOGRÁFICO Y CATASTRAL (1957). *Mapa Nacional Topográfico Parcelario*. Escala 1/10.000.
- MASCARÓ PASARIUS, Josep (1958) *Mapa General de Mallorca*. Escala 1/31.250.
- SERVICIO GEOGRÁFICO DEL EJÉRCITO (1960). *Cartografía Militar de España*. Full 670-IV. Escala 1/50.000.
- SERVICIO CARTOGRÁFICO DEL EJÉRCITO (1961) *Cartografía Militar de España*. Escala 1/25.000.
- Plànol de Carreteres o camins existents en la província a cargo del ayuntamiento de Banyalbufar (PLAN NACIONAL DE VÍAS PROVINCIALES, 1973).
- INSTITUTO GEOGRÁFICO NACIONAL (1985) *Mapa Topográfico Nacional de España*. Escala 1/25.000. Full 670-III.
- CENTRO DE GESTION CATASTRAL Y COOPERACIÓN TRIBUTARIA (1993). *Banyalbufar*. Escala 1/5.000.
- CONSELLERIA D'OBRES PÚBLIQUES I ORDENACIÓ DEL TERRITORI (COPOT, 1994) *Mapa Topogràfic Balear*. Escala 1/5.000.
- VV.AA. (2006). *Mapa Excursionista. Mallorca – Tramuntana Sud E-25*. Ed. Alpina. Escala 1/25.000.

- ROSSELLÓ, Ramon; ALBERTÍ, Jaume. *Història de Banyalbufar. Segles XIII-XVI*. Palma: Leonard Muntaner Editor, 1995.
- ROSSELLÓ VAQUER, RAMON. *Banyalbufar vist per Joaquim Maria Bover*. Mallorca: Ramon Rosselló Vaquer, 2000.
- ROSSELLÓ VAQUER, Ramon; ALBERTÍ ALBERTÍ, Jaume. *Banyalbufar a les publicacions periòdiques (1779-1913)*. Mallorca: Edicions Roig i Montserrat, 2005.
- ROSSELLÓ VAQUER, Ramon; ALBERTÍ ALBERTÍ, Jaume. *Banyalbufar a les publicacions periòdiques (1914-1978)*. Mallorca: Edicions Roig i Montserrat, 2005.
- TUDURI BORRÁS, Carles; ESCANDELL PÉREZ, Jaume; MARQUÉS MAROTO, Jaume. *Mallorca en bici*. Mallorca: Moll, 1995 (Palma: Gráf. Miramar)
- VALERO I MARTÍ, Gaspar. *Camins i paisatges. Itineraris culturals per l'illa de Mallorca*. Barcelona: R. i J.J. de Olfàeta, Editors, 1992.
- VALERO I MARTÍ, Gaspar; ALBERTÍ ALBERTÍ, Jaume. *Banyalbufar. Guia de passeig*. Palma: Institut d'Estudis Balearics, 2000.
- VALERO, Gaspar; PLANAS, Imma. *Serra de Tramuntana: Guia del norte de Mallorca*. San Lluís (Menorca): Triangle Postals, DL2004
- VALLCANERAS, Lluís. *20 itineraris alternatius per la Serra de Tramuntana (I)*. Mallorca: Col·lecció Gorg Blau, 1996.
- VELA LOZANO, Antonio. *Mallorca. Por la sierra de Tramuntana. 22 itinerarios a pie*. Barcelona: Ed. Laertes, 2000.
- VIBOT, Tomàs. *Sa Mola de Planícia. El vessant nord-oest*. Palma: El Gall Editor. Grup Excursionista de Mallorca, 1999.
- VIBOT, Tomàs. *Son Bunyola. Una mar de noms. Història i toponímia d'una possessió de mar*. Banyalbufar: Associació Cultural Bany-Al-Bahar, 1999.

4. CATÀLEG

4.1. RELACIO DE CAMINS INVENTARIATS

- (1) CAMÍ DE SA PEDRA DE S'ASE
- (2) CAMÍ DE SA SÍQUIA DE BAIX
- (3) CAMÍ DE CAN PICO / CAMÍ DELS GATS
- (4) CAMÍ DE SA TEULERA
- (5) CAMÍ DE SON BAUÇA / CAMÍ DE SES TEULES
- (6) CAMÍ D'ESTELLENCS
- (7) CAMÍ DE BUNYOLA / CAMÍ DE SON BUNYOLA / CAMÍ DE SA VOLTA DES GENERAL
- (8) CAMÍ VELL DES PORT DES CANONGE / CAMÍ DES PESCADORS
- (9) CAMÍ DES CORREU / CAMÍ DE SON SANUTGES / CAMÍ DE LA FONT DE LA VILA / CAMÍ DE SON ALBERTÍ
- (10) CAMÍ DES RAFAL / CAMÍ DE SA COSTA
- (11) CAMÍ DE CAN GELABERT
- (12) CAMÍ DES AMORADORS
- (13) CAMÍ DES PORT DES CANONGE / CAMÍ DE SON COLL
- (14) CAMÍ DES MOLÍ / CAMÍ DE S'ERA DES FOSSAR / CAMÍ DES CÓS
- (15) CAMÍ DE SA GALERA / CAMÍ DELS HORTS
- (16) CAMÍ DES CIRERAL / CAMÍ DE SA COMUNA / CAMÍ DES CEMENTERI
- (17) CARRETERA DE PLANÍCIA
- (18) CAMÍ ANTIC DE PLANÍCIA
- (19) CAMÍ DE JOVERA / CAMÍ DE SES FONTS A PLANÍCIA
- (20) CAMÍ DE CA NA GROGA
- (21) CAMÍ DE SA COMA D'EN BATLE
- (22) CAMÍ DES CARRO / CAMÍ DE SA MOLA
- (23) CAMÍ NOU DE PLANÍCIA
- (24) CAMÍ DE SA FONT DE S'OBI A LA CARRETERA DE PLANÍCIA
- (25) CAMÍ DE SA SÍQUIA DE DALT
- (26) CAMÍ DE SA MARINA / CAMÍ DE NA FERRANDA / CAMÍ DELS PESCADORS / CAMÍ DE CAN FONT
- (27) CAMÍ DE SON VALENTÍ / CAMÍ DE SON BALAGUER
- (28) CAMÍ DE SA COVA
- (29) CAMÍ VELL DE SON VALENTÍ
- (30) CAMÍ DE CAN FURA
- (31) PAS DE SA MOLA
- (32) CAMÍ DES PORT
- (33) CAMÍ DE SES MOSQUERES
- (34) CAMÍ DE SA FONT DES GARBELL
- (35) CAMÍ DES PLA DES CAVALL
- (36) CAMÍ DE SON BUNYOLA
- (37) CAMÍ DE SES PLANES
- (38) CAMÍ DE SA TERRA NOVA / CAMÍ DE SON BUJOSETA / CAMÍ DE SON BEJUETA
- (39) DRECIERA DES MATAR
- (40) CAMÍ DE LA FONT DE LA VILA A S'ARBOÇAR
- (41) CAMÍ 41
- (42) CAMÍ DE SON ALBERTÍ
- (43) CAMÍ DE SA COMUNA
- (44) CAMÍ AL PLA DES BANDEJATS
- (45) CAMÍ DE CAN TIT / SA CALÇADA
- (46) CAMÍ DE BANYALBUFAR A SA COVA
- (47) CAMÍ 47

4.2. RELACIÓ DE CAMINS DOCUMENTATS

- (1) CAMÍ DE SA PEDRA DE S'ASE
- (2) CAMÍ DE SA SIQUIA DE BAIX
- (3) CAMÍ DE CAN PICO / CAMÍ DELS GATS
- (4) CAMÍ DE SA TEULERA
- (5) CAMÍ DE SON BAUÇA / CAMÍ DE SES TEULES
- (6) CAMÍ D'ESTELLENCS
- (7) CAMÍ DE BUNYOLA / CAMÍ DE SON BUNYOLA / CAMÍ DE SA VOLTA DES GENERAL
- (8) CAMÍ VELL DES PORT DES CANONGE / CAMÍ DES PESCADORS
- (9) CAMÍ DES CORREU / CAMÍ DE SON SANUTGES / CAMÍ DE LA FONT DE LA VILA / CAMÍ DE SON ALBERTÍ
- (10) CAMÍ DES RAFAL / CAMÍ DE SA COSTA
- (11) CAMÍ DE CAN GELABERT
- (12) CAMÍ DES AMORADORS
- (13) CAMÍ DES PORT DES CANONGE / CAMÍ DE SON COLL
- (14) CAMÍ DES MOLÍ / CAMÍ DE S'ERA DES FOSSAR / CAMÍ DES CÓS
- (15) CAMÍ DE SA GALERA / CAMÍ DELS HORTS
- (16) CAMÍ DES CIRERAL / CAMÍ DE SA COMUNA / CAMÍ DES CEMENTERI
- (17) CAMÍ ANTIC DE PLANÍCIA
- (18) CAMÍ DE JOVERA / CAMÍ DE SES FONTS A PLANÍCIA
- (19) CAMÍ DE CA NA GROGA
- (20) CAMÍ DE SA COMA D'EN BATLE
- (21) CAMÍ DES CARRO / CAMÍ DE SA MOLA
- (22) CAMÍ NOU DE PLANÍCIA
- (23) CAMÍ DE SA FONT DE S'OBÍ A LA CARRETERA DE PLANÍCIA
- (24) CAMÍ DE SA SIQUIA DE DALT
- (25) CAMÍ DE SA MARINA / CAMÍ DE NA FERRANDA / CAMÍ DELS PESCADORS / CAMÍ DE CAN FONT
- (26) CAMÍ DE SON VALENTÍ / CAMÍ DE SON BALAGUER
- (27) CAMÍ DE SA COVA
- (28) CAMÍ DE CAN FURA
- (29) PAS DE SA MOLA
- (30) CAMÍ DES PORT
- (31) CAMÍ DE SES MOSQUERES
- (32) CAMÍ DE SA FONT DES GARBELL
- (33) CAMÍ DE SON BUNYOLA
- (34) CAMÍ DE SA TERRA NOVA / CAMÍ DE SON BUJOSETA / CAMÍ DE SON BEJUETA
- (35) CAMÍ DE LA FONT DE LA VILA A S'ARBOÇAR
- (36) CAMÍ 41
- (37) CAMÍ DE SON ALBERTÍ
- (38) CAMÍ DE SA COMUNA
- (39) CAMÍ AL PLA DES BANDEJATS
- (40) CAMÍ DE CAN TIT / SA CALÇADA
- (41) CAMÍ DE BANYALBUFAR A SA COVA

24

4.3. RELACIÓ DE CAMINS AMB INTERÈS CONSTRUCTIU

- (5) CAMÍ DE SON BAUÇA / CAMÍ DE SES TEULES
- (6) CAMÍ D'ESTELLENCS
- (7) CAMÍ VELL DES PORT DES CANONGE / CAMÍ DES PESCADORS
- (8) CAMÍ DES CORREU / CAMÍ DE SON SANUTGES / CAMÍ DE LA FONT DE LA VILA / CAMÍ DE SON ALBERTÍ
- (9) CAMÍ DES RAFAL / CAMÍ DE SA COSTA
- (10) CAMÍ ANTIC DE PLANÍCIA
- (11) CAMÍ DES CARRO / CAMÍ DE SA MOLA
- (12) CAMÍ NOU DE PLANÍCIA
- (13) CAMÍ VELL DE SON VALENTÍ
- (14) CAMÍ DE CAN FURA
- (15) PAS DE SA MOLA
- (16) CAMÍ DE CAN TIT / SA CALÇADA

25

4.4. RELACIÓ DE CAMINS AMB INTERÈS EXCURSIONISTA

- (1) CAMÍ DE SA PEDRA DE S'ASE
- (2) CAMÍ DE SA SIQUIA DE BAIX
- (3) CAMÍ D'ESTELLENCS
- (4) CAMÍ DE BUNYOLA / CAMÍ DE SON BUNYOLA / CAMÍ DE SA VOLTA DES GENERAL
- (5) CAMÍ VELL DES PORT DES CANONGE / CAMÍ DES PESCADORS
- (6) CAMÍ DES CORREU / CAMÍ DE SON SANUTGES / CAMÍ DE LA FONT DE LA VILA / CAMÍ DE SON ALBERTÍ
- (7) CAMÍ DES RAFAL / CAMÍ DE SA COSTA
- (8) CAMÍ DES AMORADORS
- (9) CAMÍ DES MOLÍ / CAMÍ DE S'ERA DES FOSSAR / CAMÍ DES CÓS
- (10) CAMÍ DE SA GALERA / CAMÍ DELS HORTS
- (11) CAMÍ DES CIRERAL / CAMÍ DE SA COMUNA / CAMÍ DES CEMENTERI
- (12) CARRETERA DE PLANÍCIA
- (13) CAMÍ ANTIC DE PLANÍCIA
- (14) CAMÍ DE JOVERA / CAMÍ DE SES FONTS A PLANÍCIA
- (15) CAMÍ DE SA COMA D'EN BATLE
- (16) CAMÍ DES CARRO / CAMÍ DE SA MOLA
- (17) CAMÍ NOU DE PLANÍCIA
- (18) CAMÍ DE SA MARINA / CAMÍ DE NA FERRANDA / CAMÍ DELS PESCADORS / CAMÍ DE CAN FONT
- (19) PAS DE SA MOLA
- (20) CAMÍ DES PORT
- (21) CAMÍ DE SA FONT DES GARBELL
- (22) CAMÍ DES PLA DES CAVALL
- (23) CAMÍ DE SON BUNYOLA
- (24) CAMÍ DE SES PLANES
- (25) DRECIERA DES MATAR
- (26) CAMÍ 47

26

(1) CAMÍ DE SA PEDRA DE S'ASE

LOCALITZACIÓ

Municipi: Banyalbufar
Fulls del mapa 1: 5.000: 670-1-8
Inici: camí d'Estellenes, núm. 6.
Final: sa Pedra de s'Ase.
Longitud: 552 m

DOCUMENTACIÓ

- Camí públic.
- Camí veïnal.
- Catàleg dels antics camins de la Serra de Tramuntana.
- Camí municipal.
- Plan Nacional de Vías Provinciales (1973).
- Deslind de del dominio público marítimo-terrestre.
- Obres per part de l'Administració.

SENYALITZACIÓ

- Fites
- Pintades
- Indicadors
- Panells

DELIMITACIÓ LATERAL Sí No obert, paret.

LIMITACIÓ DE PAS Sí No

OBSERVACIONS

- Camí d'interès excursionista Sí No
- Camí d'accés a la mar

RECOMANACIONS

- Inclusió a l'Inventari de Béns Municipals
- Obertura d'un Expedient d'investigació
- Protecció per interès constructiu

27

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA:

- ORDINAS, G; REYNÉS, A. (2002), al seu llibre *Guia de la Mancomunitat de Tramuntana* hi ha un apartat de *Passejades per conèixer el patrimoni rural*, on es dedica una a Sa Pedra de s'Àse: "Passada la caseta d'un transformador deixam el camí apte per a vehicles i prenem un caminó de ferradura a la dreta, que a manera de dreuera ens condueix altra volta al camí asfaltat. La continuació es fa amb forta davallada, sense possible pèrdua fins que altra volta s'estreny el camí, i per una escalonada arribam als escars de sa Pedra de s'Àse." (pág. 140).

- SASTRE, J. & SASTRE, V. (2002), Fa referència al camí catalogat al seu llibre *Mallorca vora mar*. Tom I. A l'itinerari 8 (Camins de llegenda), on diu: "...per un estret camí asfaltat que s'inicia a l'esquerra de la carretera i davalla a través de les marjades de conreu des Verger de sa Torre fins al port de sa Pedra de s'Àse." (pág. 129-144).

- VALERO I MARTÍ, G. i ALBERTÍ I ALBERTÍ, J. (2000), aquest camí apareix a *Banyalbufar. Guia de passeig*. Es llegeix el següent: "Des de la talaia des Verger, avançam alguns metres per la carretera en direcció a Estellencs, però, immediatament, ens desviam pel camí de la dreta, que davalla al port de sa Pera de s'Àse. És un camí de carro, asfaltat, que baixa en principi suament [...] camí avall, a l'esquerra apareix la casa del Verger, amb un safareig a la dreta. Després [...] a l'esquerra queda Can Sebastià. Just després, arribam a un entrefor de camins; deixam de banda les dues vies de l'esquerra, una de les quals s'acosta a la font de sa Menta, i continuam pel camí de la dreta, amb sol encimentat [...]. Arribam així a una caseta enrunada, on acaba el camí de carro. És aquesta la construcció coneguda amb el nom de *la Cabaña de Mateito*. [...] La davallada continua per camí de ferradura, esglaonat." (pág. 141-151).

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

- INSTITUTO GEOGRÁFICO Y CATASTRAL (1957). *Mapa Nacional Topográfico Parcelario*. Escala 1/10.000. Apareix amb el nom de "camino de la Pedra de Sasa".

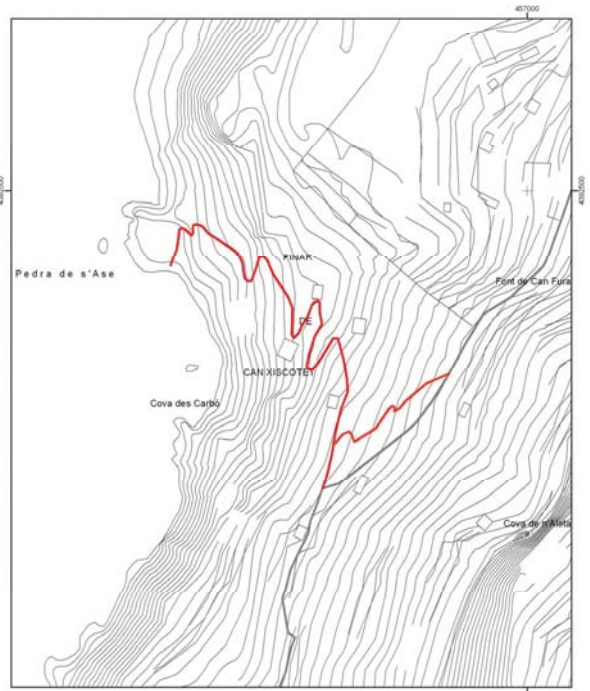
- MASCARÓ PASARIUS, J. (1958). *Mapa General de Mallorca*. Escala 1/31.250.

- SERVICIO GEOGRÁFICO DEL EJÉRCITO (1960). *Cartografía Militar de España*. Full 670-IV. Escala 1/50.000. Apareixen els trams 1 i 2 aproximadament.

- SERVICIO GEOGRÁFICO DEL EJÉRCITO (1961). *Cartografía Militar de España*. Full 670 (Sóller). Escala 1/25.000.

- INSTITUTO GEOGRÁFICO NACIONAL (1985) *Mapa Topográfico Nacional de España*. Escala 1/25.000. Full 670-III. Apareix aproximadament el tram 1.

- VV.AA. (2006). *Mapa Excursionista. Mallorca – Tramuntana Sud E-25*. Ed. Alpina. Escala 1/25.000. Apareixen els trams 1 i 2.

 Consell de Mallorca Departament de Medi Ambient i Natura	
CATÀLEG DE CAMINS DEL TERME MUNICIPAL DE BANYALBUFAR	
(1) CAMÍ DE SA PEDRA DE S'ÀSE	
Escala: 1:2.500 Projectió UTM Freq 31. Datum ED50	

*Font base cartogràfica: Mapa Topogràfic, Base de Dades de l'any 1985 i actualitzada l'1.8.2005 del Govern de les Illes Balears.

(2) CAMÍ DE SA SÍQUIA DE BAIX

LOCALITZACIÓ

Municipi: Banyalbufar
 Fulls del mapa 1:5.000: 670-1-8
 Inici: zona urbana de Banyalbufar.
 Final: font de la Vila.
 Longitud: 666 m.

DOCUMENTACIÓ

- Obres per part de l'Administració.

SENYALITZACIÓ

- Fites
- Pintades
- Indicadors
- Panells

DELIMITACIÓ LATERAL Sí paret, reixa i barana.
 No

LIMITACIÓ DE PAS Sí
 No

OBSERVACIONS

- Els trams 1 i 2 del camí compten amb enllumenat.
- Al tram 4, el camí discorre per damunt la síquia, mentre que la resta del camí discorre vora la síquia.
- Camí d'interès excursionista Sí No

RECOMANACIONS

- Inclusió a l'Inventari de Béns Municipals
- Obertura d'un Expedient d'investigació
- Protecció per interès constructiu

TRAMS

- Tram 1

Des de l'inici del camí fins a una distància de 28 metres.

Tipologia: ferradura

Tipus de ferm: formigó i pedres

Longitud: 28 m

Amplada mínima: 1,7 m

Seguiment: sense problemes

Estat: bo

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☒ Paret	☒ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☐ Marges

- Tram 2

Continuació del camí fins a una distància de 345 metres.

Tipologia: ferradura

Tipus de ferm: formigó i pedres

Longitud: 345 m

Amplada mínima: 1,2 m

màxima: 1,5 m

Seguiment: sense problemes

Estat: bo

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☒ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

- Tram 3

Continuació del camí fins a connectar amb el camí des Correu, núm. 9.

Tipologia: ferradura

Tipus de ferm: formigó i pedres

Longitud: 31 m

Amplada mínima: 1,5 m

màxima: 2,5 m

Seguiment: sense problemes

Estat: bo

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☒ Paret	☒ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☐ Marges

- Tram 4

Del camí des Correu, vora Can Ferrà, fins a tornar a connectar amb el camí des Correu.

Tipologia: ferraadura

Tipus de ferm: formigó

Longitud: 216 m

Amplada mínima: 0,5 m

Seguiment: sense problemes

Estat: bo

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☒ Paret	☒ Escalons	☐ Rattletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

- Tram 5

Continuació del camí fins a la font de la Vila.

Tipologia: ferraadura

Tipus de ferm: terra i formigó

Longitud: 46 m

Amplada mínima: 0,5 m

màxima: 0,9 m

Seguiment: sense problemes

Estat: bo

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☒ Escalons	☐ Rattletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

El Projecte de rehabilitació de les siques de la Font de la Vila fou realitzat el juliol de 2004 per la Direcció General de Desenvolupament Rural de la Conselleria d'Agricultura i Pesca (Govern Balear), a la memòria del qual es detallen els objectius: "Una de las premisas que sean tenido en cuenta en este proyecto es recuperar el valor arquitectónico del camino y de la acequia para potenciar el interés socio-cultural de la acequia y la actividad económica que ella representa"; a l'apartat de necessitats a satisfer es torna esmentar l'adob del camí: "...Incluimos la necesidad indicada en el objeto de este proyecto de adecuar los caminos paralelos a la acequia para potenciarla como lugar de interés socio-cultural y asi potenciar de algun modo su interes" (ACAP. Sense signatura).

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA:

- AA.DD (2000). A la *Guia dels pobles* de Mallorca dedicada a Banyalbufar apareix un capítol d'excursions pel municipi, en el qual trobam un itinerari dedicat a s'Arbocà i Planícia, quan puja pel camí des Correu, fa referència al camí catalogat: "Un poc més amunt, a la dreta parteix el camí de la Siquia de Baix, vora el safareig de Son Vives." (pàg. 61).

40

- ORDINAS, G; REYNÉS, A. (2002). Fa referència al camí catalogat al seu llibre *Guia de la Mancomunitat de Tramuntana* on es pot llegir el següent: "Un cop visitat es Penyal, refem les nostres passes i a la sortida del barri prenem per un caminó a la nostra dreta que transcorre per damunt el poble i deixarem enre diversos safareigs, entre els quals el de Son Vives, considerat com el més gran del poble. És el camí de la Siquia de Baix." (pàg. 25).

- VELA LOZANO, A. (2000). Fa referència a la siquia de Baix al seu llibre *Mallorca. Per la sierra de Tramuntana - 22 itineraris a pie -*. A l'itinerari núm. 3: "... dos importants acequias de regadió: la siquia de Dalt i la siquia de Baix." (pàgs. 91-99).

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

- SERVICIO GEOGRÁFICO DEL EJÉRCITO (1961). *Cartografía Militar de España*. Full 670 (Sóller). Escala 1/25.000. Apareixen els trams 1, 2 i 3.

- INSTITUTO GEOGRÁFICO NACIONAL (1985). *Mapa Topográfico Nacional de España*. Escala 1/25.000. Full 670-III. Apareixen els trams 1, 2 i 3.

- VV.AA. (2006). *Mapa Excursionista, Mallorca - Tramuntana Sud E-25*. Ed. Alpina. Escala 1/25.000. Apareixen els trams 1, 2, 3 i 4.

41

(3) CAMÍ DE CAN PICO / CAMÍ DELS GATS**LOCALITZACIÓ**

Municipi: Banyalbufar

Fulles del mapa: 1:5.000: 670-1-8

Inici: carretera de Pollença a Andratx Ma-10, Km 87,4, terme municipal d'Estellencs.

Final: fins a prop del torrent des Montreal.

Longitud: 651 m

DOCUMENTACIÓ

- Camí veïnal.
- Camí municipal.
- Obres per part de l'Administració.

SENYALITZACIÓ

Fites
 Pintades
 Indicadors - Un de "Camí de Ca'n Pico" a l'inici del camí.
 Panells

DELIMITACIÓ LATERAL Sí paret, reixa i obert.
 No

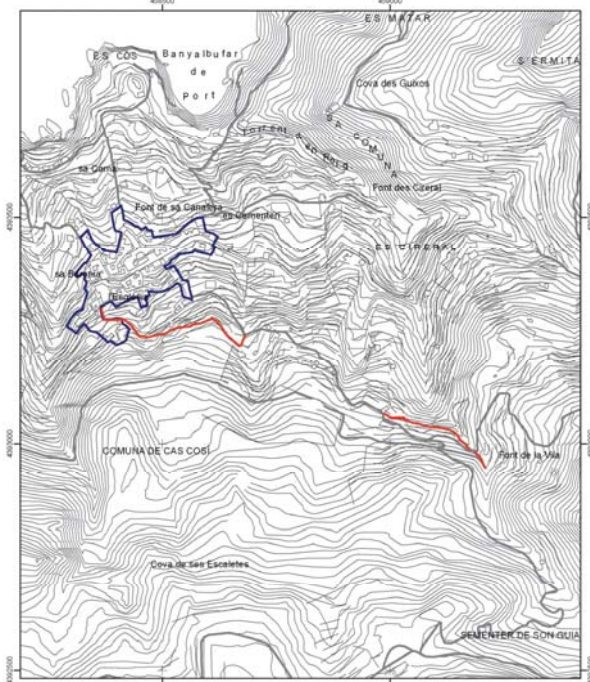
LIMITACIÓ DE PAS Sí
 No

OBSERVACIONS

- Al final del camí hi ha una barrera tancada amb pany.
- Camí d'interès excursionista Sí No

RECOMANACIONS

Inclusió a l'Inventari de Béns Municipals
 Obertura d'un Expedient d'investigació
 Protecció per interès constructiu

*Font base cartogràfica: Mapa Topogràfic Bàlear de l'any 1985 i escala 1:5.000 del Govern de les Illes Balears.

43

sido aprobado el Plan Unico de Obras y Servicios para el actual año, en el cual figura incluido este Ayuntamiento con la obra de "Pavimentación y reparación de muros de los caminos municipales "Can Pico" [...] con una aportación provincial de 1.985.256", teniendo que ser aportado el resto hasta el total presupuestado por el Ayuntamiento y pudiendo procederse a la inmediata contratación municipal acordó por unanimidad facultar al Sr. Alcalde para la designación del contratista que más convenga a los intereses municipales y pueda firmar el correspondiente contrato de obra con el mismo." (AMB. Sign. 39).

La Corporació municipal, dia 27 de maig de 1982, aprovà un compte de 110.000 PTA per obra feta a un mur del camí municipal de can Pico (AMB. Sign. 39).

Amb data de 12 de març de 1999, el Ple del Consistori banyalbufarí va concedir llicència d'obra a un veïnat per "...arreglar l'enclimentat d'accés al garatge i fer un nou enclimentat dels marges del mateix al camí de Can Pico..." (AMB. Sense sign.).

El mes d'abril de 2001 es formà el projecte de reparació de diversos camins veïnals del terme municipal de Banyalbufar, en règim de cooperació total concedit pel Consell de Mallorca a sol·licitud de l'ajuntament. El camí de Can Pico estava inclòs en el projecte, amb inici a la carretera C-710 i final a el p.k. 0'660 de la mateixa carretera: "El camí està asfaltat però li falten els ampits de protecció i la possibilitat de que dos vehicles es puguin encreuar, atès que només té una amplària mitjana de 3,50 m. Amb aquest projecte se li dota d'ampits i en alguns llocs, d'apartadors..." (AGCM. Sign. 7857/1).

Camí dels Gats

El 3 d'agost de 1713 el Procurador Reial tractà el plet entre Gabriel Vich i Joan Vives "...sobre que fore dit per lo dit Vich que estos dies passats sos nebots axermaren al camí junt a le Cova dels Gats y que al dit Juan Vives als digué que perque havian tapat la sua encontre..." (AMB. Sign. 652).

Expedient, amb data de 12 de juliol de 1866, sobre la taxació d'una finca, propietat de Ferran Cotoner, que havia de ser expropiada per les obres del camí veïnal de primer ordre de Banyalbufar a Estellencs. Dita finca afrontava pel nord i per l'est amb el camí dels Gats i pel sud amb el camí d'Estellencs (AMB. 164/1).

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA:

- SASTRE, J. & SASTRE, V. (2002). Fa referència al camí catalogat al seu llibre *Mallorca vora mar*. Tom I. A l'itinerari 8 (Camins de llegenda), on diu: "... A l'esquerra de la carretera, comença el camí de Can Pico"

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

- Mapa Militar de España formado por el Cuerpo del Estado Mayor (realitzat aproximadament entre 1913-1921). Escala 1/100.000.

- *Mapa Militar de España formado por el Cuerpo del Estado Mayor del Ejército* (realitzat aproximadament al 1930-31, 2a edició). Escala 1/100.000.

- INSTITUTO GEOGRÁFICO Y CATASTRAL (1957). *Mapa Nacional Topográfico Parcelario*. Escala 1/10.000.

- SERVICIO GEOGRÁFICO DEL EJÉRCITO (1960). *Cartografía Militar de España*. Full 670-IV. Escala 1/50.000.

- SERVICIO GEOGRÁFICO DEL EJÉRCITO (1961). *Cartografía Militar de España*. Full 670 (Sóller). Escala 1/25.000.

- INSTITUTO GEOGRÁFICO NACIONAL (1985) *Mapa Topográfico Nacional de España*. Escala 1/25.000. Full 670-III.

- CENTRO DE GESTION CATASTRAL Y COOPERACIÓN TRIBUTARIA (1993). Banyalbufar. Escala 1/5.000.

- CONSELLERIA D'OBRES PÚBLIQUES I ORDENACIÓ DEL TERRITORI, COPOT (1994). *Mapa Topogràfic Balear*. Escala 1/5.000.

- VV.AA. (2006). *Mapa Excursionista. Mallorca – Tramuntana Sud E-25*. Ed. Alpina. Escala 1/25.000.

(4) CAMÍ DE SA TEULERA

LOCALITZACIÓ

Municipi: Banyalbufar
 Fulls del mapa 1:5.000: 670-2-8
 Inici: camí de sa Terra Nova, núm. 38.
 Final: camí des Correu, núm. 9.
 Longitud: 1042 m

DOCUMENTACIÓ

- Camí veïnal.

SENYALITZACIÓ

- Fites
- Pintades
- Indicadors
- Panells

DELIMITACIÓ LATERAL Sí obert, reixa i paret.
 No

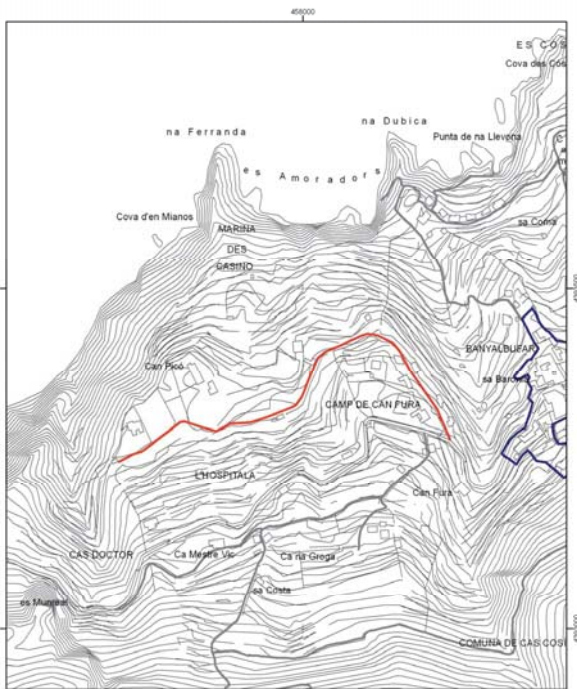
LIMITACIÓ DE PAS Sí
 No

OBSERVACIONS

- Segons fonts orals hi ha un plet en referència a la titularitat del camí catalogat que no s'ha pogut localitzar, per això es recomana l'obertura d'un expedient d'investigació.
 - Camí d'interès excursionista Sí No

RECOMANACIONS

- Inclusió a l'Inventari de Béns Municipals
- Obertura d'un Expedient d'investigació
- Protecció per interès constructiu

 Consell de Mallorca Departament de Medi Ambient i Natura	
CATÀLEG DE CAMINS DEL TERME MUNICIPAL DE BANYALBUFAR	
(3) CAMÍ DE CAN PICÓ	
Escala: 15.000 Projectió UTM Fes 31, Datum ED50	

Font base cartogràfica: Mapa Topogràfic Balear del 1993 i escala 1:5.000 del Centre de les Dades Bàsiques

TRAMS

- Tram 1

Des de l'inici del camí fins a ses Teuleres.

Tipologia: carro/pista

Tipus de ferm: terra i formigó

Longitud: 630 m

Amplada mínima: 2,5 m

màxima: 3 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

el ferm es troba en mal estat.

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

- Tram 2

Continuació del camí fins a connectar amb el camí des Correu, núm. 9.

Tipologia: carro

Tipus de ferm: terra

Longitud: 412 m

Amplada mínima: 2,2 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☒ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☒ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☐ Marges

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

En el Registre de la Propietat núm. 8 de Palma, tom 4363, llibre 25, fol 72, finca núm. 144, apareix registrada una peça de terra del terme de Banyalbufar anomenada la Taulera, amb les següents partions: "...por el Norte, con tierra de Galcerán Cabot, hoy de Pablo Bujosa Alberti; por el Este, con la de Catalina Nadal, hoy de Pablo Bujosa Font; por Sur, con otra de herederos de Prudencia Vives, hoy de María Mir Barceló; y por Oeste, con la de dicho Cabot, hoy camino vecinal...". En el mateix registre, tom 5163, llibre 30, fol 111, finca núm. 82 es registrà una altra peça de terra, anomenada també sa Taulera, que feia partió "...por Norte, con camino Sa Taulera; por Este, con otra de Pablo Bujosa; por Sur, con otra de Isabel Tomás; y al Oeste, con camino que conduce a Son Creus...".

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA: -

52

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

- INSTITUTO GEOGRÀFICO Y CATASTRAL (1957). *Mapa Nacional Topográfico Parcelario*. Escala 1/10.000. Apareix aproximadament i majoritària amb el nom de "Camino de la Taulera".

- SERVICIO GEOGRÀFICO DEL EJÉRCITO (1960). *Cartografía Militar de España*. Full 670-IV. Escala 1/50.000. Apareix aproximadament i parcial.

- SERVICIO GEOGRÀFICO DEL EJÉRCITO (1961). *Cartografía Militar de España*. Full 670 (Sóller). Escala 1/25.000. Apareix aproximadament i parcial.

- CONSELL GENERAL INTERINSULAR (1980). *Municipi d' Andraxt-Calvià-Estellencs*. Escala 1/10.000. Full 670 (4-1).

- INSTITUTO GEOGRÀFICO NACIONAL (1985) *Mapa Topográfico Nacional de España*. Escala 1/25.000. Full 670-III. Apareix majoritàriament el tram 1.

- CONSELLERIA D'OBRES PÚBLIQUES I ORDENACIÓ DEL TERRITORI, COPOT (1994). *Mapa Topogràfic Balear*. Escala 1/5.000.

- VV.AA. (2006). *Mapa Excursionista. Mallorca - Tramuntana Sud E-25*. Ed. Alpina. Escala 1/25.000.

53

(5) CAMÍ DE SON BAUÇÀ / CAMÍ DE SES TEULES

LOCALITZACIÓ

Municipi: Banyalbufar

Fulls del mapa 1:5.000: 670-2-7 / 670-2-8

Inici: carretera de Pollença a Andraxt, Ma-10, km. 85,75.

Final: camí de sa Terra Nova, núm. 38.

Longitud: 4666 m

DOCUMENTACIÓ

- Camí veinal.
- Catàleg dels antics camins de la Serra de Tramuntana.
- Obres per part de l'Administració.

SENYALITZACIÓ

- Fites
- Pintades
- Indicadors
- Panells

DELIMITACIÓ LATERAL Sí No obert i paret.

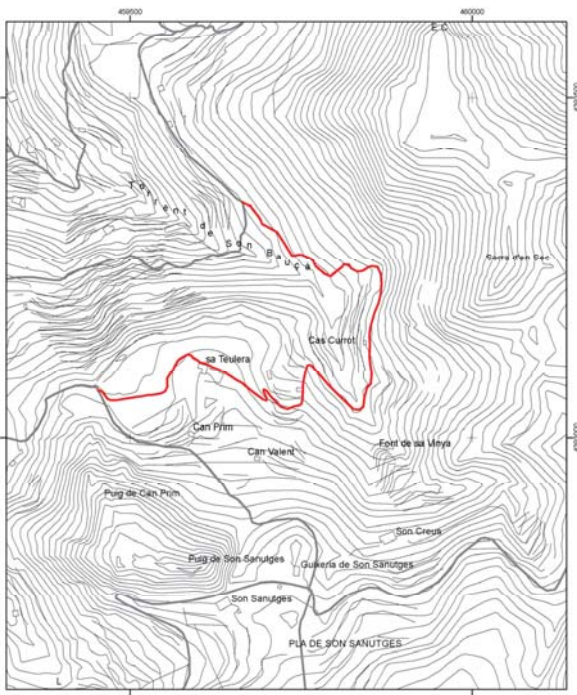
LIMITACIÓ DE PAS Sí No - Una reixa a l'inici del tram 10.
- Una paret i una reixa

OBSERVACIONS

- La carretera Ma-10 talla el camí entre els trams 6 i 7, 7 i 8 i entre els 9 i 10.
- El tram 16 actualment no existeix.
- Camí d'interès excursionista Sí No

RECOMANACIONS

- Includi a l'Inventari de Béns Municipals
- Obertura d'un Expedient d'investigació
- Protecció per interès constructiu

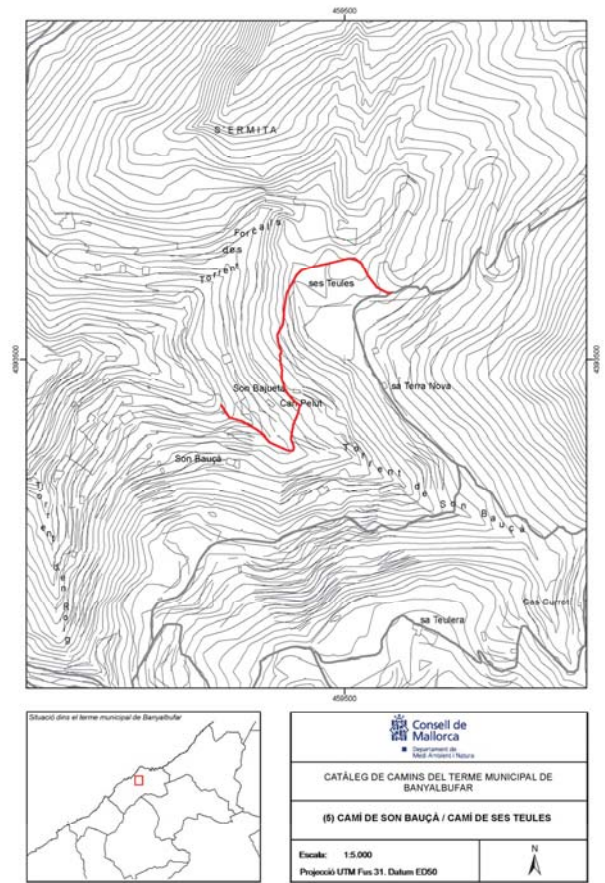
 Consell de Mallorca <small>Consell de Govern de l'Illes Balears</small> <small>Departament de Medi Ambient i Natura</small>	
CATÀLEG DE CAMINS DEL TERME MUNICIPAL DE BANYALBUFAR	
(4) CAMÍ DE SA TEULERA	
Escala: 1:5.000 Projecció UTM Fuz 31, Datum ED50	

55

- SERVICIO GEOGRÁFICO DEL EJÉRCITO (1961). *Cartografía Militar de España*. Full 670 (Sóller). Escala 1/25.000. Apareixen els trams 1, 2 i 3.
- INSTITUTO GEOGRÁFICO NACIONAL (1985) *Mapa Topográfico Nacional de España*. Escala 1/25.000. Full 670-III. Apareix el tram 1.
- VV.AA. (2006). *Mapa Excursionista. Mallorca – Tramuntana Sud E-25*. Ed. Alpina. Escala 1/25.000. Apareixen els trams 1 i 2.

(6) CAMÍ D'ESTELLENCES

LOCALITZACIÓ

Municipi: Banyalbufar
 Fulls del mapa 1:5.000: 670-1-8
 Inicï: carretera de Pollença a Andratx Ma-10, Km 87,4, terme municipal d'Estellencs.
 Final: terme municipal d'Estellencs.
 Longitud: 3090 m

DOCUMENTACIÓ

- Camí públic.
- Camí real.
- Fitació de terme.
- Camí veïnal.
- Camí municipal.
- Plan Nacional de Vías Provinciales (1973).
- Obres per part de l'Administració.
- Catàleg de camins del terme municipal d'Estellencs (1997).

SENYALITZACIÓ

- Fites
- Pintades
- Indicadors - Un de "Camí des Rafal (Sa Costa)" a l'inici del camí
- Panells - Senyalització per part del Dpt. de Medi Ambient i Natura del Consell de Mallorca, als trams 1 i 17.

DELIMITACIÓ LATERAL Sí obert, reixa i paret.
 No

LIMITACIÓ DE PAS Sí - Al final del tram 3 hi ha una barrera tancada amb pany.
 No - A l'inici del tram 15 hi ha una barrera tancada amb pany amb un cartell de "Propiedad privada. Prohibido el paso".

OBSERVACIONS

- La vegetació del tram 12 impedeix saber algunes característiques d'aquest tram.
- Camí d'interès excursionista Sí No

RECOMANACIONS

- Inclusió a l'Inventari de Béns Municipals
- Obertura d'un Expedient d'investigació
- Protecció per interès constructiu

TRAMS

- Tram 1

Des de la carretera Ma-10, Km 87,4 fins a Ca Mestre Vic.
Tipologia: carro
Tipus de ferm: asfalt
Longitud: 313 m
Amplada mínima: 2,8 m
Segment: sense problemes

Estat: bo
Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☒ Escopidors	☐ Pedres passadores
☒ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

- Tram 2

Continuació del camí fins una distància de 195 m.

Tipologia: ferradura
Tipus de ferm: terra
Longitud: 195 m
Amplada mínima: 1,5 m

Segment: fàcil
Estat: regular

El camí es troba molt envaït per la vegetació.

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☒ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

- Tram 3

Continuació del camí fins a connectar amb la carretera Ma-10, Km 88.

Tipologia: carro
Tipus de ferm: terra
Longitud: 93 m
Amplada mínima: 2 m

Segment: sense problemes
Estat: regular

El camí es troba envaït parcialment per la vegetació.

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☒ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

- Tram 4

Des de la crta. fins a una distància de 736 metres.

Tipologia: carro**Tipus de ferm:** asfalt**Longitud:** 736 m**Amplada mínima:** 2,2 m**màxima:** 2,5 m**Seguiment:** sense problemes**Estat:** regular**Interès constructiu** Sí No**Elements constructius**

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 5

Continuació del camí fins a una llargària de 19 m.

Tipologia: carro**Tipus de ferm:** formigó**Longitud:** 19 m**Amplada mínima:** 1,8 m**màxima:** 2,3 m**Seguiment:** sense problemes**Estat:** regular**Interès constructiu** Sí No**Elements constructius**

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 6

Continuació del camí fins a una llargària de 70 m.

Tipologia: ferradura**Tipus de ferm:** terra**Longitud:** 70 m**Amplada mínima:** 1,1 m**Seguiment:** sense problemes**Estat:** regular**Interès constructiu** Sí No**Elements constructius**

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

64

- Tram 7

Continuació del camí fins a una llargària de 100 m.

Tipologia: ?**Tipus de ferm:** desconegut**Longitud:** 100 m**Amplada mínima:** 0 m**Seguiment:** desconegut**Estat:** desconegut**Interès constructiu** Sí No**Elements constructius**

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 8

Continuació del camí fins a una llargària de 37 m.

Tipologia: carro**Tipus de ferm:** terra**Longitud:** 37 m**Amplada mínima:** 2,5 m**Seguiment:** sense problemes**Estat:** bo**Interès constructiu** Sí No**Elements constructius**

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 9

Continuació del camí fins a una llargària de 93 m.

Tipologia: carro**Tipus de ferm:** formigó**Longitud:** 93 m**Amplada mínima:** 3,2 m**Seguiment:** sense problemes**Estat:** regular**Interès constructiu** Sí No**Elements constructius**

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

65

- Tram 10

Continuació del camí fins a Can Salom

Tipologia: carro**Tipus de ferm:** terra i formigó**Longitud:** 209 m**Amplada mínima:** 1,9 m**màxima:** 2,3 m**Seguiment:** sense problemes**Estat:** regular**Interès constructiu** Sí No**Elements constructius**

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 11

Des de Can Salom fins al torrent de la font de sa Menta.

Tipologia: ferradura**Tipus de ferm:** terra i formigó**Longitud:** 36 m**Amplada mínima:** 1,2 m**Seguiment:** regular**Estat:** dolent**Interès constructiu** Sí No**Elements constructius**

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 12

Des del torrent de sa Menta fins a una distància de 103 m.

Tipologia: ferradura**Tipus de ferm:** desconegut**Longitud:** 103 m**Amplada mínima:** 1,2 m**Seguiment:** desconegut**Estat:** desconegut

el camí es troba molt envaït per la vegetació i això n'impossibilita el pas.

Interès constructiu Sí No**Elements constructius**

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

66

- Tram 13

Continuació del camí fins a una distància de 50 m.

Tipologia: ferradura**Tipus de ferm:** terra**Longitud:** 50 m**Amplada mínima:** 1,2 m**Seguiment:** fàcil**Estat:** regular**Interès constructiu** Sí No**Elements constructius**

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 14

Continuació del camí fins a una distància de 81 m.

Tipologia: carro**Tipus de ferm:** terra**Longitud:** 81 m**Amplada mínima:** 3 m**Seguiment:** fàcil**Estat:** regular

Envaït parcialment per la vegetació.

Interès constructiu Sí No**Elements constructius**

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 15

Continuació del camí fins a connectar amb la carretera Ma-10, Km 90,27.

Tipologia: ferradura**Tipus de ferm:** terra**Longitud:** 57 m**Amplada mínima:** 1,7 m**Seguiment:** fàcil**Estat:** regular**Interès constructiu** Sí No**Elements constructius**

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

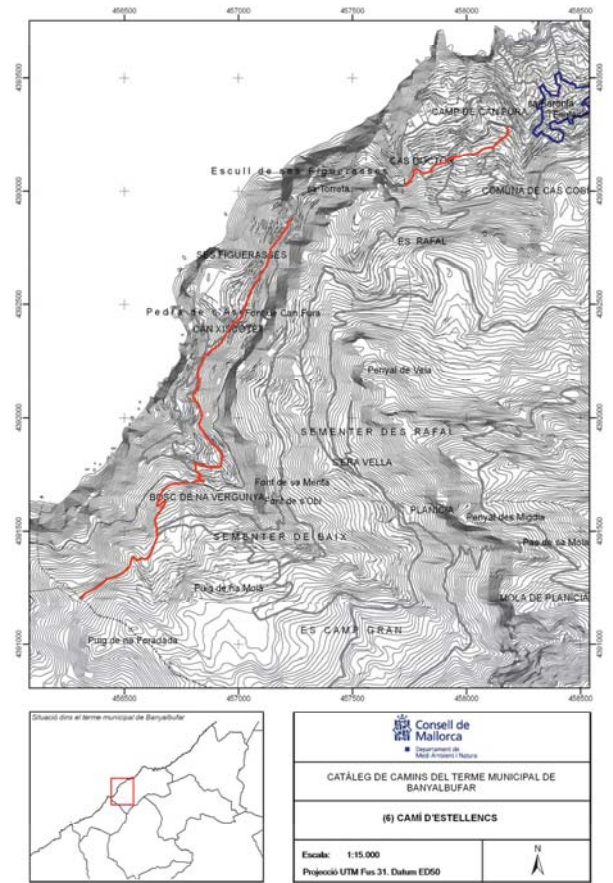
67

- SERVICIO GEOGRÁFICO DEL EJÉRCITO (1961). *Cartografía Militar de España*. Full 670 (Sóller). Escala 1/25.000. Apareix el tram 1 i majoritàriament els trams 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 i 15.
- Plànol de *Carreteras o caminos existentes en la provincia a cargo del ayuntamiento de Banyalbufar (Plan Nacional de Vías Provinciales, 1973)*. Escala 1:25.000. Apareix el tram 4.
- CONSELL GENERAL INTERINSULAR (1980). *Municipi d' Andraxt-Calvià-Estelencs*. Escala 1/10.000. Full 698 (1-1) i 670 (4-1). Apareix el tram 16.
- INSTITUTO GEOGRÁFICO NACIONAL (1985) *Mapa Topográfico Nacional de España*. Escala 1/25.000. Full 670-III. Apareixen els trams 1, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 i 16.
- CENTRO DE GESTION CATASTRAL Y COOPERACIÓN TRIBUTARIA (1993). Banyalbufar. Escala 1/5.000. Apareix el tram 4 amb el nom de "Camino de la Pedra de Saxe" i el tram 16.
- CONSELLERIA D'OBRES PÚBLIQUES I ORDENACIÓ DEL TERRITORI, COPOT (1994). *Mapa Topogràfic Balear*. Escala 1/5.000. Apareixen els trams 1, 4 i 16.
- Plànol de l'obra *Sa Mola de Planícia* (Vibot, 1999). Apareixen els trams 16 i 17 amb el nom de "cami vell d'Estelencs".
- VV.AA. (2006). *Mapa Excursionista. Mallorca – Tramuntana Sud E-25*. Ed. Alpina. Escala 1/25.000. Apareixen els trams 1, 4, 16 i 17.

(7) CAMÍ DE BUNYOLA / CAMÍ DE SON BUNYOLA / CAMÍ DE SA VOLTA DES GENERAL

LOCALITZACIÓ

Municipi: Banyalbufar
 Fulls del mapa 1:5.000: 670-1-7 / 670-2-7
 Iníci: carretera de Pollença a Andraxt, Ma-10, km. 85,3, a la Volta des General.
 Final: zona urbana del port des Canonge.
 Longitud: 4340 m

DOCUMENTACIÓ

- Camí públic.
- Camí real.
- Catàleg dels antics camins de la Serra de Tramuntana.
- Deslind de del domini públic marítimo-terrestre.
- Obres per part de l'Administració.

SENYALITZACIÓ

- Fites
- Pintades
- Indicadors
- Panells

DELIMITACIÓ LATERAL Sí obert i reixa.
 No

LIMITACIÓ DE PAS Sí
 No

OBSERVACIONS

- Com es pot llegir a les obres: *Història de Banyalbufar* (Albertí, 1995) i *Son Bunyola. Una mar de noms* (Vibot, 1999), Son Bunyola apareix a la documentació antiga amb el nom de Bunyola.
- A l'iníci del tram 3 hi ha una barrera oberta i un botador.
- El tram 6 del camí acaba amb uns graons encimentats d'1,3 metres d'amplada que baixen a la platja de Son Bunyola.
- Camí d'interès excursionista Sí No
- Camí d'accés a la mar

RECOMANACIONS

- Inclusió a l'Inventari de Béns Municipals
- Obertura d'un Expedient d'investigació
- Protecció per interès constructiu

TRAMS

- Tram 1

Des de l'iníci del camí fins a una distància de 210 metres.

Tipologia: carro

Tipus de ferm: grava

Longitud: 210 m

Amplada mínima: 2,9 m

Seguiment: sense problemes

Estat: bo

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

- Tram 2

Continuació del camí fins a una distància de 1729 metres.

Tipologia: carro

Tipus de ferm: terra

Longitud: 1.919 m

Amplada mínima: 2,7 m

màxima: 2,9 m

Seguiment: sense problemes

Estat: bo

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☒ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

- Tram 3

Continuació del camí fins a una distància de 153 metres.

Tipologia: carro

Tipus de ferm: terra

Longitud: 153 m

Amplada mínima: 2,8 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Aquest tram ha sofert diverses esllavissades i caiguda de blocs.

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

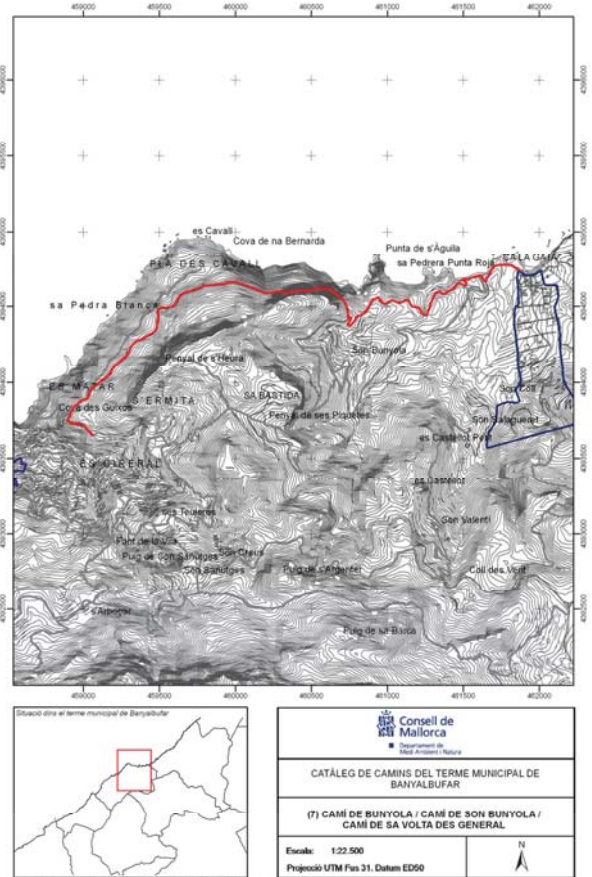
☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

- *Mapa Militar de España formado por el Cuerpo del Estado Mayor del Ejército* (realitzat aproximadament al 1930-31, 2a edició). Escala 1/100.000. Apareixen els trams 1 i 2.
- INSTITUTO GEOGRÁFICO Y CATASTRAL (1957). *Mapa Nacional Topográfico Parcelario*. Escala 1/10.000. Apareix el tram 1 i l'inici del tram 2.
- MASCARÓ PASARIUS, J. (1958). *Mapa General de Mallorca*. Escala 1/31.250. Apareix majoritàriament i aproximada.
- SERVICIO GEOGRÁFICO DEL EJÉRCITO (1960). *Cartografía Militar de España*. Full 670-IV. Escala 1/50.000. Apareixen els trams 1, 2, 3, 4, 5 i 6.
- SERVICIO GEOGRÁFICO DEL EJÉRCITO (1961). *Cartografía Militar de España*. Full 670 (Sóller). Escala 1/25.000. Apareixen els trams 1, 2, 3, 4, 5 i 6.
- CONSELL GENERAL INTERINSULAR (1980). *Municipi d' Andraxt-Calvià-Estellencs*. Escala 1/10.000. Full 670 (4-1). Apareix majoritàriament i aproximada.
- INSTITUTO GEOGRÁFICO NACIONAL (1985) *Mapa Topográfico Nacional de España*. Escala 1/25.000. Full 670-III. Apareix majoritàriament i aproximada.
- CENTRO DE GESTION CATASTRAL Y COOPERACION TRIBUTARIA (1993). Banyalbufar. Escala 1/5.000. Apareixen els trams 5, 6 i 7.
- CONSELLERIA D'OBRES PÚBLIQUES I ORDENACIÓ DEL TERRITORI, COPOT (1994). *Mapa Topográfico Balear*. Escala 1/5.000. Apareix parcialment.
- VV.AA. (2006). *Mapa Excursionista. Mallorca – Tramuntana Sud E-25*. Ed. Alpina. Escala 1/25.000.

(8) CAMÍ VELL DES PORT DES CANONGE / CAMÍ DES PESCADORS

LOCALITZACIÓ

Municipi: Banyalbufar
 Fulls del mapa 1:5.000: 670-2-7 / 670-2-8
 Inici: zona urbana del port des Canonge.
 Final: terme municipal d'Esporles.
 Longitud: 1223 m

DOCUMENTACIÓ

SENYALITZACIÓ

- Fites
  - Pintades
  - Indicadors
  - Panells
- Senyalització per part del Dpt de Medi Ambient i Natura del Consell de Mallorca.

DELIMITACIÓ LATERAL Sí No

LIMITACIÓ DE PAS Sí No

OBSERVACIONS

- Camí d'interès excursionista Sí No

RECOMANACIONS

- Inclusió a l'Inventari de Béns Municipals
- Obertura d'un Expedient d'investigació
- Protecció per interès constructiu

TRAMS

- Tram 1

Des de l'inici del camí fins a una distància de 325 metres.

Tipologia: ferraadura

Tipus de ferm: terra i empedrat

Longitud: 325 m

Amplada mínima: 2,2 m
màxima: 3 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☐ Escalons	☐ Rattletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

- Tram 2

Continuació del camí fins a connectar amb el camí des port des Canonge, núm. 13.

Tipologia: ferraadura

Tipus de ferm: terra

Longitud: 564 m

Amplada mínima: 1,1 m
màxima: 1,6 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☐ Escalons	☐ Rattletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

- Tram 3

Correspon als següents 89 metres del camí.

Tipologia: ferraadura

Tipus de ferm: terra

Longitud: 89 m

Amplada mínima: 0,3 m
màxima: 1,5 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☒ Escalons	☐ Rattletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☐ Marges

- Tram 4

Continuació del camí fins al terme municipal d'Esporles.

Tipologia: ferraadura/irany

Tipus de ferm: terra

Longitud: 245 m

Amplada mínima: 1,1 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☐ Escalons	☐ Rattletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☐ Marges

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

El camí vell des Port des Canonge està inclòs en el *Catàleg dels antics camins de la Serra de Tramuntana*, publicat pel Consell Insular de Mallorca (1993), dins els termes municipals d'Esporles i Banyalbufar, on diu: "Antiga via d'accés al Port des Canonge des de la vila d'Esporles [...]"

El camí és de carro fins a la desviació de Ca n'Arenyar, després es converteix en tirany fins a trobar-se amb la carretera i torna esser de carro fins a Mirant de Mar. D'aquí fins a l'urbanització retorna el tirany, i ja en els vials es destria un camí de carro per dins el pinar.

A la part final del camí trobam una canaleta i nombrosos rotlos de sitja" (pàg. 105).

El 9 de març de 1998 el Grup Excursionista de Mallorca sol·licita a Fodesma (Consell de Mallorca) col·laboració per dur a terme la neteja del camí vell des port des Canonge, prevista pel dia 29 de març. El Consell de Mallorca, a través de FODESMA va respondre afirmativament col·laborant amb la neteja. (Consell de Mallorca. Fodesma. Registre General).

A l'article 89 de les Normes Subsidiàries d'Esporles, aprovades definitivament per acord de la comissió insular d'urbanisme de 23 de novembre de 2001, dedicat a camins a sol rústic, es diu: "4. Tots els camins inventariats grafiatos als plànols d'ordenació són considerats d'interès general per les Normes Subsidiàries d'Esporles". En el plànol E0 que recull l'estructura general i orgànica del territori apareix grafiat el camí vell del Port des Canonge (camí des Pescadors). (ACIU. Sign. 1744).

La continuació del camí catalogat apareix al Catàleg de Camins del terme municipal d'Esporles, elaborat pel Consell de Mallorca (Dpt. Medi Ambient i Natura) l'any 1998; inclòs amb el núm. 5, camí Vell des Port des Canonge (camí des Pescadors). Pel que fa referència a aquest camí s'ha trobat la següent documentació:

El gener de 1973, el Grup de Treball de Balears, encarregat directe a les Illes de l'elaboració del *Plan Nacional de Vias Provinciales*, demanava a tots els ajuntaments la seva col·laboració per dur a terme la primera etapa de l'esmentat Pla, que tenia com a objecte la catalogació de tots els camins d'ús permanent i servei públic existents a la Província (veure 3.1.7. Annex).

Pel que fa a les notícies que l'Ajuntament d'Esporles envià per formar aquest Pla, el tram 3 d'aquest camí, amb el nom de "Camino Parcelas Son Dameto", és un

dels inclosos dins el *Catálogo de las carreteras o caminos existentes en la Provincia a cargo de Esporlas*, del mateix any, amb inici al carrer "Zaragoza" d'Esporles i final a la PM-710, amb una longitud de 4 quilòmetres i una amplada de 3 metres, 2,5 dels quals són de "calzada". (Consell de Mallorca. Vies i Obres. Sense signatura).

Al Llibre Inventari General d'Esporles (Vol. I) de l'any 1996 apareix el "Camino Parcelas Son Dameto" amb el núm. 106 i amb una llargada de 4 Km., que es correspon amb el tram 3 d'aquest camí.

El 9 de març de 1998 el Grup Excursionista de Mallorca sol·licita a Fodesma (Consell de Mallorca) col·laboració per dur a terme la neteja del camí vell des port des Canonge, prevista pel dia 29 de març. El Consell de Mallorca, a través de FODESMA va respondre afirmativament col·laborant amb la neteja. (Consell de Mallorca. Fodesma. Registre General). Per la seva banda, l'Ajuntament d'Esporles, en data 16 de març de 1998 autoritzà la neteja del camí vell des port des Canonge, dins el terme d'Esporles (A.M.E. Registre de sortida).

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA:

- ALBERTÍ CABOT et alii (1998). Quan parlen del patrimoni històric i artístic de Banyalbufar podem llegir: "Existeixen dos vials principals de 8 metres d'amplària, perpendiculars entre si, i que divideixen el poblat en quatre parts. El carrer d'accés és el perllongament del camí vell del Port des Canonge a la carretera general d'Andratx a Pollença. Els vials secundaris, de 6 metres d'amplitud, donen accés a les distintes illetes i parcel·les existents" (pàg. 47).

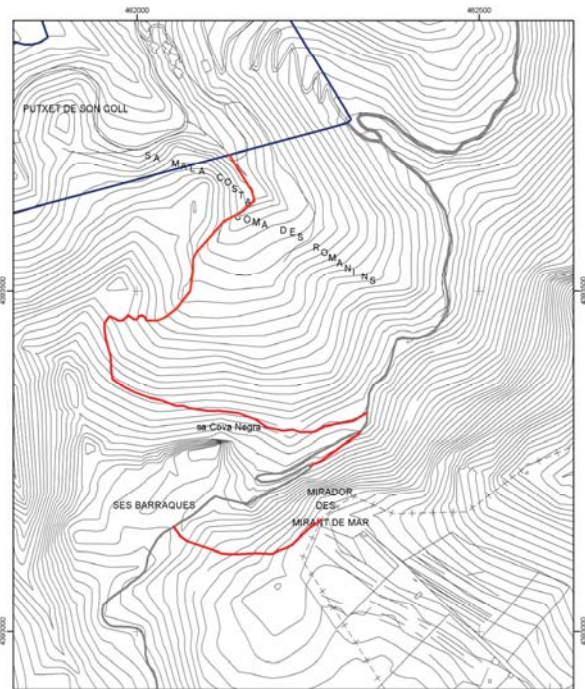
- BARCELÓ PONS, Bartomeu (1958). En el seu estudi sobre Banyalbufar esmenta: "El ampliò val·le de Son Coll, Son Buïola y el Port de Canonge, se comunica con la carretera principal por varios caminos de herradura, de fuertes pendientes" (pàg. 110).

- ORDINAS, G; REYNÉS, A. (2002), al seu llibre *Guia de la Mancomunitat de Tramuntana* hi ha un apartat d'itineraris per conèixer el patrimoni rural, l'itinerari 5 és El camí des Pescadors, on fa referència al camí catalogat. (pàg. 97-102).

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

- MASCARÓ PASARIUS, J. (1958). *Mapa General de Mallorca*. Escala 1/31.250. Apareix aproximadament amb el nom de "camí des Pescadors".

- VV.AA. (2006). *Mapa Excursionista. Mallorca – Tramuntana Sud E-25*. Ed. Alpina. Escala 1/25.000. Apareixen els trams 1, 2 i 4.

Situació dins el terme municipal de Banyalbufar		
CATÀLEG DE CAMINS DEL TERME MUNICIPAL DE BANYALBUFAR		
(B) CAMÍ VELL DES PORT DES CANONGE / CAMÍ DES PESCADORS		
Escala: 1:5.000 Projectió UTM Fus 31. Datum ED50		

* Font base cartogràfica: Mapa Topogràfic Base de l'any 1989 i escala 1:5.000 del Govern de les Illes Balears

(9) CAMÍ DES CORREU / CAMÍ DE SON SANUTGES / CAMÍ DE LA FONT DE LA VILA / CAMÍ DE SON ALBERTÍ

LOCALITZACIÓ

Municipi: Banyalbufar
Fulls del mapa 1:5.000: 670-1-8 / 670-2-8
Inici: zona urbana de Banyalbufar.
Final: terme municipal d'Esporles.
Longitud: 5194 m

DOCUMENTACIÓ

- Camí reial.
- Camí rural.
- Camí veïnal.
- Catàleg dels antics camins de la Serra de Tramuntana.
- Camí municipal.
- Obres per part de l'Administració.
- Catàleg de camins del terme municipal d'Esporles (1998).
- Projecte de reparació de camins de Banyalbufar (2001).

SENYALITZACIÓ

Fites
 Pintades
 Indicadors - Senyalització per part del Departament de Medi Ambient i Natura del Consell de Mallorca.
 Panells

DELIMITACIÓ LATERAL Sí obert i paret.
 No

LIMITACIÓ DE PAS Sí
 No

OBSERVACIONS

- El tram 1 compta amb enllumenat públic i clavegueram.
- Camí d'interès excursionista Sí No

RECOMANACIONS

Inclusió a l'Inventari de Béns Municipals
 Obertura d'un Expedient d'investigació
 Protecció per interès constructiu

100

TRAMS

- Tram 1

Des de l'inici del camí fins a una distància de 1670 metres.

Tipologia: carro

Tipus de ferm: asfalt

Longitud: 1.670 m

Amplada mínima: 2,8 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 2

Continuació del camí fins a la Guixeria de Son Sanutges.

Tipologia: carro

Tipus de ferm: asfalt

Longitud: 125 m

Amplada mínima: 4,2 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 3

Continuació del camí fins al Pla de Son Sanutges.

Tipologia: carro

Tipus de ferm: formigó

Longitud: 200 m

Amplada mínima: 2 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

101

- Tram 4

Continuació del camí fins a una distància de 190 metres.

Tipologia: carro

Tipus de ferm: terra

Longitud: 190 m

Amplada mínima: 1,9 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 5

Continuació del camí fins a una distància de 513 metres.

Tipologia: carro

Tipus de ferm: empedrat parcialment

Longitud: 513 m

Amplada mínima: 1,7 m

màxima: 3,2 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 6

Continuació del camí fins a connectar amb el camí que duu a ses Mosqueres.

Tipologia: carro

Tipus de ferm: terra i empedrat

Longitud: 1.642 m

Amplada mínima: 2,2 m

màxima: 2,7 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

102

- Tram 7

Continuació del camí fins a una distància de 403 metres.

Tipologia: carro

Tipus de ferm: terra i empedrat

Longitud: 403 m

Amplada mínima: 2,2 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 8

Tipologia: carro

Tipus de ferm: empedrat

Longitud: 451 m

Amplada mínima: 2 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

El dia 5 de març de 1627 es data un inventari de béns que incloïa "Item un tros de olivar dit son morlans qui afronta ab lo camí Real qui va desta vila a la ciutat [...] y de altre part ab poss^o. de planissia del noble don Hs Suñyer..." (AMB. Sign. 649).

L'11 d'octubre de 1659 Gabriel Ferrà feia testament segons el qual posseïa una propietat dita Son Cifre, que feia partió amb la Baronia "...et ex alia parte cum camino regali quo tendit a dicto loco de Bañalbufar ad presentem Civitatem Maiori. [...] ex alia cum dicta petiam terre dicte Son Barbeta..." (ARM. A-695).

El 26 de maig de 1663 Francina Vives feia testament en el qual deixava una peça de terra olivar dita Son Morlans, que feia partió amb "...la sequia per la qual se va aigua a Banelbufar de la font dita font de la vila [...] de altre ab possessio dita planissia [...] y un bancal de terra contiguo a dit olivar que vos dona sequia al mig qui confronta ab lo camí real per lo qual se va de dit lloch a la ciutat de Mallorca..." (ARM. A-700).

El 16 de febrer de 1666 Bernat Garcia, missatge de la cort, presentava els comptes que "...a fet anat en casa de Jaume Fiol per païones per ban per no haver axermat lo camí reyal an el coll del Pi..." (AMB. Sig. 648).

El 9 de juliol de 1742 s'advertia a Mateu Albertí "...que no gos ni presumessa pasar la aigua per al camí Real de part demunt de Son Burguiny, y que torn tancar la sequia que ha feta..." (AMB. Sign. 655).

103

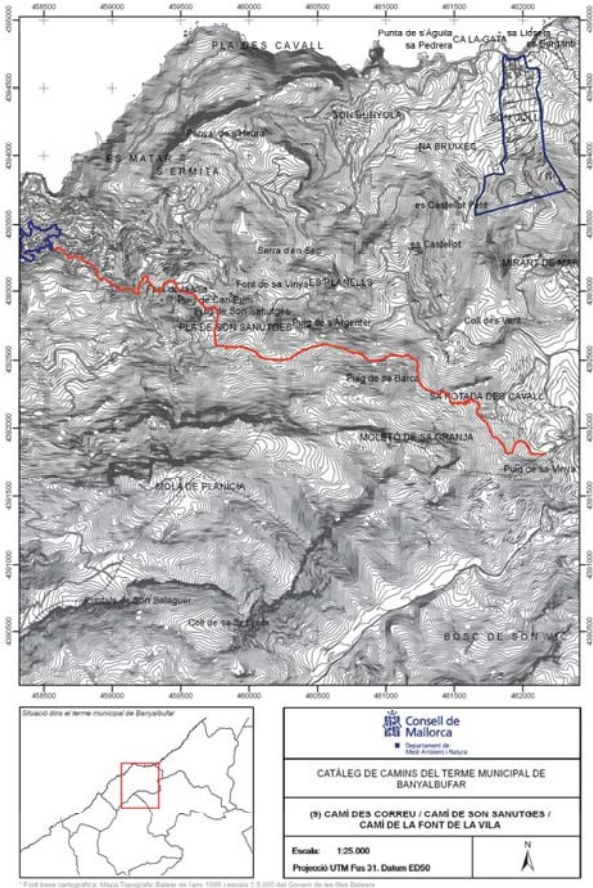

(10) CAMÍ DES RAFAL / CAMÍ DE SA COSTA

LOCALITZACIÓ

Municipi: Banyalbufar
 Fulls del mapa 1:5.000: 670-1-8
 Inici: camí vell d'Estellencs, núm. 6, prop de Ca Mestre Vic.
 Final: camí vell d'Estellencs, núm. 6
 Longitud: 3469 m

DOCUMENTACIÓ

- Camí rural.
- Camí veïnal.
- Obres per part de l'Administració.

SENYALITZACIÓ

- Fites
- Pintades
- Indicadors
- Panells

DELIMITACIÓ LATERAL

- Sí obert, paret i reixa.
- No

LIMITACIÓ DE PAS

- Sí - Al final del 3 tram hi ha una barrera tancada amb pany i un cartell de "Propiedad privada se ruega no entren".
- No - Al tram 5, a la partió des Rafal hi ha una barrera tancada amb pany, amb un cartell de "Propiedad privada se ruega no entren".

OBSERVACIONS

- Camí d'interès excursionista Sí No

RECOMANACIONS

- Inclúsiu a l'Inventari de Béns Municipals
- Obertura d'un Expedient d'investigació
- Protecció per interès constructiu

TRAMS

- Tram 1

Des de el camí vell d'Estellencs fins una distància de 80 m.
Tipologia: carro
Tipus de ferm: formigó
Longitud: 80 m
Amplada mínima: 2,5 m
Seguiment: sense problemes
Estat: regular
Interès constructiu Sí No
Elements constructius
 Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 2

Continuació del camí fins una distància de 112 m.
Tipologia: carro
Tipus de ferm: terra
Longitud: 112 m
Amplada mínima: 2,5 m
Seguiment: sense problemes
Estat: regular
Interès constructiu Sí No
Elements constructius
 Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 3

Continuació del camí fins una distància de 558 metres.
Tipologia: ferradura
Tipus de ferm: empedrat
Longitud: 558 m
Amplada mínima: 1,8 m
Seguiment: sense problemes
Estat: regular
Interès constructiu Sí No
Elements constructius
 Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 4

Continuació del camí fins prop de les cases des Rafal.
Tipologia: ferradura
Tipus de ferm: terra
Longitud: 187 m
Amplada mínima: 1,8 m
màxima: 2 m
Seguiment: sense problemes
Estat: regular
Interès constructiu Sí No
Elements constructius
 Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 5

Continuació del camí fins prop de la font de s'Obi.
Tipologia: carro
Tipus de ferm: terra
Longitud: 1.532 m
Amplada mínima: 2 m
màxima: 2,3 m
Seguiment: sense problemes
Estat: regular
Interès constructiu Sí No
Elements constructius
 Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 6

Continuació del camí fins a connectar amb el camí vell d'Estellencs, núm. 6.
Tipologia: ferradura
Tipus de ferm: terra i empedrat
Longitud: 919 m
Amplada mínima: 1 m
màxima: 1,5 m
Seguiment: sense problemes
Estat: regular
Interès constructiu Sí No
Elements constructius
 Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- VALERO, G. (1993). En la seva obra Camins i Paisatges. *Itineraris culturals per l'illa de Mallorca*, La Font des Garbell, vol. IV. Fa una descripció de l'itinerari d'Estellencs a Banyalbufar pes Salt, Planícia i es Rafal. Diu així: "[...] Des de les cases del Rafal avançam cap al poble de Banyalbufar, per la qual cosa prenem la direcció vers nord-est, i ens situem en el camí de ferradura, sovint empedrat, que ens davallarà ràpidament al poble. Molt aprop de les cases observem com l'empedrat del camí s'adapta al pas d'un torrent, en forma de gual. Aviat passam una petita barrera de fusta [...] Aquesta zona és coneguda amb el nom des Brandejats. Més endavant, en plena davallada, el camí dissenya revolts emmarcats per alts paraments de marge i apareixen graons per esmortir el rost [...] El sòl del camí ara apareix recobert per una capa de ciment. Acabada la davallada rosta, a l'esquerra del camí hi ha la casa anomenada na Revolta. Aquí fa acte de presència l'asfalt que, entre safareigs i marjades ens conduirà a la carretera principal, després de passar per can Guidoi i sa Vinya. (pàg. 693-700).

- VALERO I MARTÍ, G.; ALBERTÍ I ALBERTÍ, J. (2000). A la seva *guia de passeig de Banyalbufar* podem llegir: "Des de la font des Garbell tomam inicialment pel mateix camí; tot d'una, deixam el camí vell d'Estellencs a la dreta, i dos minuts més endavant arribam a la bifurcació de camins on plantejam deixar el camí per on hem passat abans i desviar-nos a l'esquerra, pel pinar que ens conduirà més ràpidament a les cases des Rafal. És un camí ombrívol, envoltat de pins, encatifa de fullaca i amb un marge molsós i humit a la dreta. En cinc minuts arribam a un planiol conegut com s'Era de sa Talaia, des d'on abastam visualment les cases des Rafal; el camí descriu un discret revolt cap a la dreta [...] Des de s'Era de sa Talaia, el camí s'acosta ràpidament a les cases des Rafal [...] Alguns metres més endavant, enllaçam amb el camí gran, que ens deixa immediatament a les portes de la carretera de les cases des Rafal [...] Des de les cases des Rafal avançam cap al poble de Banyalbufar, per la qual cosa prenem la direcció vers el nord-est, i ens situem en el camí de ferradura, sovint empedrat, que ens davallarà ràpidament al poble. Molt a prop de les cases observem com l'empedrat del camí s'adapta al pas del jaç del torrent des Montreals, en forma de gual..." (pàgs. 121-124).

- VALERO, G. & PLANAS, I. (2004). Fan referència al camí catalogat al seu llibre *Serra de Tramuntana - excursions a pie*. A l'excursió 4 (camí vell del Correu), on diu: "el camí que conduec a Son Sanutges, S'Arboçar y Planícia." (pàgs.112-115).

- VALLCANERAS, LL. (2001). Fa referència al camí catalogat al seu llibre *20 itineraris alternatius per la serra de Tramuntana (III)*. A l'itinerari 4 Sa Mola de Planícia on diu: "A la sortida de Banyalbufar en direcció a Estellencs, veurem a mà esquerra el començament del camí des Rafal, [...] Aquest camí, a bocins asfaltat, a bocins encimentat o ni una cosa ni l'altra, puja en fort pendent fins arribar al bosc, on es converteix en un camí de ferradura.[...]" (pàgs. 36-39).

- VIBOT, Tomàs (1999). *Sa Mola de Planícia. El vessant nord-oest*. Col·lecció Quaderns de Muntanya, 2. Palma: El Gall Editor-G.E.M. Quan parla dels topònims de la zona, es pot llegir el següent: "- Camí de sa Costa/Camí des Rafal. Loc: es Rafal. És el camí, a parts empedrat, que puja des del poble fins a les cases des Rafal. També es diu Camí de sa Costa perquè travessa unes propietats que tenen aquest nom. Era la ruta que prenien les collidors d'oliva banyalbufarines diàriament per anar a Planícia. L'Arxiduc parla d'ell dient que "un caminet molt costerós, a bocins d'escala empedrada, ens conduirà fins al Rafal de Planícia del Marqués de Campofranco" (pàg. 83) (aquesta documentació fa referència als trams 1, 2, 3 i 4). El camí catalogat també apareix amb el nom de: "Camí vell d'Estellencs. Loc.: es Rafal. Planícia. Aquest camí és un dels dos que enllaçava el poble de Banyalbufar amb el d'Estellencs i que permetia a les persones que venien d'Esportes no baixar fins al poble (és a dir, era una desviació del Camí des Correu). A partir d'aquí, passa per davant les cases a Son Sanutges, s'Arboçar i pren

direcció Planícia. Des de sa Font de s'Obi baixa fins a na Roca per anar bordejant la paret que limita els sementers amb el pinar fins arribar a Son Serralta, ja en territori estellenquí. Altres: camí de Sant Pere" (pàg. 85).

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

- DESPUIG, A. (1784). *Mapa de la Ysla de Mallorca*. Escala 1:74.655.
- Mapa Militar de España formado por el Cuerpo del Estado Mayor (realitzat aproximadament entre 1913-1921). Escala 1/100.000. Apareixen aproximadament els trams 1, 2, 3 i 4.
- Mapa Militar de España formado por el Cuerpo del Estado Mayor del Ejército (realitzat aproximadament al 1930-31, 2a edició). Escala 1/100.000. Apareixen aproximadament els trams 1, 2, 3 i 4.
- MASCARÓ PASARIUS, Josep (1958). *Mapa General de Mallorca*. Apareix aproximadament i majoritària.
- INSTITUTO GEOGRÁFICO Y CATASTRAL (1957). *Mapa Nacional Topográfico Parcelario*. Escala 1/10.000. Apareixen els trams 1, 2, 3 i 4 amb el nom de "camino del Rafal".
- SERVICIO GEOGRÁFICO DEL EJÉRCITO (1960). *Cartografía Militar de España*. Full 670-IV. Escala 1/50.000. Apareixen aproximadament els trams 1, 2, 3 i 4.
- SERVICIO GEOGRÁFICO DEL EJÉRCITO (1961). *Cartografía Militar de España*. Full 670 (Sóller). Escala 1/25.000. Apareixen aproximadament els trams 1, 2, 3 i 4.
- INSTITUTO GEOGRÁFICO NACIONAL (1985) *Mapa Topográfico Nacional de España*. Escala 1/25.000. Full 670-III. Apareix aproximadament i majoritària el tram 5.
- CENTRO DE GESTION CATASTRAL Y COOPERACIÓN TRIBUTARIA (1993). Banyalbufar. Escala 1/5.000. Apareixen els trams 1 i 2, amb el nom de "camino des Rafal".
- CONSELLERIA D'OBRES PÚBLIQUES I ORDENACIÓ DEL TERRITORI, COPOT (1994). *Mapa Topogràfic Balear*. Escala 1/5.000. Apareix el tram 1 i el 2 parcialment.
- Plànol de l'obra *Sa Mola de Planícia* (Vibot, 1999). Apareix tot el camí excepte el tram 7.
- VV.AA. (2006). *Mapa Excursionista. Mallorca - Tramuntana Sud E-25*. Ed. Alpina. Escala 1/25.000. Apareix majoritàriament.

(11) CAMÍ DE CAN GELABERT

LOCALITZACIÓ

Municipi: Banyalbufar
 Fulls del mapa 1:5.000: 670-1-7 / 670-1-8
 Iníci: zona urbana de Banyalbufar.
 Final: camí des Amoradors, núm. 12.
 Longitud: 335 m

DOCUMENTACIÓ

- Obres per part de l'Administració.

SENYALITZACIÓ

- Fites
- Pintades
- Indicators - un a l'iníci del camí "Camí de Can Gelabert".
- Panells

DELIMITACIÓ LATERAL Sí paret, reixa.
 No

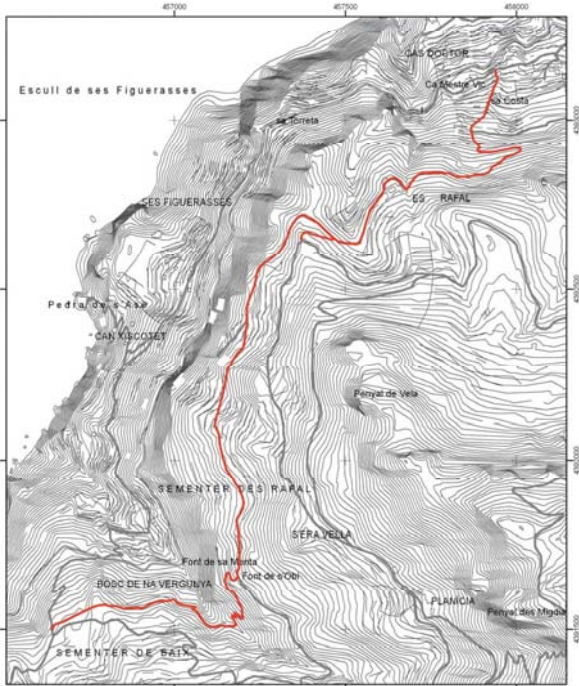
LIMITACIÓ DE PAS Sí
 No

OBSERVACIONS

- Vora el camí discorre una siquia.
- Camí d'interès excursionista Sí No

RECOMANACIONS

- Includi a l'Inventari de Béns Municipals
- Obertura d'un Expedient d'investigació
- Protecció per interès constructiu

 Consell de Mallorca Departament de Medi Ambient i Natura	
CATÀLEG DE CAMINS DEL TERME MUNICIPAL DE BANYALBUFAR	
(11) CAMÍ DES RAFAI / CAMÍ DE SA COSTA	
Escala: 1:10.000 Projectió UTM Fus 31, Datum ED50	

Font: Base cartogràfica: Mapa Topogràfic Balear del 1993 i escala 1:5.000 del Centre de les Illes Balears

TRAMS

- Tram 1

Des de l'inici del camí fins a una distància de 300 metres.

Tipologia: carro

Tipus de ferm: asfalt

Longitud: 300 m

Amplada mínima: 2,1 m

màxima: 2,8 m

Seguiment: sense problemes

Estat: bo

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Rattletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 2

Continuació del camí fins a connectar amb el camí des Amoradors, núm. 12.

Tipologia: tirany

Tipus de ferm: terra

Longitud: 35 m

Amplada mínima: 0,3 m

Seguiment: regular

Estat: regular

Es troba envaït per la vegetació i l'amplada s'ha reduït a causa de les esclavissades.

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Rattletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

El 30 de desembre de 1939 l'Ajuntament de Banyalbufar pagava una partida de 18975 pessetes en concepte de recomposició de camins veïnals. A l'esborrany que acompanya apareix un dia invertit en el camí de Son Gelabert (AMB. Sign. 300).

En sessió plenària celebrada per l'Ajuntament de Banyalbufar el 29 de gener de 1953 es va discutir la presència de fers a la finca Can Font, "...propiedad del Ayuntamiento, lindante con el camino de Can Gelabert...", acordant-se la supressió del dipòsit de fers a l'esmentada finca per qüestions de salut e higiene (AMB. Sign. 33).

En l'apartat de precís i preguntes de l'Acta de la sessió plenària de l'Ajuntament de Banyalbufar, amb data de 12 de maig de 2000, es pot llegir el següent:

"1. Què passa amb les construccions en sòl rústic?

Presentam tres fotografies:

1ª Construcció al Camí de Can Gelabert.

2ª Casa de dues plantes en el Camí de Cas Català devora Es Torrent d'en Roig

3ª Runes d'una antiga edificació dins la zona de protecció de costes, situada al cap d'avall del Camí d'es Torrent, des de fa poc temps hi ha un munt de bastiments d'obra." (AMB. Sense sign.).

140

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA:**CARTOGRAFIA ON APAREIX:**

- INSTITUTO GEOGRÀFICO Y CATASTRAL (1957). *Mapa Nacional Topográfico Parcelario*. Escala 1/10.000. Apareix aproximadament.

- MASCARÓ PASARIUS, J. (1958). *Mapa General de Mallorca*. Escala 1/31.250. Apareix aproximadament.

- SERVICIO GEOGRÀFICO DEL EJÉRCITO (1960). *Cartografía Militar de España*. Full 670-IV. Escala 1/50.000. Apareix aproximadament.

- SERVICIO GEOGRÀFICO DEL EJÉRCITO (1961). *Cartografía Militar de España*. Full 670 (Sóller). Escala 1/25.000.

- CONSELL GENERAL INTERINSULAR (1980). *Municipi d' Andraxt-Calvià-Estellencs*. Escala 1/10.000. Full 670 (4-1). Apareix el tram 1 parcialment.

- INSTITUTO GEOGRÀFICO NACIONAL (1985) *Mapa Topográfico Nacional de España*. Escala 1/25.000. Full 670-III. Apareix el tram 1 aproximadament.

- CENTRO DE GESTION CATASTRAL Y COOPERACIÓN TRIBUTARIA (1993). Banyalbufar. Escala 1/5.000. Apareix el tram 1 parcialment.

- VV.AA. (2006). *Mapa Excursionista. Mallorca – Tramuntana Sud E-25*. Ed. Alpina. Escala 1/25.000. Apareix el tram 1. Apareix parcialment i aproximada.

141

(12) CAMÍ DES AMORADORS**LOCALITZACIÓ**

Municipi: Banyalbufar
Fulls del mapa: 1:5.000: 670-1-7
Inici: camí des Moiti, núm. 14.
Final: es Amoradors.
Longitud: 349 m

DOCUMENTACIÓ

- Camí veïnal.
 - Deslindat del domini públic marítim-terrestre.
 - Obres per part de l'Administració.

SENYALITZACIÓ

Fites
 Pintades
 Indicators
 Panells

DELIMITACIÓ LATERAL Sí No

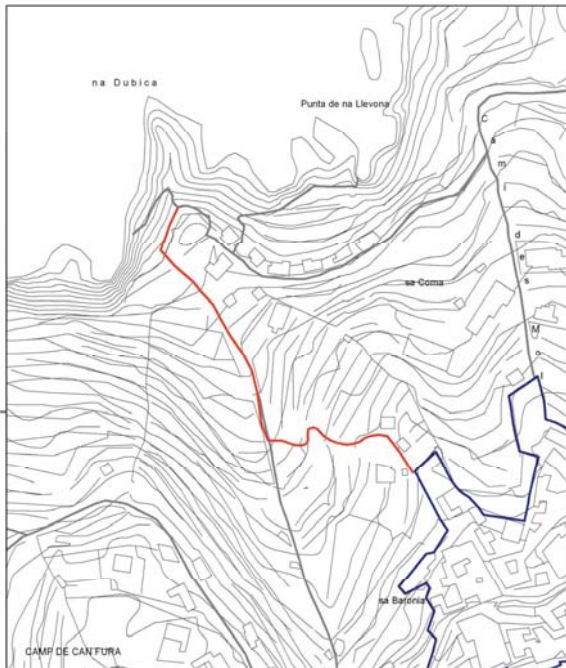
LIMITACIÓ DE PAS Sí No

OBSERVACIONS

- El tram 3 actualment no existeix.
 - Camí d'interès excursionista Sí No
 - Camí d'accés a la mar

RECOMANACIONS

Inclusió a l'Inventari de Béns Municipals
 Obertura d'un Expedient d'investigació
 Protecció per interès constructiu

Fons base cartogràfica: Mapa Topogràfic Estatal de l'any 1985 a escala 1:5.000 del Centre de les Illes Balears.

143

TRAMS

- Tram 1

Des de l'inici del camí fins a una distància de 107 metres.

Tipologia: ferradura

Tipus de ferm: terra

Longitud: 107 m

Amplada mínima: 1,4 m

màxima: 1,5 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☒ Paret	☒ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

- Tram 2

Continuació del camí fins a una distància de 122 metres.

Tipologia: ferradura

Tipus de ferm: formigó

Longitud: 122 m

Amplada mínima: 1,5 m

Seguiment: sense problemes

Estat: bo

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☒ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☐ Marges

- Tram 3

Continuació del camí fins a una distància de 23 metres.

Tipologia: ?

Tipus de ferm: desconegut

Longitud: 23 m

Amplada mínima: 0 m

Seguiment: desconegut

Estat: desconegut

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☐ Marges

- Tram 4

Tipologia: ferradura

Tipus de ferm: terra i formigó

Longitud: 97 m

Amplada mínima: 0,9 m

Seguiment: sense problemes

Estat: bo

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☒ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

Dia 29 d'agost de 1885, un regidor va demanar, en la sessió plenària, l'arreglament del camí des Amoradors "...que hace mucho tiempo que esta en mal estado." (AMB. Sign. 12).

Segons consta a l'Acta de la sessió de la Comissió permanent, de dia 25 d'abril de 1925; "El Alcalde manifiesta que los muros de contención de los caminos vecinales derrumbados con motivo de las últimas lluvias han sido casi todos reconstruidos, pero un derrumbamiento y desprendimientos de tierras en el camino vecinal dels Amoradors, queda este camino con un tramo completamente obstruido y en su vista se acuerda girar una visita de inspección ocular a dicho camino." (AMB. Sign. 42).

A 2 de novembre de 1940, en la sessió de la Comissió municipal permanent es donava autorització al propietari de la finca de sa Coma per construir un marge en el tram que confrontava amb el camí des Amoradors, amb la condició que havia de deixar a dit camí una amplada mínima de 1,40 metres (AMB. Sign. 44).

Entre els anys 1926 i 1945 l'Ajuntament de Banyalbufar va efectuar diversos pagaments per recomposar el camí:

30 de maig de 1926. Partida de 92 pessetes a Mateu Tomàs Albertí per jornals invertits en els camins veïnals. Al compte que acompanya apareixen tres jornals en el camí dels Amoradors a 7'25 pts, amb un total de 2175 pts (AMB. Sign. 298).

30 de desembre de 1927. Partida de 650 pessetes a Gabriel Mir Tomàs per jornals invertits en els camins veïnals. Al compte que acompanya apareixen 2 jornals en el camí dels Amoradors a 5 pts, amb un total de 10 pts (AMB. Sign. 298).

1945. Partida de 184 pessetes pagades a Mateu Tomàs Albertí per jornals de construcció del camí dels Amoradors (AMB. Sign. 405).

En la Comissió permanent, de dia 8 d'abril de 1945, el batle manifestà que havia encarregat l'arreglament del camí veïnal des Amoradors, ja que estava obstruït per alguns desprendiments de terres (AMB. Sign. 45).

En sessió plenària celebrada per l'Ajuntament de Banyalbufar el 10 de març de 1946, "Visto el estado actual de los caminos llamados dels Amarados, torrente Pera de S'ase, camino de la Galera y camino de cementerio proceder a su arreglo" (AMB. Sign. 45).

Amb data de 24 d'abril de 1959, l'Ajuntament de Banyalbufar féu un llistat "...al objeto de plasmar las realizaciones materiales alcanzadas por este Ayuntamiento en su actividad municipal, desde el día 1º de abril de 1.939 hasta igual fecha el actual año 1959.

[...] síntesis de las realizaciones en este Municipio durante el periodo indicado, en la forma siguiente:

[...]
1.943 Prolongación camino de "Els Amoradors" 2.252'03..."
(AMB. Sign. 168/2).

L'Ajuntament banyalbufarí, dia 22 de juny de 1967 i 22 d'agost de 1968, va concedir el permís d'obra per construir una casa al propietari d'un solar al camí des Amoradors (AMB. Sign. 36).

L'Ajuntament de Banyalbufar, reunit en Ple dia 7 de novembre de 1998, va concedir llicència municipal d'obres a un veïnat per fer reforma a la casa dita "Vista Alegre" del camí dels Amoradors (AMB. Sense sign.).

Tot el camí està inclòs dins el *Limite de Servidumbre de Protección*, els darrers 100 metres del camí estan inclosos dins el *Limite de servidumbre de tránsito* i els darrers 50 metres del camí estan inclosos dins el *Limite de deslinde de la zona de dominio público marítimo terrestre* del terme de Banyalbufar, aprovat segons ordre ministerial de dia 15 de juny de 1999. (AMOP. Sense signatura).

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA:

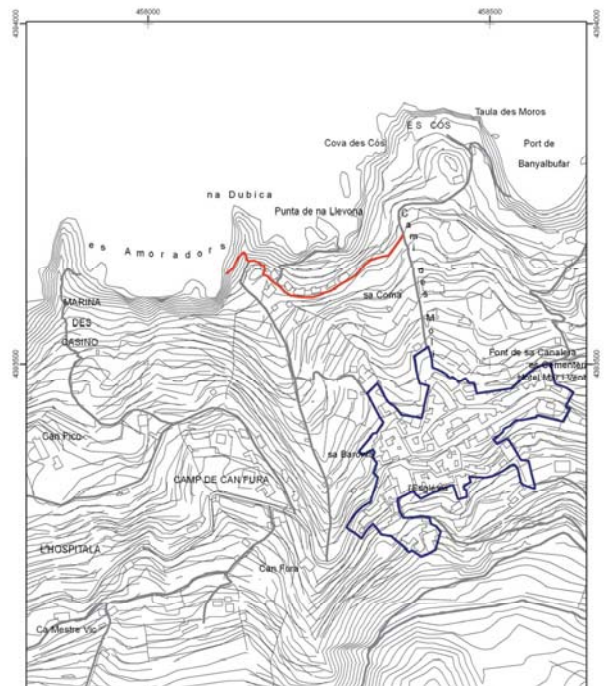
- SASTRE, J. & SASTRE, V. (2002). Fa referència al camí catalogat al seu llibre *Mallorca vora mar*. Tom I. A l'itinerari 8 (Camins de llegenda), on diu: "... Entre aquesta costa anomenada es Amoradors i tamé sa Marina -d'accés dificultós per mor del tancament de camins- i la zona des Cós, baixa el torrent de Can Fura, que neix a la mola de Planícia." (Pàgs. 129-144).

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

- MASCARÓ PASARIUS, J. (1958). *Mapa general de mallorca*. Escala 1/31.250. Apareix el tram 1.

- INSTITUTO GEOGRÁFICO NACIONAL (1985) *Mapa Topográfico Nacional de España*. Escala 1/25.000. Full 670-III. Apareix parcialment.

- VV.AA. (2006). *Mapa Excursionista. Mallorca - Tramuntana Sud E-25*. Ed. Alpina. Escala 1/25.000. Apareix el tram 1.

Ubicació dins el terme municipal de Banyalbufar

Consell de Mallorca
Departament de Medi Ambient i Natura

CATÀLEG DE CAMINS DEL TERME MUNICIPAL DE BANYALBUFAR

(12) CAM DES AMORADORS

Escala: 1:5.000
 Projectió UTM Fus 31. Datum ED50

(13) CAMÍ DES PORT DES CANONGE / CAMÍ DE SON COLL

LOCALITZACIÓ

Municipi: Banyalbufar
 Fulls del mapa 1.5.000: 670-2-7 / 670-2-8
 Iníci: carretera de Pollença a Andraitx, Ma-10, km. 80.
 Final: zona urbana del port des Canonge.
 Longitud: 2106 m

DOCUMENTACIÓ

- Camí veinal.
 - Catàleg dels antics camins de la Serra de Tramuntana.
 - Plan Nacional de Vías Provinciales (1973).
 - Obres per part de l'Administració.

SENYALITZACIÓ

Fites
 Pintades
 Indicadors - una a l'inici del camí "Port d'es Canonge".
 Panells

DELIMITACIÓ LATERAL Sí obert i paret.
 No

LIMITACIÓ DE PAS Sí
 No

OBSERVACIONS

- Camí d'interès excursionista Sí No

RECOMANACIONS

Inclusió a l'Inventari de Béns Municipals
 Obertura d'un Expedient d'investigació
 Protecció per interès constructiu

148

En el "Pla general d'ordenació "Port des Canonge" 1971 Pla d'ordenació de Banyalbufar 1952-1953" es diu: "Como quiera que el viario actual es insuficiente, en cuanto a anchura y su ensanchamiento es de difícil ejecución, debido a lo escarpado del terreno; se ha creído necesario la creación de una vía principal de comunicación entre el pueblo y la carretera principal, que se ajustará a la legislación vigente y a las limitaciones del terreno desde el punto de vista práctico-catóico, siendo el resto de la red viaria de 9 m."

També consta el següent: "Existe un camino vecinal que une la carretera de Valldemosa a Andraitx con el poblado Port d'es Canonge, estando asfaltada sólo hasta la mitad de su trecho."

Hi ha adjunt un plànol sobre la xarxa viària terme de Banyalbufar (AMB. Sign. 169).

A la relació de danys ocasionats pels temporals de pluges de 1962, formada per l'Ajuntament de Banyalbufar, apareix el camí des Port des Canonge, amb un pressupost de 20.000 pts (AMB. Sign. 149).

El gener de 1973, el Grup de Treball de Balears, encarregat directe a les illes de l'elaboració del *Plan Nacional de Vías Provinciales*, demanava a tots els ajuntaments la seva col·laboració per dur a terme la primera etapa de l'esmentat Pla, que tenia com a objecte la catalogació de tots els camins d'ús permanent i servei públic existents a la província (veure annex. 3.1.17).

Pel que fa a les notícies que l'Ajuntament de Banyalbufar envià per formar aquest pla, el camí des Port des Canonge és un dels inclosos dins el *Catálogo de las carreteras o caminos existentes en la provincia a cargo de Bañalbufar*, del mateix any, amb inici a la carretera C-710 i final al Port des Canonge, amb una longitud de 4,5 kilòmetres i una amplada total de 3 metres. A les observacions podem llegir: "Esta via parte del p.k. 801 de la carretera C. 710 y vá al poblado Puerto Canonge compuesto de unas cincuenta casas."

L'any 1977 l'Ajuntament de Banyalbufar paga un compte de 675 pessetes a transports Ripoll Villalonga "...por transporte de carteles a instalar en camino de Puerto Canonge" (AMB. Sign. 430).

En data de 7 de maig de 1978, el Ple municipal aprovà definitivament el "Proyecto de acondicionamiento y mejora del acceso a la urbanización Son Coll y su intersección con la carretera C-710 T.M. Bañalbufar". Abans de les obres "...la intersección como tal del camino con la carretera C-710 no existe, de tal modo que la calzada del camino comienza a discurrir paralela a la carretera sin existir apenas radio de giro interior." Per això: "La solución adoptada [...] es mantener el trazado actual, ensanchar la calzada hasta 5 m., aumentar el radio de las curvas dándoles un sobrecanto cuando esto no ha sido posible, y en cuanto a la intersección, conseguir un radio de giro aceptable (interior 7 m.).". Així es dueren a terme obres en la intersecció del camí amb la carretera C-710 i s'habilitaria i milloraria el camí fins a l'entrada de la urbanització de Son Coll (AMB. Sign. 188).

Segons consta en el Ple de l'Ajuntament de Banyalbufar, amb data de dia 26 de febrer de 1980, "Vistas las peticiones [...] que se reciben [...] de que sea señalizada la salida del camino que de dicha urbanización enlaza con la Carretera del Estado C-710 [...] el Ayuntamiento acordó [...] ponerlo en conocimiento de la Jefatura de Carreteras Baleares para que resolviera al respecto." (AMB. Sign. 39).

A 29 d'abril de 1980 el mateix Consistori va tractar el projecte de rehabilitament i millora del camí d'accés a la urbanització de Son Coll "...previsto en su día cuando la redacción del Plan Parcial de Ordenación del segundo Sector incluido en el polígono T-

150

TRAMS

- Tram 1

Des de l'inici del camí fins a una distància de 400 metres.

Tipologia: carro

Tipus de ferm: asfalt

Longitud: 400 m

Amplada mínima: 6,5 m

Seguiment: sense problemes

Estat: bo

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☒ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☒ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

- Tram 2

Tipologia: carro

Tipus de ferm: asfalt

Longitud: 1.706 m

Amplada mínima: 3,9 m

màxima: 4,5 m

Seguiment: sense problemes

Estat: bo

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☒ Pont	☒ Escopidors	☐ Pedres passadores
☒ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

L'informe de 30 de novembre 1950 enviat a l'ingenyer de camins de la Diputació sobre el camí des Port des Canonge en què el batle "...estima de interés proponer la inclusión en el actual Plan de Caminos Vecinales subvencionados, la de un camino que arrancando del llamado Camino Comarcal nº 710 [...] que [...] es la carretera que de Palma conduce a esta villa, enlace dicha carretera con el mencionado paraje "Port d'es Canonge".

"Podría construirse el nuevo camino aprovechando alguno de los existentes que conducen a varios predios de este término municipal [...]. A juicio de este Ayuntamiento, el punto de enlace con el Camino comarcal dicho más adecuado, sería en el predio Son Buñola debido a la menor distancia, a la geografía del terreno, y las muy superiores condiciones del camino existente..." (AMB. Sign. 168/4).

Amb data de 26 de juny de 1958, el Ple consistorial va debatre la petició per part d'alguns veïnats del Port des Canonge que havien sol·licitat a l'Ajuntament que els concedís una subvenció per ampliar i millorar el camí del Port des Canonge. Finalment, s'aprovà que s'acordaria després de què els veïnats interessats haguessin presentat a l'Ajuntament el projecte tècnic i es complissin els requisits reglamentaris, a més de la relació dels subsidis aconseguits fins aleshores, així es podria calibrar l'aportació municipal per tal efecte (AMB. Sign. 34).

149

2. del Plan general de Ordenación de Bañalbufar, por cuanto, y debido al auge de dicha Urbanización ha tomado el camino de acceso a la misma resulta ya prácticamente inadecuado, y visto a la vez que para ello se tendrán que emplear terrenos propiedad de los hermanos Gual Bisañez en la parte en que dicho camino accede a la Carretera del Estado C-710, por cuando en dicho punto en el proyecto al efecto redactado figura vial doble [...] se acordó solicitar de los mencionados hermanos [...] la cesión a favor de este Ayuntamiento de los metros necesarios de terreno para proceder a la construcción del correspondiente vial doble." (AMB. sign. 37).

En referència a la xarxa viària existent al municipi de Banyalbufar, document amb data de 30 d'abril de 1982, s'anomena, a part de la carretera C-710, els següents camins:

"2.- Caminos de distribución local del tráfico.

El más destacado es el que partiendo de la carretera C-710 conduce hacia Son Coll y Port d'e s (sic) Canonge. Se encuentra pavimentado y tiene una anchura aproximada de 5 metros." (AMB. Sign. 148).

L'any 1983 l'Ajuntament de Banyalbufar pagà un compte de 100.800 pts als germans Vidal Bou d'Esporles per "...importe de transportes y materiales empleados para la reparación del camino de bajada a la Playa de Port d'es Canonge" (AMB. Sign. 436).

En la sessió plenària, que va tenir lloc dia 10 de novembre de 1994, sobre l'estat de la carretera des Port des Canonge, es va acordar, per unanimitat, encarregar un estudi sobre la viabilitat de desenvolupar "...el proyecto previsto inicialmente en el Plan Parcial y Proyecto de Urbanización de la Urbanización Son Coll." (AMB. Sense sign.).

A 8 de maig de 1999, el Ple del consistori banyalbufarí proposà acordar el "Plec de clàusules administratives particulars que han de regir el contracte de les obres de "Reparació i acondicionament del darrer tram de la carretera d'Es Port d'Es Canonge", de l'Ajuntament de Banyalbufar mitjançant subhasta amb procediment obert i per vi d'urgència." (AMB. Sense sign.).

En l'Acta de la sessió plenària de dia 3 de juny de 1999 es va acordar l'adjudicació de les obres de reparació del camí des Port des Canonge (AMB. Sense sign.).

Camí de Son Coll

Expedient d'obres, amb data de 30 de novembre de 1968, per a l'asfaltatge del camí "...que va desde la llamada barrera de Son Coll a la entrada del poblado des Port des Canonge" s'hi adjunta la certificació de l'acord pres per l'associació de propietaris des Port des Canonge. (AMB. Sign. 168/4).

En el Ple de l'Ajuntament de Banyalbufar, reunit dia 31 de desembre de 1968, s'aprovà, per unanimitat, "...proceder a dicha pavimentación del tramo comprendido desde la llamada "barrera de Son Coll" hasta el poblado del Puerto Canonge, y el de aceptar la donación hecha por la asociación a tal fin..." (AMB. Sign. 35).

A 7 de gener de 1969 l'Ajuntament de Banyalbufar aprovà "...el Proyecto de Presupuesto extraordinario para la pavimentación asfáltica del camino que va desde la llamada "Barrera de Son Coll", hasta el poblado de "Port d'es Canonge"." (AMB. Sign. 36).

151

Segons consta a l'acta de la sessió plenària, de dia 22 de maig de 1969, s'aprova, per unanimitat, el plec de condicions per a l'asfaltat del camí que va des de la barrera de Son Coll fins al Port des Canonge (AMB. Sign. 36).

Dia 5 d'octubre de 1971, el Ple del Consistori banyalbufarí va acordar: "Devolver la fianza de 43.440 pts. al Contratista de las obras de pavimentación asfáltica del camino municipal que va desde la llamada Barrera de Son Coll al Puerto Canonge constituida en su día para garantizar el contrato [...] por haber cumplido debidamente las condiciones del contrato y aprobar el expediente instruido al efecto." (AMB. Sign. 37).

A la memòria del Pla general d'ordenació de Banyalbufar, amb data de juliol de 1972, consta el que segueix:

"Infraestructura de comunicaciones
En comunicaciones terrestres hay que distinguir entre :
- Comunicaciones terrestres de tránsito rodado motorizado.
- Comunicaciones terrestres de tránsito peatonal o animal.
En las primeras se apoyan principalmente sobre la carretera C-710 ya existente, la cual deberá sufrir un ensanche, ampliación y mejora, aprovechando el actual trazado. Solo se crea un tramo nuevo de la misma, en la zona del casco del pueblo de Banyalbufar (sic) desviando el tránsito rodado de carretera fuera del pueblo. Siguiendo así el criterio general que a este respecto tiene el M.O.P. A propio tiempo este nuevo trazado da acceso al núcleo dos.
Tomando como base la mencionada carretera se proyecta otra, para dar acceso a los distintos núcleos y otras para conectar distintos núcleos entre si. Entre las primeras está la que se proyecta aprovechando el trazado de Planici i que conectará con el núcleo número (sic) dos por su parte sur. A la altura del torrente Monreal, se proyecta un desvío de esta carretera que empalmará con la C-710, conduciendo el otro ramal al núcleo número uno, y finalmente a la carretera C-710 aprovechando el trazado del camino de Planici, desembocando cerca del torrente D, en Cerdá. Para el núcleo número tres se proyectan tres viales de penetración, aprovechando en su mayor parte los trazados de los caminos de Son Coll, Son Valentí y Son Balaguer y de Son Bunyola. Por último se proyecta el vial que unirá un núcleo nº 3 y que desviando la costa empalmará con la C-710, cerca del pueblo de Banyalbufar, concretamente en el mirador situado encima de Punta Galera.
Los motivos por los cuales se han trazado los viales proyectados sobre caminos existentes han sido principalmente dos :
Uno, la protección del paisaje respetando los elementos con caracteres singulares. Dados que, estos caminos fueron trazados totalmente orgánico y de gran adaptación al terreno creando a su paso bellos enclaves paisajísticos (miradores).
Otro, en económico, ya que supone un gran ahorro en el trazado de la carretera basándose sobre un trazado ya existente, naturalmente con las pequeñas reformas que se crean pertinentes.
Las comunicaciones terrestres de tránsito peatonal o animal setén (sic) las formadas por aquellos caminos y senderos que conduzcan a enclaves de especial interés (fuentes, miradores, etc.) y no accesibles por carretera; y tambien aquellas sendas o pasos que con un trazado más cómodo y apropiado permitan (sic) un acceso entre los diferentes núcleos (sic) y el pueblo, o bien aquellas que se crean por su interés en cuanto a su recorrido visual."
El novembre de 1977 es va elaborar el projecte per "...fijar las características técnicas que debe reunir la red de distribución de energía eléctrica a baja tensión que suministrará fluido eléctrico a las distintas parcelas y demás servicios del Poblado conocido por "Port d'es Canonge". Hi ha, adjunt, un plànol de la situació i emplaçament

on s'observa la xarxa viària (AMB. Sign. 168/4).

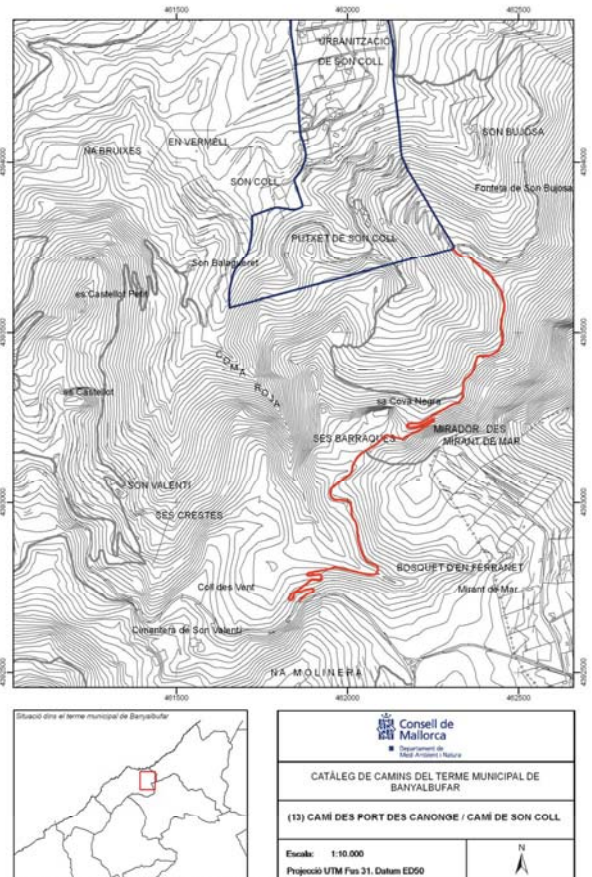
DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA:

- FONT I MARTORELL, G. (1964). A l'excursió dedicada al Port des Canonge – Volta des General podem llegir: "...Desde el km. 17,825 arranca el camino que conduce hasta el mar, dicurriendo por terrenos de "Son Coll" y "Son Bujosa". A poco de la salida se pasa por una barrera para después de alguna marcha se llega a una bifurcación de caminos, debiéndose tomar el de la derecha los días de mucho temporal en el mar, (lo cual se aprecie desde aquel lugar) se tomará el de enfrente que conduce al grupo de chalets de verano, en descenso pronunciado hasta encontrar una barrera, que deberá cruzarse en vez de seguir por el camino que queda a la derecha. Ya cerca del mar se sigue por un sendero que bordea el bosque y que conduce a pequeñas edificaciones, desde las cuales por unas escalerillas, se desciende a la playa, o sea al denominado "Port des Canonge"...". (pág 102-106).
- LLUÍS SALVADOR D'ÀUSTRIA, Arxiduc (1999-2003), tom V. Fa referència al camí catalogat: "...Després d'una bella vista enrerre dels estimballs roccosos de la mola, hom baixa en dos recolts, llavors, sempre pujant dolçament, el camí circumscriu una vall closa, situada entre vessants escorrencats, que després es va estrenyent progressivament. A l'esquerra deixam el camí de carro, que baixa per dessota del nostre cap a les possessions de Son Coll i Son Bunyola, però sense arribar-hi, i que es fa servir sobretot per transportar muntanya amunt sobre bèsties de càrrega gran quantitat de tomàtiques que es conreen a baix. El projecte de fer baixar aquest camí de carro a sa Cova fins ara no s'ha duit a la pràctica...". (pàgs. 110-111).

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

- Mapa Militar de España formado por el Cuerpo del Estado Mayor (realitzat aproximadament entre 1913-1921). Escala 1/100.000. Banyalbufar, Esporles, Valldemossa. Apareix aproximadament.
- Mapa Militar de España formado por el Cuerpo del Estado Mayor del Ejército (realitzat aproximadament al 1930-31, 2a edició). Escala 1/100.000. Apareix aproximadament.
- INSTITUTO GEOGRÀFICO Y CATASTRAL (1957). Mapa Nacional Topogràfic Parcelario. Escala 1/10.000. Apareix amb el nom de "camino de Son Coll".
- MASCARÓ PASARIUS, J. (1958). Mapa General de Mallorca. Escala 1/31.250. Apareix aproximadament.
- SERVICIO GEOGRÀFICO DEL EJÉRCITO (1960). Cartografía Militar de España. Full 670-IV. Escala 1/50.000.
- SERVICIO GEOGRÀFICO DEL EJÉRCITO (1961). Cartografía Militar de España. Full 670 (Söller). Escala 1/25.000.
- Plànol de Carreteras o caminos existentes en la provincia a cargo del ayuntamiento de Bañalbufar (Plan Nacional de Vías Provinciales, 1973). Escala 1:25.000.
- CONSELL GENERAL INTERINSULAR (1980). Municipi d' Andraxt-Calvià-Estelencs. Escala 1/10.000. Full 670 (4-1).

- INSTITUTO GEOGRÀFICO NACIONAL (1985) Mapa Topogràfic Nacional de España. Escala 1/25.000. Full 670-III.
- CENTRO DE GESTION CATASTRAL Y COOPERACIÓN TRIBUTARIA (1993). Banyalbufar. Escala 1/5.000. Apareix aproximadament amb el nom de "camino del port de Canonge".
- CONSELLERIA D'OBRES PÚBLIQUES I ORDENACIÓ DEL TERRITORI, COPOT (1994). Mapa Topogràfic Balear. Escala 1/5.000.
- Plànol de l'obra Son Valentí, Son Balaguer, Ses Mosqueres (Albertí / Rosselló / Vibot, 2002).
- VV.AA. (2006). Mapa Excursionista. Mallorca – Tramuntana Sud E-25. Ed. Alpina. Escala 1/25.000.

(14) CAMÍ DES MOLÍ / CAMÍ DE S'ERA DES FOSSAR / CAMÍ DES CÓS

LOCALITZACIÓ

Municipi: Banyalbufar
 Fuls del mapa 1:5.000: 670-1-7
 Inici: zona urbana de Banyalbufar.
 Final: port de Banyalbufar i es Cós.
 Longitud: 526 m

DOCUMENTACIÓ

- Camí real.
 - Camí veinal.
 - Camí municipal.
 - Plan Nacional de Vías Provinciales (1973).
 - Deslindé del dominio público marítimo-terrestre.
 - Obres per part de l'Administració.

SENYALITZACIÓ

Fites
 Pintades
 Indicadors - un a l'inici del camí "camí des Molí".
 Panells

DELIMITACIÓ LATERAL Sí obert i paret.
 No

LIMITACIÓ DE PAS Sí
 No

OBSERVACIONS

- El tram 1 compta amb enllumenat públic.
 - Camí d'interès excursionista Sí No
 - Camí d'accés a la mar

RECOMANACIONS

Inclusió a l'Inventari de Béns Municipals
 Obertura d'un Expedient d'investigació
 Protecció per interès constructiu

156

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

El 10 de març de 1387 Pere Agramunt venia a Joan Sancti cases, coma i hort a Banyalbufar, "...put affrontat dictum hospiciu cum orto et coma ex una parte cum eclesiam dicte parrochie et ex alia parte cum camino regali et ex alia parte cum camino quo tendit ad molendinum et ex alia parte cum vinea Ferrary Augusti et ex alia parte cum ortale Bartholomei Gramola et ex alia parte cum litore maris..." (ARM. ECR 737).

El 28 de gener de 1556. Bartomeu Falques als. Parro venia a Bernat Font un molí d'aigua fariner amb hort i peça de terra abans vinya, "...Et affrontatur dictus molendinus cum horto et trocoo terre ex una parte cum vinea dicti emporis et ex alia parte cum vico quo itur ad dictum molendinum et ex alia parte cum campo Antonii Vich et ex alia parte cum litore maris..." (ARM. ECR 739).

El 6 d'octubre de 1587 Martí Tries establia a Antoni Bujosa unes cases, "...Domus vero cum dicto bencal de terra affrontatur ex una parte cum turri dicti Bernardi Font Et ex alia parte cum domibus Joannis Onofrii Vic Et ex alia parte cum taffona Antonii Gregorii Vich Et ex alia parte cum vico del molí quo itur ad mare Et ex alia parte cum vico Regio..." (ARM. ECR 739).

El 23 de març de 1596 Francesc Vich establia a Montserrat Contestí un tros de vinya "...Et affrontatur ex una parte cum camino regio perquem itur en el molí Et tribus partibus rodot de marge cum vinea dicta de ne benedicha nunc possessa per Antonium Vich als. Toyos..." (ARM. ECR 739).

A dia 5 de març de 1627 es data l'inventari de béns que documentà els següents camins:
 "...un tros de terra dita la coma ço es ort, vinya y camp que afronta de una part ab camí qui va anel molí y de altre part ab ab la escuma de la mar y de altre part ab terres de matheu font y de altre part ab bancal de terra que es parral de [...] Antoni picornell y de altre part ab ort de Jaume Ambros-

Item un tros de terra ab parral y altres arbres dita sera que afronta de una part ab camí qui va an el molí y de altre part ab camí qui va an el fossar y a la canaleta y de altre part ab ort [...] de Jaume albarti g. y de altre part ab ort de joan calafel y de altre part ab cases de dit g. Vich gregori.

Item un trast de cases ques diu lo tarrat vell junt a dit tros de terra dit dalt sera que afronta ab lo camí qui va a nel molí y ab lo camí qui va a la tafona y de altre part ab case de dit gabriel vich gregori-

Item un tros de olivar dit son morians qui afronta ab lo camí Real qui va desta vila a la ciutat [...] y de altre part ab poss^o. de planissia del noble don Hs Suñyer..." (AMB. Sign. 649).

El 30 de novembre de 1642 Joana Coll venia a Bartomeu Banch un bancalet de terra "...situat en lo camí per lo qual se va a mar y all molí, que afronta de una part ab lo dit camí del molí y de altre part ab banquet de terra dels hereus de Guillem Albarti y de altre part ab vinya de Joan Vich Roig y de altre part demunt ab vinya de Pere Hieronim Vicens..." (ARM. ECR 740).

L'1 d'abril de 1660 Pere Geroni Vives redactava el seu testament, en el qual es llegava al seu fill una propietat anomenada el Bancalet, que confrontava "...cum itinere quo itur de dicto loco de Bañelbufar ad molendino aque sunt in litore maris..." (ARM. A-695).

El 4 de desembre de 1665 Elionor Vic i Bauçà legava al seu fill Bartomeu una peça de terra anomenada el Bancalet, que confrontava "...cum itinere quo itur de dicto loco de Bañelbufar ad molendino aque scituaetur prope mare..." (ARM. A-701).

158

TRAMS

- Tram 1

Des de l'inici del camí fins a una distància de 370 metres.

Tipologia: carro

Tipus de ferm: asfalt

Longitud: 370 m

Amplada mínima: 3,2 m
màxima: 4,6 m

Seguiment: sense problemes

Estat: bo

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Guai empedrat Marges

- Tram 2

Continuació del camí fins el port de Banyalbufar.

Tipologia: ferradura

Tipus de ferm: formigó i pedres

Longitud: 117 m

Amplada mínima: 1,3 m

Seguiment: sense problemes

Estat: bo

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Guai empedrat Marges

- Tram 3

Ramal del camí amb inici al final del tram 1 i final als Cós.

Tipologia: carro

Tipus de ferm: asfalt

Longitud: 39 m

Amplada mínima: 3,2 m

Seguiment: sense problemes

Estat: bo

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Guai empedrat Marges

157

A dia 2 de juliol de 1750, se segrestaren el béns de Bernat Vives de Joan i entre aquests s'enregistrà "...Un bancal de terra reguiu, qui de una part confronta ab lo camí del molí, y ab hort de Elisabet Bujosa..." (AMB. Sign. 6).

El 13 d'abril de 1779 es va formar un inventari de béns de Bernat Vives als. Colom, entre els quals es trobava una peça de vinya "...que confronta, de una part ab terres de Juan Cabot, y de altre part ab terres de Antonia Vives, y de altre part ab terres de Juan Vich, y de altre part lo camí qui va ha los Molins..." (AMB. Sign. 659/1).

Segons l'Acta del Ple de Consistori municipal, de dia 8 de febrer de 1894, "...el objeto de la sesión era para tratar sobre la conducción al mar de las aguas sobrantes de la fuente de la villa; pues la acequia llamada del camí del Molí que hoy las conduce, en el punto en que se desvia del referido camí se halla deteriorada por la cual se introduce el agua en los terrenos colindantes causando con ello grandes perjuicios a los propietarios." L'Ajuntament va acordar que s'aniria a veure el lloc per decidir com solventar aquest problema i mentretant "...que se ponga un sillar en el punto llamado la cabrada, que deje pasar unicamente el agua necesaria para el abasto público y la restante sea conducida al torrente..." (AMB. Sign. 12).

El Ple, de 24 d'abril de 1897, de l'Ajuntament "...acuerda que el ramal que parte de la calle mayor con dirección al puerto se le de el nombre de Calle de la Marina, que el ramal que parte de la Calle Mayor con dirección al camino del Molino se le de el nombre de Alfonso XIII..." (AMB. Sign. 13).

A 12 de juliol de 1902, en la sessió plenària, es va donar compte del mal estat en què es trobava la sèquia pública del camí des Molí (AMB. Sign. 18).

L'Ajuntament de Banyalbufar, reunint en Ple dia 25 de juny de 1910, va acordar arreglar el camí des Molí perquè era intransitable (AMB. Sign. 22).

En el Ple de l'Ajuntament de Banyalbufar, de 27 de novembre de 1915, se va donar "...permiso para ensanchar el camino vecinal llamado dels Molins, de común acuerdo con los propietarios de las fincas que limitan a dicho camino, con el fin de evitar muchas molestias y trabajos que ocasiona el acarreo de estiércoles y demás productos que se sacan de dichas fincas todos los años..." (AMB. Sign. 24).

Segons l'Acta del Ple municipal, de 16 de febrer de 1918; "...A propuesta de varios Concejales se acuerda recomponer y arreglar el piso del camino vecinal del Molino, y que dichas obras se ejecuten por administración." (AMB. Sign. 26).

Dia 25 d'octubre de 1919, en la sessió plenària del Consistori es va donar compte sobre una proposta de "...los propietarios de las fincas lindantes con el camino vecinal del Molí habían proyectado ensanchar dicho camino para que por el puedan transitar carros, estando a su cargo todos los gastos que ocasiona esta reforma, y aprovechando la ocasión [...] construir una alcantarilla que conduzca las aguas sucias al mar..." (AMB. Sign. 26).

Aquesta sol·licitud fou aprovada per la Corporació municipal dia 25 de gener de 1920, però "...para la ejecución de las mencionadas obras el Ayuntamiento formará un plan de condiciones, y las obras del camino no serán aceptadas hasta primero de Enero del próximo año de la Comisión ejecutiva..." (AMB. Sign. 26).

En l'Acta de la sessió plenària, de 17 de setembre de 1921, consta el següent: sobre "...la inminente ruina de un trozo de muro sosten del camino vecinal del Molí, y

159

como el indicado tramo linda con una parte del camino propiedad del Concejal Dn Bartolomé Font, se insta la cuestión a quien pertenece la reconstrucción, y presente el Sor. Font expone que efectivamente el tramo de muro en ruina esta edificado en su propiedad, pero que al construirse el camino hace unos dos años habia consentido que este en el sitio indicado tuviera mas anchura con el fin de dar facilidad para el viaje de toda clase de vehiculos, cediéndolo al Ayuntamiento siempre que tuviera este a su cuidado la conservación, ofrecimiento que hace y renueva en este acto, y el Ayuntamiento considerandolo de utilidad pública lo acepta, y acuerda proceder al derribo y reconstrucción del muro en ruina." (AMB. Sign. 27).

A 10 de juny de 1922, en el Ple de l'Ajuntament banyalbufarí es donava compte sobre la clausura del pas d'aigua del camí veïnal des Moli durant una setmana (AMB. Sign. 28).

En el Ple de l'Ajuntament banyalbufarí, a 30 de juny de 1923, es va debatre un dictamen de la "Comision de Gobierno i Policia" en el qual "...proponen declarar zona urbana a los efectos de cualquier clase de construcción que se proyecte realizar, un radio minimo de doscientos metros, tomando como centro la casa mas extrema de cualquier punto del casco de poblacion, y que en los caminos vecinales del Cementerio o Sireral, del Moli, de la Font y de C'an Font a una distancia minima de doscientos metros contados linea recta desde la última casa no se conceda en lo sucesivo ninguna autorización para construcción alguna sin que se de a los mencionados caminos una anchura minima de cuatro metros, y en la reconstrucción de muros sostenes de camino o bancales de propietarios se deberá siempre guardar la fijada anchura de cuatro metros. No obstante el Ayuntamiento resolverá como estime oportuno." Finalmente "...confirmando el Ayuntamiento con el [...] dictamen fue aprobado por unanimidad acordando sujetarse estrictamente al mismo en todas las autorizaciones que se concedan." (AMB. Sign. 28).

En la Comissió municipal permanent, dia de dia 31 de gener de 1925, s'acordà arreglar el que fos necessari de l'obra del camí veïnal des Moli, ja que alguns propietaris s'havien queixat de dita obra que "...debe tener filtraciones pues mana agua en algunas fincas rústicas contiguas a ella..." (AMB. Sign. 42).

En la Comissió municipal permanent, a dia 3 d'octubre de 1925, aprovà un compte de 120 PTA per jornals invertits en l'arreglament de la claveguera del camí des Moli (AMB. Sign. 42).

La Comissió municipal permanent de Banyalbufar, de dia 30 de gener de 1926, va donar permís al propietari de la finca de sa Coma, que confronta amb el camí des Moli, per construir una soll amb tota una sèrie de condicions (AMB. Sign. 42).

Dia 12 de juny de 1926, la Comissió municipal permanent donà permís a un veïnat per construir un desaignes que enllaçàs amb la claveguera del camí des Moli i també es va autoritzar a un propietari a construir una paret, a la seva finca de sa Coma, adossada a aquest camí (AMB. Sign. 42).

Segons consta a l'Acta de la Comissió municipal permanent, de 19 de gener de 1929; "En vista de algunas quejas presentadas por varios vecinos perjudicados por agua que discurre por sus fincas rústicas y que seguramente de grietas en la cloaca pública que atraviesa el camino del Moli, procede dicha agua, se acuerda proceder a su reparación urgentemente." (AMB. Sign. 43).

160

Amb data de 24 d'abril de 1959, l'Ajuntament de Banyalbufar féu un llistat "...al objeto de plasmar las realizaciones materiales alcanzadas por este Ayuntamiento en su actividad municipal, desde el dia 1º de abril de 1.939 hasta igual fecha el actual año 1959.

[...] síntesis de las realizaciones en este Municipio durante el periodo indicado, en la forma siguiente:

[...]
1.959 Reforma y ampliación camino de El Muli 11.920'15..."
(AMB. Sign. 168/2).

Dia 26 de maig de 1959, en la sessió plenària "...se acuerda llevar a efecto diversas obras de mejora y reparación del camino llamado del "Muli", que conduce al Puerto de esta villa. Dichas obras consisten en la ampliación y reforma de su inicio, en S'Era des Fosà, con la construcción de muros y de la bajada a las fincas colindantes, que ceden los terrenos precisos; y en el término de dicho camino, ampliación y enlace del mismo con el llamado "Es Cos", en la orilla del mar. [...] el objeto de dichas obras es que puedan ser utilizado dicho camino por los coches para su bajada al mar en la próxima estación veraniega." (AMB. Sign. 34).

Dia 27 d'octubre de 1959, l'Ajuntament de Banyalbufar va acordar fixar dins el "Plan de Municipal de Actuación" l'obra per ampliar i millorar, amb nou sol, el camí des Moli que va cap a la mar (AMB. Sign. 34). El mateix dia, el secretari de l'Ajuntament va signar un certificat sobre aquesta obra de "Terminación de la ampliación y mejora, con nuevo afirmado, del camino de "EL MULI", que conduce al mar." (AMB. Sign. 168/2).

A 22 de desembre de 1959, en la sessió del Ple municipal, es va aprovar un compte de 1.167 PTA per obres de reparació del camí del Moli (AMB. Sign. 34).

En un document sobre la "Relación de obras y mejoras realizadas durante la presente Campaña por este Ayuntamiento, y que serán inauguradas oficialmente el 18 de julio de 1.960." Consta el següent:

"Mejora y ampliación del camino "El Moli" (2ª etapa). 6.094'90 (PTA)..." (AMB. Sign. L-593).

Dia 26 de gener de 1961, l'Ajuntament de Banyalbufar acordà "...por unanimidad llevar a efecto las obras de ampliación y mejora del camino del Muli, al objeto de que el próximo verano pueda ser utilizado por los coches para ir al mar. [...] todos los propietarios afectados por la ampliación, resultando que todos, sin excepción, ceden gratuitamente los terrenos necesarios, habiendo dado máximas facilidades." (AMB. Sign. 34).

A 27 d'abril de 1961, l'Ajuntament de Banyalbufar aprovà uns comptes per les obres de millora i ampliació del camí des Moli (AMB. Sign. 35).

Amb data de 9 de març de 1963, es documenta una instància enviada pel governador civil al batlle de Banyalbufar comunicant-li que "...el [...] Director General de Empleo, ha concedido a ese Ayuntamiento la cantidad de 33.400'- pesetas, para reparaciones de los caminos La Fuente, Moli y varias calles." (AMB. Sign. 149).

Amb data de 13 d'abril de 1963, es documenta un informe sobre l'estat de necessitats en què apareix la millora del camí des Moli amb un pressupost aproximat de 70.000 PTA (AMB. Sign. 168/2).

162

A la Comissió municipal permanent, amb data d'1 de juny de 1929, es va llegir una "...comunicación del propietario vecino Don Juan Font Moragues, el cual hace al Ayuntamiento las siguientes donaciones:

1º Del camino carretero que cruza su finca rústica del Moli un metro cincuenta centímetros de anchura.

2º Perpendicularmente al muro sosten del banal denominado de la Bassa podrá el Ayuntamiento construir un camino de la anchura que crea conveniente para enlazar con la escalera existente de la cual tambien cede los derechos que pudiera tener sobre ella.

3º Del remanente del camino del Moli del cual es copropietario juntamente con sus hermanos Jaime y Bartolomé cede todos los derechos sobre el mismo pudiera tener."

També es va llegir una altra comunicació dels germans propietaris Jaume i Bartomeu Font "...los cuales hacen donación de todos los derechos que poseen sobre el camino carretero que cruza sus fincas rústicas del Moli; con las siguientes reservas: [...]

3º Que subsista la actual anchura del camino.

[...]

La Comision Permanente [...] considera que [...] ahora será posible la construcción de un camino hasta la playa de "El Arenal" [...] por cuyo motivo entiende debe aceptarse íntegramente estas donaciones juntamente con las reservas que hacen a su favor. Proponer igualmente que la aceptación de las precedentes clausulas al Ayuntamiento Pleno vayan acompañadas del acuerdo de construir urgentemente un camino hasta el mar." (AMB. Sign. 43).

La Comissió municipal permanent, a 13 de juliol de 1929, tractà el punt referent als comptes presentats pel mestre picapedrer per les obres de construcció del nou tram "...del camino que enlazando con el antiguo del "Moli" conduce hasta la playa de "El Arenal"; exponiendo que en el punto denominado "La Mareta" hubo necesidad de emplear bastante sacos de cemento...". La Corporació acordà enviar a la Comissió per fer una inspecció ocular i en cas de donar el vistiplau fer efectiu el pagament (AMB. Sign. 43).

Dia 3 de gener de 1931, la Comissió permanent va donar autorització "...para poder construir una alberca de nueva planta y adosarla en el muro sosten del camino del Moli en la finca denominada "La Coma"..." amb tota una sèrie de condicions (AMB. Sign. 44).

A 24 de desembre de 1932, s'acordà arreglar els desaignes del camí des Moli (AMB. Sign. 30).

Dia 24 de desembre de 1932, s'aprovà un compte de 249,70 PTA per arreglar el pis de camins veïnals i un mur del camí des Moli (AMB. Sign. 30).

El Consistori banyalbufarí, amb data de 23 de desembre de 1958, va acordar, per unanimitat, arreglar els desperfectes causats pels temporals de pluja al camí des Moli, a més de què s'havia de "...ampliar en varios lugares a fin de que se permita el tránsito de automoviles, arreglándose el piso del mismo y construyéndose paredones en donde sea necesario, amen de los accesos de la fincas colindantes que por efectos de las ampliaciones sean necesarios." (AMB. Sign. 34).

En el Ple de l'ajuntament banyalbufarí, de 25 de setembre de 1958, s'aprovà la "Reforma y mejora mediante ampliación y nuevo afirmado del camino de "El Muli", que conduce al mar, y acondicionamiento al final del mismo de un aparcamiento de vehiculos." (AMB. Sign. 34).

161

Dia 23 de juliol de 1963, en la sessió del Ple municipal, es va aprovar un compte de 4.822 PTA per obres de reparació del camí des Moli (AMB. Sign. 35).

El 25 de maig de 1964 l'Ajuntament de Banyalbufar va formar un compte justificatiu de la inversió de la subvenció concedida per la comissió provincial de serveis tècnics per reparar els danys ocasionats pels temporals de pluja de setembre de 1962, en el qual apareix el camí del Moli, amb un total de 9.837 pts (AMB. Sign. 149).

El 27 de juliol de 1964 Miquel Bestard Serra, secretari de l'Ajuntament de Banyalbufar, expedií un certificat segons el qual es dedicava una subvenció per a les obres de recomposició dels camins municipals de la Galera i del Moli (AMB. Sign. 149).

L'any 1972 es va formar l'expedient d'urgència relatiu a les obres de reconstrucció dels paretons dels camins municipals del Moli, la Galera, del Cementeri i de sa Pedra de s'Asa, esbaldregats degut a les pluges, amb un import total de 170.504 pts (AMB. Sign. 149).

El gener de 1973, el Grup de Treball de Balears, encarregat directe a les illes de l'elaboració del *Plan Nacional de Vías Provinciales*, demanava a tots els ajuntaments la seva col·laboració per dur a terme la primera etapa de l'esmentat Pla, que tenia com a objecte la catalogació de tots els camins d'ús permanent i servei públic existents a la província (veure annex 3.1.17).

Pel que fa a les notícies que l'Ajuntament de Banyalbufar envià per formar aquest Pla, el "camino de Calle Calvo Sotelo al Mar" és un dels inclosos dins el *Catálogo de las carreteras o caminos existentes en la provincia a cargo de Banyalbufar*, del mateix any, amb inici al final al carrer abans anomenat de Calvo Sotelo i final al Moli, amb una longitud de 700 metres i una amplada total de 3,5 metres. A les observacions podem llegir: "Esta via va desde la terminación d la C/ C. Sotelo al Molino, punto de aparcamiento de coches que van a la Playa "Arenal"."

L'Ajuntament de Banyalbufar, reunit en Ple dia 30 de gener de 1973, va acordar fer la recepció de les obres de reconstrucció dels murs del camí municipal des Moli i efectuar el pagament en càrrec a la partida corresponent al Pressupost de despeses de l'any 1972 (AMB. Sign. 37).

L'Ajuntament de Banyalbufar, reunit en Ple dia 2 de desembre de 1986, va acordar, per unanimitat, sol·licitar el pressupost per arreglar un mur i la tuberia de la Font de s'Arenal del camí des Moli, abans de què es duguessin a terme les obres d'asfaltatge d'aquest camí (AMB. Sign. 41).

La Corporació municipal, dia 4 de novembre de 1991, va acordar que "...el camino que discurre entre el paraje denominado S'Era des Fosar (confluencia entre calles Pont y Constitució) y Es Cos (explanada situada encima de Cala de Banyalbufar) de denomine por su nombre tradicional "Camí d'es Moli"." (AMB. Sense sign.).

Els darrers 263 metres del tram 1 i els trams 2 i 3 del camí estan inclosos dins el *Límite de Servidumbre de Protección*, els darrers 100 metres del camí estan inclosos dins el *Límite de servidumbre de tránsito* i els darrers 77 metres del camí estan inclosos dins el *Límite de deslinde de la zona de dominio público marítimo terrestre* del terme de Banyalbufar, aprovat segons ordre ministerial de dia 15 de juny de 1999. (AMOP. Sense signatura).

En el Ple municipal d'11 de juliol de 1998 es donà llicència al propietari de sa Coma de can Xesc Ramon en el camí des Moli per cobrir un aljub (AMB. Sense sign.).

163

L'Ajuntament de Banyalbufar, a 29 de novembre de 2000, va donar llicència municipal d'obres "...per desmuntar la part del marge que llinda amb el camí des Moli [...]". El marge que llinda amb el camí es tornaria reconstruir deixant un xamfrà on actualment acaba en punta..." (AMB. Sense sign.).

En l'apartat de prec i preguntes de l'Acta de la sessió plenària de l'Ajuntament de Banyalbufar, amb data de 12 de maig de 2000, es pot llegir el següent:

"El portell del Camí de Sa Pedra de s'Ase continua sense arreglar i és un perill. [...] El problema de l'arqueta de la volta d'es Moli continua sense resoldre. [...] El Sr. Balte contesta que el problema de l'arqueta de la volta des Moli està arreglat. En el mateix sentit el Sr. Font contesta que hi ha un projecte." (AMB. Sense sign.).

Recurs de reposició, amb data de 29 de maig de 2000, en referència a l'impugnació de diversos punts que es tractaren a la sessió plenària de dia 4 de febrer del mateix any i que es redactaren de manera incorrecta a l'Acta de dita sessió. Entre aquets punts hi ha el de la incorrecta transcripció del prec "Demana com està el tema de l'arqueta del camí Moli" (AMB. Sense sign.).

En la Convocatòria de sessió ordinària, amb data de 25 de gener de 2001, es feia referència a un decret, amb data de 29 de novembre de 2000, que "...concedeix llicència municipal d'obres a Jaume Tomas Font [...] per desmuntar la part del marge que llinda amb el Camí des Moli..." (AMB. Sense sign.).

Camí de s'Era des Fossar

En sessió celebrada per l'Ajuntament de Banyalbufar el 25 de març de 1882 es va discutir "...sobre la necessitat que havia de que se declarase por la Junta municipal y los Concejales que podían tomar parte en la discusión si el camino y de la Hera del Fossar se consideraba necesario por el trancito de estos vecinos y en caso afirmativo se dispusiera se hiciese el desrumbamiento del muro que lo contiene por haber acaecido dos desgracias por ser un puesto peligroso. Enterados dichos Señores de todas las dificultades que se oponían a una pronta resolución, despues de haberse discutido largamente el asunto se acordó unánimemente declarar que el camino de que se trata es una vía publica y de utilidad comun y obras necesarias en grado mayor y que por la utilidad que le reporta el muro indicado de dicho camino debía contribuir D. Pablo Bujosa y Amengual con la quinta parte del coste de las obras que puedan hacerse en el muro de sosten..." (AMB. Sign. 12).

Camí des Cós

El 31 de juliol de 1959 l'Ajuntament de Banyalbufar pagava un compte a Francesc Tomás Alorda per "...importe de los jornales y materiales invertidos en los trabajos de construcción de camino "Se Bassa" a "Es Cos" de esta localidad, durante el mes de junio de este año..." (AMB. Sign. 417).

L'any 1972 l'Ajuntament de Banyalbufar pagava un compte a l'empresa Edificaciones Palma S.A per jornals i materials invertits en la reparació i explanació del camí des Cós (AMB. Sign. 432).

El projecte de pavimentació del camí del Cós va ser elaborat el novembre de 1986 amb la cooperació tècnica total del Consell de Mallorca, sol·licitada per l'Ajuntament de Banyalbufar, a la memòria del qual podem llegir: "...a efectos de definir las obras con cuya realización se verán satisfechas las necesidades expuestas por el propio Ayuntamiento en su petición, respecto de la pavimentación y acondicionamiento de la plataforma existente en es Cos, ordenando su utilización como aparcamiento de

- INSTITUTO GEOGRÁFICO NACIONAL (1985) *Mapa Topográfico Nacional de España*. Escala 1/25.000. Full 670-III. Apareix el tram 1.

- CENTRO DE GESTION CATASTRAL Y COOPERACIÓN TRIBUTARIA (1993). *Banyalbufar*. Escala 1/2.500. Apareix el tram 1 amb el nom de "Camino des Port".

- CONSELLERIA D'OBRES PÚBLIQUES I ORDENACIÓ DEL TERRITORI, COPOT (1994). *Mapa Topogràfic Balear*. Escala 1/5.000. Apareix majoritàriament.

- VV.AA. (2006). *Mapa Excursionista. Mallorca - Tramuntana Sud E-25*. Ed. Alpina. Escala 1/25.000.

los vehiculos de los usuarios de la playa, cuyo acceso a la misma se realiza por el camino, asfaltado, que enlazaba con la población" (AGCM. Sign. 2166/1).

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA:

- LLUÍS SALVADOR D'ÀUSTRIA, Arxiduc (1999-2003).tom V. Fa referència al camí catalogat: "... La rodalia immediata de Banyalbufar és encisadora. Si anam per un carrer d'escalons empedrat a través d'un passadís d'arc amb sostre de bigues de fusta, sortint del poble en direcció a la mar [...]

[...] Tombant a la dreta, hom baixa a una clotada, on al costat de l'avançada [...] un torrentó forma dues cascades; una es troba prop dels dos molins que mou i l'altra està al fons de la cala. [...]

Escalons tallats a la marga condueixen del molí de dalt al de baix, des d'on s'arriba després a la platja..." (pàg. 103-104).

- ORDINAS, G; REYNÉS, A. (2002), al seu llibre *Guia de la Mancomunitat de Tramuntana* fa referència al camí catalogat, on es pot llegir el següent: "Si continuàssim per aquest carrer, més avall arribaríem a la mar, a s'Arenal, on destaquen dos molins d'aigua." (pàg. 28). També dedica la tercera "Passejada per conèixer el patrimoni rural" al port de Banyalbufar, que transcorre pel camí catalogat. (Pàg. 151-156).

- SASTRE, J. & SASTRE, V. (2002). Fa referència al camí catalogat al seu llibre *Mallorca vora mar*. Tom I. A l'itinerari 8 (Camins de llegendes), on diu: "... Entre aquesta costa anomenada es Amoradors i tamé sa Marina -d'accés difícil per mor del tancament de camins- i la zona des Cós, baixes el torrent de Can Fura, que neix a la mola de Planícia." A l'itinerari 9 (Vinyes vora mar), on diu: "... Rera una edificació situada ran del camí, de baixada, un estret pas vianant davalla per una escalonada al macar de s'arenal. [...]. L'accés tan es podia fer des de la mar, utilitzant els escalons excavats a la roca del molí inferior, com des molí superior. (Pàgs. 129-144).

- VELA LOZANO, A. (2000). Fa referència al camí catalogat al seu llibre *Mallorca. Por la sierra de Tramuntana - 22 itineraris a pie -*. A l'itinerari núm. 2: "... varios caminos descien hasta la cala de Banyalbufar, [...]"(pàgs. 85-89).

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

- INSTITUTO GEOGRÁFICO Y CATASTRAL (1957). *Mapa Nacional Topográfico Parcelario*. Escala 1/10.000. Apareix amb el nom de "Camino del Mar".

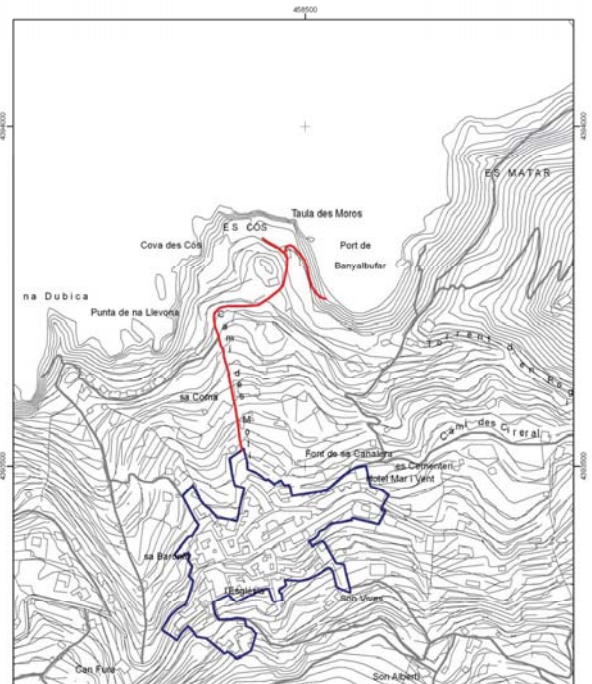
- MASCARÓ PASARIUS, J. (1958). *Mapa General de Mallorca*. Escala 1/31.250. Apareixen els trams 1 i 2.

- SERVICIO GEOGRÁFICO DEL EJÉRCITO (1960). *Cartografía Militar de España*. Full 670-IV. Escala 1/50.000. Apareix aproximadament.

- SERVICIO GEOGRÁFICO DEL EJÉRCITO (1961). *Cartografía Militar de España*. Full 670 (Sóller). Escala 1/25.000.

- Plànol de Carreteras o caminos existentes en la provincia a cargo del ayuntamiento de Bañalbufar (*Plan Nacional de Vías Provinciales*, 1973). Escala 1:25.000.

- CONSELL GENERAL INTERINSULAR (1980). *Municipi d' Andraxt-Calvià-Estelles*. Escala 1/10.000. Full 670 (4-1).

 Consell de Mallorca Departament de Medi Ambient i Natura	
CATÀLEG DE CAMINS DEL TERME MUNICIPAL DE BANYALBUFAR	
(14) CAMÍ DES MOLI / CAMÍ DE S'ERA DES FOSSAR / CAMÍ DES CÓS	
Escala: 1:5.000 Projectió UTM Fus 31, Datum ED50	

* Font base cartogràfica: Mapa Topogràfic Balear de l'any 1993 i escala 1:5.000 del Govern de les Illes Balears

(15) CAMÍ DE SA GALERA / CAMÍ DELS HORTS / CAMÍ DE LA MAR

LOCALITZACIÓ

Municipi: Banyalbufar
 Fulls del mapa 1:5.000: 670-1-7
 Inici: camí des Cireral, núm. 16.
 Final: sa Galera.
 Longitud: 800 m

DOCUMENTACIÓ

- Camí veinal.
 - Camí municipal.
 - Obres per part de l'Administració.
 - Deslinde del domini públic marítime-terrestre.

SENYALITZACIÓ

Fites
 Pintades
 Indicadors - un cartell a l'inici del camí "camí de sa Galera".
 Panells

DELIMITACIÓ LATERAL Sí obert i paret.
 No

LIMITACIÓ DE PAS Sí
 No

OBSERVACIONS

- Camí d'interès excursionista Sí No
 - Camí d'accés a la mar

RECOMANACIONS

Includi a l'Inventari de Béns Municipals
 Obertura d'un Expedient d'investigació
 Protecció per interès constructiu

168

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

El 9 d'abril de 1479 Jaume Joan venia a Joan Sitges una vinya i hort "...Et affrontat dicta vinya cum dictis ortis ex una parte cum vinea Simonis de Vich vocata lo bogiot / et ex alia parte cum camino quo tendit al cireral / et ex alia parte cum camino per quem tenditur a la galera / et ex alia parte cum campo dels ametlers Johanis de Vich / et ex alia parte cum orto Gabrielis de Vich vocato lort de la batalla / et ex alia parte cum orto Guillemi Paiou..." (ARM. ECR 738).

El 9 de setembre de 1562 Bartomeu Falques venia a Pere Comes cases i terres contigües, "...Et affrontatur videlicet dicte domus cum dicto troceo terre ex una parte cum via publica Et ex alia parte cum troceo terre Jacobi Ambros Et ex alia parte cum camino de la Galera Et ex alia parte cum vinya Jacobi Vich..." (ARM. ECR 739).

El 19 d'octubre de 1585 Francesc Vich establia a Joan Onofre Vich "...quandam vinya vocata le Vinyeta que est entre dos camins reals per alterius quorum tenditur ad villam de Bunyola et per alterum ale galera y al cireral..." (ARM. ECR 739).

L'11 de gener de 1616 Francesc Vich venia a Joan de Lloscos un censal sobre una peça de terra "... vocata La Vinyeta que sta entre dos camins reals lo un dels quals va a Buniola y laltre ala galera y cireral..." (ARM. ECR 740).

En la sessió del Ple de l'Ajuntament de Banyalbufar, de dia 8 de novembre de 1902, es va tractar el següent: "...en el camino que conduce a la Galera, el puente del torrente llamado den Roig, construido hoy de maderas y tierra, se halla en un estado ruinoso, y precisa se haga uno, en mejores condiciones..." L'Ajuntament va acordar que es construís un pont de pedra i que es pagàs del "...capitulo de imprevistos." (AMB. Sign. 18).

A 19 dagost de 1903, el Consistori acordà, per unanimitat, arreglar el pont del camí de sa Galera, ja que després d'unes pluges va resultar molt afectat (AMB. Sign. 18).

Dia 4 de juny de 1910, la Corporació municipal aprovà, per unanimitat, l'arreglament del camí de sa Galera perquè, pel seu estat, era intransitable (AMB. Sign. 22).

Igualment, dia 16 de novembre de 1912, el mateix Ajuntament va acordar, altra vegada, arreglar el camí de sa Galera ja que era intransitable (AMB. Sign. 23).

En la sessió plenària, de dia 11 de gener de 1913, es tornà a debatre sobre l'estat del camí de sa Galera: "...el camino que conduce a la Galera se halla en mal estado y es preciso hacerle una reparacion al objeto de evitar alguna desgacia (sic) y enterado el Ayuntamiento [...] acordó [...] que la Comisión de Fomento pase al sitio indicado y disponga según su criterio la reparacion que necesita y en su vista se acordara lo procedente." (AMB. Sign. 23).

Després de la visita de la Comissió al camí, l'Ajuntament, dia 18 de gener de 1913, va acordar arreglar-lo en la major brevetat possible (AMB. Sign. 23).

A 22 de març de 1913, les obres d'arreglament del camí de sa Galera ja havien acabat i la Corporació banyalbufarina aprovà que la Comissió de Foment les examinàs per donar el dictamen (AMB. Sign. 23).

170

TRAMS

- Tram 1

Des de l'inici del camí fins a una distància de 325 metres.

Tipologia: carro

Tipus de ferm: asfalt

Longitud: 325 m

Amplada mínima: 2,8 m
màxima: 4,9 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 2

Continuació del camí fins a una distància de 22 metres.

Tipologia: ferradura

Tipus de ferm: terra

Longitud: 22 m

Amplada mínima: 2 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 3

Continuació del camí fins arribar al Penyal Gros.

Tipologia: ferradura

Tipus de ferm: terra

Longitud: 453 m

Amplada mínima: 0,9 m

Seguiment: regular

Estat: dolent

es troba envaït per enderrocs i en alguns trams destruït per les esllavissades.

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

169

L'Ajuntament de Banyalbufar, reunit en Ple dia 3 de maig de 1913, va tractar "...que la Comisión nombrada para dictaminar el estado del camino de la Galera, manifestó que la parte arreglada mide ciento dos metros, y el Ayuntamiento [...] acordó por unanimitad, se satisfaga a Juan Nadal Boscana, la cantidad de noventa pesetas senteta y ocho centimos..." (AMB. Sign. 23).

Dia 31 de gener de 1914, en la sessió del Ple, es discutia davant "...la necesidad de una reparacion en el camino de la Galera a consecuencia de un desmoronamiento de tierra y piedras está interceplado dicho camino y es muy peligroso para los marineros que muchas veces pasan de noche..." Finalment l'Ajuntament banyalbufarí acordà arreglar-lo ràpidament (AMB. Sign. 24).

L'Ajuntament de Banyalbufar, reunit en sessió plenària dia 3 d'abril de 1915, acordà arreglar immediatament el camí de sa Galera pel mal estat a causa de les pluges (AMB. Sign. 24).

La Comissió municipal permanent, a 16 de gener de 1928, va autoritzar a un veïnat "...para adosar una acequia negativa al muro sosten de la finca propiedad de Sebastián Picornell y a través con la misma el camino vecinal de la Galera, con la condición [...] que sin con el [...] tiempo el Ayuntamiento o los propietarios acuerdan convertir el actual camino de andadura por otro carretero, y por efecto de esta modificación quede destruida la acequia la nueva reconstrucción será a cargo del propietario." (AMB. Sign. 42).

Entre els anys 1924 i 1981 l'Ajuntament de Banyalbufar va efectuar diversos pagaments per recomposar el camí:

30 de desembre de 1924. Partida de 165 pessetes pagades a Gabriel Mir Tomàs per jornals per l'arreglament del ferm dels camins veïnals. Al compte que acompanya apareixen 4 jornals invertits en el camí de sa Galera, amb un total de 20 pessetes (AMB. Sign. 298).

31 de març de 1925. Partida de 210 pessetes pagades a Gabriel Mir Tomàs per jornals per l'arreglament del ferm dels camins veïnals. Al compte que acompanya apareixen 6 jornals invertits en el camí de sa Galera, amb un total de 30 pessetes (AMB. Sign. 298).

30 de juny de 1926. Partida de 370 pessetes pagades a Gabriel Mir Tomàs per jornals per l'arreglament del ferm dels camins veïnals. Al compte que acompanya apareixen 10 jornals invertits en el camí de sa Galera, amb un total de 50 pessetes (AMB. Sign. 298).

30 de desembre de 1927. Partida de 650 pessetes pagades a Gabriel Mir Tomàs per jornals per l'arreglament del ferm dels camins veïnals. Al compte que acompanya apareixen 10 jornals invertits en el camí de sa Galera, amb un total de 50 pessetes (AMB. Sign. 298).

30 de desembre de 1929. Partida de 90 pessetes pagades a Miquel Cabot Bordoy per jornals invertits en els camins veïnals. Al compte que acompanya apareixen 6 jornals invertits en el camí de sa Galera, amb un total de 27 pessetes (AMB. Sign. 298).

3 d'abril de 1930. Partida de 355 pessetes pagades a Miquel Cabot Bordoy per jornals invertits en la reparació del ferm dels camins veïnals. Al compte que acompanya apareixen 7 jornals invertits en el camí de sa Galera, amb un total de 31,50 pessetes (AMB. Sign. 299).

28 de desembre de 1931. Partida de 210 pessetes pagades a Miquel Cabot per jornals invertits en la reparació del ferm dels camins veïnals. Al compte que acompanya apareixen 4 jornals invertits en el camí de sa Galera, amb un total de 20 pessetes (AMB. Sign. 299).

30 de setembre de 1932. Partida de 127,50 pessetes pagades a Miquel Cabot Bordoy per jornals invertits en la reparació i recomposició dels camins veïnals. Al compte que acompanya apareixen 2 jornals invertits en el camí de sa Galera, amb un total de 9 pessetes (AMB. Sign. 299).

171

Partida de l'any 1980, pagada a Jaume Font Font per treballs de rehabilitament del mur que s'havia esbaldregat en el camí de s'Arenal (AMB. Sign. 433).

A la sessió de la Comissió municipal permanent, de dia 15 de juny de 1929, es tractà el següent: "En virtud del acuerdo del Ayuntamiento Pleno de construir urgentemente el camino que conduzca hasta la playa El Arenal [...] se ha podido apreciar que no ofrece ninguna dificultad técnica aprovechando las ondulaciones del terreno y el tramo de escalera existente a cuyo efecto y existiendo este criterio ha encargado para la ejecución de estas obras [...] con el fin de evitar posibles accidentes..."; l'Ajuntament, va acordar col·locar a la vorera del camí de l'Arenal unes barres de ferro amb filferada (AMB. Sign. 43).

A 22 de juliol de 1933, l'Ajuntament acordà pintar les barres de ferro del camí de l'Arenal (AMB. Sign. 30).

La Corporació municipal, reunida en sessió plenària dia 26 de juliol de 1956, va acordar realitzar els treballs que fossin necessaris per netejar i rehabilitar el camí de l'Arenal (AMB. Sign. 34).

Dia 24 de maig de 1956, en el Ple de l'Ajuntament de Banyalbufar s'aprovà un compte de 232 PTA per jornals i materials invertits en les obres d'arreglament del camí de l'Arenal (AMB. Sign. 33)

Amb data de 26 de juny de 1958, el Ple consistorial va debatre sobre el que segueix: "En atención a las dificultades surgidas para llevar a efecto el plan de obras municipales para el próximo 18 de julio, acordado en sesión de 10 de octubre de 1957, se acuerda modificar dicho Plan, dejando establecido como sigue [...] :

1.- Construcción de un camino de enlace de "Se Marena" con el nombre de El Arenal.
2.- Mejora y muro de contención en camino de la Fuente." (AMB. Sign. 34).

A 25 maig de 1960, el Ple municipal aprovà un compte per jornals invertits en reparar el camí de l'Arenal (AMB. Sign. 34).

En la sessió del Ple de l'Ajuntament banyalbufarí, feta a 28 de desembre de 1967, es va aprovar un compte de 1.360 PTA per la reconstrucció de murs en el camí de s'Arenal i el de sa Galera (AMB. Sign. 36).

Camí de la platja de Banyalbufar

L'Ajuntament de Banyalbufar, a 10 de novembre de 1971, va debatre "...al objeto de arbitrar medios financieros para hacer frente al grave problema que suponen los daños causados a vías públicas de este municipio con motivo de los temporales de lluvia [...] se procedió urgentemente a encargar el proyecto técnico de la obra [...] la reconstrucción de la vía de acceso a la Playa de Bañalbufar que resultó cortada [...], y ultimado el proyecto redactado por el Arquitecto Don Juan Maria Bonnin Cifre, el Ayuntamiento [...] adopta [...]:

Aceptar el Proyecto de las obras de "Reconstrucción con nuevo trazado de la vía de acceso a la Playa de Bañalbufar", [...], cuyo presupuesto asciende a 1.057.375 pesetas, y a realizar el proyecto por la Comisión Provincial de Servicios Técnicos." (AMB. Sign. 37).

Segons consta a la sessió plenària de l'Ajuntament de Banyalbufar, de 30 de novembre de 1972, s'acordà: "Designar al Sr. Presidente de esta Corporación para que en representación de este Ayuntamiento acuda a la formalización del acta de entrega

subvención el Ayuntamiento y la Comisión atendiendo a la importancia del mentado camino y su gran utilidad, acuerda darles la autorización correspondiente [...] corriendo a cargo del Ayunto el pago de los jornales del Maestro bancaleiro encargado de la edificación de los muros que sean necesarios." (AMB. Sign. 45).

Dia 20 de maig de 1945, en la Comissió municipal permanent, es va aprovar un compte de 783 PTA per jornals invertits en les obres de construcció i prolongació del camí veinal des Port (AMB. Sign. 45).

En la sessió del Ple del Consistori banyalbufarí, feta a 21 de juliol de 1950, "...se acordó por unanimidad realizar obras de construcción de un paredón de cemento en la escalera y pasillo del camino del puerto, por el evidente y mortal peligro que ofrece aquel paraje en la actualidad [...] declarado, como se hace, la urgencia en la ejecución de dichas obras, las cuales se realizarán con cargo a la consignación existente para abrir en el puerto." (AMB. Sign. 32).

L'Ajuntament, a 15 de setembre de 1950, aprovà un compte per jornals i materials invertits en la construcció d'una paret en el camí des Port (AMB. Sign. 32), i l'any 1956, hi ha una partida de 232 pessetes pagades a Pere Josep Amengual Arbós per 6 jornals i material invertits en la reparació del camí al port de s'Arenal (AMB. Sign. 415).

Aquest tema es tractà a la sessió plenària de l'Ajuntament, de dia 11 de juny de 1957; "...se dio cuenta a la Corporación de que por la Diputación Provincial de Baleares ha sido otorgada ayuda económica para la formación del proyecto de un camino que conduzca al Puerto [...] cuya ayuda consiste en el 75% de los honorarios de formación de los citados proyectos." (AMB. Sign. 34).

Amb data de 24 d'abril de 1959, l'Ajuntament de Banyalbufar féu un llistat "...al objeto de plasmar las realizaciones materiales alcanzadas por este Ayuntamiento en su actividad municipal, desde el día 1º de abril de 1.939 hasta igual fecha el actual año 1959.

[...] síntesis de las realizaciones en este Municipio durante el período indicado, en la forma siguiente:

[...] 1.944 Reforma parcial camino El Puerto 2.259'90..." (AMB. Sign. 168/2).

En el Ple de l'Ajuntament banyalbufarí, de dia 31 d'agost de 1978, es va autoritzar a una veïnada per fer reformes a la seva casa dita "Villa Caty", ubicada al lloc des Matar, en el camí al Port (AMB. Sign. 39).

Amb data d'11 de març de 1987, es documenta un Decret sobre la declaració d'urgència "...en las obras de Reparación de varios muros en el camino al mar, fómese el oportuno expediente...". Hi ha, a més, un informe de l'arquitecte municipal, i dos informes i un certificat del secretari de l'Ajuntament banyalbufarí (AMB. Sign. 780).

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA:

- LLUÍS SALVADOR D'ÀUSTRIA, Arxiduc (1999-2003), tom V. Fa referència al camí catalogat: "...Quatre casetes de pescadors la dominen i un viarany que hi passa per davant baixa fins a la punta de sa Galera, ...". (pàgs. 765-768).

- ORDINAS, G; REYNÉS, A. (2002), al seu llibre *Guia de la Mancomunitat de Tramuntana* fa referència al camí catalogat, on es pot llegir el següent: "[...] ens porta al

definitiva de las obras de reconstrucción "Camino municipal de acceso a la Playa de Bañalbufar" a este Ayuntamiento, cuyas obras han sido realizadas con cargo a la Comisión Provincial de Servicios Técnicos de Baleares." (AMB. Sign. 37).

Camí des Port (tram 1)

Dia 18 de juliol de 1914, en la sessió plenària "...se dio cuenta al Ayuntamiento de una comunicación del Sr. Gobernador de esta provincia y Negociado de caminos vecinales y enterado el Ayuntamiento [...] acordó: Que no habiendo presentado en tiempo y lugar hátiles reclamación alguna en contra de la declaración de utilidad pública solicitada por este Ayuntamiento para el camino vecinal llamado de Banyalbufar a su puerto, insiste en la necesidad de la declaración de utilidad pública solicitada, por los grandes beneficios que ha de proporcionar a este término municipal la habilitación de la citada vía.

Mas acordó que, desarrollándose toda la longitud del camino vecinal solicitado dentro de este término, precisa, tan solo, que informe como lo efectua esta Corporación municipal que acuerda, además, se de cuenta de ella por el Alcalde Presidente al Exmo. Sr. Gobernador civil de esta provincia." (AMB. Sign. 24).

A 7 de juliol de 1914, en el Ple de l'Ajuntament de Banyalbufar s'acordà la ràpida reparació dels camins veïnals espanyats per les pluges i a més "...se acordó pase una Comisión nombrada del seno de este Ayuntamiento, una visita de inspección al camino vecinal de Banyalbufar a su puerto para ver si con la capa de escombros que han puesto en dicho camino han dejado las cosas bien y todas en su lugar, y en caso contrario den cuenta a este Ayuntamiento para que se haga cumplir." (AMB. Sign. 24).

El Consistori banyalbufarí, reunint en sessió plenària dia 5 de maig de 1917, va discutir sobre el mal estat que presentava un tros del mur del camí veinal des Port. Finalment la Corporació municipal aprovà desmuntar-lo i fer-lo de bellnou a costa del mateix Consistori (AMB. Sign. 25).

El Ple municipal va tractar a dia 17 de maig de 1919 l'assumpte següent: "Estudiado con toda detención el plan a seguir en la construcción del camino vecinal al puerto, y en vista que la subvención concedida es tan exigua [...] con lo que resulta [...] la ejecución de la obra ha de importar un esfuerzo superior al que puede soportar el pueblo, este Ayuntamiento [...] acuerda renunciar por tales motivos a la subvención correspondiente al citado camino vecinal y a su ejecución." (AMB. Sign. 26).

La Comissió municipal permanent, a dia 25 de novembre de 1933, aprovà que Mateu Tomàs arreglès el camí que anava cap al Port (AMB. Sign. 44).

La Comissió municipal permanent, a 5 de desembre de 1936, acordà modificar un revolí i un tram del camí des Port (AMB. Sign. 44).

En sessió plenària del 10 d'abril de 1937 l'Ajuntament de Banyalbufar "El Secretario da cuenta que la subasta de las obras de construcción del camino municipal Dels Horts se adjudicó al mejor postor Mateu Tomàs Albertí por la cantidad de tres mil quinientas cuarenta y seis pts; y la rebaja de mil cincuenta y una pesetas obtenida, por concesión de la Junta Provincial contra el paro se destinarán a la prolongación del referido camino hasta el varadero del Port" (AMB. Sign. 44).

Segons consta a l'Acta de la sessió plenària, de 7 de gener de 1945, del Consistori banyalbufarí: "Examinada una instancia presentada por los propietarios de fincas colindantes con el camino que conduce al Puerto [...] solicitando poder continuar el trasado de la carretera actualmente en suspenso, y al propio tiempo pidiendo una

Cementerí Municipal, localitzat al creuer dels camins de sa Galera (o des Matar) i des Cieral." (pàg. 28). També dedica la tercera "Passejada per conèixer el patrimoni rural" al port de Banyalbufar, on fa referència al camí catalogat. (Pàg. 151-156).

- ROSSELLÓ VAQUER; ALBERTÍ ALBERTÍ (2005). A l'obra que recull la presència de *Banyalbufar a les publicacions periòdiques (1914-1978)* veim com en el núm. 2403 del *Correu de Mallorca. Periòdic Catòlic*, del 19 de febrer de 1917, es deia "...por el referido pinar cruza el camino que conduce a la playa La Galera..." (Pgs. 34-35).

- SASTRE, J. & SASTRE, V. (2002). Fa referència al camí catalogat al seu llibre *Mallorca vora mar*. Tom I. A l'itinerari 9 (Vinyes vora mar), on diu: "...Si volem anar a la punta de sa Galera, hem de seguir per l'esquerre aquest camí de carro i continuar uns 200 m cap el nord-est. Arribarem tot d'una a un planiol. El camí segueix, fent una pujada, però ens desvia per l'esquerra, on es separa un tirany preari que baixa penjat del penyal de sa Bardissa. La baixada és breu, però insegura. El caminó recorre un talús ... (pàgs.145-160).

- VELA LOZANO, A. (2000). Fa referència als camins catalogats al seu llibre *Mallorca. Por la sierra de Tramuntana - 22 itineraris a pie -*. A l'itinerari núm. 2: "... varios caminos descien hasta la cala de Banyalbufar, [...]"(pàgs. 85-89).

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

- INSTITUTO GEOGRÀFICO Y CATASTRAL (1957). *Mapa Nacional Topográfico Parcelario*. Escala 1/10.000. Apareixen els trams 1 i 2 amb el nom de "camino de la playa".

- MASCARÓ PASARIUS, J. (1958). *Mapa General de Mallorca*. Escala 1/31.250. Apareixen els trams 1 i 2.

- SERVICIO GEOGRÀFICO DEL EJÉRCITO (1960). *Cartografía Militar de España*. Full 670-IV. Escala 1/50.000. Apareixen els trams 1 i 2.

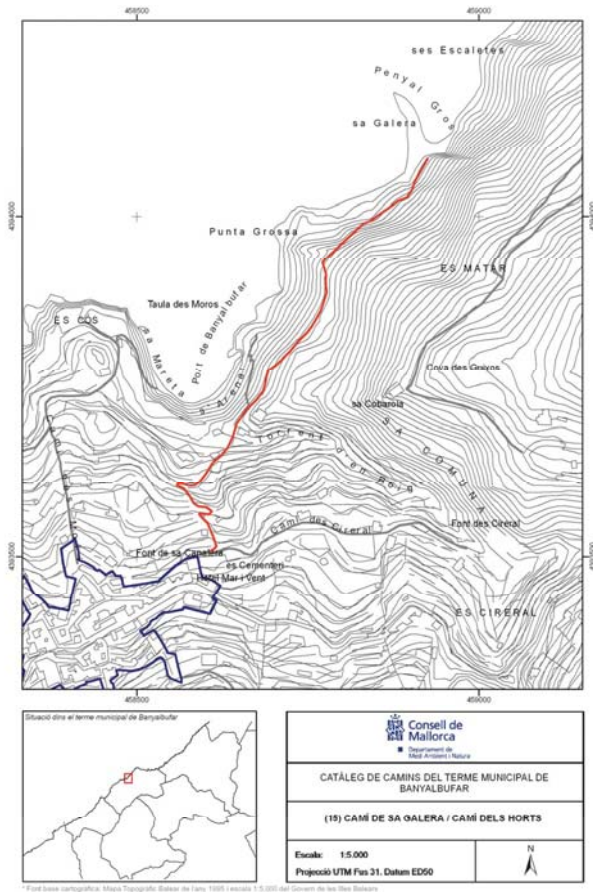
- SERVICIO GEOGRÀFICO DEL EJÉRCITO (1961). *Cartografía Militar de España*. Full 670 (Sóller). Escala 1/25.000.

- INSTITUTO GEOGRÀFICO NACIONAL (1985) *Mapa Topográfico Nacional de España*. Escala 1/25.000. Full 670-III. Apareix majoritàriament.

- CENTRO DE GESTION CATASTRAL Y COOPERACIÓN TRIBUTARIA (1993). *Banyalbufar*. Escala 1/5.000. Apareixen els trams 1 i 2.

- CONSELLERIA D'OBRES PÚBLIQUES I ORDENACIÓ DEL TERRITORI, COPOT (1994). *Mapa Topogràfic Balear*. Escala 1/5.000. Apareix majoritàriament.

- VV.AA. (2006). *Mapa Excursionista. Mallorca - Tramuntana Sud E-25*. Ed. Alpina. Escala 1/25.000.

(16) CAMÍ DES CIRERAL / CAMÍ DE SA COMUNA / CAMÍ DES CEMENTERI

LOCALITZACIÓ

Municipi: Banyalbufar
 Fulls del mapa 1:5.000: 670-1-7
 Inici: zona urbana de Banyalbufar.
 Final: font des Cireral.
 Longitud: 497 m

DOCUMENTACIÓ

- Camí real.
 - Camí veïnal.
 - Obres per part de l'Administració.

SENYALITZACIÓ

Fites
 Pintades
 Indicadors - un prop de l'inici: "camí des Cireral".
 Panells

DELIMITACIÓ LATERAL

Sí obert i paret.
 No

LIMITACIÓ DE PAS

Sí
 No

OBSERVACIONS

- Camí d'interès excursionista Sí No

RECOMANACIONS

Inclúsió a l'Inventari de Béns Municipals
 Obertura d'un Expedient d'investigació
 Protecció per interès constructiu

TRAMS

- Tram 1

Tipologia: carro
 Tipus de ferm: asfalt
 Longitud: 497 m
 Amplada mínima: 2,9 m
 Seguiment: sense problemes
 Estat: regular
 Interès constructiu Sí No
Elements constructius
 Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

El 13 de maig de 1388 Bartomeu Serra ven a Llorenç Sitge una vinya "...pront affrontatur ex una parte cum camino del Cireral et ex alia parte cum vinea Bernardi Rayners et ex alia parte cum camino de Bunyola et ex alia parte cum vinea Guillemi mora..." (ARM. ECR 737).

El 25 de juliol de 1412 Picons i Vitalis Palmer venien a Guillem de Vich la possessió anomenada la Bastida, més una vinya. "...Et dicta vinea que est predictam popula affrontatur ex una parte cum camino de bunyola / et ex alia parte cum quodam troceo vine Gabrielis Batla / et ex alia parte cum camino quo tenditur ad fontem del cirerral / et ex alia parte cum quodam troceo terre et vinie que fuit Guillem Mora..." (ARM. ECR 737).

El 23 de febrer de 1428 Guillem Bujosa venia a Bartomeu Balaguer un olivar, "...Pront affrontatur dictus troceus olivaris ex una parte cum torrente del cireral et ex alia parte cum camino dicti cireralis et ex alia parte cum olivari Arnaldi Bonifay et ex alia parte cum camino de Bunyola..." (ARM. ECR 737).

El 2 d'abril de 1479 Jaume Joan venia a Joan Sitges una vinya i hort "...Et affrontat dicta vinea cum dictis ortis ex una parte cum vinea Simonis de Vich vocata lo bogiot / et ex alia parte cum camino quo tendit al cirerral / et ex alia parte cum camino per quem tenditur a la galera / et ex alia parte cum campo dels ametlers Johannis de Vich / et ex alia parte cum orto Gabrielis de Vich vocato lort de la batalla / et ex alia parte cum orto Guillemi Palou..." (ARM. ECR 738).

El 22 de setembre de 1565 es va fer l'inventari dels béns de Catalina Bauçà i el seu fill, entre els quals es trobava "...une vinya de val al camí del Sirenal anomenade les donsetelles..." (AMB. Sign. 644).

El 17 d'agost de 1584 Antoni Bauçà establia diverses peces de terra a Pere Albert: "...Et affrontatur dicte propietates videlicet [...] Vinea vero major cum garriga et olivari affrontatur ex una parte cum dicto vico de Bunyola Et ex alia parte cum terra et olivari vocata lo mantellet honor Francisci Vich Et ex alia parte cum vinea et olivari Jacobi Ambros Jordi Et ex alia parte cum camino vocato del cireral y de la comuna de dit loch Et ex alia parte cum vinea et garriga Francisci Vich. Alia vero vinea vocata del torrent cum horto contiguo Affrontatur ex duabus partibus cum dicto camino del cireral y de la comuna dicti loci Et ex alia parte cum campo Mathei Alberti. Troceus vero vinea

dels Moscatells affrontatur ex una parte cum dicto vico del cireral y de la comuna Et ex duabus partibus cum vinea et campo dicti Mathei Alberti Et ex alia parte cum dicta comuna circiter unum cortoni terre..." (ARM. ECR 739).

El 19 d'octubre de 1585 Francesc Vich establia a Joan Onofre Vich "...quandam vinea vocata le Vinyeta que est entre dos camins reals per alterius quorum tenditur ad villam de Bunyola et per alterum ale gatera y al cireral..." (ARM. ECR 739).

El 4 de novembre de 1604 Joan Onofre Vich venia a Joan de Lossos, canonge, un censal sobre una vinya "...et affrontatur ex una parte cum troceo vinee et campi Gabrielis Coll et ex alia parte cum camino quo iur ad possessione de Buniola et ex alia parte cum vinea Petrus Alberti et ex alia parte cum camino dicto del cireral ..." (ARM. ECR 739).

L'11 de gener de 1616 Francesc Vich venia a Joan de Lloscos un censal sobre una peça de terra "... vocata La Vinyeta que sta entre dos camins reals lo un dels quals va a Buniola y laltre ala galera y cireral..." (ARM. ECR 740).

El 7 de gener de 1659 Jaume Albertí venia a Bernat Ambrós una peça de terra anomenada les Donzelles, "...Confrontat ex una parte cum camino de las Comunas, ex alia cum vinea Michaelis Real, et ex alia cum camino eunti an el Cireral..." (ARM. ECR 740).

El 23 d'agost de 1740 el batle de Banyalbufar hagué de mediar entre dos veïnats per motiu d'una lletra de ban: "...fonch dit per al dit Bernat Vives que al dit Ambros lo habia pres en ban y ell mantenía no haver incorregut en Ban per quant ell era entrat posehidor del trast que te al dit Ambros a la Comuna y sempra ha vist que en al dit trast ay son hanats per al camí qui passa per dins al Sirenal, y tambe que altres que lo han tingut harrendat tambe sempra son pasats per al dit camí..." (AMB. Sign. 654).

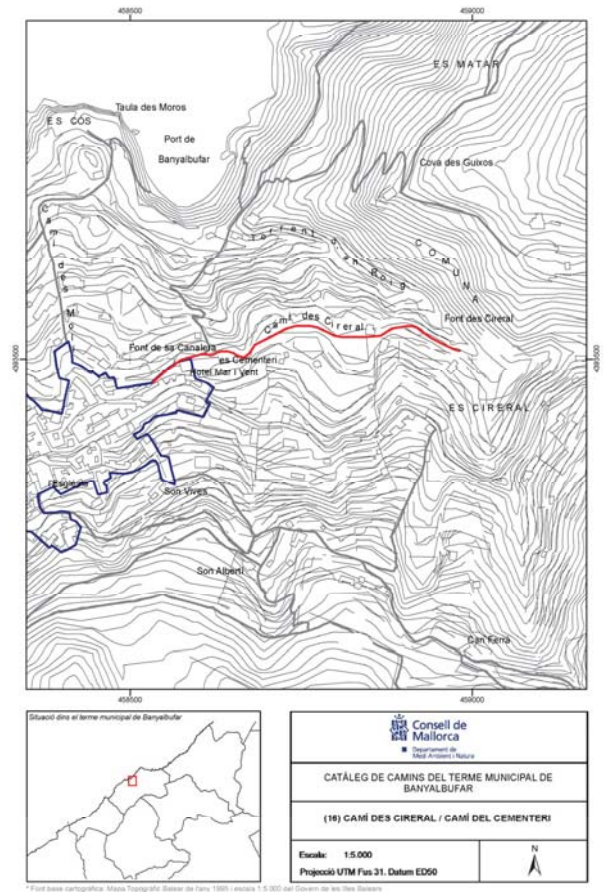
Inventari de béns de Jaume Albertí, amb data de 19 de desembre de 1780, en què es registrà "...un Predio anomanat el Camp del gay, que consistex en camp, tres viñes y hortet de parrals, que confronte de una part ab lo camí qui va al Cireral de altre ab camí qui va al torrent de la comuna, y de altre ab lo torrent de dite comuna, y de altre ab viñe de francesch Alberti, y de altre ab lo fosar dels cans. [...] altre pese de Terre anomenade la viñe gran y el colisar tot contiguo, que consistex ab viñe, olivar, y garrige, que confronte ab viñe de Antoni Alberti, de altre ab viñe de Mateu llado, de altre ab lo camí qui va a Son Buñola, de altre ab terres de Barnat Ambros, y de altre ab lo camí qui va al Sirenal: -" (AMB. Sign. 656).

Amb data de 6 de setembre de 1784, es documenta un inventari de béns de Jaume Font, que diu el següent: "...una pesé de terra camp ab dos molins fariners [...] confrontade ab le Mar, de altre part ab camí qui va a la comuna, y ab hereves de Juan Vich toyo [...], mes dues viñes juntes anomanades ne major y ne grega ab un tros de garriga tot contiguo, confrontes de una part ab lo camí qui va a stellenchs, de altre a camí del Rafal de Planícia, de altre ab garriga de de (sic) Pere Thomas, y de altre ab viña de Antoni Alberti, mes dos viñes juntes anomanades al faser, y al Bodió y Parrals tot contiguo [...], confrontes, ab lo camí del cireral, de altre ab terras de Miquel Vich, y de altre ab lo camí de la canelata. ms. altre pese de terra olivar anomanat al forçay [...], confronte de una part ab olivar de francesch Alberti, de altre ab la possessió dita Buñola, y de altre ab olivar de le Baronia. ms. altre pese de terra anomanade lo olivaret confronta de una part ab lo camí qui va a Son Buñola de altre ab terres de Antoni Alberti y de dos pars ab terres de Barnat Ambros..." (AMB. Sign. 656).

- CONSELLERIA D'OBRES PÚBLIQUES I ORDENACIÓ DEL TERRITORI, COPOT (1994). *Mapa Topogràfic Balear*. Escala 1/5.000.
- VV.AA. (2006). *Mapa Excursionista. Mallorca – Tramuntana Sud E-25*. Ed. Alpina. Escala 1/25.000.

(17) CARRETERA DE PLANÍCIA

LOCALITZACIÓ

Municipi: Banyalbufar
 Fulls del mapa 1:5.000: 670-1-8 / 698-1-1
 Inicï: camí d'Estellencs, núm. 6.
 Final: camí antic de Planícia, prop de les cases de Planícia.
 Longitud: 2547 m

DOCUMENTACIÓ

SENYALITZACIÓ

- Fites
- Pintades
- Indicadors
- Panells

DELIMITACIÓ LATERAL Sí obert i paret
 No

LIMITACIÓ DE PAS Sí
 No

OBSERVACIONS

- Camí d'interès excursionista Sí No

RECOMANACIONS

- Includi a l'Inventari de Béns Municipals
- Obertura d'un Expedient d'investigació
- Protecció per interès constructiu

TRAMS

- Tram 1

Tipologia: carro

Tipus de ferm: asfalt

Longitud: 2.547 m

Amplada mínima: 2,7 m
 màxima: 3,3 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

- Cadena
- Pont
- Escopidors
- Pedres passadores
- Paret
- Escalons
- Ratlletes
- Paretons
- Clavegueres
- Pujadors
- Gual empedrat
- Marges

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA:

- AA.DD. A la *Guia dels pobles* corresponent a Banyalbufar, a l'apartat d'excursions del municipi fa referència al camí catalogat: "... enllaça amb la carretera de Planícia, el camí asfaltat que, cap a la dreta ens conduiria a les cases de Planícia i, cap a l'esquerra, ens davallaria a la carretera general (a l'altura del Km 90,250)". (pàg. 69).

- VALERO, G. (1993). En la seva obra Camins i Paisatges. *Itineraris culturals per l'illa de Mallorca*, La Font des Garbell, vol. IV. Fa una descripció de l'itinerari d'Estellencs a Banyalbufar pes Salt, Planícia i es Rafal. Diu així: "[...] Alguns metres més endavant, enllaçam amb el camí asfaltat que comunica les cases de Planícia amb la carretera Estellencs-Banyalbufar (C-710, Km 90,250)". (pàg. 691).

- SASTRE, J. & SASTRE, V. (2002). Fa referència al camí catalogat al seu llibre *Mallorca vora mar*. Tom I. A l'itinerari 8 (Camins de llegenda), on diu: "... Acompanyant la paret que delimita els olivars de Planícia, passam un altre comellar boscos, amb restes de vell empedrat, fins a sortir al camí asfaltat de Planícia, just devora d'un portell d'accés a la propietat. [...]" (pàg. 132).

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

- Mapa Militar de España formado por el Cuerpo del Estado Mayor (realitzat aproximadament entre 1913-1921). Escala 1/100.000. Apareix aproximadament.

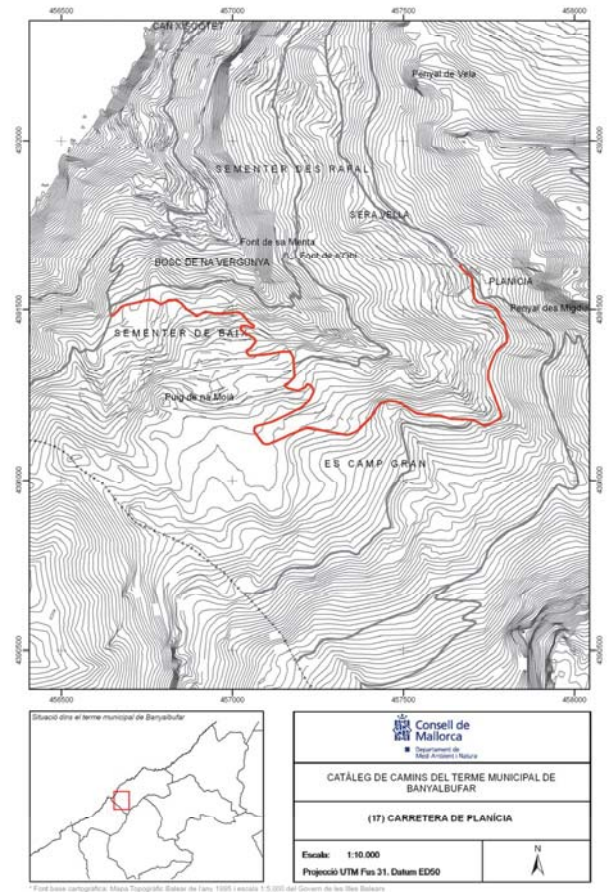
- *Mapa Militar de España formado por el Cuerpo del Estado Mayor del Ejército* (realitzat aproximadament al 1930-31, 2a edició). Escala 1/100.000. Apareix aproximadament.

- INSTITUTO GEOGRÁFICO Y CATASTRAL (1957). *Mapa Nacional Topogràfic Parcelario*. Escala 1/10.000. Apareix parcialment.

- MASCARÓ PASARIUS, J. (1958). *Mapa General de Mallorca*. Escala 1/31.250.

- CONSELL GENERAL INTERINSULAR (1980). *Municipi d'Andraxt-Calvià-Estellencs*. Escala 1/10.000. Full 670 (4-1).

- INSTITUTO GEOGRÁFICO NACIONAL (1985) *Mapa Topográfico Nacional de España*. Escala 1/25.000. Full 670-III.
- CENTRO DE GESTION CATASTRAL Y COOPERACIÓN TRIBUTARIA (1993). Banyalbufar. Escala 1/5.000.
- CONSELLERIA D'OBRES PÚBLIQUES I ORDENACIÓ DEL TERRITORI, COPOT (1994). *Mapa Topogràfic Balear*. Escala 1/5.000.
- Plànol de l'obra *Sa Mola de Planícia* (Vibot, 1999).
- VV.AA. (2006). *Mapa Excursionista. Mallorca – Tramuntana Sud E-25*. Ed. Alpina. Escala 1/25.000.

(18) CAMÍ ANTIC DE PLANÍCIA

LOCALITZACIÓ

Municipi: Banyalbufar
 Fulls del mapa 1:5.000: 698-1-1 / 670-1-8
 Inici: camí des Correu, núm. 9.
 Final: partió amb el terme municipal d'Estellencs.
 Longitud: 6450 m

DOCUMENTACIÓ

- Camí veïnal.

SENYALITZACIÓ

- Fites
- Pintades
- Indicadors
- Panells

DELIMITACIÓ LATERAL Sí obert i reixa.
 No

LIMITACIÓ DE PAS Sí - Al final del tram 3 el portell està tapat.
 No - un cartell "prohibido el paso de vehiculos" a l'inici del tram 4.
 - Al tram 4, a la partió de s'Arboçar i es Rafal, hi ha una barriera tancada amb pany amb un cartell de "camino particular, prohibido el paso". "Propiedad privada. Se ruega no entren".

OBSERVACIONS

- Els trams 6 i 8 actualment no existeix.
 - Camí d'interès excursionista Sí No

RECOMANACIONS

- Includi a l'Inventari de Béns Municipals
- Obertura d'un Expedient d'investigació
- Protecció per interès constructiu

TRAMS

- Tram 1

Des de l'inici del camí fins a una distància de 14 metres.

Tipologia: pista

Tipus de ferm: terra

Longitud: 14 m

Amplada mínima: 2,8 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

- Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
- Paret Escalons Ratlletes Paretons
- Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 2

Continuació del camí fins a una distància de 212 metres.

Tipologia: ferradura

Tipus de ferm: terra

Longitud: 212 m

Amplada mínima: 1,2 m

Seguiment: fàcil

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

- Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
- Paret Escalons Ratlletes Paretons
- Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 3

Continuació del camí fins a una distància de 132 metres.

Tipologia: carro

Tipus de ferm: terra

Longitud: 132 m

Amplada mínima: 2,2 m

màxima: 3 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

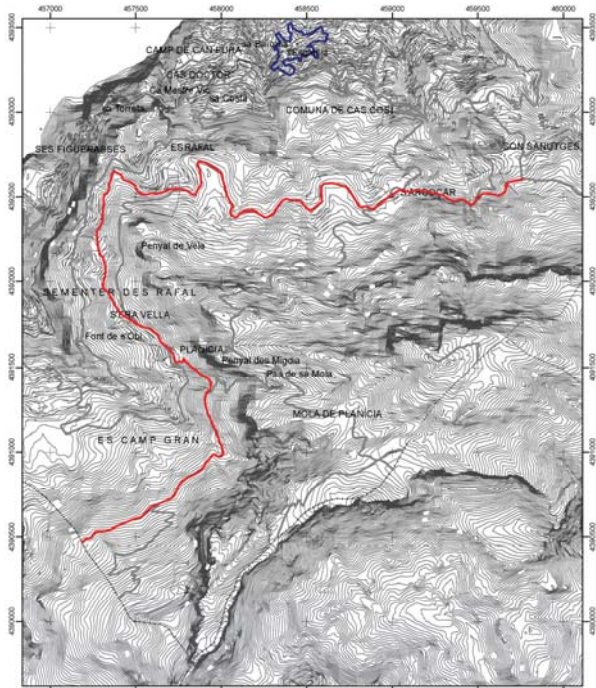
Interès constructiu Sí No

Elements constructius

- Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
- Paret Escalons Ratlletes Paretons
- Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

CATÀLEG DE CAMINS DEL TERME MUNICIPAL DE BANYALBUFAR

(18) CAMÍ ANTIC DE PLANÍCIA

 Escala: 1:20.000

 Projectió UTM Fus 31, Datum ED60

* Font base cartogràfica: Mapa Topogràfic Bàsic de l'any 1995 i escala 1:5.000 del Govern de les Illes Balears.

(19) CAMÍ DE JOVERA / CAMÍ DE SES FONTS A PLANÍCIA

LOCALITZACIÓ

Municipi: Banyalbufar
Fulla del mapa 1:5.000: 698-1-1
Inici: camí Antic de Planícia, núm. 18.
Final: partió del terme municipal d'Estellencs.
Longitud: 1379 m

DOCUMENTACIÓ

- Fitació de terme.
 - Catàleg dels antics camins de la Serra de Tramuntana.
 - Catàleg de camins del terme municipal d'Estellencs (1997).

SENYALITZACIÓ

Fites
 Pintades
 Indicadors
 Panells

DELIMITACIÓ LATERAL Sí No

LIMITACIÓ DE PAS Sí No

OBSERVACIONS

- Al final del camí, a la partió del terme municipal d'Estellencs, hi ha un portell parcialment tapat.
 - Al llarg del camí trobam nombroses sitges i barraques de carboner.
 - Camí d'interès excursionista Sí No

RECOMANACIONS

Inclusió a l'Inventari de Béns Municipals
 Obertura d'un Expedient d'Investigació
 Protecció per interès constructiu

209

TRAMS

- Tram 1

Tipologia: carro
Tipus de ferm: terra
Longitud: 1.379 m
Amplada mínima: 2,2 m
Seguiment: sense problemes
Estat: regular
Interès constructiu Sí No
Elements constructius
 Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

L'any 1954 l'Institut Geogràfic i Catastral va realitzar els treballs topogràfics per delimitar la línia de terme dels municipis de Banyalbufar i Estellencs i assenyalar les fites comunes. En un dels croquis de la fitació apareix grafiat un tram del camí catalogat amb el com de "C^o de Jovera". (IGN. Sense signatura).

El camí catalogat està inclòs en el *Catàleg dels antics camins de la Serra de Tramuntana*, elaborat pel Consell de Mallorca l'any 1993, dins el terme municipal de Banyalbufar: "Comunica la possessió de Planícia amb el camí de Puigpunyent a Estellencs a prop del coll.

El camí discorre per un alzinar molt atapat on tribam multitud de resçtes de la seva explotació: rotlos de sitja, barraques, forn de calç i forn de pa, aljubs i abeuradors." (pàg. 93). Aquesta documentació també fa referència al camí Antic de Planícia, núm. 18.

La continuació del camí catalogat apareix al *Catàleg de Camins del terme municipal d'Estellencs*, elaborat pel Consell de Mallorca (Dpt. Medi Ambient i Natura) l'any 1997; inclòs amb el núm. 31, camí de ses Fonts a Planícia.

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA:

- GARCÍA PASTOR (1967). Fa referència al camí catalogat al seu llibre *Rutes amagades de Mallorca*, núm 18.

- VIBOT, T. (1999). Fa referència al Portell de na Jovera, es / Pas de na Jovera / Pas de Son Fortuny, es al seu llibre *Sa Mola de Planícia. El vessant nord-oest*: "El nom ve donat per la contigüitat amb un antic sementer situat a la banda d'Estellencs dit na Jovera. Per aquest portell hi havia un conveni entre Son Fortuny i Planícia que limitava el pas dels carros de carbó provinents de la possessió estellenquina que es dirigien cap a Ciutat, evitant d'aquesta manera baixar fins al poble. Aquest permís durava tot l'estiu fins aproximadament principis d'octubre." (pàg. 107).

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

- Plànol de l'obra *Sa Mola de Planícia* (Vibot, 1999). Apareix aproximadament.

- Plànol de l'obra *Son Fortuny, nom per nom* (Ordinas; Reynés, 1999). Apareix majoritàriament.

- VV.AA. (2006). *Mapa Excursionista. Mallorca – Tramuntana Sud E-25*. Ed. Alpina. Escala 1/25.000. Apareix aproximadament.

(20) CAMÍ DE CA NA GROGA

LOCALITZACIÓ

Municipi: Banyalbufar
 Fulls del mapa 1:5.000: 670-1-8
 Iníci: camí d'Estellencs núm. 6.
 Final: Ca na Grogua.
 Longitud: 100 m

DOCUMENTACIÓ

- Concessió llicència d'obres al camí.

SENYALITZACIÓ

- Fites
- Pintades
- Indicadors
- Panells

DELIMITACIÓ LATERAL Sí No paret, reixa i obert.

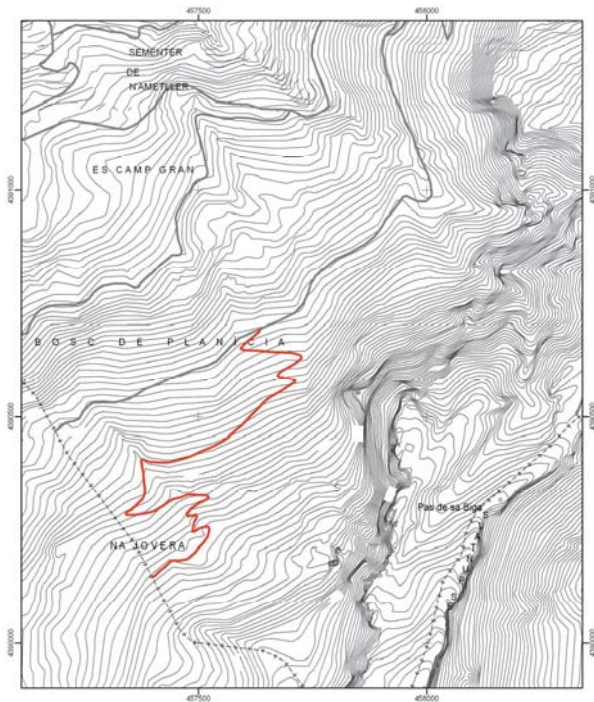
LIMITACIÓ DE PAS Sí No

OBSERVACIONS

- Camí d'interès excursionista Sí No

RECOMANACIONS

- Inclusió a l'Inventari de Béns Municipals
- Obertura d'un Expedient d'investigació
- Protecció per interès constructiu

 Consell de Mallorca Departament de Medi Ambient i Natura	
CATÀLEG DE CAMINS DEL TERME MUNICIPAL DE BANYALBUFAR	
(19) CAMÍ DE JOVERA / CAMÍ DE SES FONTS A PLANICIA	
Escala: 1:7.500 Projectió UTM Fus 31, Datum ED50	

*Font base cartogràfica: Mapa Topogràfic Balear de l'any 1955 - escala 1:5.000 del Govern de les Illes Balears

TRAMS

- Tram 1

Des de l'inici del camí fins a les cases de Ca na Grogua.

Tipologia: carro

Tipus de ferm: formigó

Longitud: 100 m

Amplada mínima: 2,7 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☒ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

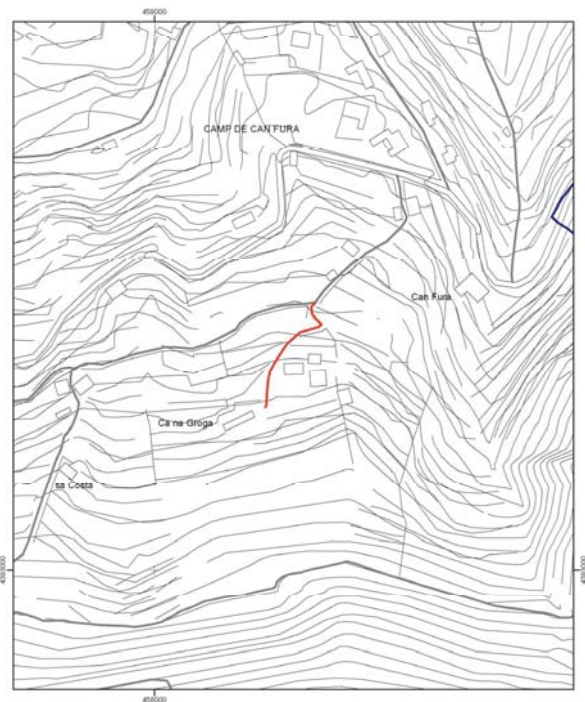
En sessió plenària celebrada per l'Ajuntament de Banyalbufar el 28 d'abril de 1981 es concedí llicència a un veïnat per a "...poder ensanchar una curva del camino que conduce a la finca Ca na Grogua y pavimentar el mismo" (AMB. Sign. 39).

En el torn de precs i preguntes de la sessió plenària celebrada pel Consistori banyalbufarí el 3 d'octubre de 1991, un dels regidors sol·licitava la col·locació d'un mirall en el camí de Ca na Grogua (AMB. Sense signatura).

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA:

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

- CONSELLERIA D'OBRES PÚBLIQUES I ORDENACIÓ DEL TERRITORI, COPOT (1994). *Mapa Topogràfic Balear*. Escala 1/5.000.

 Consell de Mallorca Departament de Medi Ambient i Natura	
CATÀLEG DE CAMINS DEL TERME MUNICIPAL DE BANYALBUFAR	
(20) CAMÍ DE CA NA GROGA	
Escala: 1:2.500 Projectió UTM Fus 31, Datum ED50	

*Font base cartogràfica: Mapa Topogràfic Balear de l'any 1955 - escala 1:5.000 del Govern de les Illes Balears

(21) CAMÍ DE SA COMA D'EN BATLE**LOCALITZACIÓ**

Municipi: Banyalbufar
 Fulls del mapa 1:5.000: 698-1-1
 Inici: camí des Carro, núm. 22.
 Final: partió del terme municipal de Puigpunyent.
 Longitud: 96 m

DOCUMENTACIÓ

- Catàleg dels antics camins de la Serra de Tramuntana.
 - Catàleg de camins del terme municipal de Puigpunyent (2002).

SENYALITZACIÓ

Fites
 Pintades
 Indicadors
 Panells

DELIMITACIÓ LATERAL Sí
 No

LIMITACIÓ DE PAS Sí
 No

OBSERVACIONS

- Camí d'interès excursionista Sí No

RECOMANACIONS

Inclusió a l'Inventari de Béns Municipals
 Obertura d'un Expedient d'investigació
 Protecció per interès constructiu

216

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

- INSTITUTO GEOGRÁFICO Y CATASTRAL (1957). *Mapa Nacional Topográfico Parcelario*. Escala 1/10.000.
 - MASCARÓ PASARIUS, Josep (1958). *Mapa General de Mallorca*. Escala 1/31.250.
 - Plànol de l'obra *Sa Mola de Planícia* (Vibot, 1999).
 - Plànol de l'obra *Superna* (Vibot / Hernández, 2001).
 - VV.AA. (2006). *Mapa Excursionista. Mallorca – Tramuntana Sud E-25*. Ed. Alpina. Escala 1/25.000.

218

TRAMS**- Tram 1**

Tipologia: ferradura/tirany

Tipus de ferm: terra

Longitud: 96 m

Amplada mínima: 0,5 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

El pas des Cingles està inclòs en el *Catàleg dels antics camins de la Serra de Tramuntana*, publicat pel Consell Insular de Mallorca (1993), dins els termes municipals de Puigpunyent i Banyalbufar, on diu: "Més endavant continua per un estret comellar com a camí de ferradura fins a arribar a la part superior de la mola de Planícia on es troba amb el camí de carro que discorre per dins l'alzinar." (pàg. 103).

La continuació del camí catalogat apareix al *Catàleg de Camins del terme municipal de Puigpunyent*, elaborat pel Consell de Mallorca (Dpt. Medi Ambient i Natura) l'any 2002; inclòs amb el núm. 20, camí de la coma d'en Batle.

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA:

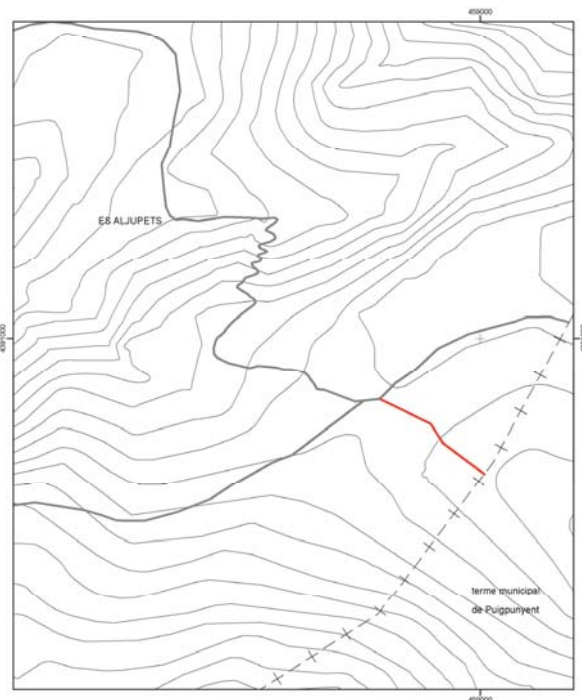
- AA.DD (2000). A la *Guia dels pobles* de Mallorca dedicada a Banyalbufar apareix un capítol d'excursions pel municipi, en el qual trobam un itinerari dedicat a s'Arboça i Planícia, on al pla des Aljubets diu: "Dos minuts més tard, deixam a la dreta el camí que davalla a la vall de Superna". (pàg. 65).

- FONT I MARTORELL (1964). A la ressenya de l'excursió "Puntals de Planissi" es descriu la pujada pel camí de la Coma d'en Batle, on es diu: "Se continua por el mismo sendero y pronto se desemboca en un caminito que deberá tomarse por la derecha; se pasa una barrera (a los diez minutos del seto y dos minutos después se encuentra una bifurcación, debiendo continuar empero por la derecha, lo mismo que ocho minutos después en que se encontrará un sendero afluyente, pero se debe seguir por la derecha en subida, puesto que el sendero de la izquierda será el que deberá tomarse al descender de los "Puntals" para dirigirse a "Son Balaguer".

- LLOFRIU (1992). A la pàg. 31, on parla de l'excursió que puja per la coma d'en Batle, diu: "agafam el comellar, per on discorre el sender molt ben arreglat pels caçadors".

- VIBOT/HERNÁNDEZ (2001): A la pàgina 168, al capítol dedicat a la comunicació a la vall de Superna s'esmenta el camí que puja per la Coma d'en Batle.

217

 Consell de Mallorca Departament de Medi Ambient i Natura	
CATÀLEG DE CAMINS DEL TERME MUNICIPAL DE BANYALBUFAR	
(21) CAMÍ DE SA COMA D'EN BATLE	
Escala: 1:2.500 Projectió UTM Fes 31, Datum ED50	

(22) CAMÍ DES CARRO / CAMÍ DE SA MOLA

LOCALITZACIÓ

Municipi: Banyalbufar

Fulls del mapa 1:5.000: 670-1-8 / 670-2-8 / 698-1-1

Inici: camí Antic de Planícia, núm. 18, prop de s'Arboçar.

Final: mola de Planícia i puntals de Son Balaguer.

Longitud: 5311 m

DOCUMENTACIÓ

- Catàleg dels antics camins de la Serra de Tramuntana.

- Catàleg de camins del terme municipal de Puigpunyent (2002).

SENYALITZACIÓ

Fites

Pintades

Indicadors - Es troben als trams 3, 4, 5 i 6.

Panells

DELIMITACIÓ LATERAL Sí

No

LIMITACIÓ DE PAS Sí

No

OBSERVACIONS

- Al llarg del camí es troben nombrosos forns de calç, sitges i barraques de carboner, així com alguns aljubus.

- Camí d'interès excursionista Sí No

RECOMANACIONS

Inclusió a l'Inventari de Béns Municipals

Obertura d'un Expedient d'investigació

Protecció per interès constructiu

220

TRAMS

- Tram 1

Des de l'inici del camí fins a una distància de 68 metres.

Tipologia: carro/pista

Tipus de ferm: terra

Longitud: 68 m

Amplada mínima: 3,2 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores

Paret Escalons Ratlletes Paretons

Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 2

Continuació del camí fins a una distància de 352 metres.

Tipologia: carro

Tipus de ferm: terra

Longitud: 352 m

Amplada mínima: 2,8 m

Seguiment: fàcil

Estat: regular

Es troba parcialment envaiat per la vegetació. Hi ha alguns pins caiguts al camí.

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores

Paret Escalons Ratlletes Paretons

Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 3

Continuació del camí fins a una distància de 190 metres.

Tipologia: carro/pista

Tipus de ferm: terra

Longitud: 190 m

Amplada mínima: 2,8 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

El ferm es troba puntualment en mal estat.

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores

Paret Escalons Ratlletes Paretons

Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

221

- Tram 4

Continuació del camí fins prop des Aljupets.

Tipologia: carro

Tipus de ferm: terra

Longitud: 2.804 m

Amplada mínima: 2,3 m

màxima: 2,6 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores

Paret Escalons Ratlletes Paretons

Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 5

Continuació del camí fins a la partió de terme de Puigpunyent.

Tipologia: carro

Tipus de ferm: terra

Longitud: 530 m

Amplada mínima: 2,3 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Alguns marges es troben esbaldregats.

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores

Paret Escalons Ratlletes Paretons

Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 6

Del terme municipal de Puigpunyent fins a una distància de 487 metres.

Tipologia: carro

Tipus de ferm: terra

Longitud: 487 m

Amplada mínima: 2 m

Seguiment: fàcil

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores

Paret Escalons Ratlletes Paretons

Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

222

- Tram 7

Del tram 5, prop de la partió de terme, fins prop dels Puntals de Son Balaguer.

Tipologia: carro

Tipus de ferm: terra

Longitud: 880 m

Amplada mínima: 2,2 m

Seguiment: fàcil

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores

Paret Escalons Ratlletes Paretons

Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

El camí de sa mola de Planícia està inclòs en el *Catàleg dels antics camins de la Serra de Tramuntana*, publicat pel Consell Insular de Mallorca (1993). " Comença com una pista forestal a la primera volta darrere s'Arboçar però després torna un camí clàssic de carro dedicat a l'explotació de l'alzinar. Té un recorregut bastant llarg per evitar els penyals situats damunt s'Arboçar.

Es l'únic camí de carro que puja a dalt de la Mola de Planícia.

Trobaran al llarg de l'itinerari gran quantitat d'elements singulars entre els quals cal destacar els aljubus.

De la zona dels Aljubets, parteix una desviació cap a les cases de Planícia coneguda com Pas de sa Mola". (pàg. 89).

La continuació del camí catalogat apareix al *Catàleg de Camins del terme municipal de Puigpunyent, elaborat pel Consell de Mallorca (Dpt. Medi Ambient i Natura) l'any 2002; inclos amb el núm. 28, camí des Carro (Mola de Planícia).*

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA:

- AA.DD (2000). *A la Guia dels pobles de Mallorca* dedicada a Banyalbufar apareix un capítol d'excursions pel municipi, en el qual trobam un itinerari dedicat a s'Arboçar i Planícia: "...De les cases de s'Arboçar continuem pel camí de Planícia. Cinc minuts després arribam a l'inici de l'anomenada volta des Avencs, a l'altura d'un altre xalet nou, a la dreta; mentre, a l'esquerra parteix el camí que puja a la mola de Planícia, anomenat camí des Carro. [...] Inicialment és una pista nova que, en quatre minuts, enllaça amb el camí vell, vora un portell esbaldregat a la dreta que deixa pas a l'alzinar, conegut per això amb el nom de barrera des Bosc. El camí continua amb certa tendència a l'esquerra, però alguns metres després, en una cruïlla, volta a la dreta, deixant de banda a l'esquerra la contrada de la ruta des saig. Immediatament, en una nova bifurcació, voltam a l'esquerra. Dos minuts més endavant, un altre entreforens ens obliga a voltar cap a la dreta. Deixam de banda un camí a l'esquerra i la nostra via avança per un alzinar espès, amb mates i olivella, convertida en camí de carboner que puja suauement; aviat el camí descriu un revolt a l'esquerra i un altre a la dreta. Cinc o sis minuts més tard, s'arriba a un ranxo de carboners, amb rotlle de sitja, forn de pa i, a la dreta, una barraca i un forn de calç. Després d'un revoltet a l'esquerra i un altre a la dreta, a uns cinc minuts del ranxo, arribam a un Mollet, que constitueix una miranda natural sobre el paisatge cap a la mar. El camí volta a l'esquerra i, a la dreta deixam una bassa, anomenada la bassa Petita o la bassa des camí des Carro. Dos revolts més amunt, arribam a un altre coll, amb un revolt tancat cap a l'esquerra. Dos minuts més endavant, a la dreta remarcam un forn de calç que conserva la portalada; poc després, arribam al

223

pla des Diners, partió entre les finques de s'Arboçar, es Rafal i Planícia.[...] A la vora de l'arrencada del pas, hi ha un forn de calç de grans dimensions i un rotlle de síja. Just després arribam a les ruïnes d'una caseta o porxo, amb una bassa amb restes de coberta al costat. És el denominat aljub des Porxo. El camí passa vora la bassa i després volta a la dreta.[...] Després de l'aljub des Porxo, avançam entre l'alzinar espès amb alguns revolts en pujada que ens deixen a l'altura d'un collet. Devers quatre minuts més de caminar per aquest bosc encantat, arribam a una contrada emblemàtica de la mola de Planícia, els Aljubets.

Partim dels Aljubets cap el cim de sa Mola, en tendència cap a l'esquerra, vers l'est, per una zona amb espès i ombrívols alzinar. Alguns metres després de la partida, el camí es consolida cap a la dreta, en forma de rampa que es converteix en una zig-zaga o conjunt de revolts curts, a manera de caragol. Al final dels revolts, continuam cap a l'esquerra, deixant de banda un tirany a la dreta, que va cap als Puntals. Dos minuts més tard, deixam a la dreta el camí que davalla a la vall de Superna i continuam en línia recta, cap al nord-est, per la contrada plana i alterosa d'alzinar que separa els Puntals de Planícia de la Mola de Planícia. (pàg. 63-65).

- ARXIDUC LLUÍS SALVADOR D'ÀUSTRIA (2002(1994)). tom V, On diu: "...Llavors el camí passa pel peu de la mola de Planícia a través de plantacions d'oliveres. Hom puja a la cresta, les elevacions calcàries de la qual ens tapen la vista de Banyalbufar, travessa caminant les avançades inferiors de la mola de Planícia, força amples però amb pendent inclinada, poblades d'oliveres..." (pàg 94).

- *ES CORREU DE BANYALBUFAR* (2005, núm. 0). A la secció de notícies del poble aparegué un article titulat "Camins de Banyalbufar", on es parla del tancament del camí del Rafal i es diu: "...S'ha d'exigir que els camins que van a llocs emblemàtics, com són el de Son Bunyola, Ses Planes, des Correu, Sa Mola, Planícia, La Font d'es Garbell, estiguin sempre oberts..." (pàg. 36).

- GARCIA PASTOR (1967). Fa referència al camí catalogat al seu llibre *Rutes amagades de Mallorca*, núm 18 on diu: "Tot seguit topam un camí de carro que, pel coster Nord, baixa des del cim fins a les mateixes cases de s'Arbossar."

- LLOFRIU, P. (1992). Fa referència al camí catalogat al seu llibre *Caminant per Mallorca*. 3a edició. A l'itinerari 4 el bosc animat, on diu: "En arribar a la carena de sa mola de Planícia convé continuar en el mateix sentit fins a trobar el camí de s'Arboçar [...]"; per l'esquerra passa per ets Aljubets i arriba prop de les cases de s'Arboçar." (pàg. 31).

- VALERO I MARTÍ, G. i ALBERTÍ I ALBERTÍ, J. (2000), el camí des Carro apareix a *Banyalbufar. Guia de passeig*. (pàg. 113).

- VALLCANERAS, LL. (2001). Fa referència a part del camí catalogat a l'itinerari 4 Sa Mola de Planícia del seu llibre *20 itineraris alternatius per la serra de Tramuntana (III)*. (pàgs. 36-39).

- VIBOT, Tomás (1999). Sa Mola de Planícia. El vessant nord-oest. Col·lecció Quaderns de Muntanya, 2. Palma: El Gall Editor-G.E.M. Quan parla dels topònims de la zona, es pot llegir el següent: "Camí des Carro. Loc.: s'Arboçar. És l'únic camí de carro que condueix fins al damunt de sa Mola i que fou condicionat per a tal finalitat durant els primers anys d'aquest segle, ja que l'Arxiduc el 1887 parla només de l'existència d'un tirany per accedir al cim. Damunt es Pla des Aljubets es divideix en dos: un ens du fins a l'extrem més meridional, coronat pels afiliats Puntals i altre en direcció nord-est fins al cim. Altres: Camí de sa Mola." (Pàg. 84).

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

- Mapa Militar de España formado por el Cuerpo del Estado Mayor (realitzat aproximadament entre 1913-1921). Escala 1/100.000. Apareix parcialment i aproximada.

- *Mapa Militar de España formado por el Cuerpo del Estado Mayor del Ejército* (realitzat aproximadament al 1930-31, 2a edició). Escala 1/100.000. Apareix parcialment i aproximada.

- INSTITUTO GEOGRÁFICO Y CATASTRAL (1957). *Mapa Nacional Topográfico Parcelario*. Escala 1/10.000. Apareix majoritàriament i aproximada com a "camino de servidumbre".

- MASCARÓ PASARIUS, Josep (1958). *Mapa General de Mallorca*. Escala 1/31.250. Apareix majoritàriament i aproximada.

- SERVICIO GEOGRÁFICO DEL EJÉRCITO (1960). *Cartografía Militar de España*. Full 670-IV. Escala 1/50.000. Apareix majoritàriament i aproximada.

- SERVICIO GEOGRÁFICO DEL EJÉRCITO (1961). *Cartografía Militar de España*. Full 670 (Söller). Escala 1/25.000.

- Plànol de l'obra *Sa Mola de Planícia* (Vibot, 1999). Apareix majoritàriament.

- VV.AA. (2006). *Mapa Excursionista. Mallorca – Tramuntana Sud E-25*. Ed. Alpina. Escala 1/25.000. Apareix majoritàriament.

(23) CAMÍ NOU DE PLANÍCIA

LOCALITZACIÓ

Municipi: Banyalbufar
 Fulls del mapa 1:5.000: 670-1-8 / 670-2-8
 Inici: carretera Ma-10, km.80,7.
 Final: camí antic de Planícia, núm. 18
 Longitud: 4251 m

DOCUMENTACIÓ

- Obres per part de l'Administració.
 - Conveni de conservació.
 - Ús públic.

SENYALITZACIÓ

Fites
 Pintades
 Indicadors
 Panells

DELIMITACIÓ LATERAL Sí No paret i obert.

LIMITACIÓ DE PAS Sí No
 - Un cartell de "Prohibido el paso a vehiculos" al final del tram 2, a la partió de s'Arboçar.
 - Prop del final del tram 3, a la partió de Planícia i es Rafal, hi ha una barrera tancada amb pany amb un cartell de "Prohibido el paso. Propiedad privada".

OBSERVACIONS

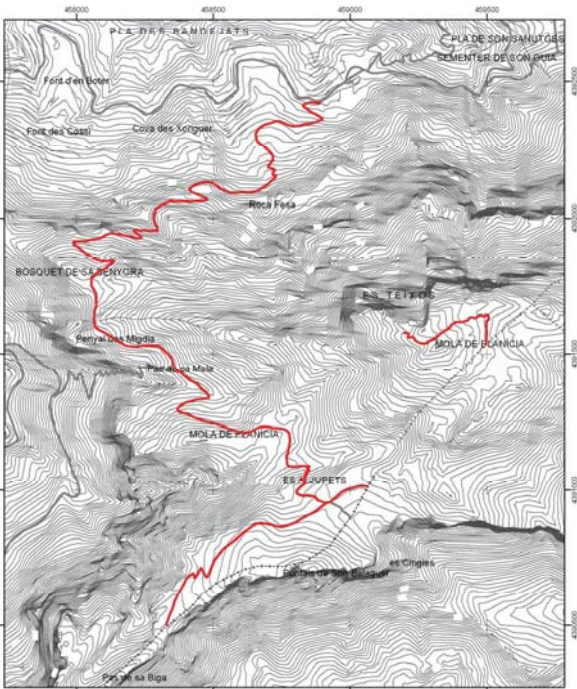
- L'any 1851 es construeix la carretera Esporles Banyalbufar (ara Ma 10) i es planteja la necessitat de construir un camí de carro que uneixi aquesta nova via amb les finques de Son Sanutges, s'Arboçar i Planícia. Aquest camí de carro es fa l'any 1868 en part amb un nou traçat entre la carretera Ma 10 i la partió de les finques de s'Arboçar i Son Sanutges, i un tram a les finques des Rafal i Planícia i en part sobre l'antic camí de ferradura de Planícia.

El camí de carro de Planícia en els trams on es superposa a l'antic camí de Planícia és igualment públic pel que fa a l'accés peatonal i amb bestia. Pel que fa als trams de l'esmentat camí que es crearen al marge de l'antic camí de Planícia, estam davant un camí on l'Ajuntament de manera reiterada ha contribuït al seu manteniment, i ha tengut us públic i pacífic de manera continuada.

- Camí d'interès excursionista Sí No

RECOMANACIONS

Inclusió a l'Inventari de Béns Municipals
 Obertura d'un Expedient d'investigació
 Protecció per interès constructiu

 Consell de Mallorca Departament de Cultura i Patrimoni	
CATÀLEG DE CAMINS DEL TERME MUNICIPAL DE BANYALBUFAR	
(23) CAMÍ DES CARRO / CAMÍ DE SA MOLA	
Escala: 1:12.500 Projectió UTM Fes 31, Datum ED50	

1. Font: Mapa topogràfic. Mapa Topogràfic Estatal del 1987 i escala 1:5.000 del Centre de les Dades Bàsiques

TRAMS

- Tram 1

Des de l'inici del camí fins al camí des Correu, núm. 9.

Tipologia: carro

Tipus de ferm: terra i grava

Longitud: 2.320 m

Amplada mínima: 3,6 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Pareï Escalons Ratlletes Pareïtons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 2

Continuació del camí fins a connectar amb el camí Antic de Planícia, prop de la partí de s'Arboçar.

Tipologia: carro/pista

Tipus de ferm: terra

Longitud: 739 m

Amplada mínima: 3,6 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

El ferm es troba puntualment en mal estat.

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Pareï Escalons Ratlletes Pareïtons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 3

Tram amb inici i final al camí Antic de Planícia, núm. 18.

Tipologia: carro

Tipus de ferm: terra

Longitud: 1.192 m

Amplada mínima: 2,4 m

màxima: 3,4 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Pareï Escalons Ratlletes Pareïtons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

228

1940. Partida de 225 pessetes "Satisfecho a Sebastián Nadal Mas jornales de arreglo y recomposición del afirmado del Camino de Planicie años 1938-39 y 1940" (AMB. Sign. 403).

1941. Partida de 75 pessetes "...a Sebastian Nadal Mas por jornales de reparaci3n del camino de Planicie que empalma con el de la Font en la parte que corresponde a este Ayuntamiento y afo actual" (AMB. Sign. 305/1).

En el plel promogut l'any 1947 per Dª María Bauzá Quijada contra els germans Monjo Bauzá, sobre delimitaci3n de terres i règim de camins, a la part documental es pot veure com segons una certificaci3n del secretari de l'Ajuntament de Banyalbufar es confirmava:

"...Que de los informes adquiridos resulta que desde su construcci3n los vecinos residentes en Bañalbufar han utilizado quieta y pacificamente, sin que en ningun momento se haya prohibido el transito por el camino llamado de Planisi que conduce desde dicho predio al km 18 de la carretera de Esportes a Bañalbufar y al que enlaza el antiguo camino de Bañalbufar junto a Son Sanutjas propiedad de Dª María Bauzá Quijada..."

Segons la testifical de la part demandant prestà declaraci3n Francisco Tomás Albertí, de 43 anys, d'ofici picapedrer: "...Preguntado ser más cierto, -P³- reconoce que el llamado camino de Planici desde su construcci3n ha sido utilizado publica y pacificamente por los vecinos y residentes de Bañalbufar y fincas colindantes con dicho camino, sin que jamas se haya prohibido a nadie el transito por dicho camino. El mismo testigo dice, que es cierta..."

Segons la testifical de la part demandada prestaren declaraci3n Guillermo Albertí Camps, de 40 anys, d'ofici pagès, i Tomás Ripoll Albertí, de 69 anys, també pagès: "Pregunta- 5^a- Cierito, le consta que sus padres y acesores (sic) ya utilizaban tal camino sin protesta alguna por parte de nadie por lo que puede afirmar que tal camino ha sido utilizado desde su construcci3n por los vecinos del termino de Bañalbufar: Guillermo Albertí y Ripoll, dicen que es cierta..."

El 3 de març de 1950, en el ple del consistori banyalbufarí i a proposta de la comissi3 d'obres, "...se acuerda realizar obras de ampliación y reforma del camino llamado de S'Arbosar, consistentes en ensanchar las dos curvas existentes en dicho camino" (AMB. Sign. 31).

El 31 de desembre de 1958 l'Ajuntament de Banyalbufar pagava 500 pts a Bartomeu Bosch Alemany "...por la cooperaci3n en el arreglo del camino de los predios Planici a Son Valentí en este afo..." (AMB. Sign. 305/2).

L'11 de novembre de 1998 es va formar el projecte bàsic i d'execuci3n de rehabilitaci3n i pavimentaci3n del camí de sa Font des Garbell, a la memòria del qual, signada per l'arquitecte José A. Obreg3n, es pot llegir: "El present proyecte (sic) Bàsic i d'Execuci3n té com a finalitat la reforma i millora integral del camí "Camí de sa font des Garbell" que es troba ubicat, en el seu començament, a la carretera que va d'Esportes a Banyalbufar, a 500 m. després del desviament del Port des Canonge, i acaba al Mirador de S'Arbosar. Té una llargària de 5,4 km., 4 m. d'amplada i té una pendent del 1% al 12%. Travessa les finques de Son Valentí, Son Creus, Son Sanutges (sic) i Sàrbosar (sic) [...] Aquest camí a l'actualitat es troba molt deteriorat, la qual cosa suposa un perill per a les persones i cotxes que passen per aquest lloc habitualment. És cert que es tracta d'un camí privat però sempre ha sigut utilitzat per a la gent del poble ja que és l'únic camí cap a «La font d'es Garbell»..." (AMB. Sign. 186/99).

230

DOCUMENTACI3 ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

En el ple celebrat pel consistori banyalbufarí el 5 de juny de 1853 "...se tuvo presente la comunicaci3n del Gobierno de provincia de tres del actual, relativa a la construcci3n del nuevo camino particular que desde el predio Planicia y demas interesados ha de empalmar con el de Bañalbufar; y plenamente enterados acordaron contestar que la falta de recursos en que se halla este pueblo a causa de la espantosa calamidad de las viñas, imposibilita por ahora llevar adelante el espresado nuevo camino particular" (AMB. Sign. 11/3).

Dia 21 d'abril de 1915, 64 anys després de la construcci3n del camí de carro, els propietaris de Son Sanutges, Son Valentí, s'Arboçar, Son Creus i Planicia signen un conveni per el seu manteniment amb la evident finalitat d'inscriur-lo en el registre de la propietat.

D'aquest destaquen les clàusules següents:

"A- Ninguno de dichos propietarios podrá autorizar a tercera persona para utilizar dicho camino para la extracci3n de productos que no sean de sus respectivas fincas. Para ello precisará de autorizaci3n firmada por todos los propietarios del camino." D'acord amb aquesta clàusula l'extracci3n fe productes quedava sotmesa a autorizaci3n dels propietaris del camí però no el trànsit de persones.

B- Los gastos que ocasionen dichas reparaciones y cualquier otra que hagan se abonarán por los citados propietarios, proporcionalmente a la contribuci3n que satisfagan dichas sus fincas"(...) "Cualquiera de dichos propietarios, podrá subrogar sus derechos y obligaciones en todo o en parte del camino que le pertenece, al Ayuntamiento de Bañalbufar o grupo de vecinos de dicho pueblo, siempre que la mayoría de dichos propietarios estén conformes en ello y se constituyan subsidiariamente responsables de las obligaciones que actualmente contraen..."

En sessi3 plenària celebrada per l'Ajuntament de Banyalbufar l'1 de novembre de 1919 "...se acuerda conceder un crédito de cincuenta pesetas al Exmo. Sor. Marques de Campofranco, como indemnizaci3n de los desperfectos que el tránsito de los carros ocasiona en el camino vecinal de Planisi..." (AMB. Sign. 26).

Entre els anys 1933 i 1941 l'Ajuntament de Banyalbufar va efectuar diversos pagaments per recomposar el camí:

1933. Partida de 75 pessetes "...a los propietarios del camino de Planicie por participaci3n que corresponde al Ayuntamiento conservaci3n de dicho camino" (AMB. Sign. 299).

1933. Partida de 75 pessetes "Satisfechos a Sebastian Nadal para conservaci3n del camino de Planicie y s'Arbosar" (AMB. Sign.299).

1934. Partida de 75 pessetes "...a los propietarios del camino vecinal de Planicie subvenci3n conservaci3n anual para conservaci3n del mismo" (AMB. Sign. 299).

1935. Partida de 75 pessetes "...a Juan Tomás Albertí por jornales de recomponer el camino de Planicie" (AMB. Sign. 402).

1935. Partida de 75 pessetes "...a los propietarios del camino de Planisi, sus jornales para conservaci3n del camino" (AMB. Sign. 402).

1936. Partida de 75 pessetes a Joan Tomás Albertí en concepte de 15 jornals de reparaci3 del camí de Planicia (AMB. Sign. 305/1).

30 de juny de 1937. Partida de 12375 pessetes pagades a Miquel Cabot Bordoy per neteja de camins veinals. A l'esborrany que acompanya apareix 1 dia invertit al camí de s'Arboçar (AMB. Sign. 300).

30 de desembre de 1939. Partida de 18975 pessetes en concepte de recomposici3 de camins veinals. A l'esborrany que acompanya apareix un dia invertit en el "camino de serbosa" (AMB. Sign. 300).

229

Camí de Son Creus

El 10 de febrer de 1952 Antoni Albertí Tomàs, en declaraci3 jurada per formar l'ampliarment de Banyalbufar, registrava la finca anomenada l'olivier de la Font, que feia partí, al Sud, amb el camí de Son Creus i a l'oest amb el camí veinal de la Font (AMB. Sign. 259/2).

El camí catalogat està incl3n en el *Catàleg dels antics camins de la Serra de Tramuntana*, publicat pel Consell Insular de Mallorca (1993), dins el terme municipal de Banyalbufar, dins l'apartat "Altres camins del terme de Banyalbufar" on diu: "Connexió Son Creus- carretera. Camí de carro" (pàg. 94).

DOCUMENTACI3 BIBLIOGRÀFICA:

- AA.DD. A la *Guia dels pobles* corresponent a Banyalbufar, a l'apartat d'excursions del municipi, quan parla del camí vell del Correu (d'Esportes a Banyalbufar) diu: "Després de botar el mur cal anar cap a la dreta, per on continua el camí del Correu. S'avança entre petites parets que deixen veure els camps d'oliveres i de garrovers, amb pinotells joves. Així, arribam a la cruïlla del camí de la font del Garbell o de Planicia.

En aquest entreforc, cap a l'esquerra tenim el camí que condueix a Son sanutges, s'Arboçar i Planicia, un ramal del qual arriba a la font des Garbell. Aquesta mateixa via, cap a la dreta, davalla cap a la carretera C-710." (pàg. 58)

També fa referència al camí catalogat a l'itinerari dedicat a s'Arboçar i Planicia: "...De les cases de s'Arboçar continuam pel camí de Planicia. Cinc minuts després arribam a l'inici de l'anomenada volta des Avencs, a l'altura d'un altre xalet nou, a la dreta; mentre, a l'esquerra parteix el camí que puja a la mola de Planicia, anomenat camí des Carro..." (pàg. 63).

- *ES CORREU DE BANYALBUFAR* (2005, núm. 0). A la secci3 de notícies del poble aparegué un article titulat "Camins de Banyalbufar", on es parla del tancament del kilòmetre del Rafal i es diu: "...S'ha d'exigir que els camins que van a llocs emblemàtics, com són el de Son Bunyola, Ses Planes, des Correu, Sa Mola, Planicia, La Font d'es Garbell, estiguin sempre oberts..." (pàg. 36).

- FONT I MARTORELL (1964). A la ressenya de l'excursi3 "Font des Garbell" es descriu el camí catalogat, on es diu: "Se llega, en auto, hasta las inmediaciones del kilómetro 18'500 de la carretera de Banyalbufar, [...] donde comienza un camino carretero ascendente [...].

Se asciende por el camino carretero de escasa pendiente y pocas ondulaciones; [...] Vuelto a "Son Sanutges" se prosigue el camino carretero; se pasa una barrera y luego cerca del predio "S'Arboçar", que queda a la izquierda; se continúa la marcha y al ensancharse el camino se puede marchar por un bosque existente a mano derecha [...]

[...] prosigue la marcha en la misma direcci3n que se llevaba, pasando por una barrera tras la cual se encuentra una bifurcaci3n, debiéndose dejar el camino ascendente, que conduce a "Planissi", para seguir el de enfrente..." (pàg. 96-98).

- GARCÍA PASTOR (1967). Fa referència al camí catalogat al seu llibre *Rutes amagades de Mallorca*, núm. 18 on diu: "Tot seguit enllaçam amb el camí de carro que és de la carretera general per Son Sanutges. ..."

- LLLUÍS SALVADOR D'ÀUSTRIA, Arxiduc (1999-2003), tom V. Fa referència al camí catalogat: "Des de la mola, per un camí bastant bo, es pot pujar cap a s'Arboçar, que hom deixa a la dreta i, passant per la caseta de Son Sanutges, amb penyes com pollegons a l'esquerra un poc més amunt del camí, i per la de Son Creus, amb la font

231

del mateix nom, amb mina més avall, el safareig i l'hort, arribam a la carretera de Banyalbufar a Palma." (pàg. 106).

- LLOFRIU, P. (1992). Fa referència al camí catalogat al seu llibre *Caminant per Mallorca*. 3a edició. A l'itinerari 4 el bosc animat, on diu: "El camí de s'Arboçar era la principal "carretera" que comunicava els ranxos amb el poble.

[...] Tot just passat s'Arboçar [...] comença el sender que arriba vora la font de la Vila i, cap a l'esquerra, de seguida a Banyalbufar." (pàgs. 29-33).

- ORDINAS, G.; REYNÉS, A. (2002). al seu llibre *Guia de la Mancomunitat de Tramuntana* hi ha un apartat d'itineraris per conèixer el patrimoni rural, l'itinerari 10 és El camí de Planícia i es Rafal, on fa referència als trams 1 i 2 del camí catalogat. (pàg. 133-138).

- PEÑA, Pedro de Alcántara (2001). A la seva *Guia de las Baleares*, publicada l'any 1890, en parlar de Banyalbufar deia: "El único camino vecinal de su distrito es el viejo de Palma que sirve aun para comunicarse con los predios de la montaña *Son Albertí, El Rafal, L'Arbósá y Planícia*" (pàg. 333).

- TUDURÍ, C.; ESCANDELL, J.; MARQUÉS, J. (1995). Fan referència al camí catalogat al seu llibre *Mallorca en Bici*. A l'itinerari Banyalbufar – Port des Canonge: "... seguir el camino que nos encontramos detrás de Son Senuetes. [...].

Es un camino parecido al que hemos venido haciendo hasta ahora, al principio con subidas y bajadas que no superan el cuatro por ciento de desnivel. [...] llegamos a las casas de S'Arbósar. [...] casas de Planícia; a partir de las cuales empieza un estrecho camino asfaltado [...]" (pàgs. 13-19).

- VALERO, G.; PLANAS, I. (2004). Fan referència al camí catalogat al seu llibre *Serra de Tramuntana – excursiones a pie*. A l'excursió 4 (camí vell del Correu), on diu: "Llegaremos de este modo al cruce del camino de la Font des Garbell o de Planícia. En esta importante encrucijada, veremos que hacia la izquierda discurre el camino que conduce a Son Senuetes, s'Arboçar y Planícia, [...]" (pàg. 114).

- VIBOT (1999). Anomena diversos topònims relacionats amb el camí catalogat al seu llibre *Sa Mola de Planícia. El vessant nord-oest*. Un és la « Barrera des Coll de Vela. Loc.: s'Arboçar. Sobre aquesta barrera que es troba en el mateix camí que actualment uneix les possessions de s'Arboçar i Planícia i de la qual només en queda el portell, els documents del 1851 expliquen que "la barrera del coll de vela, cuya barrera, ó sea su portillo, dá paso a los que habitan la casa del predio Planisia par ir a Esportlas". Tot i que les fonts orals situen físicament l'esmentat coll un poc més amunt, sembla que per proximitat tota aquesta contrada prenia el nom de Vela. (V. Puig de Vela)" (pàg. 79). També trobam: "Volta de na Frare, sa. Loc.: Planícia. És la darrera volta abans d'arribar a les cases de Planícia. Rep el nom de la ja desapareguda alzina situada uns quants metres més enrere" (pàg. 118).

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

- Mapa Militar de España formado por el Cuerpo del Estado Mayor (realitzat aproximadament entre 1913-1921). Escala 1/100.000. Apareix aproximadament.

- *Mapa Militar de España formado por el Cuerpo del Estado Mayor del Ejército* (realitzat aproximadament al 1930-31, 2a edició). Escala 1/100.000. Apareix aproximadament.

- INSTITUTO GEOGRÁFICO Y CATASTRAL (1957). *Mapa Nacional Topográfico Parcelario*. Escala 1/10.000. Apareixen els trams 1 i 2 amb el nom de "camino de los Predios".

- MASCARÓ PASARIUS, J. (1958). *Mapa General de Mallorca*. Escala 1/31.250. Apareix aproximadament.

- SERVICIO GEOGRÁFICO DEL EJÉRCITO (1960). *Cartografía Militar de España*. Full 670-IV. Escala 1/50.000.

- SERVICIO GEOGRÁFICO DEL EJÉRCITO (1961). *Cartografía Militar de España*. Full 670 (Sóller). Escala 1/25.000. Apareix amb el nom de "camino de Sa Font des Garbell".

- CONSELL GENERAL INTERINSULAR (1980). *Municipi d' Andraxt-Calvià-Estellencs*. Escala 1/10.000. Full 670 (4-1).

- INSTITUTO GEOGRÁFICO NACIONAL (1985) *Mapa Topográfico Nacional de España*. Escala 1/25.000. Full 670-III.

- CENTRO DE GESTION CATASTRAL Y COOPERACIÓN TRIBUTARIA (1993). Banyalbufar. Escala 1/5.000. Apareix amb el nom de "camino Predios".

- CONSELLERIA D'OBRES PÚBLIQUES I ORDENACIÓ DEL TERRITORI, COPOT (1994). *Mapa Topogràfic Balear*. Escala 1/5.000.

- Plànol de l'obra *Sa Mola de Planícia* (Vibot, 1999). Apareixen els trams 2 i 3.

- Plànol de l'obra *Son Valentí, Son Balaguer, Ses Mosqueres* (Albertí / Rosselló / Vibot, 2002). Apareix el tram 1 majoritàriament.

- VV.AA. (2006). *Mapa Excursionista. Mallorca – Tramuntana Sud E-25*. Ed. Alpina. Escala 1/25.000.

(24) CAMÍ DE SA FONT DE S'OBI A LA CARRETERA DE PLANÍCIA

LOCALITZACIÓ

Municipi: Banyalbufar
 Fulls del mapa 1:5.000: 670-1-8
 Inici: camí des Rafal, núm. 10.
 Final: carretera de Planícia, núm. 17.
 Longitud: 727 m

DOCUMENTACIÓ

- Catàleg dels antics camins de la Serra de Tramuntana.

SENYALITZACIÓ

- Fites
- Pintades
- Indicadors
- Panells

DELIMITACIÓ LATERAL Sí No

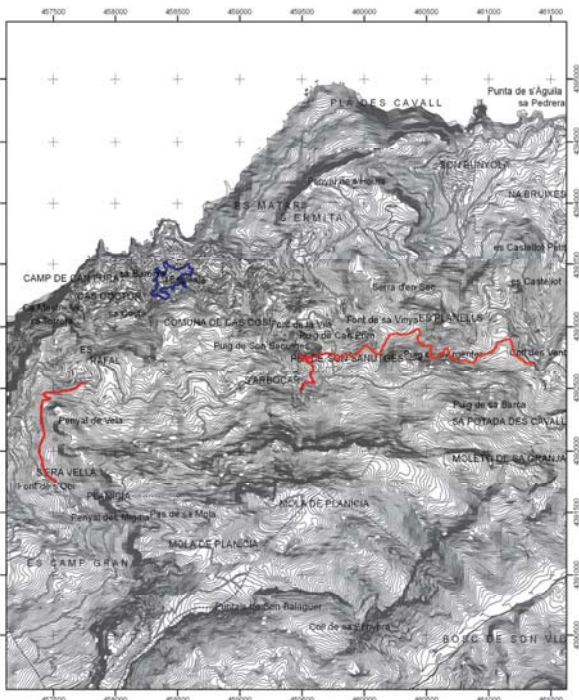
LIMITACIÓ DE PAS Sí No

OBSERVACIONS

- Camí d'interès excursionista Sí No

RECOMANACIONS

- Inclusió a l'Inventari de Béns Municipals
- Obertura d'un Expedient d'investigació
- Protecció per interès constructiu

 Consell de Mallorca Departament de Medi Ambient i Natura	
CATÀLEG DE CAMINS DEL TERME MUNICIPAL DE BANYALBUFAR	
(23) CAMÍ NOU DE PLANÍCIA	
Escala: Projectió UTM Fes 31, Datum ED50	

Font base cartogràfica: Mapa Topogràfic Estatal del 1957 i escala 1:50.000 del Centre de les Dades Bàsiques

TRAMS

- Tram 1

Tipologia: carro/pista

Tipus de ferm: terra

Longitud: 727 m

Amplada mínima: 2,3 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Part del camí es troba parcialment envaït per la vegetació.

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

El camí catalogat està inclòs en el *Catàleg dels antics camins de la Serra de Tramuntana*, publicat pel Consell Insular de Mallorca (1993), dins el terme municipal de Banyalbufar, com a part del camí des Rafal a la carretera de Planícia del que diu: "Aquest camí du des des Rafal a la carretera de Planícia passant per unes rotes, olivars i un parell de fonts. Per anar a la Font des Garbell hi ha una desviació molt interessant per les vistes i el sistema de fonts i horts, ara abandonada. La resta del camí transcorre per olivars i passa per la Font de s'Obi". (pàg. 92). Aquesta documentació també fa referència al camí des Rafal, núm. 10 i al camí de sa font des Garbell, núm. 34.

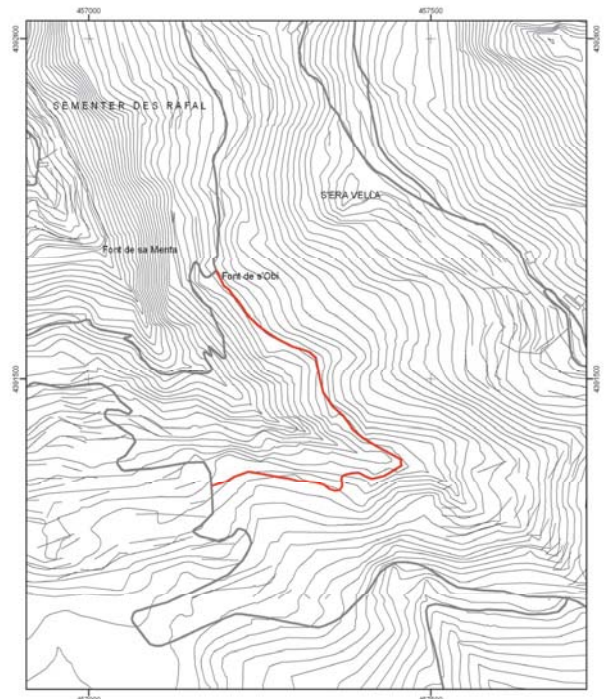
DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA:

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

- INSTITUTO GEOGRÁFICO NACIONAL (1985) *Mapa Topográfico Nacional de España*. Escala 1/25.000. Full 670-III.

- Plànol de l'obra *Sa Mola de Planícia* (Vibot, 1999). Apareix aproximadament.

- VV.AA. (2006). *Mapa Excursionista. Mallorca - Tramuntana Sud E-25*. Ed. Alpina. Escala 1/25.000.

*Font base cartogràfica: Mapa Topogràfic. Base de l'any 1985 i revisió 1:5.000 del Departament de les Illes Balears.

236

(25) CAMÍ DE SA SÍQUIA DE DALT

LOCALITZACIÓ

Municipi: Banyalbufar

Fulls del mapa 1:5.000: 670-1-8 / 670-2-8

Inici: camí de sa síquia de Baix, núm. 2.

Final: camí des Rafal, núm. 10.

Longitud: 1537 m.

DOCUMENTACIÓ

- Projecte de rehabilitació de les síquies de la Font de la Vila (2004).

SENYALITZACIÓ

- Fites
 Pintades
 Indicadors
 Panells

DELIMITACIÓ LATERAL Sí obert i reixa.
 No

LIMITACIÓ DE PAS Sí
 No

OBSERVACIONS

- El camí discorre paral·lel a la síquia de Dalt.
- Al tram 2, a la comuna de Cas Cosí, hi ha una paret de partió, amb uns escalons volats.
- Al tram 1, el camí i la síquia es veuen creuats pel camí de carro que discorre pel torrent d'en Roig.
- El final del tram 1 el camí es veu interromput per un penyal.
- Camí d'interès excursionista Sí No

RECOMANACIONS

- Inclusió a l'Inventari de Béns Municipals
 Obertura d'un Expedient d'investigació
 Protecció per interès constructiu

238

TRAMS

- Tram 1

Des de l'inici del camí fins a una distància de 418 m.

Tipologia: ferradura

Tipus de ferm: terra

Longitud: 418 m

Amplada mínima: 0,7 m

màxima: 1,5 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

- Tram 2

Tipologia: ferradura

Tipus de ferm: terra

Longitud: 1.149 m

Amplada mínima: 0,7 m

màxima: 1,5 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

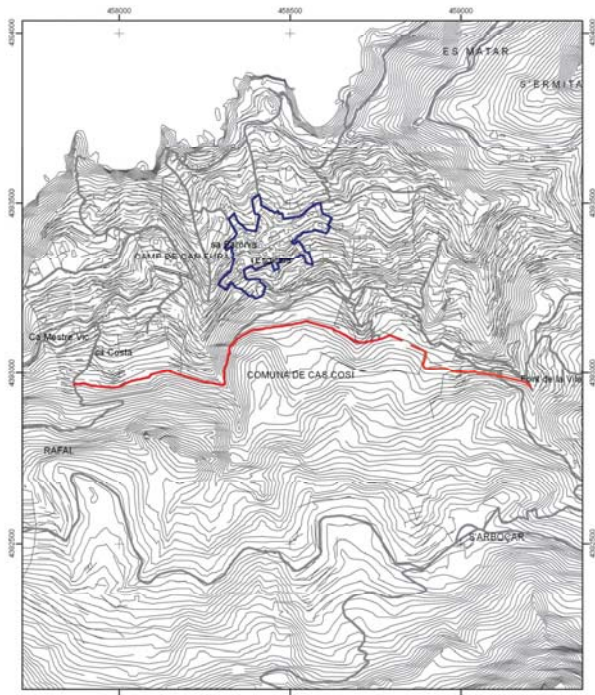
En el Projecte de rehabilitació de les síquies de la Font de la Vila, amb data de juliol de 2004, realitzat pels Serveis de Millora Agrària S.A, es fa la següent referència: [...] Del ramal de "síquia de dalt" conjuntament con la comunidad de regantes se ha decidido intervenir en el ramal desde la bifurcación de la fuente misma hasta las arquetas de derivación que se encuentran en el cruce del camino de "Sa Costa" debido a que a partir de este punto ya no es un ramal principal...

En la descripció de l'estat de la canalització i del camí de la Síquia de Dalt es diu que hi ha un tram que "...no existe camino paralelo sino que se accede a la acequia en lugares puntuales" (ACAP. Sense signatura).

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA:

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

239

Consell de Mallorca
 Departament de Medi Ambient i Natura
 CÀTALOG DE CAMINS DEL TERME MUNICIPAL DE BANYALBUFAR
 (26) CAMÍ DE SA SÍQUIA DE DALT
 Escala: No Sí
 Projectió UTM Fes 31, Datum ED50

* Font d'elles cartogràfica: Mapa Topogràfic Bàsic del País 1000 i escala 1:5.000 del Centre de les Illes Balears.

(26) CAMÍ DE SA MARINA / CAMÍ DE NA FERRANDA / CAMÍ DELS PESCADORS / CAMÍ DE CAN FONT

LOCALITZACIÓ

Municipi: Banyalbufar
Fulls del mapa 1:5.000: 670-1-7/670-1-8
Inici: camí de Can Pico, núm. 3
Final: es Amoradors.
Longitud: 425 m

DOCUMENTACIÓ

- Camí veïnal.
- Obres per part de l'Administració.
- Deslinde del domini públic marítim-terrestre.

SENYALITZACIÓ

- Fites
- Pintades
- Indicadors
- Panells

DELIMITACIÓ LATERAL Sí No paret i reixa els trams 1, 2 i 3 i obert a la resta.

LIMITACIÓ DE PAS

- Sí
- No

OBSERVACIONS

- Vora els trams 2 i 3 del camí hi ha una canaleta.
- Camí d'interès excursionista Sí No
- Camí d'accés a la mar

RECOMANACIONS

- Inclusió a l'Inventari de Béns Municipals
- Obertura d'un Expedient d'investigació
- Protecció per interès constructiu

241

TRAMS

- Tram 1

Des de l'inici del camí fins a una distància de 143 metres.

Tipologia: carro

Tipus de ferm: formigó

Longitud: 143 m

Amplada mínima: 2,3 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☒ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

- Tram 2

Continuació del camí fins a una distància de 43 metres.

Tipologia: carro

Tipus de ferm: terra

Longitud: 43 m

Amplada mínima: 2,3 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☒ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

- Tram 3

Correspon als següents 78 metres del camí.

Tipologia: ferraadura

Tipus de ferm: terra

Longitud: 78 m

Amplada mínima: 1,4 m

Seguiment: fàcil

Estat: regular

Es troba parcialment envaiat per la vegetació.

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☐ Marges

242

- Tram 4

Continuació del camí fins a una distància de 88 metres.

Tipologia: ferraadura/tirany

Tipus de ferm: terra

Longitud: 88 m

Amplada mínima: 0,5 m

Seguiment: fàcil

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☒ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☐ Marges

- Tram 5

Continuació del camí fins a la mar.

Tipologia: tirany

Tipus de ferm: terra

Longitud: 73 m

Amplada mínima: 0,5 m

Seguiment: fàcil

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☐ Marges

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

El 27 de març de 1447 Guillem Roca venia a Bernat Vicens una peça de terra, "...Et affrontatur predicta vinea ex una parte quam quadam punta den Ferrando Et ex alia parte cum terris et vinea Petri Joannis Vich et ex alia parte cum vinea Jacobi Vich als. Soldat et ex alia parte cum Camino de Stellenchs..." (ARM. ECR 737).

El 6 de maig de 1600 Pere Vich venia a Antoni Vich als. toyo un camp amb un tros de vinya que afronta "...ex una parte cum camino de la Marina et ex alia parte cum terris et vinea Petri Joannis Vich et ex alia parte cum vinea Jacobi Vich als. Soldat et ex alia parte cum Camino de Stellenchs..." (ARM. ECR 739).

L'11 de març de 1607 Antoni Vich als. toyo venia al reverend Joan de Loscos un censal sobre camp i vinya dita la Marina, "...et vinea affrontat ex una parte cum littore maris; et ex alia parte cum itinere senderio per quod tenditur ala Punta den Ferrando; et ex alia parte cum terris nominatis La Costa dicti domini genitoris vestri; et ex alia parte cum campo, et vinea dicta Son Frontera honor Petri Font; et ex alia parte camino dicto de la Marina. Et etiam in et super quodam horto, et vinea in dicto loco situs, tentis sub dicto alodio, afrontatis ex duabus partibus cum horto dicto de Son Marti Roig, qui nunc est dicti domini genitoris vestri; et ex alia cum itinere tendenti an el coll den Verger..." (ARM. ECR 739).

243

A 5 de novembre de 1665, a petició de Joan Picornell es va resoldre que Joan Antoni Tomás "...dins x. dias desfasse dos marges que ha redresats a la sua vinya confrontant ab lo camí qui va a la marina de dict Picornell y que aquell torn assentar axi com es de reho y justitia..." (AMB. Sign. 650).

El 4 de setembre de 1747 Bernat Ambrós capbrevava una peça de camp i vinya dita la Marina, que "...Afronta de una part ab terras de dita Baronia, de altre ab terras de Antoni Vives, y Font de altre ab la Ribera del Mar de altre ab viña de Pere Marco, y de altre ab lo camí tender, qui va ala Marina..." (ARM. S-746).

Entre els anys 1933 i 1941 l'Ajuntament de Banyalbufar va efectuar diversos pagaments per recomposar el camí:

30 de juliol de 1933. Partida de 187,65 pessetes pagades a Miquel Cabot Bordoy per jornals invertits en la reparació del ferm dels camins veïnals. Al compte que acompanya apareix mig jornal invertit en el camí de sa Marina, amb un total de 2,25 pessetes (AMB. Sign. 299).

A l'any 1933, partida de 102,50 pessetes pagades a Mateu Tomás per jornals invertits en la reconstrucció d'un mur del camí de sa Marina (AMB. Sign. 299).

30 de desembre de 1936. Partida de 346,60 pessetes pagades a Miquel Cabot Bordoy per jornals de neteja pública. Al compte que acompanya apareix mig jornal invertit en el camí de sa Marina amb un total 2,25 pessetes (AMB. Sign. 300).

16 de juliol de 1940. Partida de 120 pessetes pagades a Miquel Cabot Bordoy per jornals invertits per arreglar el ferm dels camins veïnals. Al compte que acompanya apareixen 2 dies de feina en el camí de sa Marina, amb un total de 10 pessetes (AMB. Sign. 300).

30 de juny de 1941. Partida de 66 pessetes pagades a Miquel Cabot Bordoy per jornals invertits en la reparació i recomposició dels camins veïnals. Al compte que acompanya apareix mig dia de feina invertit en el camí de sa Marina, amb un total de 3 pessetes (AMB. Sign. 305/1).

L'any 1933 l'Ajuntament de Banyalbufar pagà un compte de 102'50 pts a Mateu Tomás Albertí "...por reconstruir el muro del camino vecinal de La Marina..." (AMB. Sign. 401).

L'any 1952 l'Ajuntament de Banyalbufar pagà un compte de 180 pts a Mateu Tomás Albertí per "...importe de 5 jornales de peón y uno de carro a 60 ptas. invertidos en obras en el camino de la Marina, durante el 2º trimestre de este año..." (AMB. Sign. 401).

Amb data de 20 d'abril de 1978, el batlle de Banyalbufar envià una instància al president de la Diputació que deia el següent: "Ante la urgente necesidad que tiene este Ayuntamiento de proceder a la pavimentación asfáltica con aglomerado en caliente de los caminos municipales "Sa Pedra D'ies Sasse", "Sa Marina" y "Can Pico", debido al defectuoso estado en que los mismos se encuentran, ruego a V.I. tenga a bien conceder al mismo subvención económica para la redacción de los correspondientes Proyectos técnicos relativos a los mismos." (AGCM. Sign. 1-157/9).

En el Ple de l'Ajuntament banyalbufarí, de dia 31 d'agost de 1978, es va tractar el següent assumpte: "Visto el escrito de la Exma. Diputación [...] , negociado de Cooperación de fecha 22 del actual, en el cual se manifiesta a este Ayuntamiento haber sido aprobado el Plan Unico de Obras y Servicios para el actual año, en el cual figura incluido este Ayuntamiento con la obra de "Pavimentación y reparación de muros de los caminos municipales [...] "Sa Marina" con una aportación provincial de 1.985.256", teniendo que ser aportado el resto hasta el total presupuesto por el Ayuntamiento y

puediendo procederse a la inmediata contratación municipal acordó por unanimidad facultar al Sr. Alcalde para la designación del contratista que más convenga a los intereses municipales y pueda firmar el correspondiente contrato de obra con el mismo." (AMB. Sign. 39).

L'any 1978 es formà un expedient "...relativo a la pavimentación asfáltica con aglomerado en caliente de los caminos municipales [...] "SA MARINA", subvencionados por la Excm. Diputación Provincial con 1.985.256'- pesetas, y con una aportación municipal de 992.628'- pesetas..."

S'informa que la superfície del camí a asfaltar feia 240 metres de llargària per 2'80 metres d'amplada (AMB. Sign. 165).

L'any 1980 l'Ajuntament de Banyalbufar pagà un compte de 4.500 pts a Antoni Font Serra per "...importe de jornales efectuados para la limpieza del camino municipal de Sa Marina..." (AMB. Sign. 401).

El 15 de juliol de 1986 el mateix consistori pagà un compte de 2.000 pts a Jaume Picornell Tomás per import de quatre hores de feina en la neteja del camí de sa Marina (AMB. Sign. 307).

Els darrers 260 metres del camí estan inclosos dins el *Limite de Servidumbre de Protección*, els darrers 100 metres del camí estan inclosos dins el *Limite de servidumbre de tránsito* i els darrers 95 metres són a dins el *Limite de deslinde de la zona de dominio público marítimo terrestre* del terme de Banyalbufar, aprovat segons ordre ministerial de dia 15 de juny de 1999. (AMOP. Sense signatura).

Camí de na Ferranda

El 10 de gener de 1455 Guillem Roca venia a Víxili Moragues cases, hort i vinya: "...Afrontat vero dicto orto cum camino regali eunte penes domos torrentius et ex alia parte cum sequia dicte ville et ex alia parte cum orto Jacobi Rocha [...] Affrontatur dicta vinea cum camino eunte penes punta de Ferrando et ex alia parte cum ? garrigie dicte ne Moragues..." (ARM. ECR 737).

El 19 d'abril de 1464 Llorenç Joan venia al seu germà Tomeu una vinya anomenada la Marina, "...Et dicta vinea nuncupata la marina, affrontatur ex duabus partibus cum camino quo itur ad puntam dictam den Ferrando Et ex alia parte cum possessione Jacobi Frontera Et ex duabus partibus cum litore maris Et ex alia parte cum quodam troceo garrigie Gabrielis de Vich vocata la Marina..." (ARM. ECR 738).

L'11 de març de 1607 Antoni Vich als toyoys venia al reverend Joan de Loscos un censal sobre camp i vinya dita la Marina, "...et vinea affrontat ex una parte cum litore maris, et ex alia parte cum itinere senderio per quod tenditur ala Punta den Ferrando; et ex alia parte cum terris nominalis La Costa dicti domini genitoris vestri; et ex alia parte cum campo, et vinea dicta Son Frontera honor Petri Font; et ex alia parte camino dicto de la Marina. Et etiam in et super quodam orto, et vinea in dicto loco sitiis, tentis sub dicto alodio, afrontatis ex duabus partibus cum orto dicto de Son Marti Roig, qui nunc est dicti domini genitoris vestri; et ex alia cum itinere tendenti an el coll den Verger..." (ARM. ECR 739).

Amb data de 19 de març de 1904, la Corporació municipal, reunida en Ple, va aprovar la reparació del camí veïnol de na Ferranda, perquè "...se halla intransitable por carrauges, a consecuencia de un desmoronamiento en el muro sostené de la misma en dos puntos distintos..." (AMB. Sign. 19).

En l'Acta de la sessió del Ple del Consistori, de 2 d'abril de 1904, s'informa que el mur del camí de na Ferranda es troba en estat de poder transitar-hi amb carrutatge (AMB. Sign. 19).

A 12 de maig de 1923, el Ple banyalbufarí tractà una sol·licitud d'un veïnol que demava "...abrir un camino carretero en su finca La Marina y empalmarlo con el camino vecinal de Na Ferrande, se acuerda no haber inconveniente en ello siempre que en el empalme no se quite la mas minima anchura al camino vecinal existente..." (AMB. Sign. 28).

Entre els anys 1924 i 1940 l'Ajuntament de Banyalbufar va efectuar diversos pagaments per recomposar el camí:

30 de desembre de 1924. Partida de 165 pessetes pagades a Gabriel Mir Tomás per jornals per l'arreglament del ferm dels camins veïnals. Al compte que acompanya apareixen 3 jornals invertits en el camí de na Ferranda, amb un total de 15 pessetes (AMB. Sign. 298).

31 de març de 1925. Partida de 210 pessetes pagades a Gabriel Mir Tomás per jornals per l'arreglament del ferm dels camins veïnals. Al compte que acompanya apareixen 3 jornals invertits en el camí de na Ferranda, amb un total de 15 pessetes (AMB. Sign. 298).

30 de desembre de 1927. Partida de 650 pessetes pagades a Gabriel Mir Tomás per jornals per l'arreglament del ferm dels camins veïnals. Al compte que acompanya apareixen 4 jornals invertits en el camí de na Ferranda, amb un total de 20 pessetes (AMB. Sign. 298).

30 de desembre de 1929. Partida de 90 pessetes pagades a Miquel Cabot Bordoy per jornals invertits en els camins veïnals. Al compte que acompanya apareixen 3 jornals invertits en el camí de na Ferranda, amb un total de 13,50 pessetes (AMB. Sign. 298).

30 de juny de 1930. Partida de 85,50 pessetes pagades a Miquel Cabot Bordoy per jornals invertits en arreglar camins veïnals. Al compte que acompanya apareix 1 jornal invertit en el camí de na Ferranda, amb un total de 9 pessetes (AMB. Sign. 299).

31 de març de 1937. Partida de 144 pessetes pagades a Miquel Cabot Bordoy per tasques de neteja pública. Al compte que acompanya apareixen 2,5 jornals invertits en el "camino de la Ferranda", amb un total de 11,25 pessetes (AMB. Sign. 300).

31 de desembre de 1937. Partida de 162 pessetes pagades a Miquel Cabot Bordoy per arreglar els camins veïnals. Al compte que acompanya apareix 1 jornal invertit en el camí de na Ferranda, amb un total de 4,5 pessetes (AMB. Sign. 300).

16 d'agost de 1938. Partida de 210,50 pessetes pagades a Miquel Cabot Bordoy per jornals per arreglar els camins veïnals. Al compte que acompanya apareixen 2 jornals invertits en el camí na Ferranda, amb un total de 12,5 pessetes (AMB. Sign. 300).

30 de desembre de 1939. Partida de 169,75 pessetes pagades a Miquel Cabot Bordoy per treballs de reparació dels camins veïnals. Al compte que acompanya apareix 1 jornal invertit en el camí de na Ferranda, amb un total de 5,50 pessetes (AMB. Sign. 300).

16 de juliol de 1940. Partida de 120 pessetes pagades a Miquel Cabot Bordoy per jornals invertits per arreglar el ferm dels camins veïnals. Al compte que acompanya apareixen 2,5 dies de feina en el camí de na Ferranda, amb un total de 12,50 pessetes (AMB. Sign. 300).

2 de desembre de 1940. Partida de 187,50 pessetes pagades a Miquel Cabot Bordoy per arreglar el ferm dels camins veïnals. Al compte que acompanya apareix mig jornal invertit en el camí de na Ferranda, amb un total de 2,5 pessetes (AMB. Sign. 300).

La Comissió municipal permanent, dia 20 de novembre de 1926, va autoritzar a una veïnadà per "...construir de nueva planta una alberca en su finca rústica

denominada La Marina y lindante con el camino vecinal de Ne Ferrande..." (AMB. Sign. 42).

La Comissió municipal permanent, a 2 de febrer de 1929, va tractar el següent assumpte: "Por estar en estado ruinoso y constituir un peligro para el tránsito se acuerda reconstruir varios tramos del muro sostené del camino vecinal de Na Ferrande." (AMB. Sign. 43).

Dia 28 de març de 1936, en l'Acta de la sessió de la Comissió permanent consta el següent: "Se da cuenta de una instancia de los Propietarios de la acequia regativa de La Marina solicitando cruzar dicho camino mediante una alcantarilla y empalmar con la acequia existente en el camino de "Na Ferranda"...". Finalment es va autoritzar però "...con la condición de que si en cualquier tiempo y epoca el Ayunto. por mejoras o reformas destruye total o parcialmente las obras de esta autorización, los propietarios no tendrán derecho o indemnización alguna." (AMB. Sign. 44).

Document de Declaració Jurada de "Montes particulares", amb data de 13 de gener de 1939, de Sebastià Font Cabot, propietari de la finca de Son Vent o can Pico, que confronta pel nord amb el camí de na Ferranda i la mar i per l'est amb el camí veïnol de can Pico i terres de Mateu Mir (AMB. Sign. 259/2).

El mes d'abril de 2001 es formà el projecte de reparació de diversos camins veïnals del terme municipal de Banyalbufar, en règim de cooperació total concedit pel Consell de Mallorca a sol·licitud de l'Ajuntament. El camí de na Ferranda estava inclòs en el projecte, amb inici en el camí des Rafal i final en el p.k 0,170: "El camí està formigonat fins el pk 0,70. S'ha de dotar de paviment fins el final i dotar-ho també d'àmpits en alguns trams" (AGCM. Sign. 7857/1).

Camí dels Pescadors

El 7 d'octubre de 1657 Joana Thomàs, vidua de Francesc Ricart, venia a Joanich Vich als toyoys vinya i garriga "...Confrontada ex una parte cum spulnua dels Gats, ex alia cum vinya et garrigia Petri Thomas, ex alia cum terra dicti Thomas, ex alia cum vinya Joannis Thomas, ex alia cum camino dels pescadores, et ex alia parte cum vinea Joannis Picornell..." (ARM. ECR 740).

El 20 de desembre de 1852 Pere Tomás, com a curador de Catalina i Francisca Sastre, cedia en contracte públic a Pere Joan Vives una porció de terra de la propietat anomenada Marina, amb dret "...de pasar por dentro de esta porcion para ir a la de que se trata y viceversa y todo juntamente con los demas derechos acciones, usos y servidumbre y demas propio a la confinante con el mar, con camino llamado de pescadores, con el bançal en que existe dicho manantial y con otra porcion de terreno" (ARM. CH 562).

Camí de Can Font

Segons consta en l'Acta de la sessió del Ple de l'Ajuntament banyalbufarí, de dia 24 de febrer de 1923, "...uno de los compradores de la finca de Can Font intenta construir un albigue en la parcela que adquirió y como quiera que el Ayuntamiento es propietario de otra parcela contigua [...], opina que este debe intervenir en señalar la alineación del mencionado albigue, por tratarse de construirlo contiguo al camino comun a los establecedores, y estos deben ceder el terreno necesario para que dicho camino de andadura se convierta en carretero, y por tanto se acuerda la interrupción del Ayuntamiento y que la Comisión de Obras visite el camino ya dicho y emita dictamen." (AMB. Sign. 28).

L'Ajuntament de Banyalbufar, en sessió plenària de 3 de març de 1923, discutia la construcció d'un safereig per part d'un veïnat: "...la Comisión de Obras ha examinado sobre el terreno el proyecto de construcción del albigue que en la parcela [...] perteneciente a la finca de C'an Font proyecta construir [...], y entiende que el camino existente propiedad de los compradores de la mencionada finca [...], entre del Ayuntamiento, hasta el sitio donde esta emplazado el antiguo albigue, puede considerarse como prolongación de la calle de Font [...] el Ayuntamiento [...] proponen que el mencionado camino hasta el antiguo albigue, tenga una anchura mínima de cuatro metros, por si acaso [...] el Ayuntamiento proyecta la prolongación de la calle de Font...". Finalment, s'aprova que aquest camí disposés d'una amplada de 4 metres (AMB. Sign. 28).

En el Ple de l'Ajuntament banyalbufari, a 30 de juny de 1923, es va debatre un dictamen de la "Comisión de Gobierno i Policía" en el qual "...proponen declarar zona urbana a los efectos de cualquier clase de construcción que se proyecte realizar, un radio mínimo de doscientos metros, tomando como centro la casa mas extrema de cualquier punto del casco de poblacion, y que en los caminos vecinales del Cementerio o Sirenal, del Moli, de la Font y de C'an Font a una distancia mínima de doscientos metros contados linea recta desde la última casa no se conceda en lo sucesivo ninguna autorización para construcción alguna sin que se de a los mencionados caminos una anchura mínima de cuatro metros, y en la reconstrucción de muros sostenes de camino o bancales de propietarios se debará siempre guardar la fijada anchura de cuatro metros. No obstante el Ayuntamiento resolverá como estime oportuno." Finalment "...conformándose el Ayuntamiento con el [...] dictamen fue aprobado por unanimidad acordando sujetarse estrictamente al mismo en todas las autorizaciones que se concedan." (AMB. Sign. 28).

A 22 de desembre de 1923, el Ple municipal va debatre una sol·licitud per rebre una subvenció per fer del camí de can Font un camí carreter "...por considerar que dicho camino que debe llegar hasta la orilla del mar puede ser de gran utilidad para el vecindario para la retirada de basura y escombros..." (AMB. Sign. 28).

L'Ajuntament de Banyalbufar, reunint en Ple dia 29 de desembre de 1923, aprovà la subvenció per l'exemplament del camí de can Font que sortia del poble i arribava a vorera de mar, i havia de tenir una amplada mínima de 3 metres a la sortida de la zona urbana (AMB. Sign. 28).

Compte de 300 PTA que fou aprovat per la Comissió municipal permanent, dia 7 de juny de 1924, per les obres del camí i siquia de can Font (AMB. Sign. 42).

La Comissió municipal permanent, dia 20 de novembre de 1926, va autoritzar a un veïnat per "...edificar una casa de labranza en su finca rústica denominada C'an font y lindante con el camino vecinal del mismo nombre [...] siempre que [...] haya emplazamiento suficiente para el tránsito de dos carros." (AMB. Sign. 42).

A 18 de desembre de 1926, en la sessió plenària es feia lectura d'una instància dels propietaris de terres que confrontaven amb el camí de can Font i que demanaven a l'Ajuntament de Banyalbufar que es fés càrrec d'ell, renunciant als seus drets, ja que era un camí de notable importància i arribava a vorera de mar. L'Ajuntament ho aprovà per unanimitat (AMB. Sign. 29).

La Comissió municipal permanent, a 16 de gener de 1928, va autoritzar a un veïnat a construir "...una alberca en su finca rústica denominada C'an Font y contiguo al camino vecinal del mismo nombre." (AMB. Sign. 42).

248

En sessió plenària celebrada per l'Ajuntament de Banyalbufar el 22 de juny de 1933 s'acordà arreglar el camí veïnal de Can Font i fer una inspecció al camí de la Galera per examinar l'esbaldregament d'un paratè del camí i estudiar la seva reconstrucció (AMB. Sign. 30).

La Comissió municipal permanent, a 5 de desembre de 1936, va acordar "...que se obligue al Cura Párroco a seguir la alineación marcada en el bancaito de su propiedad lindante con el camino de C'an Font y para ensanche del mismo..." (AMB. Sign. 44).

El 30 de desembre de 1940, es pagà una partida a Pere Tomàs Ambrós per jornals de carro per transportar pedra pel camí veïnal de Can Font (AMB. Sign. 300).

Dia 23 de juliol de 1963, en la sessió del Ple municipal, es va aprovar un compte de 2.861 PTA per obres de reparació del camí de can Font (AMB. Sign. 35).

El 25 de maig de 1964 l'Ajuntament de Banyalbufar va formar un compte justificatiu de la inversió de la subvenció concedida per la comissió provincial de serveis tècnics per reparar els danys ocasionats pels temporals de pluja de setembre de 1962, en el qual apareix el camí del Can Font i Can Pico, amb un total de 24.350 pts (AMB. Sign. 149).

El 1980 es pagà una partida de 55.200 pessetes a Pau Vich Bujosa per import dels treballs fets en el paratè del camí de Can Font, de propietat municipal (AMB. Sign. 433).

Decret de Batllia, amb data de 18 de gener de 2001, sobre la concessió de llicència d'obres per consolidar l'estructura de l'edificació existent en el camí de can Font número 2 (AMB. Sense sign.).

En la Convocatòria de sessió ordinària, amb data de 25 de gener de 2001, es feia referència a un decret, amb data de 18 de gener de 2001, que concedia llicència municipal a un veïnat per consolidar una estructura de l'edificació que existia en el camí de can Font número 2 (AMB. Sense sign.).

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA:**CARTOGRAFIA ON APAREIX:**

- INSTITUTO GEOGRÁFICO Y CATASTRAL (1957). *Mapa Nacional Topográfico Parcelario*. Escala 1/10.000. Apareixen els trams 1 i 2.
- SERVICIO GEOGRÁFICO DEL EJÉRCITO (1960). *Cartografía Militar de España*. Full 670-IV. Escala 1/50.000. Apareixen els trams 1 i 2.
- SERVICIO GEOGRÁFICO DEL EJÉRCITO (1961). *Cartografía Militar de España*. Full 670 (Sóller). Escala 1/25.000. Apareixen els trams 1 i 2.
- CENTRO DE GESTION CATASTRAL Y COOPERACIÓN TRIBUTARIA (1993). Banyalbufar. Escala 1/5.000. Apareixen els trams 1 i 2.
- CONSELLERIA D'OBRES PÚBLIQUES I ORDENACIÓ DEL TERRITORI, COPOT (1994). *Mapa Topogràfic Balear*. Escala 1/5.000. Apareixen els trams 1 i 2.

249

(27) CAMÍ DE SON VALENTÍ / CAMÍ DE SON BALAGUER

LOCALITZACIÓ

Municipi: Banyalbufar
 Fulls del mapa 1:5.000: 670-2-7 / 670-2-8
 Inici: carretera de Pollença a Andratx, Ma-10, Km 8.1.
 Final: cases de Son Balaguer.
 Longitud: 2289 m

DOCUMENTACIÓ

- Catàleg dels antics camins de la Serra de Tramuntana.

SENYALITZACIÓ

- Fites
- Pintades
- Indicadors
- Panells

DELIMITACIÓ LATERAL

- Sí
- No

LIMITACIÓ DE PAS

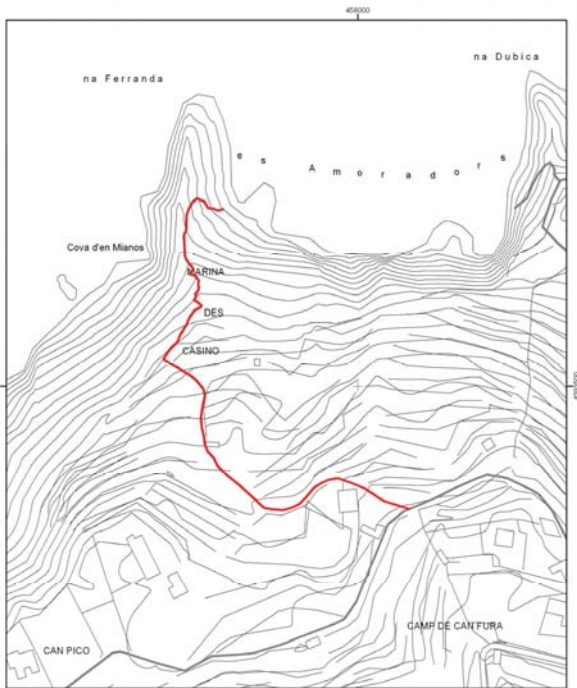
- Sí
  - No
- Passades les cases de Son Valentí hi ha una barrera tancada amb pany.
 - A la darrera corba, abans d'arribar a les cases de Son Balaguer hi ha una barrera tancada amb pany.

OBSERVACIONS

- Camí d'interès excursionista Sí No

RECOMANACIONS

- Includi a l'Inventari de Béns Municipals
- Obertura d'un Expedient d'investigació
- Protecció per interès constructiu

 Consell de Mallorca Departament de Medi Ambient i Natura	
CATÀLEG DE CAMINS DEL TERME MUNICIPAL DE BANYALBUFAR	
(27) CAMÍ DE SA MARRINA / CAMÍ DE NA FERRANDA / CAMÍ DE CAN FONT	
Escala: 1:2.500 Projecció UTM Fes 31, Datum ED50	

251

TRAMS**- Tram 1**

Tipologia: carro

Tipus de ferm: terra

Longitud: 2.289 m

Amplada mínima: 2,8 m

Seguiment: sense problemes

Estat: bo

Interès constructiu Sí No**Elements constructius**

☐ Cadena	☒ Pont	☒ Escopidors	☐ Pedres passadores
☒ Paret	☐ Escalons	☐ Rattletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

En sessió plenària celebrada per l'Ajuntament de Banyalbufar el 27 d'octubre de 1917 "...Se informa favorablemente una instancia de Gabriel Gomila vecino de Esportas, para empalmar un camino del predio S. Valentí con la carretera nacional de Palma a Estallescns" (AMB. Sign. 25).

El camí catalogat està inclòs en el *Catàleg dels antics camins de la Serra de Tramuntana*, publicat pel Consell Insular de Mallorca (1993) dins el terme municipal de Banyalbufar a l'apartat "Altres camins del terme de Banyalbufar", on diu: "Les connexions des de la carretera fins a Son Bunyola, Son Coll i Son Balaguer." (pàg. 94).

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA:**CARTOGRAFIA ON APAREIX:**

- Mapa Militar de España formado por el Cuerpo del Estado Mayor (realitzat aproximadament entre 1913-1921). Escala 1/100.000. Apareix parcialment i aproximada.

- *Mapa Militar de España formado por el Cuerpo del Estado Mayor del Ejército* (realitzat aproximadament al 1930-31, 2a edició). Escala 1/100.000. Apareix parcialment i aproximada.

- INSTITUTO GEOGRÁFICO Y CATASTRAL (1957). *Mapa Nacional Topográfico Parcelario*. Escala 1/10.000. Apareix amb el nom de "camino de Son Valentí".

- MASCARÓ PASARIUS, J. (1958). *Mapa General de Mallorca*. Escala 1/31.250.

- SERVICIO GEOGRÁFICO DEL EJÉRCITO (1960). *Cartografía Militar de España*. Full 670-IV. Escala 1/50.000. Apareix aproximadament.

- SERVICIO GEOGRÁFICO DEL EJÉRCITO (1961). *Cartografía Militar de España*. Full 670 (Sóller). Escala 1/25.000.

- CONSELL GENERAL INTERINSULAR (1980). *Municipi d' Andraxt-Calvià-Estelencs*. Escala 1/10.000. Full 670 (4-1).

252

- INSTITUTO GEOGRÁFICO NACIONAL (1985) *Mapa Topográfico Nacional de España*. Escala 1/25.000. Full 670-III.

- CENTRO DE GESTION CATASTRAL Y COOPERACIÓN TRIBUTARIA (1993). Banyalbufar. Escala 1/5.000. Apareix amb el nom de "camino de Son Valentí".

- CONSELLERIA D'OBRES PÚBLIQUES I ORDENACIÓ DEL TERRITORI, COPOT (1994). *Mapa Topogràfic Balear*. Escala 1/5.000.

- Plànol de l'obra *Son Valentí, Son Balaguer, Ses Mosqueres* (Albertí / Rosselló / Vibot, 2002).

- VV.AA. (2006). *Mapa Excursionista. Mallorca – Tramuntana Sud E-25*. Ed. Alpina. Escala 1/25.000.

253

(28) CAMÍ DE SA COVA**LOCALITZACIÓ**

Municipi: Banyalbufar

Fulls del mapa 1:5.000: 670-2-7

Inici: camí des port des Canonge, núm. 13.

Final: terme municipal de Valldemossa.

Longitud: 1196 m

DOCUMENTACIÓ

- Fitació de terme.

SENYALITZACIÓ

Fites
 Pintades
 Indicators
 Panells

DELIMITACIÓ LATERAL Sí No obert i reixa.

LIMITACIÓ DE PAS Sí No

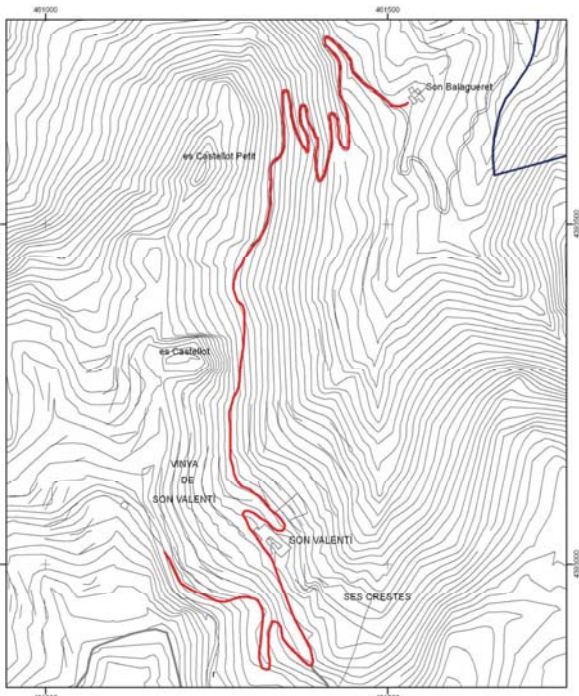
OBSERVACIONS

- Segons la documentació adjunta aquest camí continuava per sa Cova i Son Olesa cap a Valldemossa.

- Camí d'interès excursionista Sí No

RECOMANACIONS

Inclusió a l'Inventari de Béns Municipals
 Obertura d'un Expedient d'investigació
 Protecció per interès constructiu

255

TRAMS**- Tram 1**

Tipologia: carro/pista
Tipus de ferm: terra
Longitud: 1.196 m
Amplada mínima: 3,5 m
Seguiment: sense problemes
Estat: regular
Interès constructiu Sí No
Elements constructius
 Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Rallletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

El 17 de febrer de 1954 l'Institut Geogràfic i Catastral va realitzar els treballs topogràfics per delimitar la línia de terme dels municipis de Banyalbufar i Valldemossa i assenyalar les fites comunes. A l'acta de les operacions practicades podem llegir el següent: "Mojón 5. Montón de piedras 0,60 x 0,40. Paraje de La Cova. Margen Oeste del camino de la Cova. Terrenos de labor con algarrobos. Línea limite recta" (IGC. Sense signatura).

El 21 de desembre de 1971 fou inscrita en el Registre de la Propietat núm. 8 de Palma, llibre 35, tom 5.536, fol 152, finca núm. 1.447, una peça de terra anomenada Can Oratge, en el paratge de sa Cova, amb les següents parts: "Norte, con propiedad de los hermanos Salas Garau; al Sur, con el predio Son Bujosa; al Este, con el camino de Sa Cova; y al Oeste, con parcelas de igual procedencia que se adjudican a José Antonio y a los seis hermanos Riera Moragues". Nota: es correspon amb la parcel·la 132, polígon 2, del cadastre actual del municipi de Banyalbufar.

Pel que fa a la continuació d'aquest camí dins el terme municipal de Valldemossa s'ha trobat la següent documentació:

L'11 de juny de 1874 fou inscrita en el Registre de la Propietat núm. 8 de Palma una peça de terra anomenada sa Rota, procedent del predi sa Cova, "...Lindante al Norte con tierras de Juan Marimon, al Sur con las del predio Son Ferrandell de Dn. A. Castell antes del Señor Marqués de la Romana, peñasco mediante, al Este con las de Pedro de Son Homar y al oeste con camino real y tierras de Juan Vich...". Nota: es correspon amb la parcel·la 132, polígon 2, del cadastre actual del municipi de Valldemossa.

En sessió plenària celebrada per l'Ajuntament de Valldemossa el 28 d'octubre de 1918 "se acordó la recomposició del camino vecinal de las Campaneras a Son Oleza a Se Cova, encarregar dichos trabajos a D. Francisco Estrades Palmer, y que presente relacion semanal de los jornales y gastos ocasionados" (AMV. Sense signatura. Actes).

Entre els anys 1915 i 1941 l'Ajuntament de Valldemossa va efectuar diversos pagaments per obres en el camí veïnal de ses Campaneres i la Cova:

256

es correspon amb la parcel·la 146, polígon 1, del cadastre actual del municipi de Valldemossa.

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA:

- LLUÍS SALVADOR D'ÀUSTRIA, Arxiduc (1999-2003), tom V. Fa referència al camí catalogat: "...Després d'una bella vista enre de les estriballs rocosos de la mola, hom baixa en dos recorts, llavors, sempre pujant dolçament, el camí circumscriu una vall closa, situada entre vessants escorrencats, que després es va estremint progressivament. A l'esquerra deixam el camí de carro, que baixa per dessota del nostre cap a les possessions de Son Coll i Son Bunyola, però sense arribar-hi, i que es fa servir sobretot per transportar muntanya amunt sobre bèsties de càrrega gran quantitat de tomàtigs que es conreen a baix. El projecte de fer baixar aquest camí de carro a sa Cova fins ara no s'ha duit a la pràctica...". (pàgs. 110-111).

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

- Mapa Militar de España formado por el Cuerpo del Estado Mayor (realitzat aproximadament entre 1913-1921). Escala 1/100.000.
 - *Mapa Militar de España formado por el Cuerpo del Estado Mayor del Ejército* (realitzat aproximadament al 1930-31, 2a edició). Escala 1/100.000.
 - INSTITUTO GEOGRÁFICO Y CATASTRAL (1957). *Mapa Nacional Topográfico Parcelario*. Escala 1/10.000. Apareix amb el nom de "camino de Son Bujosa".
 - MASCARÓ PASARIUS, Josep (1958). *Mapa General de Mallorca*. Escala 1/31.250.
 - SERVICIO GEOGRÁFICO DEL EJÉRCITO (1960). *Cartografía Militar de España*. Full 670-IV. Escala 1/50.000.
 - SERVICIO GEOGRÁFICO DEL EJÉRCITO (1961). *Cartografía Militar de España*. Full 670 (Sóller). Escala 1/25.000.
 - CONSELL GENERAL INTERINSULAR (1980). *Municipi d' Andraxt-Calvià-Estellencs*. Escala 1/10.000. Full 670 (4-1).
 - INSTITUTO GEOGRÁFICO NACIONAL (1985) *Mapa Topográfico Nacional de España*. Escala 1/25.000. Full 670-III.
 - CENTRO DE GESTION CATASTRAL Y COOPERACIÓN TRIBUTARIA (1993). Banyalbufar. Escala 1/5.000. Apareix amb el nom de "camino de Bujosa".
 - CONSELLERIA D'OBRES PÚBLIQUES I ORDENACIÓ DEL TERRITORI, COPOT (1994). *Mapa Topogràfic Balear*. Escala 1/5.000.
 - VV.AA. (2006). *Mapa Excursionista. Mallorca – Tramuntana Sud E-25*. Ed. Alpina. Escala 1/25.000.

258

1922, 31 de març. Partida de 162 pessetes pagada a Francesc Estrades Palmer per jornals invertits en la "...reparacion del camino vecinal de las Campaneras i la Cova" (AMV. Sign. 1-pimer-c).

Entre els anys 1875 i 1922 l'Ajuntament de Valldemossa va efectuar diversos pagaments per recomposar el camí:

1904, 30 de juny. Partida de 737 pessetes pagada a Pere Antoni Calafat "...por jornales empleados en las obras verificadas en los caminos vecinales de La Coma, Son Oleza y del Port en el año 1897 a 98...". En els comptes que li acompanyen, amb dates que va de dia 8 de gener a 26 de desembre de 1898, es fa referència a: "...camino vecinal llamado de Son Oleza o de la Cova" i "...camino vecinal llamado de "Son Más o del Port" (AMV. Sign. 1-pimer-b).

1904, 30 de juny. Partida de 258 pessetes pagada a Guillem Fiol "...por los materiales invertidos en las obras publicas ejecutadas en los caminos vecinales denominados del Port, Son Oleza y de La Coma, en los años 1894 a 95, 95 a 96 y 96 a 97...". En els comptes que li acompanyen, amb dates que va de dia 20 de gener de 1895 a 14 de març de 1897, es fa referència a: "...camino vecinal llamado de "Son Más o del Port", "...camino vecinal llamado de Son Oleza o de la Cova y el de la Coma" i "...los caminos vecinales llanados de la Coma, de Son Oleza y del Port." (AMV. Sign. 1-pimer-b).

1911, 31 de desembre. Partida de 50 pessetes pagada a Joan Coll per l'aixecament de plànols de camins veïnals. El lliurament especifica que el concepte del pagament és "...por previo reconocimiento, camino vecinal del Puerto de Valldemosa". A més, li acompanya el següent rebut: "Recibí del Sr. Alcalde del Ayuntamiento de Valldemosa, la cantidad de cincuenta pesetas importe del reconocimiento previo del camino vecinal que partiendo del de la Cova por el plá del Rey y puerto de Valldemosa conduce a Esporles. Palma 28 Agosto 1911." (AMV. Sign. 1-pimer-c).

1918, 30 de desembre. Partida de 445,25 pessetes pagada a Francesc Estrades Palmer per "...jornales y materiales invertidos camino vecinal de las Campaneras a se Cova por Son Oleza." (AMV. Sign. 1-pimer-c).

1921, 1 de març. Partida de 202,75 pessetes pagada a Antoni Calafat Rosselló per jornals invertits en "...camino vecinal que conduce a la Cova por Son Oleza" (AMV. Sign. 1-pimer-c).

1922, 31 de març. Partida de 162 pessetes pagada a Francesc Estrades Palmer per jornals invertits en la "...reparacion del camino vecinal de las Campaneras i la Cova" (AMV. Sign. 1-pimer-c).

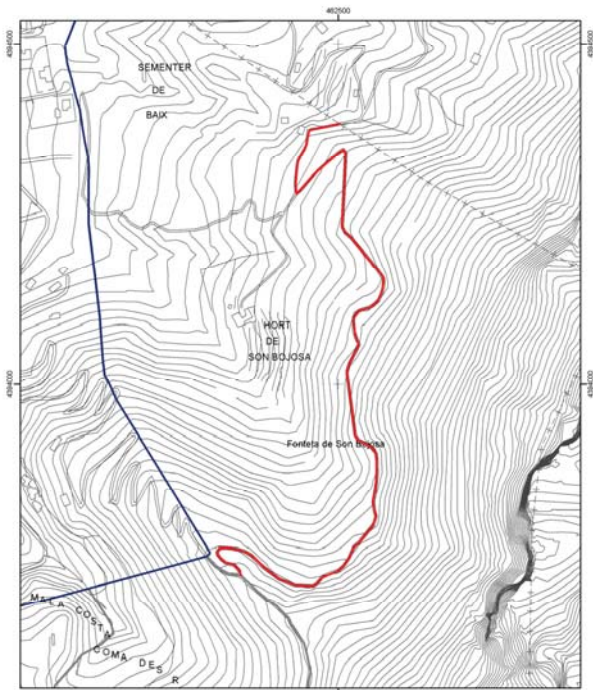
En el Pla General del terme de Valldemossa de 1975, en parlà de Can Sales i Sa Cova, es diu: "...si bien para defender el paisaje se prevee que la vía de penetración a las mismas, sea un camino ya existente que une estos puntos a Port d'es Canonge, perteneciente al término municipal de Banyalbufar..." (AMV. 13-baix-a).

El 24 d'octubre de 1985 fou inscrita en el Registre de la Propietat núm. 5, llibre 47, tom 4.696, fol 164, finca núm. 1.958, una peça de terra anomenada Cas Cocolis, situada en el paratge de sa Cova, "...lindante por Norte, con tierras de Bartolomé Juan; por Sur; con otras de la viuda de don Manuel Salas; por Este; con el predio Son Ferrandell, y por Oeste, con camino vecinal...". Nota: es correspon amb la parcel·la 112, polígon 1, del cadastre actual del municipi de Valldemossa.

El 4 de desembre de 1992 era inscrita en el Registre de la Propietat núm. 5 de Palma, llibre 59, tom 5.251, fol 99, finca núm. 2.442, una peça de terra anomenada la Rota o Can Senén, "...Lindante, por Norte, con finca de herederos de don Bartolomé Juan Sansó; por Sur, con propiedad de Amanda Rotger Salas; por el Este, con el camino de sa Cova; y por Oeste, con propiedad de don Tomás Fortuny Salas...". Nota:

257

(29) CAMÍ VELL DE SON VALENTÍ

CATÀLEG DE CAMINS DEL TERME MUNICIPAL DE BANYALBUFAR	
(29) CAMÍ VELL DE SON VALENTÍ	
Escala: 1:5.000 Projectió UTM Fus 31 Datum ED50	N

* Font base cartogràfica: Mapa Topogràfic Bàsic de l'any 1985 i escala 1:5.000 del Govern de les Illes Balears.

LOCALITZACIÓ

Municipi: Banyalbufar
 Fulls del mapa 1:5.000: 670-2-8
 Inici: carretera de Pollença a Andratx, Ma-10, km 80,72.
 Final: camí de Son Valentí, núm. 27.
 Longitud: 315 m

DOCUMENTACIÓ

SENYALITZACIÓ

- Fites
- Pintades
- Indicadors
- Panells

DELIMITACIÓ LATERAL Sí No

LIMITACIÓ DE PAS Sí No

OBSERVACIONS

- Camí d'interès excursionista Sí No

RECOMANACIONS

- Includi a l'Inventari de Béns Municipals
- Obertura d'un Expedient d'investigació
- Protecció per interès constructiu

TRAMS

- Tram 1

Des de l'inici del camí fins a una distància de 223 metres.

Tipologia: carro

Tipus de ferm: terra

Longitud: 223 m

Amplada mínima: 2,8 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

es troba parcialment envaït per la vegetació; hi ha caiguda de blocs i esllavissades.

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☒ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

- Tram 2

Continuació del camí fins a una distància de 72 metres.

Tipologia: ferradura

Tipus de ferm: empedrat majoritàriament

Longitud: 72 m

Amplada mínima: 1,8 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

es troba envaït per la vegetació.

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☒ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

- Tram 3

Continuació del camí fins a connectar amb el camí de Son Balaguer, núm. 27.

Tipologia: ferradura

Tipus de ferm: terra

Longitud: 20 m

Amplada mínima: 2 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

es troba parcialment envaït per la vegetació.

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA:

- ALBERTÍ, Jaume et alii. (2002). *Son Valentí, Son Balaguer, Ses Mosqueres. Una història, un territori*. A la relació de topònims de la possessió de Son Valentí apareix sa Drecera: "El que avui es coneix amb aquest nom, fou en realitat l'antic accés a peu des de la carretera fins a les cases. Adoptà la designació per desplaçament d'ús en habilitar-se la pista. El caminet compta amb graons de pedra bastant ben conservats, tot i que hi ha trams que han desaparegut" (pàg. 148).

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

- MASCARÓ PASARIUS, J. (1958). *Mapa General de Mallorca*. Escala 1/31.250. Apareix aproximadament.

(30) CAMÍ DE CAN FURA**LOCALITZACIÓ**

Municipi: Banyalbufar

Fulls del mapa 1:5.000: 670-1-8 / 670-1-7

Inici: carretera de Pollença a Andratx, Ma-10, al torrent de Can Fura.

Final: camí de Can Gelabert, núm. 11.

Longitud: 313 m

DOCUMENTACIÓ

- Obres per part de l'Administració.

SENYALITZACIÓ

- Fites
 Pintades
 Indicadors
 Panells

DELIMITACIÓ LATERAL Sí paret i reixa.
 No

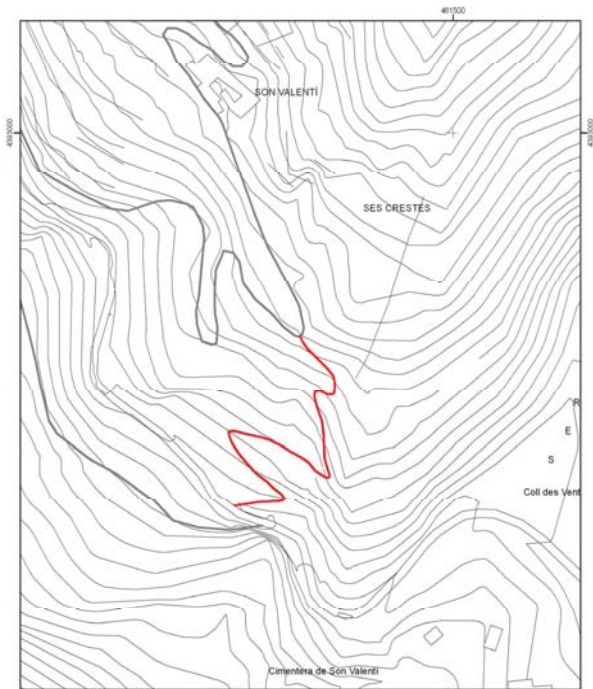
LIMITACIÓ DE PAS Sí
 No

OBSERVACIONS

- El traçat del camí coincideix, excepte el tram 1, amb el del torrent de Can Fura.
 - Camí d'interès excursionista Sí No

RECOMANACIONS

- Inclusió a l'Inventari de Béns Municipals
 Obertura d'un Expedient d'investigació
 Protecció per interès constructiu

 Consell de Mallorca Departament de Medi Ambient i Natura	
CATÀLEG DE CAMINS DEL TERME MUNICIPAL DE BANYALBUFAR	
(29) CAMÍ VELL DE SON VALENTÍ	
Escala: 1:2.500 Projectió UTM Fus 31, Datum ED50	

* Font: base cartogràfica Mapa Topogràfic Estatal del 1985 i escala 1:5.000 del Univers de les Illes Balears

265

TRAMS**- Tram 1**

Correspon als primers 5 metres del camí.

Tipologia: ferrerada

Tipus de ferm: formigó

Longitud: 5 m

Amplada mínima: 0,7 m

Seguiment: sense problemes

Estat: bo

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☐ Marges

- Tram 2

Continuació del camí fins a una distància de 240 metres.

Tipologia: ferrerada

Tipus de ferm: empedrat

Longitud: 240 m

Amplada mínima: 1,2 m

màxima: 1,9 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☒ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☒ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☐ Marges

- Tram 3

Continuació del camí fins a connectar amb el camí de Can Gelabert, núm. 11.

Tipologia: ferrerada

Tipus de ferm: empedrat i formigó

Longitud: 68 m

Amplada mínima: 1 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

el tram es troba parcialment envaït per la vegetació.

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☒ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☒ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☐ Marges

266

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

Informe sobre la relació de danys, amb data d'11 d'octubre de 1962, ocasionats per un temporal de pluja que hi va haver dia 25 de setembre del mateix any. Es fa referència a l'obra de reparació del camí de Can Fura, que consisteix en: "Relleno hoyos y empedrado camino en 84 m.c." amb un valor estimat de 10.400 PTA" (AMB. Sign. 149).

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA:**CARTOGRAFIA ON APAREIX:**

- INSTITUTO GEOGRÁFICO NACIONAL (1985) *Mapa Topográfico Nacional de España*. Escala 1/25.000. Full 670-III. Apareix el tram 2.

267

(31) PAS DE SA MOLA**LOCALITZACIÓ**

Municipi: Banyalbufar

Fulls del mapa 1:5.000: 670-1-8

Inici: camí Antic de Planícia, núm. 18.

Final: camí des Carro, núm. 22.

Longitud: 917 m

DOCUMENTACIÓ

- Catàleg dels antics camins de la Serra de Tramuntana.

SENYALITZACIÓ

- Fites
 Pintades
 Indicadors
 Panells

DELIMITACIÓ LATERAL

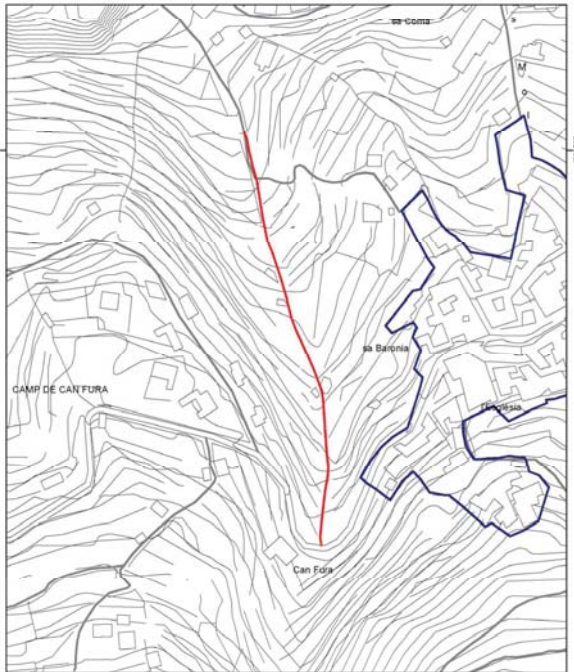
- Sí
 No

LIMITACIÓ DE PAS

- Sí
 No

OBSERVACIONS- Camí d'interès excursionista Sí No**RECOMANACIONS**

- Includi a l'Inventari de Béns Municipals
 Obertura d'un Expedient d'investigació
 Protecció per interès constructiu

* Font dades cartogràfiques: Mapa Topogràfic Bàsic del País 1:25.000 i actualitzat 1:5.000 del Centre de les Illes Balears.

269

TRAMS**- Tram 1**

Des de l'inici del camí fins a una distància de 298 metres.

Tipologia: carro

Tipus de ferm: terra

Longitud: 298 m

Amplada mínima: 2,5 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

- Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 2

Continuació del camí fins a una distància de 350 metres.

Tipologia: ferrerada

Tipus de ferm: terra

Longitud: 350 m

Amplada mínima: 0,9 m

màxima: 1,5 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

es troben marges esbaldregats i blocs caiguts.

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

- Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 3

Continuació del camí fins a connectar amb el camí des Carro, núm. 22.

Tipologia: ferrerada

Tipus de ferm: terra

Longitud: 269 m

Amplada mínima: 1,3 m

Seguiment: regular

Estat: regular

el ferm es troba en mal estat i alguns marges esbaldregats.

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

- Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

El camí de sa mola de Planícia està inclòs en el *Catàleg dels antics camins de la Serra de Tramuntana*, publicat pel Consell Insular de Mallorca (1993). " Comença com una pista forestal a la primera volta darrere s'Arboçar però després torna un camí clàssic de carro dedicat a l'explotació de l'alzinar. Té un recorregut bastant llarg per evitar els penyals situats damunt s'Arboçar.

És l'únic camí de carro que puja a dalt de la Mola de Planícia.

Trobam al llarg de l'itinerari gran quantitat d'elements singulars entre els quals cal destacar els aljubets.

De la zona dels Aljubets, parteix una desviació cap a les cases de Planícia coneguda com Pas de sa Mola", (pàg. 89).

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA:

- AA.DD (2000). A la *Guia dels pobles* de Mallorca dedicada a Banyalbufar apareix un capítol d'excursions pel municipi, en el qual trobam un itinerari dedicat a s'Arboçar i Planícia, on davallant de la mola de Planícia diu: "alguns metres més endavant, passat el forn de calç de l'esquerra del camí, hem d'abandonar la via ampla que constitueix el camí des carro i ens hem de desviar cap a l'esquerra, cap al Pas de la Mola. Per un tirany que davalla entre alzina, entrem en una coma ombrívola amb rotles de sitja. A uns vuit minuts de baixada pel nou camí arribam al que pròpiament és el pas de sa Mola, una gorja estreta entre parets rocoses naturals. Al final del pas, hi ha les restes d'un portell amb barrera de fusta que ens obre el coster en davallada; el sender agafa una lleugera tendència cap a l'esquerra amb un penyal isolat que destaca per la nostra dreta, anomenat el penyal des Migdià. Uns sis minuts després del portell del Pas, arribam a un rotle de sitja, rera el qual apareix un camí ample que prové de l'anomenat porxo de Darrere ses Cases", (pàg. 66).

- GARCÍA PASTOR (1967). Fa referència al camí catalogat al seu llibre *Rutes amagades de Mallorca*, núm 18 on diu: "El senderó comença en el punt [...] és conegut amb el nom de Pas de sa Mola."

- LLUÍS SALVADOR D'ÀUSTRIA, Arxiduc (1999-2003), tom V. Fa referència al camí catalogat: "Per sota de la casa condueix a Puigpunyent un carrerany, que llavors s'ajunta amb el camí que va d'Estellencs a Puigpunyent a través del bosc de Son Fortuny. Hom camina un tros per aquest carrerany, i llavors, passant en part per un pintoresc congost, puja per un viaró costerut que anqueija amunt fins al bosc de Planícia". (pàg 105 - 106).

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

- MASCARÓ PASARIUS, Josep (1958). *Mapa General de Mallorca*. Escala 1/31.250. Apareix amb el nom de "Pas de sa Mola".

- Plànol de l'obra *Sa Mola de Planícia* (Vibot, 1999).

- VV.AA. (2006). *Mapa Excursionista. Mallorca – Tramuntana Sud E-25*. Ed. Alpina. Escala 1/25.000.

(32) CAMÍ DES PORT**LOCALITZACIÓ**

Municipi: Banyalbufar
Fulls del mapa 1:5.000: 670-1-7
Inici: camí de sa Galera, núm. 15.
Final: port de Banyalbufar.
Longitud: 124 m

DOCUMENTACIÓ

- Obres per part de l'Administració.
 - Camí veïnal.
 - Camí municipal.
 - Deslind de domini públic marítim-terrestre.

SENYALITZACIÓ

Fites
 Pintades
 Indicadors
 Panells

DELIMITACIÓ LATERAL Sí
 No

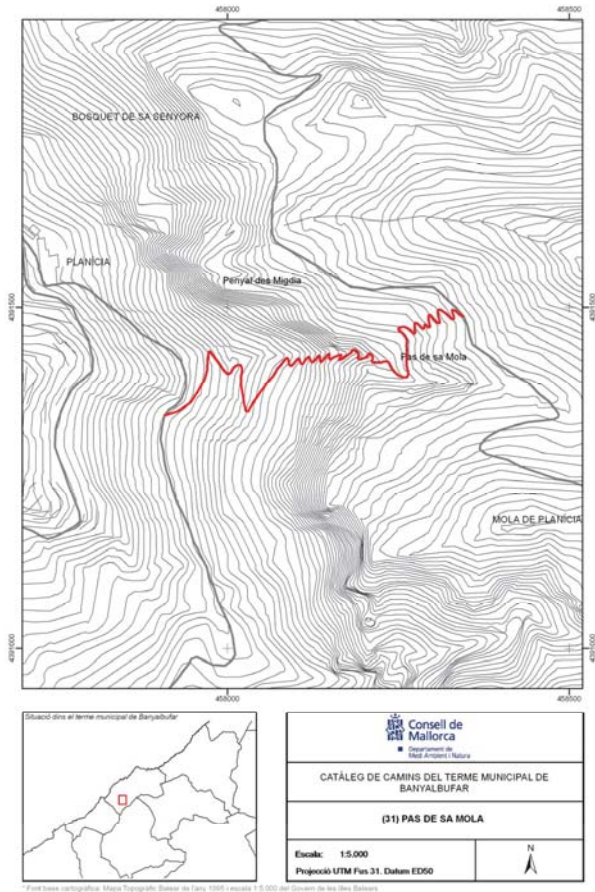
LIMITACIÓ DE PAS Sí
 No

OBSERVACIONS

- Camí d'interès excursionista Sí No
 - Camí d'accés a la mar

RECOMANACIONS

Includir a l'Inventari de Béns Municipals
 Obertura d'un Expedient d'investigació
 Protecció per interès constructiu

Font base cartogràfica: Mapa Topogràfic Estatal del País 1989 i escala 1:5.000 del Govern de les Illes Balears

273

TRAMS**- Tram 1**

Tipologia: ferrerada
Tipus de ferm: formigó i pedres.
Longitud: 124 m
Amplada mínima: 1,5 m
Seguiment: sense problemes
Estat: bo

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

Dia 18 de juliol de 1914, en la sessió plenària "...se dio cuenta al Ayuntamiento de una comunicación del Sr. Gobernador de esta provincia y Negociado de caminos vecinales y enterado el Ayuntamiento [...] acordó: Que no habiendo presentado en tiempo y lugar hábiles reclamación alguna en contra de la declaración de utilidad pública solicitada por este Ayuntamiento para el camino vecinal llamado de Banyalbufar a su puerto, insiste en la necesidad de la declaración de utilidad pública solicitada, por los grandes beneficios que ha de proporcionar a este término municipal la habilitación de la citada vía.

Mas acordó que, desarrollándose toda la longitud del camino vecinal solicitado dentro de este término, precisa, tan solo, que informe como lo efectua esta Corporación municipal que acuerda, además, se de cuenta de ella por el Alcalde Presidente al Exmo. Sr. Gobernador civil de esta provincia." (AMB. Sign. 24).

A 7 de novembre de 1914, en el Ple de l'Ajuntament de Banyalbufar s'acordà la ràpida reparació dels camins veïnals espanyats per les pluges i a més "...se acordó pase una Comisión nombrada del seno de este Ayuntamiento, una visita de inspección al camino vecinal de Banyalbufar a su puerto para ver si con la capa de escombros que han puesto en dicho camino han dejado las cosas bien y todas en su lugar, y en caso contrario den cuenta a este Ayuntamiento para que se haga cumplir." (AMB. Sign. 24).

El Consistori banyalbufarí, reunint en sessió plenària dia 5 de maig de 1917, va discutir sobre el mal estat que presentava un tros del mur del camí veïnal des Port. Finalment la Corporació municipal aprovà desmuntar-lo i fer-lo de bell nou a costa del mateix Consistori (AMB. Sign. 25).

El Ple municipal va tractar a dia 17 de maig de 1919 l'assumpte següent: "Estudiado con toda detención el plan a seguir en la construcción del camino vecinal al puerto, y en vista que la subvención concedida es tan exigua [...] con lo que resulta [...] la ejecución de la obra ha de importar un esfuerzo superior al que puede soportar el pueblo, este Ayuntamiento [...] acuerda renunciar por tales motivos a la subvención correspondiente al citado camino vecinal y a su ejecución." (AMB. Sign. 26).

La Comissió municipal permanent, a dia 7 de desembre de 1929, tractà sobre una permuta amb un propietari sobre el camí de sa Galera i sobre construir un nou traçat pel camí del Port. A l'Acta de dita Comissió es llegeix: "Practicada por esta Comisión la inspección ocular a la finca Pinar de la Comuna propiedad de Juan Alberti

274

Fornés y presente éste, se estudió detenidamente la forma y emplazamiento que deberá tener el trazado del nuevo camino que se construya hasta el Port. La configuración del terreno permite un nuevo trazado y rectificación del existente, manifestando el propietario [...] que él gratuitamente cede todo lo que sea necesario para la nueva construcción a cambio de la renuncia del existente y que conduce a la Galera.

Estudiado el asunto con detención y examinadas las ventajas que a la clase pescadora puede reportarles la construcción y ensanche del varadero del Port y no sea obstáculo a que las obras den principio a la mayor brevedad, se acuerda:

1º Aceptar el cambio del camino existente que conduce a la Galera por otro que se construirá en la misma finca, conforme y con arreglo al trazado que que convenga para que comodamente se pueda ir al varadero del Port.

[...]
 3º El Ayuntamiento construirá directamente y a su cargo el camino hasta el Port, la prolongación de éste hasta la Galera será a cargo de los pescadores..." (AMB. Sign. 43).

La Comissió municipal permanent, a dia 25 de novembre de 1933, aprovà que Mateu Tomàs arreglès el camí que anava cap al Port (AMB. Sign. 44).

La Comissió municipal permanent, a 5 de desembre de 1936, acordà modificar un revolt i un tram del camí des Port (AMB. Sign. 44).

En sessió plenària del 10 d'abril de 1937 l'Ajuntament de Banyalbufar "El Secretario da cuenta que la subasta de las obras de construcción del camino municipal Dels Hortis se adjudicó al mejor postor Mateu Tomàs Alberti por la cantidad de tres mil quinientas cuarenta y seis pts; y la rebaja de mil cincuenta y una pesetas obtenida, por concesión de la Junta Provincial contra el Poro se destinarán a la prolongación del referido camino hasta el varadero del Port" (AMB. Sign. 44).

Segons consta a l'Acta de la sessió plenària, de 7 de gener de 1945, del Consistori banyalbufarí: "Examinada una instancia presentada por los propietarios de fincas colindantes con el camino que conduce al Puerto [...] solicitando poder continuar el trasado de la carretera actualmente en suspenso, y al propio tiempo pidiendo una subvención el Ayuntamiento y la Comisión atendiendo a la importancia del mentado camino y su gran utilidad, acuerda darles la autorización correspondiente [...] corriendo a cargo del Ayunto el pago de los jornales del Maestro bancaleiro encargado de la edificación de los muros que sean necesarios." (AMB. Sign. 45).

Dia 20 de maig de 1945, en la Comissió municipal permanent, es va aprovar un compte de 783 PTA per jornals invertits en les obres de construcció i prolongació del camí veïnal des Port (AMB. Sign. 45).

A l'any 1948 es va estudiar construir un port a la cala de s'Arenal. En un croquis de l'informe "gestiones para construir un puerto en el Arenal de este término 1948" apareixen dos camins que surten del poble, un que va cap aquesta cala i un altre que va a sa Galera (AMB. Sign. 168/2).

En la sessió del Ple del Consistori banyalbufarí, feta a 21 de juliol de 1950, "...se acordó por unanimidad realizar obras de construcción de un paredón de cemento en la escalera y pasillo del camino del puerto, por el evidente y mortal peligro que ofrece aquel paraje en la actualidad [...] declarada, como se hace, la urgencia en la ejecución de dichas obras, las cuales se realizarán con cargo a la consignación existente para abrir en el puerto." (AMB. Sign. 32).

275

L'Ajuntament, a 15 de setembre de 1950, aprovà un compte per jornals i materials invertits en la construcció d'una paret en el camí des Port (AMB. Sign. 32), i l'any 1956, hi ha una partida de 232 pessetes pagades a Pere Josep Amengual Arbós per 6 jornals i material invertits en la reparació del camí al port de s'Arenal (AMB. Sign. 415).

Aquest tema es tractà a la sessió plenària de l'Ajuntament, de dia 11 de juny de 1957; "...se dio cuenta a la Corporación de que por la Diputación Provincial de Baleares ha sido otorgada ayuda económica para la formación del proyecto de un camino que conduzca al Puerto [...] cuya ayuda consiste en el 75% de los honorarios de formación de los citados proyectos." (AMB. Sign. 34).

Amb data de 24 d'abril de 1959, l'Ajuntament de Banyalbufar féu un llistat "...al objeto de plasmar las realizaciones materiales alcanzadas por este Ayuntamiento en su actividad municipal, desde el día 1º de abril de 1.939 hasta igual fecha el actual año 1959.

[...] síntesis de las realizaciones en este Municipio durante el periodo indicado, en la forma siguiente:

[...]	1.944	Reforma parcial camino El Puerto	2.259'90..." (AMB. Sign. 168/2).
-------	-------	----------------------------------	----------------------------------

L'Ajuntament de Banyalbufar, a 10 de novembre de 1971, va debatre "...al objeto de arbitrar medios financieros para hacer frente al grave problema que suponen los daños causados a vias públicas de este municipio con motivo de los temporales de lluvia [...] se procedió urgentemente a encargar el proyecto técnico de la obra [...] la reconstrucción de la vía de acceso a la Playa de Bañalbufar que resultó cortada [...], y ultimado el proyecto redactado por el Arquitecto Don Juan Maria Bonnin Cifre; el Ayuntamiento [...] adopta [...].

Aceptar el Proyecto de las obras de "Reconstrucción con nuevo trazado de la vía de acceso a la Playa de Bañalbufar", [...], cuyo presupuesto asciende a 1.057.375 pesetas, y a realizar el proyecto por la Comisión Provincial de Servicios Técnicos." (AMB. Sign. 37).

Segons consta a la sessió plenària de l'Ajuntament de Banyalbufar, de 30 de novembre de 1972, s'acordà: "Designar al Sr. Presidente de esta Corporación para que en representación de este Ayuntamiento acuda a la formalización del acta de entrega definitiva de las obras de reconstrucción "Camino municipal de acceso a la Playa de Bañalbufar" a este Ayuntamiento, cuyas obras han sido realizadas con cargo a la Comisión Provincial de Servicios Técnicos de Baleares." (AMB. Sign. 37).

En el Ple de l'Ajuntament banyalbufarí, de dia 31 d'agost de 1978, es va autoritzar a una veïnada per fer reformes a la seva casa dita "Villa Caty", ubicada al lloc des Matar, en el camí al Port (AMB. Sign. 39).

Amb data d'11 de març de 1987, es documenta un Decret sobre la declaració de urgència "...en las obras de Reparación de varios muros en el camino al mar, fórmese el oportuno expediente...". Hi ha, adjunt, un informe de l'arquitecte municipal, i dos informes i un certificat del secretari de l'Ajuntament banyalbufarí (AMB. Sign. 780).

A l'estudi elaborat el juliol de 1994, sobre el condicionament del camí d'accés a la instal·lació portuària de Banyalbufar, podem llegir: "El acceso actual a dicha instalación es una escalera construida en el propio terreno y bastante deteriorada, de tal manera que en algunos tramos no consta de peldaños y con pronunciadas pendientes y los peldaños existentes casi ya no se aprecian." (AMB. Sign. 791).

276

En la sessió del Ple de l'Ajuntament banyalbufarí, de 6 d'octubre de 1994, es va aprovar aquest "Proyecto de Acondicionamiento del camino de acceso a la instalación portuaria de Banyalbufar (sic)", elaborado por el Servicio de Puertos y Litoral..." (AMB. Sense sign.).

Amb data de 24 d'abril de 1959, l'Ajuntament de Banyalbufar féu un llistat "...al objeto de plasmar las realizaciones materiales alcanzadas por este Ayuntamiento en su actividad municipal, desde el día 1º de abril de 1.939 hasta igual fecha el actual año 1959.

[...] síntesis de las realizaciones en este Municipio durante el periodo indicado, en la forma siguiente:

[...]	1.944	Reforma parcial camino El Puerto	2.259'90..." (AMB. Sign. 168/2).
-------	-------	----------------------------------	----------------------------------

Tot el camí està inclòs dins el *Límite de Servidumbre de Protección*, dins el *Límite de servidumbre de tránsito* i dins el *Límite de deslinde de la zona de dominio público marítimo terrestre* del terme de Banyalbufar, aprovat segons ordre ministerial de dia 15 de juny de 1999. (AMOP. Sense signatura).

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA:

- ORDINAS, G; REYNÉS, A. (2002), al seu llibre *Guia de la Mancomunitat de Tramuntana* dediquen la tercera "Passejada per conèixer el patrimoni rural" al port de Banyalbufar, on fa referència a aquest camí. (Pàg. 151-156).

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

- VV.AA. (2006). *Mapa Excursionista. Mallorca – Tramuntana Sud E-25*. Ed. Alpina. Escala 1/25.000.

277

(33) CAMÍ DE SES MOSQUERES

LOCALITZACIÓ

Municipi: Banyalbufar
 Fulls del mapa 1:5.000:
 Iníci: carretera de Pollença a Andratx, Ma-10, km 79,9.
 Final: camí des Correu, núm. 9
 Longitud: 850 m

DOCUMENTACIÓ

- Concessió llicència d'obres al camí.

SENYALITZACIÓ

Fites
 Pintades
 Indicators
 Panells

DELIMITACIÓ LATERAL Sí
 No

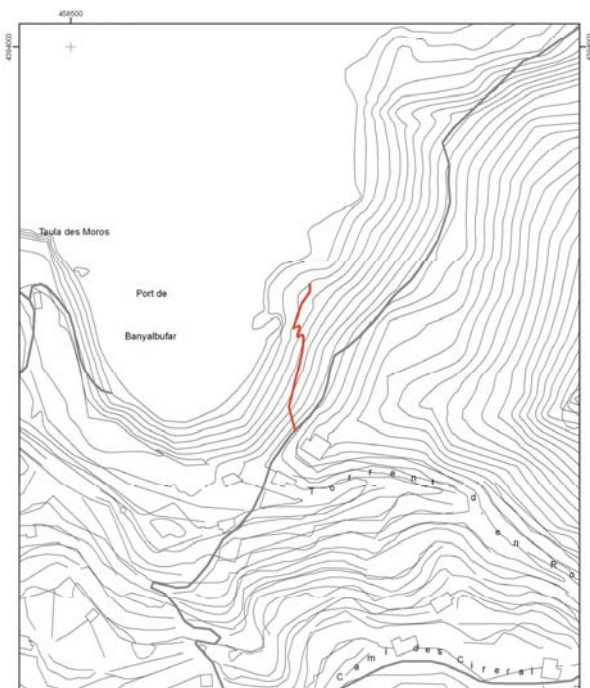
LIMITACIÓ DE PAS Sí - una barrera tancada amb pany a l'inici del camí.
 No

OBSERVACIONS

- Camí d'interès excursionista Sí No

RECOMANACIONS

Inclusió a l'Inventari de Béns Municipals
 Obertura d'un Expedient d'investigació
 Protecció per interès constructiu

279

TRAMS

- Tram 1

Des de l'inici del camí fins a una distància de 691 metres.

Tipologia: carro

Tipus de ferm: asfalt

Longitud: 691 m

Amplada mínima: 2,5 m

Seguiment: sense problemes

Estat: bo

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☒ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☐ Escalons	☐ Ralletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

- Tram 2

Tipologia: carro

Tipus de ferm: empedrat parcialment

Longitud: 159 m

Amplada mínima: 2,9 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☐ Escalons	☐ Ralletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

En sessió plenària celebrada per l'Ajuntament de Banyalbufar l'1 d'agost de 1991 es denegà la llicència sol·licitada per Antoni Bordoy per asfaltar el camí de ses Mosqueres "...y se le recaba un croquis en el que se especificuen la longitud y superficie del camino, su superficie y la situación", autorització que finalment fou aprovada en el ple del 3 d'octubre del mateix any (AMB. Sense signatura).

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA:

- VALERO, G.; PLANAS, I. (2004). Fan referència al camí catalogat al seu llibre *Serra de Tramuntana – excursions a pie. A l'excursió 4 (camí vell del Correu)*, on diu: "... y más adelante, enlazamos con el que comunica con las casas de Ses Mosqueres, que sale a la derecha, con un portillo con barrera metálica..." (pàg. 113).

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

- Mapa Militar de España formado por el Cuerpo del Estado Mayor (realitzat aproximadament entre 1913-1921). Escala 1/100.000.

- *Mapa Militar de España formado por el Cuerpo del Estado Mayor del Ejército* (realitzat aproximadament al 1930-31, 2a edició). Escala 1/100.000.

280

- INSTITUTO GEOGRÁFICO Y CATASTRAL (1957). *Mapa Nacional Topográfico Parcelario*. Escala 1/10.000.

- MASCARÓ PASARIUS, J. (1958). *Mapa General de Mallorca*. Escala 1/31.250. Apareix majoritària i aproximadament.

- SERVICIO GEOGRÁFICO DEL EJÉRCITO (1960). *Cartografía Militar de España*. Full 670-IV. Escala 1/50.000.

- SERVICIO GEOGRÁFICO DEL EJÉRCITO (1961). *Cartografía Militar de España*. Full 670 (Sóller). Escala 1/25.000.

- CONSELL GENERAL INTERINSULAR (1980). *Municipi d' Andraxt-Calvià-Estellencs*. Escala 1/10.000. Full 670 (4-1). Apareix el tram 1.

- INSTITUTO GEOGRÁFICO NACIONAL (1985) *Mapa Topográfico Nacional de España*. Escala 1/25.000. Full 670-III.

- CENTRO DE GESTION CATASTRAL Y COOPERACIÓN TRIBUTARIA (1993). Banyalbufar. Escala 1/5.000. Apareix el tram 1.

- CONSELLERIA D'OBRES PÚBLIQUES I ORDENACIÓ DEL TERRITORI, COPOT (1994). *Mapa Topográfico Balear*. Escala 1/5.000.

- Plànol de l'obra *Son Valentí, Son Balaguer, Ses Mosqueres* (Albertí / Rosselló / Vibot, 2002).

- VV.AA. (2006). *Mapa Excursionista. Mallorca – Tramuntana Sud E-25*. Ed. Alpina. Escala 1/25.000.

281

(34) CAMÍ DE SA FONT DES GARBELL

LOCALITZACIÓ

Municipi: Banyalbufar
Fulls del mapa: 1:5.000: 670-1-8
Inici: camí des Rafal, núm. 10.
Final: font des Garbell.
Longitud: 149 m

DOCUMENTACIÓ

- Catàleg dels antics camins de la Serra de Tramuntana.

SENYALITZACIÓ

Fites
 Pintades
 Indicators
 Panells

DELIMITACIÓ LATERAL Sí No

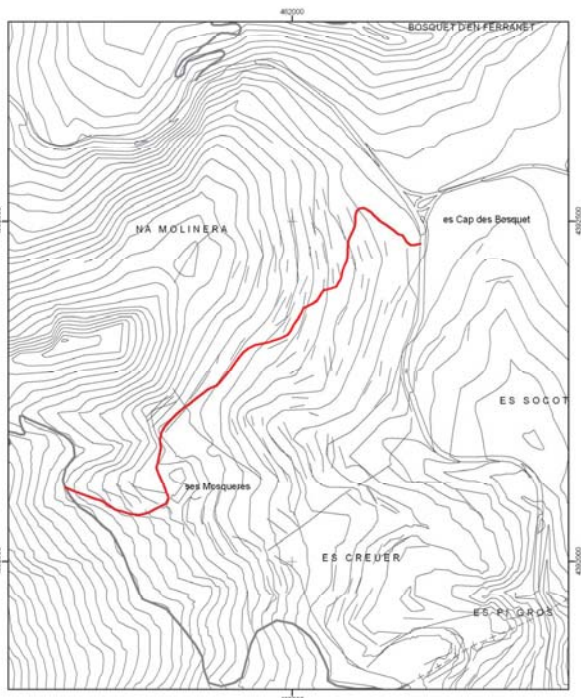
LIMITACIÓ DE PAS Sí No

OBSERVACIONS

- Camí d'interès excursionista Sí No

RECOMANACIONS

Includió a l'Inventari de Béns Municipals
 Obertura d'un Expedient d'investigació
 Protecció per interès constructiu

283

TRAMS

- Tram 1

Tipologia: carro
Tipus de ferm: terra
Longitud: 149 m
Amplada mínima: 2,5 m
Seguiment: sense problemes
Estat: regular
Interès constructiu Sí No
Elements constructius
 Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

El camí catalogat està inclòs en el *Catàleg dels antics camins de la Serra de Tramuntana*, publicat pel Consell Insular de Mallorca (1993), dins el terme municipal de Banyalbufar, com a part del camí des Rafal a la carretera de Planícia del que diu: "Aquest camí du des des Rafal a la carretera de Planícia passant per unes rotes, olivars i un parell de fonts. Per anar a la Font des Garbell hi ha una desviació molt interessant per les vistes i el sistema de fonts i horts, ara abandonada. La resta del camí transcorre per olivars i passa per la Font de s'Obi" (pàg. 92). Aquesta documentació també fa referència al camí des Rafal, núm. 10 i al camí de sa font de s'Obi a la carretera de Planícia, núm. 24.

L'11 de novembre de 1998 es va formar el projecte bàsic i d'execució de rehabilitació i pavimentació del camí de sa Font des Garbell, a la memòria del qual es pot llegir: "El present projecte (sic) Bàsic i d'Execució té com a finalitat la reforma i millora integral del camí "Camí de sa font des Garbell" que es troba ubicat, en el seu començament, a la carretera que va d'Esporles a Banyalbufar, a 500 m. després del desviament del Port des Canonje, i acaba al Mirador de S'Arbossar. Té una llargària de 5,4 km., 4 m. d'amplada i té una pendent del 1% al 12%. Travessa les finques de Son Valentí, Son Creus, Son Sanutges (sic) i S'arbossar (sic) [...] Aquest camí a l'actualitat es troba molt deteriorat, la qual cosa suposa un perill per a les persones i cotxes que passen per aquest lloc habitualment. És cert que es tracta d'un camí privat però sempre ha sigut utilitzat per a la gent del poble ja que és l'únic camí cap a «La font d'es Garbell»..." (AMB, Sign. 186/99). Aquesta documentació també fa referència al camí 41, al camí Nou de Planícia, núm. 23 i al camí Antic de Planícia, núm. 18.

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA:

- AA.DD. A la *Guia dels pobles* corresponent a Banyalbufar, a l'apartat d'excursions del municipi fa referència al camí catalogat: "... Alguns minuts més endavant, passat es Pedris des Senyors i el sementer des Rafal, apareix a l'esquerra el camí de la font des Garbell.

Agafem el camí de la font, en davallada i amb sòl pedregós. Molt aviat entrem en el recinte de la font del Garbell, amb una primera surgència a l'esquerra, amb un safareig i un abeurador que la delata. Aquests darrers metres de camí tenen un gran marge bastit a la nostra esquerra, amb les pedres regulars i ben escairades..." (pàg. 70-71).

284

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

- MASCARÓ PASARIUS, Josep (1958). *Mapa General de Mallorca*. Escala 1/31.250.
- Plànol de l'obra *Sa Mola de Planícia* (Vibot, 1999). Apareix amb el nom de "camí de sa Font des Garbell".
- VV.AA. (2006). *Mapa Excursionista. Mallorca – Tramuntana Sud E-25*. Ed. Alpina. Escala 1/25.000.

286

- *ES CORREU DE BANYALBUFAR* (2005, núm. 0). A la secció de notícies del poble aparegué un article titulat "Camins de Banyalbufar", on es parla del tancament del camí del Rafal i es diu: "...S'ha d'exigir que els camins que van a llocs emblemàtics, com són el de Son Bunyola, Ses Planes, des Correu, Sa Mola, Planícia, La Font d'es Garbell, estiguin sempre oberts..." (pàg. 36).

- FONT I MARTORELL (1964). A la ressenya de l'excursió "Font des Garbell" es descriu el camí catalogat (pàg. 96-98).

- GARCÍA PASTOR (1967). Fa referència al camí catalogat al seu llibre *Rutes amagades de Mallorca*, núm 18 on diu: "...Tot seguit enllaçam amb el camí de carro que ve des de la carretera general per Son Sanutges per un ample camí seguint cap a la font des Garbell, ..."

- ORDINAS, G; REYNÉS, A. (2002), al seu llibre *Guia de la Mancomunitat de Tramuntana* hi ha un apartat d'itineraris per conèixer el patrimoni rural, el tercer dels quals, el camí de Banyalbufar a Estellencs, fa referència al camí catalogat: "[...] Pocs metres després trobam un camí de carro que davalla a la Font des Garbell (dreta) situada a uns centenars de metres. La Font des Garbell, que ens queda a la dreta de l'itinerari, constitueix un dels indrets més espectaculars i atractius de tota la contrada ". (pàg. 81-88).

- SASTRE, J. & SASTRE, V. (2002). Fa referència al camí catalogat al seu llibre *Mallorca vora mar*. Tom I. A l'itinerari 8 (Camins de llegenda), on diu: "... de la font de sa Menta, just a la barrera de fusta situada dins el correllar. El senderó travessa la torrentera pregona i remunta el coster contrari, per assolir, en uns 5 minuts de forta pujada, un camí ample fitat per un pinot mort. [...] El camí de carro en direcció nord ens condueix cap a Banyalbufar. L'itinerari esdevé còmode ja que transcorre pel sementer des Rafal entre marjades de secà i oliver.

Passat un portell, el camí presenta tres variants. [...] Un camí ens du a la font des Garbell, ...". (Pàgs. 129-144).

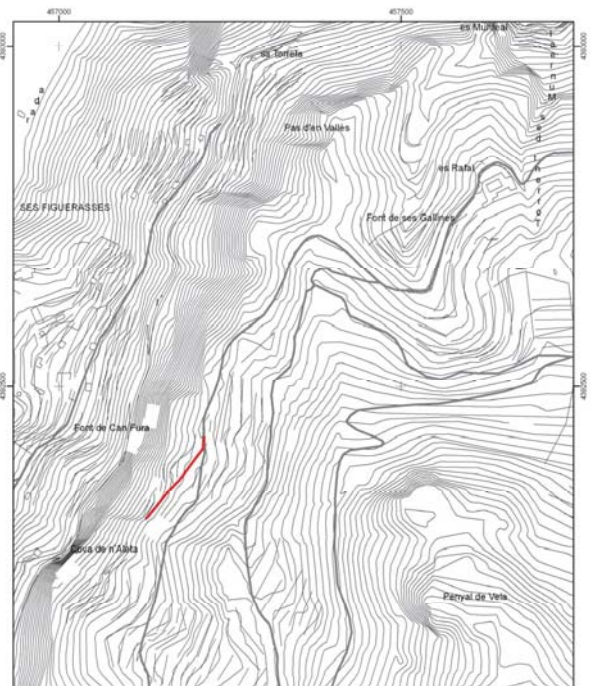
- SASTRE, J. & SASTRE, V. (2002). Fa referència al camí catalogat al seu llibre *Mallorca vora mar*. Tom I. A l'itinerari 9 (Vinyes vora mar), on diu: "... pel camí de la Font de la Vila. Aquest antic traçat connecta amb el camí de la Font des Garbell..."

- VALERO, G. & PLANAS, I. (2004). Fan referència al camí catalogat al seu llibre *Serra de Tramuntana – excursions a pie*. A l'excursió 4 (camí vell del Correu), on diu: "... un ramal del qual llega a la font des Garbell..." (pàg. 114).

- VALERO, G. (1993). En la seva obra *Camins i Paisatges. Itineraris culturals per l'illa de Mallorca*, La Font des Garbell, vol. IV. Fa una descripció de l'itinerari d'Estellencs a Banyalbufar pes Salt, Planícia i es Rafal. Diu així: "...apareix a l'esquerra el camí de la font del Garbell, a l'entrada d'un revolt del camí ample..." (pàg. 693).

- VIBOT, Tomàs (1999). *Sa Mola de Planícia. El vessant nord-oest*. Col·lecció Quaderns de Muntanya, 2. Palma: El Gall Editor-G.E.M. Quan parla dels topònims de la zona, es pot llegir el següent: "- Camí de la font des Garbell. Loc.: es Rafal. És una desviació del camí que uneix les tres cases de possessió i que dona a la font. Antigament existia una barrera de fusta, de la qual només en resta actualment el portell, on es pot trobar gravat l'any de la construcció d'aquest paratge (1902)". (pàg. 84).

285

CATÀLEG DE CAMINS DEL TERME MUNICIPAL DE BANYALBUFAR	
(34) CAMÍ DE LA FONT DES GARBELL	
Escala: 1:5.000 Projectió UTM Fus 31 Datum ED50	

* Font base cartogràfica: Mapa Topogràfic Base de l'any 1950 i escala 1:5.000 del Govern de les Illes Balears

(35) CAMÍ DES PLA DES CAVALL**LOCALITZACIÓ**

Municipi: Banyalbufar
 Fulls del mapa 1:5.000: 670-2-7
 Iníci: camí de Bunyola, núm. 7.
 Final: pla des Cavall.
 Longitud: 1219 m

DOCUMENTACIÓ

- Fites
 Pintades
 Indicadors
 Panells

DELIMITACIÓ LATERAL Sí
 No

LIMITACIÓ DE PAS Sí
 No

OBSERVACIONS

- Camí d'interès excursionista Sí No
 - Al final del camí hi ha un tirany amb fites que arriba fins a la mar.

RECOMANACIONS

- Inclusió a l'Inventari de Béns Municipals
 Obertura d'un Expedient d'investigació
 Protecció per interès constructiu

288

- VV.AA. (2006). *Mapa Excursionista. Mallorca – Tramuntana Sud E-25*. Ed. Alpina. Escala 1/25.000.

290

TRAMS**- Tram 1**

Tipologia: carro/pista
Tipus de ferm: terra
Longitud: 1.219 m
Amplada mínima: 2,8 m
Seguiment: sense problemes
Estat: bo
Interès constructiu Sí No
Elements constructius
 Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:**DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA:**

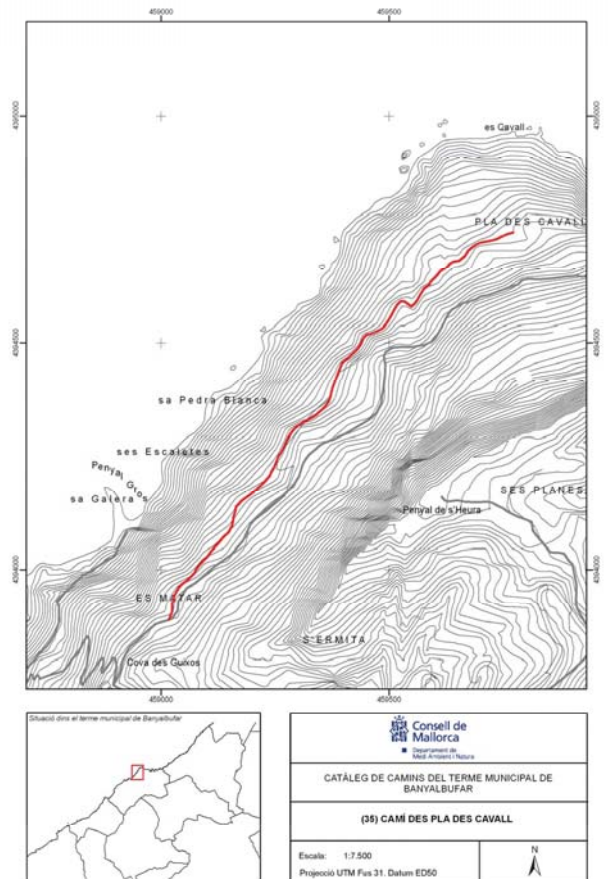
- SASTRE, J. & SASTRE, V. (2005). Fa referència al camí catalogat al seu llibre *Mallorca vora mar*. Tom I. A l'itinerari 10 (La ribera verda), on diu: "... El camí de mà esquerra s'orienta cap al nord-est i baixa suauement fins al pla des Cavall. [...] [...] En aquest tram, descendent, destaquen també els grans còdols despresos dels penyals. Un senderó imperceptible, a mà esquerra, baixa a la vorera de la mar, empinat i molt perdut, fins a la caseta des Rector. [...] El camí de Baix segueix recte un bon tram, sorteja una zona de penyes i roques despreses i va pujant suauement. [...] Cavall Bernat."

- VELA LOZANO, A. (2000). Fa referència al camí catalogat al seu llibre *Mallorca. Por la sierra de Tramuntana - 22 itinerarios a pie -*. A l'itinerari núm. 3: "... [...] A un minuto escaso se desprende a la izquierda el camino que baja hasta el Pla des Cavall y la punta costera homónima." (pàgs. 85-89).

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

- MASCARÓ PASARIUS, Josep (1958). *Mapa General de Mallorca*. Escala 1/31.250.
 - SERVICIO GEOGRÁFICO DEL EJÉRCITO (1960). *Cartografía Militar de España*. Full 670-IV. Escala 1/50.000. Apareix aproximadament i parcial.
 - SERVICIO GEOGRÁFICO DEL EJÉRCITO (1961). *Cartografía Militar de España*. Full 670 (Sóller). Escala 1/25.000. Apareix aproximadament i parcial.
 - CONSELL GENERAL INTERINSULAR (1980). *Municipi d' Andraxt-Calvià-Estellencs*. Escala 1/10.000. Full 670 (4-1).
 - INSTITUTO GEOGRÁFICO NACIONAL (1985) *Mapa Topográfico Nacional de España*. Escala 1/25.000. Full 670-III.
 - Plànol de l'obra *Son Bunyola-Una mar de noms* (Vibot, 1999).

289

(36) CAMI DE SON BUNYOLA**LOCALITZACIÓ**

Municipi: Banyalbufar

Fulls del mapa 1:5.000: 670-2-7

Inici: carretera de Pollença a Andratx, Ma-10, Km 83.

Final: camí de Banyalbufar a sa Cova, núm. 46, devora les cases de Son Bunyola.

Longitud: 2240 m

DOCUMENTACIÓ

- Catàleg dels antics camins de la Serra de Tramuntana.

SENYALITZACIÓ

-
- Fites
-
-
- Pintades
-
-
- Indicadors
-
-
- Panells

DELIMITACIÓ LATERAL Sí obert, paret i reixa.
 NoLIMITACIÓ DE PAS Sí
 No**OBSERVACIONS**

- Els primers 20 metres de l'inici del camí estan asfaltats.
- Camí d'interès excursionista Sí No

RECOMANACIONS

-
- Inclúsi a l'Inventari de Béns Municipals
-
-
- Obertura d'un Expedient d'investigació
-
-
- Protecció per interès constructiu

292

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

La Comissió municipal permanent, dia 13 de desembre de 1930, aprovà donar el permís corresponent a un veïnat per ampliar el camí carreter que anava a Son Bunyola (AMB. Sign. 43).

A la memòria del Pla general d'ordenació de Banyalbufar, amb data de juliol de 1972, consta el que segueix:

"Infraestructura de comunicacions

En comunicacions terrestres hay que distingir entre :

- Comunicaciones terrestres de tránsito rodado motorizado.

- Comunicaciones terrestres de tránsito peatonal o animal.

En las primeras se apoyan principalmente sobre la carretera C-710 ya existente, la cual deberá sufrir un ensanche, ampliación y mejora, aprovechando el actual trazado. Solo se crea un tramo nuevo de la misma, en la zona del casco del pueblo de Banyalbufar (sic) desviando el tránsito rodado de carretera fuera del pueblo. Siguiendo así el criterio general que a este respecto tiene el M.O.P. A propio tiempo este nuevo trazado da acceso al núcleo dos.

Tomando como base la mencionada carretera se proyecta otra, para dar acceso a los distintos núcleos y otras para conectar distintos núcleos entre si. Entre las primeras está la que se proyecta aprovechando el trazado de Planici y que conectará con el núcleo número (sic) dos por su parte sur. A la altura del torrente Monreal, se proyecta un desvío de esta carretera que empalmará con la C-710, conduciendo el otro ramal al núcleo número uno, y finalmente a la carretera C-710 aprovechando el trazado del camino de Planici, desembocando cerca del torrente D, en Cerdá. Para el núcleo número tres se proyectan tres viales de penetración, aprovechando en su mayor parte los trazados de los caminos de Son Coll, Son Valentí y Son Balaguer y de Son Bunyola. Por último se proyecta el vial que unirá un núcleo nº 3 y que desviando la costa empalmará con la C-710, cerca del pueblo de Banyalbufar, concretamente en el mirador situado encima de Punta Galera.

Los motivos por los cuales se han trazado los viales proyectados sobre caminos existentes han sido principalmente dos :

Uno, la protección del paisaje respetando los elementos con caracteres singulares. Dados que, estos caminos fueron trazados totalmente orgánico y de gran adaptación el terreno creando a su paso bellos enclaves paisajísticos (miradores).

Otro, en económico, ya que supone un gran ahorro en el trazado de la carretera basándose sobre un trazado ya existente, naturalmente con las pequeñas reformas que se crean pertinentes.

Las comunicaciones terrestres de tránsito peatonal o animal serán (sic) las formadas por aquellos caminos y senderos que conduzcan a enclaves de especial interés (fuentes, miradores, etc.) no accesibles por carretera; y también aquellas sendas o pasos que con un trazado más cómodo y apropiado permitan (sic) un acceso entre los diferentes núcleos (sic) y el pueblo, o bien aquellas que se crean por su interés en cuanto a su recorrido visual."

El camí catalogat està inclòs en el *Catàleg dels antics camins de la Serra de Tramuntana*, publicat pel Consell Insular de Mallorca (1993) dins el terme municipal de Banyalbufar a l'apartat "Altres camins del terme de Banyalbufar", on diu: "Les connexions des de la carretera fins a Son Bunyola, Son Coll i Son Balaguer." (pàg. 94).

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA:

- *ES CORREU DE BANYALBUFAR* (2005, núm. 0). A la secció de notícies del poble aparegué un article titulat "Camins de Banyalbufar", on es parla del tancament del camí del Rafal i es diu: "...S'ha d'exigir que els camins que van a llocs emblemàtics, com són

294

TRAMS**- Tram 1**

Des de l'inici del camí fins al camí de Banyalbufar a sa Cova, núm. 46, prop del Penyal de ses Piquetes.

Tipologia: carro/pista

Tipus de ferm: terra

Longitud: 1.050 m

Amplada mínima: 3,8 m

Seguiment: sense problemes

Estat: bo

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☒ Escopidors	☐ Pedres passadores
☒ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☒ Paretons
☒ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

- Tram 2

Tram amb inici i final al camí de Banyalbufar a sa Cova, núm. 46.

Tipologia: carro/pista

Tipus de ferm: terra

Longitud: 1.009 m

Amplada mínima: 3,8 m

Seguiment: sense problemes

Estat: bo

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☒ Escopidors	☐ Pedres passadores
☒ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☒ Paretons
☒ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

- Tram 3

Tram amb inici al camí de Banyalbufar a sa Cova, núm. 46, i final al mateix camí a Son Bunyola.

Tipologia: carro/pista

Tipus de ferm: terra

Longitud: 298 m

Amplada mínima: 3,8 m

Seguiment: sense problemes

Estat: bo

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☒ Escopidors	☐ Pedres passadores
☒ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☒ Paretons
☒ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

293

el de Son Bunyola, Ses Planes, des Correu, Sa Mola, Planícia, La Font d'es Garbell, estiguin sempre oberts..." (pàg. 36).

- LLUÍS SALVADOR D'ÀUSTRIA, Arxiduc (1999-2003), tom V. Fa referència al camí catalogat: "...Encara unes passes més i hom arriba a la clotada de Son Bunyola, on es troba la casa de Son Bunyola en un pujol conreat en marjades; [...] En temps darrer, la família Safortesa del Born ha restaurat la casa vàries vegades i també ha construït una bona calçada que s'uneix amb la carretera que va de Palma a Banyalbufar..." (pàg. 107).

- VELA LOZANO, A. (2000). Fa referència al camí catalogat al seu llibre *Mallorca. Por la sierra de Tramuntana - 22 itineraris a pie - A l'itinerari núm. 3: "Se hacen visibles las sólidas casas de la posesión de Son Bunyola. [...] En el cruce de caminos descendemos a la izquierda haciendo zigzags; los caminos que parten a mano derecha llevan a la posesión..."* (pàgs. 85-89).

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

- Mapa Militar de España formado por el Cuerpo del Estado Mayor (realitzat aproximadament entre 1913-1921). Escala 1/100.000. Apareix aproximadament.

- *Mapa Militar de España formado por el Cuerpo del Estado Mayor del Ejército* (realitzat aproximadament al 1930-31, 2a edició). Escala 1/100.000.

- INSTITUTO GEOGRÀFICO Y CATASTRAL (1957). *Mapa Nacional Topográfico Parcelario*. Escala 1/10.000. Apareix el tram 1 amb el nom de "carretera de Son Buñola".

- MASCARÓ PASARIUS, Josep (1958). *Mapa General de Mallorca*. Escala 1/31.250.

- SERVICIO GEOGRÀFICO DEL EJÉRCITO (1960). *Cartografía Militar de España*. Full 670-IV. Escala 1/50.000.

- SERVICIO GEOGRÀFICO DEL EJÉRCITO (1961). *Cartografía Militar de España*. Full 670 (Sóller). Escala 1/25.000.

- CONSELL GENERAL INTERINSULAR (1980). *Municipio d' Andraxt-Calvià-Estellers*. Escala 1/10.000. Full 670 (4-1).

- INSTITUTO GEOGRÀFICO NACIONAL (1985) *Mapa Topográfico Nacional de España*. Escala 1/25.000. Full 670-III.

- CENTRO DE GESTION CATASTRAL Y COOPERACIÓN TRIBUTARIA (1993). Banyalbufar. Escala 1/5.000.

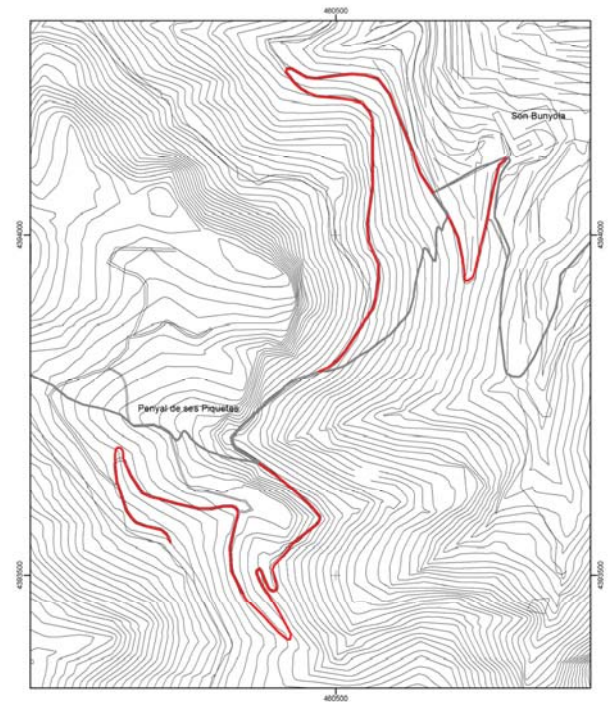
- CONSELLERIA D'OBRES PÚBLIQUES I ORDENACIÓ DEL TERRITORI, COPOT (1994). *Mapa Topográfico Balear*. Escala 1/5.000.

- Plànol de l'obra *Son Bunyola-Una mar de noms* (Vibot, 1999).

- Plànol de l'obra *Son Valentí, Son Balaguer, Ses Mosqueres* (Albertí / Rosselló / Vibot, 2002). Apareix el tram 1.

295

- VV.AA. (2006). *Mapa Excursionista. Mallorca – Tramuntana Sud E-25*. Ed. Alpina. Escala 1/25.000.

* Font base cartogràfica: Mapa Topogràfic Balear de l'any 1995 - escala 1:5.000 del Govern de les Illes Balears

296

(37) CAMÍ DE SES PLANES

LOCALITZACIÓ

Municipi: Banyalbufar
 Fulls del mapa 1:5.000: 670-1-8
 Iníci: carretera de Pollença a Andratx, Ma-10, km. 83,2.
 Final: ses Planes.
 Longitud: 536 m

DOCUMENTACIÓ

SENYALITZACIÓ

- Fites
 Pintades
 Indicadors
 Panells

DELIMITACIÓ LATERAL

- Sí obert i reixa.
 No

LIMITACIÓ DE PAS

- Sí - A l'inici del camí hi ha una barrera tancada amb pany.
 No

OBSERVACIONS

- Camí d'interès excursionista Sí No

RECOMANACIONS

- Inclusió a l'Inventari de Béns Municipals
 Obertura d'un Expedient d'investigació
 Protecció per interès constructiu

298

TRAMS

- Tram 1

Tipologia: carro/pista

Tipus de ferm: terra

Longitud: 536 m

Amplada mínima: 2,2 m

Seguiment: sense problemes

Estat: bo

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA:

- *ES CORREU DE BANYALBUFAR* (2005, núm. 0). A la secció de notícies del poble aparegué un article titulat "Camins de Banyalbufar", on es parla del tancament del camí del Rafal i es diu: "...S'ha d'exigir que els camins que van a llocs emblemàtics, com són el de Son Bunyola, Ses Planes, des Correu, Sa Mola, Planícia, La Font d'es Garbell, estiguin sempre oberts..." (pàg. 36).

- LLUÍS SALVADOR D'ÀUSTRIA, Arxiduc (1999-2003), tom V. Fa referència al camí catalogat: "Des de la carretera de Banyalbufar a Palma, del qual parlarem aviat, tot d'una en sortir d'aquest poble un viarany porta a dalt del puig de les Planes..." (pàg. 106).

- SASTRE, J.; SASTRE, V. (2002). Fa referència al camí catalogat al seu llibre *Mallorca vora mar*. Tom I. A l'itinerari 9 (Vinyes vora mar), on diu: "...El camí que puja des de sa Bastida ve a morir al costat de la caseta observatori de ses Planes..." (Pàgs.145-160).

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

- MASCARÓ PASARIUS, Josep (1958). *Mapa General de Mallorca*. Escala 1/31.250.

- SERVICIO GEOGRÁFICO DEL EJÉRCITO (1960). *Cartografía Militar de España*. Full 670-IV. Escala 1/50.000.

- SERVICIO GEOGRÁFICO DEL EJÉRCITO (1961). *Cartografía Militar de España*. Full 670 (Sóller), Escala 1/25.000.

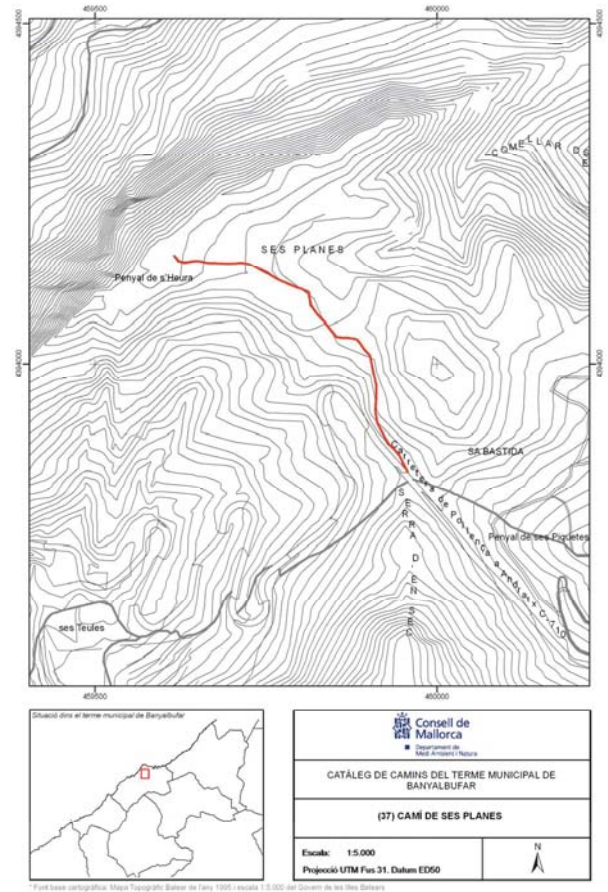
- CONSELL GENERAL INTERINSULAR (1980). *Municipi d' Andratx-Calvià-Estellencs*. Escala 1/10.000. Full 670 (4-1).

- INSTITUTO GEOGRÁFICO NACIONAL (1985) *Mapa Topográfico Nacional de España*. Escala 1/25.000. Full 670-III.

- CONSELLERIA D'OBRES PÚBLIQUES I ORDENACIÓ DEL TERRITORI, COPOT (1994). *Mapa Topogràfic Balear*. Escala 1/5.000.

299

- Plànol de l'obra *Son Bunyola-Una mar de noms* (Vibot, 1999).
- VV.AA. (2006). *Mapa Excursionista. Mallorca – Tramuntana Sud E-25*. Ed. Alpina. Escala 1/25.000.

(38) CAMÍ DE SA TERRA NOVA / CAMÍ DE SON BUJOSETA / CAMÍ DE SON BEJUETA

LOCALITZACIÓ

Municipi: Banyalbufar
 Fulls del mapa 1:5.000: 670-2-8
 Iníci: carretera de Pollença a Andratx, Ma-10, km 84,4.
 Final: camí des Correu, núm. 9.
 Longitud: 963 m

DOCUMENTACIÓ

- Camí municipal.
- Obres per part de l'Administració.
- Us públic.

SENYALITZACIÓ

- Fites
- Pintades
- Indicadors
- Panells

DELIMITACIÓ LATERAL Sí paret i reixa.
 No

LIMITACIÓ DE PAS Sí
 No

OBSERVACIONS

- Camí d'interès excursionista Sí No

RECOMANACIONS

- Inclusió a l'Inventari de Béns Municipals
- Obertura d'un Expedient d'investigació
- Protecció per interès constructiu

TRAMS

- Tram 1

Des de l'iníci del camí fins a una distància de 145 metres.

Tipologia: carro
Tipus de ferm: formigó
Longitud: 145 m
Amplada mínima: 2,5 m
Seguiment: sense problemes
Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

- Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
- Paret Escalons Ratlletes Paretons
- Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 2

Correspon als següents 200 metres del camí.

Tipologia: carro
Tipus de ferm: terra
Longitud: 200 m
Amplada mínima: 2,5 m
Seguiment: sense problemes
Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

- Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
- Paret Escalons Ratlletes Paretons
- Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 3

Continuació del camí fins a una distància de 40 metres.

Tipologia: carro
Tipus de ferm: terra
Longitud: 40 m
Amplada mínima: 2,8 m
Seguiment: sense problemes
Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

- Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
- Paret Escalons Ratlletes Paretons
- Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 4

Continuació del camí fins a una distància de 10 metres.

Tipologia: ferradura
Tipus de ferm: terra

Longitud: 10 m
Amplada mínima: 1,3 m
Seguiment: sense problemes

Estat: regular

el camí es troba parcialment envaït per la vegetació i el ferm es troba en mal estat.

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ralletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 5

Continuació del camí per dins el torrent de Son Bauçà fins a una distància de 11 metres.

Tipologia: ferradura
Tipus de ferm: empedrat

Longitud: 11 m
Amplada mínima: 1,7 m
Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ralletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 6

Continuació del camí fins a una distància de 20 metres.

Tipologia: ferradura
Tipus de ferm: terra

Longitud: 20 m
Amplada mínima: 1,7 m
Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ralletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

En la sessió plenària de l'Ajuntament banyalbufarí, de 5 de novembre de 1854, es va debatre l'ofici de la Diputació que demana un informe "...sobre la nueva direccion que quiere dar D. Bartolomé Gelabert al camino de la Terranova lindante a la carretera que desde esta villa conduce a Palma...". Finalment, s'acordà "...reclamar a dicho cuerpo provincial, el dictamen emitido sobre el particular por la Comisión de Fomento." (AMB. Sign. 11/3).

A 31 de desembre de 1854, l'Ajuntament de Banyalbufar tornà a tractar l'ofici de la Diputació "...acercas el informe de la solicitud de D. Bartolomé Gelabert, sobre obstruir el camino de la Terranova del expresado Gelabert, inmediato a la Carretera de Palma, y acordó no convenir al público la obstrucción del espresado camino, señalándose a los vecinos de este pueblo cuarenta dias, [...] podran presentar su [...] reclamacion, sobre cualquiera servidumbre u otro derecho, que pretendan en el camino de la espresada Terranova..." (AMB. Sign11/3).

L'Ajuntament de Banyalbufar, a 24 d'abril de 1958, va acordar: "Visto el mal estado del camino denominado de "La Terranova" y en atención a los diversos y opuestos derechos que entre varios vecinos se suscitan, se acuerda que [...] se solicita consulta a dos Sres. letrados [...] para determinar los derechos y obligaciones del Ayuntamiento en dicho camino..." (AMB. Sign. 34).

Amb data de 26 de juny de 1958, en la sessió del Ple consistorial "...se dio lectura a las consultas evacuadas por los abogados de D. Sebastián Vives Coll y D. Antonio Martorell [...], en relación a la situación de derecho del camino de la Terranova, vistas a las cuales se acuerda que el Ayuntamiento ejercita las facultades de policía del citado camino, con los derechos que le correspondan como camino de uso público y acepte las obligaciones de conservación y demás que esta situación lleve consigo, acordándose también que se proceda a su arreglo y pago de jornales y materiales que se inviertan en dichas obras." (AMB. Sign. 34).

El 17 de juliol de 1958 l'ajuntament banyalbufarí pagava a Joan Font Albertí un compte de 583 pessetes en concepte de jornals i materials invertits en la reparació del camí de la Terranova (AMB. Sign. 305/2).

L'any 1980 l'Ajuntament de Banyalbufar va pagar un compte de 1000 pessetes a Jaume Mir Ripoll per feina feta en els paretons del camí municipal de sa Terra Nova (AMB. Sign. 433).

Camí de Son Bujoseta

La Comissió municipal permanent, a 7 d'octubre de 1933, va acordar reconstruir els murs esbaldregats del camí de Son Bujoseta (AMB. Sign. 44).

La Comissió municipal permanent de l'Ajuntament de Banyalbufar, a dia 25 de novembre de 1933, aprovà que Bernat Bujosa aixecàs de bellnou el mur esbaldregat del camí de Son Bujoseta (AMB. Sign. 44).

Entre els anys 1934 i 1940 l'Ajuntament de Banyalbufar va efectuar diversos pagaments per recomposar el camí:

3 de maig de 1934. Partida de 96 pessetes pagades a Joan Bujosa Vives per jornals per construir un paretó en el camí veïnal de Son Bujoseta (AMB. Sign. 299).

- Tram 7

Continuació del camí fins a una distància de 50 metres.

Tipologia: carro
Tipus de ferm: terra

Longitud: 50 m
Amplada mínima: 2,2 m
Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ralletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 8

Continuació del camí fins a una distància de 295 metres.

Tipologia: ferradura
Tipus de ferm: terra

Longitud: 295 m
Amplada mínima: 0,9 m
màxima: 1,5 m

Seguiment: fàcil

Estat: regular

el ferm del camí es troba en mal estat i el camí es troba parcialment envaït per la vegetació.

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ralletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 9

Continuació del camí fins a connectar amb el camí des Correu, núm. 9.

Tipologia: carro/pista
Tipus de ferm: terra

Longitud: 212 m
Amplada mínima: 2,2 m
Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ralletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

25 d'agost de 1934. Partida de 150'50 pessetes pagades a Mateu Tomàs per jornals de construcció de paretons dels camins veïnals. Al compte que acompanya apareixen 3 jornals i mig invertits en el camí de Son Bujoseta, amb un total de 19'25 pessetes (AMB. Sign. 299).

11 de maig de 1935. Partida de 96'50 pessetes pagades a Joan Bujosa per jornals de construcció de construcció d'un paretó en el camí de Son Bujoseta (AMB. Sign. 299).

Segons consta a l'acta de la sessió plenària del Consistori banyalbufarí, amb data de 21 d'abril de 1950, "Se dió lectura a una instancia escrita por el vecino Don Jaime Bujosa Albertí, solicitando permiso para realizar obras de reparación del camino que conduce desde la carretera hasta la finca Son Bujoseta y que el Ayuntamiento le conceda ayuda económica. El Sr. Darder dice que entiende que el Ayuntamiento no puede conceder permiso por ser dicho camino de propiedad particular; los citados miembros consideran al citado camino de carácter público y que por tanto es asunto de la competencia municipal." Finalment s'acordà donar permís d'obres a dit Jaume però sense ajuda económica municipal "...debido a otras obras municipales necesarias que se tienen proyectadas." (AMB. Sign. 32).

En un informe de danys ocasionats pels temporals de pluja de setembre de 1962 s'estimen 4.800 PTA per esbaldrecs de murs de contenció a la finca de Son Bujoseta i en el seu camí (AMB. Sign. 149).

El Ple fet a l'Ajuntament de Banyalbufar, a 26 de maig de 1966, va acordar donar el permís d'obres a Sebastià Cabot per a "...la construcción de una acequia para el aprovechamiento del agua del torrente de Son Creus para su finca Son Bujoseta, lindante con el margen del camino vecinal del mismo nombre..." (AMB. Sign. 35).

Camí de Son Bejueta

El 31 d'octubre de 1935 l'Ajuntament de Banyalbufar pagava una partida de 162 pessetes a Miquel Cabot Bordoy per jornals invertits en la neteja dels camins veïnals. A l'esborrany veim com es dedica un dia al camí de Son Bejueta (AMB. Sign. 300).

El 30 de desembre de 1939 l'Ajuntament de Banyalbufar pagava una partida de 189'75 pessetes en concepte de recomposició de camins veïnals. A l'esborrany que acompanya apareix un dia invertit en el camí de "Son Bejueta" (AMB. Sign. 300).

En sessió plenària celebrada per l'Ajuntament de Banyalbufar el 22 de setembre de 1987 es concedí permís a una veïnalda "...para limpiar un tramo del camino público de Son Bejueta, al propio tiempo se le concede licencia para hormigonar dicho camino..." (AMB. Sign. 41).

Camí de ses Teules

Informe realitzat pels tècnics de FODESMA, amb data de 11 de febrer de 1992, sobre "...el caminos a rehabilitar solicitats per l'Ajuntament de Banyalbufar [...]

4. Camí de ses Teules:
Descripció:

El camí de ses Teules té el seu inici al costat del camp de futbol. Es un camí de carro que duu a Son Creus i que passa per diferents propietats.

Es deixa per travessar un torrent i es converteix en camí de ferradura sense empedrar que discorre per diferents oliverars.

Enllaça amb el camí asfaltat de la Font de sa Vila i arriba a Banyalbufar al bell mig de la plaça de l'Ajuntament.

Possibilitats d'actuació:

El camí no necessita cap actuació de neteja o d'obra però caldria fer una correcta senyalització ja que transitant per oliverars amb desviacions laterals, tot i que l'orientació és bona, hi ha la possibilitat (sic) de deixar el camí principal.

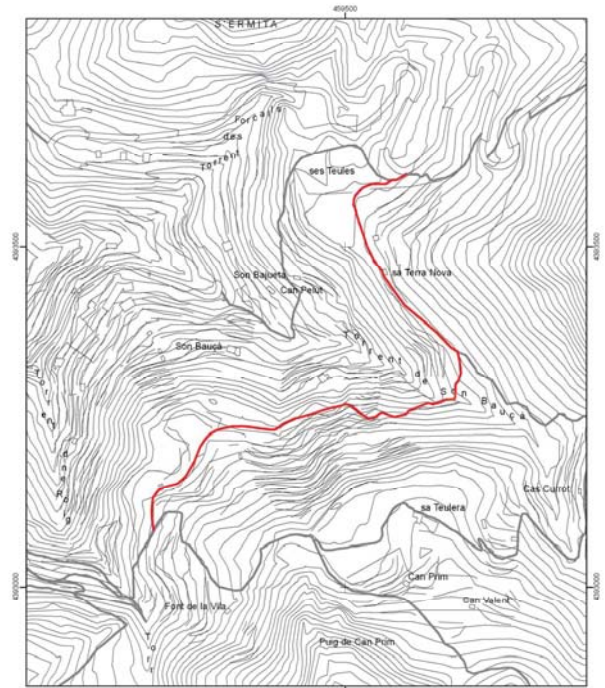
Presenta un gran interès ja que es pot completar un itinerari o circuit que partint de Banyalbufar pujàs per la dracera des camp de futbol i tornàs al poble seguint aquets darrer camí."

Hi ha adjunt un plànol esc. 1:25.000 amb la grafia dels tres camins (ACM. Sense signatura)

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA:

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

- INSTITUTO GEOGRÀFICO Y CATASTRAL (1957). *Mapa Nacional Topogràfic Parcelariu*. Escala 1/10.000. Apareixen els trams 1 i 2.
- SERVICIO GEOGRÀFICO DEL EJÉRCITO (1960). *Cartografía Militar de España*. Full 670-IV. Escala 1/50.000.
- SERVICIO GEOGRÀFICO DEL EJÉRCITO (1961). *Cartografía Militar de España*. Full 670 (Sóller). Escala 1/25.000.
- CONSELL GENERAL INTERINSULAR (1980). *Municipi d' Andraxt-Calvià-Estellencs*. Escala 1/10.000. Full 670 (4-1). Apareixen els trams 1 i 2.
- INSTITUTO GEOGRÀFICO NACIONAL (1985) *Mapa Topogràfic Nacional de España*. Escala 1/25.000. Full 670-III. Apareixen els trams 1 i 2.
- CENTRO DE GESTION CATASTRAL Y COOPERACIÓN TRIBUTARIA (1993). Banyalbufar. Escala 1/5.000. Apareixen els trams 1, 2 i 9 parcialment.
- CONSELLERIA D'OBRES PÚBLIQUES I ORDENACIÓ DEL TERRITORI, COPOT (1994). *Mapa Topogràfic Balear*. Escala 1/5.000. Apareixen els trams 1, 2 i 9.
- VV.AA. (2006). *Mapa Excursionista. Mallorca – Tramuntana Sud E-25*. Ed. Alpina. Escala 1/25.000. Apareixen els trams 1, 2 i 9.

CATÀLEG DE CAMINS DEL TERME MUNICIPAL DE BANYALBUFAR	
(38) CAMÍ DE SA TERRA NOVA / CAMÍ DE SON BUJOSETA / CAMÍ DE SON BEJUETA	
Escala: 1:5.000 Projectió UTM Fus 31, Datum ED50	N

* Font base cartogràfica: Mapa Topogràfic Balear de l'Eany 1988 i escala 1:5.000 del Govern de les Illes Balears

(39) DRECERA DES MATAR

LOCALITZACIÓ

Municipi: Banyalbufar
 Fulls del mapa 1:5.000: 670-1-8
 Iníci: camí de Bunyoia, núm. 7.
 Final: camí de sa Galera, núm. 15.
 Longitud: 527 m

DOCUMENTACIÓ

SENYALITZACIÓ

- Fites
- Pintades
- Indicadors - Es troben al tram 4.
- Panells

- DELIMITACIÓ LATERAL** Sí No

- LIMITACIÓ DE PAS** Sí No

OBSERVACIONS

- Camí d'interès excursionista Sí No

RECOMANACIONS

- Includi a l'Inventari de Béns Municipals
- Obertura d'un Expedient d'investigació
- Protecció per interès constructiu

TRAMS

- Tram 1

Des de l'inici del camí fins a una distància de 64 metres.

Tipologia: ferrerada

Tipus de ferm: terra

Longitud: 64 m

Amplada mínima: 1,6 m

Seguiment: fàcil

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

- Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
- Paret Escalons Ratlletes Paretons
- Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 2

Continuació del camí fins a una distància de 255 metres.

Tipologia: ferrerada

Tipus de ferm: terra

Longitud: 255 m

Amplada mínima: 0,6 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

El marge del camí es troba esbaldregat parcialment.

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

- Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
- Paret Escalons Ratlletes Paretons
- Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 3

Continuació del camí fins a una distància de 140 metres.

Tipologia: ferrerada

Tipus de ferm: terra

Longitud: 140 m

Amplada mínima: 1,6 m

Seguiment: fàcil

Estat: regular

Es troba envaït per la vegetació.

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

- Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
- Paret Escalons Ratlletes Paretons
- Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 4

Continuació del camí fins a connectar amb el camí de sa Galera, núm. 15.

Tipologia: tirany

Tipus de ferm: terra

Longitud: 68 m

Amplada mínima: 0,5 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☐ Marges

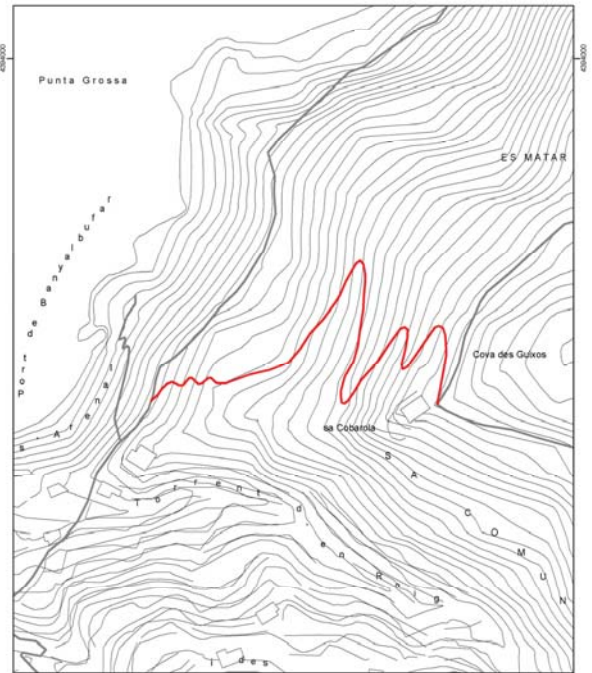
DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA:

- SASTRE, J.; SASTRE, V. (2002). Fa referència al camí catalogat al seu llibre *Mallorca vora mar*. Tom I. A l'itinerari 9 (Vinyes vora mar), on diu: "...Una vegada que hem tornat a pujar des de sa Galera i ens trobam al punt del camí on arriba l'escaleta que puja des del port, ens desviem per la **drecrea des Matar**. És un virany a l'esquerra, amb fort pendent i poc definit, que s'endinsa en un terreny rocós [...]. El caminet, tot fent un parell de ziga-zagues, voreja les runes d'un porxet i una vella era i toa al cap d'uns 10 minuts amb el **camí de Baix**..." (pàgs.156).

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

- VV.AA. (2006). *Mapa Excursionista. Mallorca – Tramuntana Sud E-25*. Ed. Alpina. Escala 1/25.000. Apareix aproximadament.

* Font base cartogràfica: Mapa Topogràfic Bàsic de l'any 1985 - escala 1:5.000 del Govern de les Illes Balears

312

(40) CAMÍ DE LA FONT DE LA VILA A S'ARBOÇAR

LOCALITZACIÓ

Municipi: Banyalbufar

Fulls del mapa 1:5.000: 670-1-8 / 670-2-8

Inici: camí des Correu, núm. 9, prop de la font de la Vila.

Final: camí Antic de Planícia, núm. 18, prop de s'Arboçar.

Longitud: 891 m

DOCUMENTACIÓ

- Catàleg dels antics camins de la Serra de Tramuntana.

- Sol·licitud d'obres.

SENYALITZACIÓ

- Fites
 Pintades
 Indicadors
 Panells

DELIMITACIÓ LATERAL Sí
 No

LIMITACIÓ DE PAS Sí
 No

OBSERVACIONS

- Camí d'interès excursionista Sí No

RECOMANACIONS

- Inclusió a l'Inventari de Béns Municipals
 Obertura d'un Expedient d'investigació
 Protecció per interès constructiu

314

TRAMS**- Tram 1**

Des de l'inici del camí fins a una distància de 157 metres.

Tipologia: carro

Tipus de ferm: terra

Longitud: 157 m

Amplada mínima: 2,5 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☐ Marges

- Tram 2

Continuació del camí fins a una distància de 103 metres.

Tipologia: ferradura

Tipus de ferm: terra

Longitud: 103 m

Amplada mínima: 1,2 m

Seguiment: fàcil

Estat: regular

Es troba parcialment envaït per la vegetació.

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☐ Marges

- Tram 3

Continuació del camí fins a una distància de 90 metres.

Tipologia: pista

Tipus de ferm: terra

Longitud: 90 m

Amplada mínima: 2,5 m

Seguiment: fàcil

Estat: regular

Es troba parcialment envaït per la vegetació.

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☐ Marges

315

- Tram 4

Correspon als següents 85 metres.

Tipologia: tirany

Tipus de ferm: terra

Longitud: 85 m

Amplada mínima: 0,5 m

Seguiment: fàcil

Estat: regular

Es troba parcialment envaït per la vegetació.

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☐ Marges

- Tram 5

Continuació del camí fins a una distància de 370 metres.

Tipologia: ferradura

Tipus de ferm: terra

Longitud: 370 m

Amplada mínima: 1,1 m

Seguiment: fàcil

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☐ Marges

- Tram 6

Continuació del camí fins a connectar amb el camí Antic de Planícia, núm. 18.

Tipologia: pista

Tipus de ferm: terra i grava

Longitud: 86 m

Amplada mínima: 2,8 m

Seguiment: sense problemes

Estat: bo

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☐ Marges

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

La connexió de la font de la Vila a s'Arboçar està inclòs en el Catàleg dels antics camins de la Serra de Tramuntana, publicat pel Consell Insular de Mallorca (1993). Com altres camins del terme de Banyalbufar. (pàg. 94).

El 16 de desembre de 1993 un particular exposava a l'Ajuntament de Banyalbufar "Que el camino viejo de acceso desde la carretera asfaltada que va desde la Plaza Municipal hasta Es Camí Vell d'es Correu, en el punto donde una pista con pendiente, de tierra, accede mediante una barrera metálica, al predio de S'Arboçar, posee un tramo de difícil acceso...", i sol·licitava permís per rehabilitar el camí (AMB. Sign. 786).

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA:

- LLOFRIU, P. (1992). Fa referència al camí catalogat al seu llibre *Caminant per Mallorca*. 3a edició. A l'itinerari 4 el bosc animat, on diu: "... Tot just passat s'Arboçar [...] comença el sender que arriba vora la font de la Vila i, cap a l'esquerra, de seguida a Banyalbufar." (pàg. 31).

- VIBOT, T. (1999). Fa referència al camí de s'Arboçar al seu llibre *Sa Mola de Planícia. El vessant nord-oest*: " És l'antic camí empedrat que accedeix a les cases de s'Arboçar. Discorre pel costat dret del Comellar de Son Guia i bona part d'ell s'ha perdut." (pàg. 83).

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

- Mapa Militar de España formado por el Cuerpo del Estado Mayor (realitzat aproximadament entre 1913-1921). Escala 1/100.000. Apareix aproximadament.

- *Mapa Militar de España formado por el Cuerpo del Estado Mayor del Ejército* (realitzat aproximadament al 1930-31, 2a edició). Escala 1/100.000. Apareix aproximadament.

- MASCARÓ PASARIUS, Josep (1958). *Mapa General de Mallorca*. Escala 1/31.250. Apareix aproximadament.

- CONSELLERIA D'OBRES PÚBLIQUES I ORDENACIÓ DEL TERRITORI, COPOT (1994). *Mapa Topogràfic Balear*. Escala 1/5.000. Apareix el tram 1.

- VV.AA. (2006). *Mapa Excursionista. Mallorca – Tramuntana Sud E-25*. Ed. Alpina. Escala 1/25.000. Apareix el tram 1 com a camí de ferradura.

(41) CAMÍ 41

LOCALITZACIÓ

Municipi: Banyalbufar
Fulla del mapa: 1:5.000: 670-1-8
Inici: camí Antic de Planícia, núm. 18, prop de s'Arboçar.
Final: camí Antic de Planícia, núm. 18, prop de s'Arboçar.
Longitud: 101 m

DOCUMENTACIÓ

- Concessió llicència d'obres.
- Projecte de rehabilitació i pavimentació del camí.

SENYALITZACIÓ

- Fites
- Pintades
- Indicadors
- Panells

DELIMITACIÓ LATERAL

- Sí
- No

LIMITACIÓ DE PAS

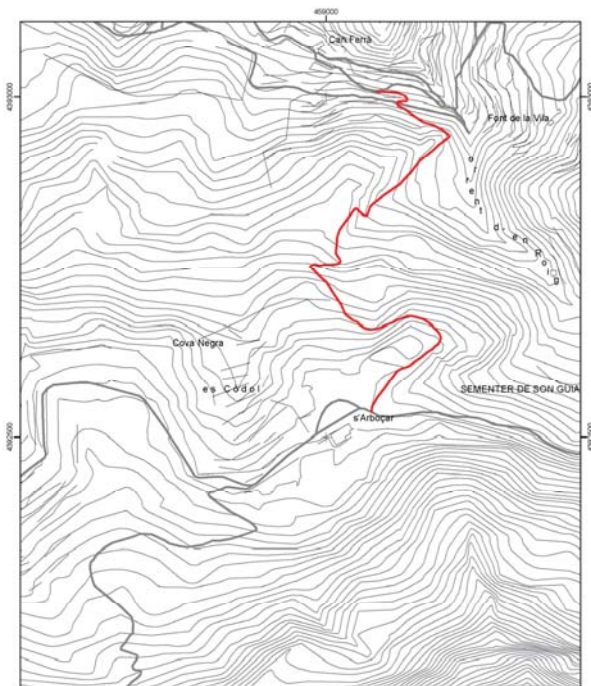
- Sí
- No

OBSERVACIONS

- Camí d'interès excursionista Sí No

RECOMANACIONS

- Inclusió a l'Inventari de Béns Municipals
- Obertura d'un Expedient d'investigació
- Protecció per interès constructiu

Consell de Mallorca
 Departament de Medi Ambient i Natura

CATÀLEG DE CAMINS DEL TERME MUNICIPAL DE BANYALBUFAR

---

(41) CAMÍ DE LA FONT DE LA VILA A S'ARBOÇAR

Escala: 1:5.000	N
Projecció UTM Fus 31 Datum ED50	↑

* Font base cartogràfica: Mapa Topogràfic Balear de l'any 1985 a escala 1:5.000 del Govern de les Illes Balears.

TRAMS**- Tram 1****Tipologia:** carro**Tipus de ferm:** terra i grava**Longitud:** 101 m**Amplada mínima:** 2,8 m**Seguiment:** sense problemes**Estat:** regular**Interès constructiu** Sí No**Elements constructius**

☐ Cadena	☐ Pont	☒ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

En sessió plenària celebrada el 26 de maig de 1995 es denegava la llicència d'obres a José Antonio Obregón Gonzalez del Corral per construir una casa a la finca de s'Arboçar, "...ya que para poder informar debidamente el proyecto aportado, deberá presentar una certificación del Registro de la Propiedad Inmobiliaria, en el que se haga constar a partir de que fecha dicha parcela constituye una única unidad independiente, así como su superficie lindes y situación del camino público que la atraviesa..." (AMB. Sense signatura). El 5 de novembre de 1998 un decret de Batlia concedia una llicència d'obres al mateix veïnat "...per construir un camí alternatiu a l'existent (un petit tram), a la finca S'Arbossar, amb un pressupost presentat de 1.023.120 pts.- (un milió vint-i-tres mil cent vint)..." (AMB. Sign. 796).

L'Ajuntament de Banyalbufar, reunit en Ple dia 7 de novembre de 1998, va concedir llicència municipal d'obres a un veïnat per construir un petit tram de camí alternatiu a l'existent a la finca de s'Arboçar (AMB. Sense sign.).

L'11 de novembre de 1998 es va formar el projecte bàsic i d'execució de rehabilitació i pavimentació del camí de sa Font des Garbell, a la memòria del qual es pot llegir: "El present projecte (sic) Bàsic i d'Execució té com a finalitat la reforma i millora integral del camí "Camí de sa font des Garbell" que es troba ubicat, en el seu començament, a la carretera que va d'Esporles a Banyalbufar, a 500 m. després del desviament del Port des Canonge, i acaba al Mirador de S'Arbossar. Té una llargària de 5,4 km., 4 m. d'amplada i té una pendent del 1% al 12%. Travessa les finques de Son Valentí, Son Creus, Son Saruntges (sic) i S'arbossar (sic) [...] Aquest camí a l'actualitat es troba molt deteriorat, la qual cosa suposa un perill per a les persones i cotxes que passen per aquest lloc habitualment. És cert que es tracta d'un camí privat però sempre ha sigut utilitzat per a la gent del poble ja que és l'únic camí cap a «La font d'es Garbell»..." (AMB. Sign. 186/99). Aquesta documentació també fa referència al camí de sa font des Garbell, núm. 34, al camí Nou de Planícia, núm. 23 i al camí Antic de Planícia, núm. 18.

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA:**CARTOGRAFIA ON APAREIX:**

320

- VV.AA. (2006). *Mapa Excursionista. Mallorca – Tramuntana Sud E-25*. Ed. Alpina. Escala 1/25.000.

321

(42) CAMÍ DE SON ALBERTÍ**LOCALITZACIÓ****Municipi:** Banyalbufar**Fuils del mapa:** 1:5.000: 670-1-8**Inici:** camí de sa Comuna, núm. 43.**Final:** camí de sa siqueta de Dalt, núm. 25.**Longitud:** 192 m**DOCUMENTACIÓ**

- Servitud de pas.
- Petició d'ampliació del camí.

SENYALITZACIÓ

- Fites
- Pintades
- Indicadors
- Panells

DELIMITACIÓ LATERAL Sí No paret i obert.

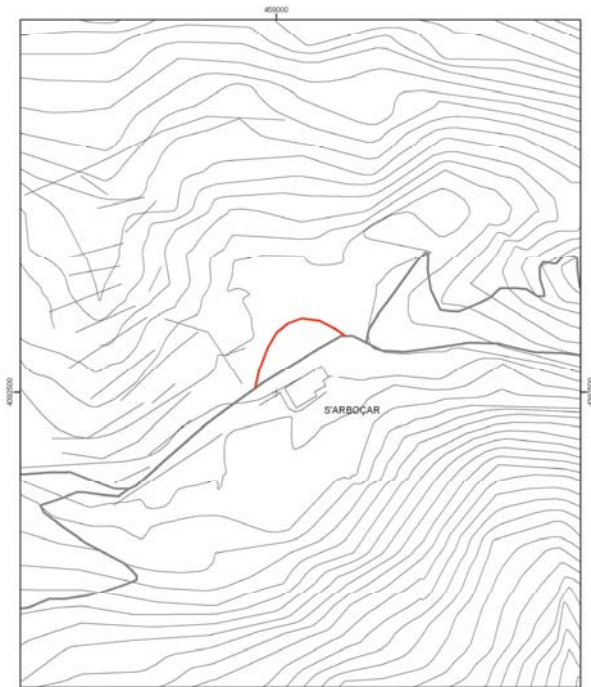
LIMITACIÓ DE PAS Sí No

OBSERVACIONS

- Camí d'interès excursionista Sí No

RECOMANACIONS

- Inclusió a l'Inventari de Béns Municipals
- Obertura d'un Expedient d'investigació
- Protecció per interès constructiu

 Consell de Mallorca Departament de Medi Ambient i Natura	
CATÀLEG DE CAMINS DEL TERME MUNICIPAL DE BANYALBUFAR	
(42) CAMÍ 42	
Escala: 1:25.000 Projectió UTM Fes 31, Datum ED50	

323

TRAMS

- Tram 1

Des de l'inici del camí fins a una distància de 100 metres.

Tipologia: carro

Tipus de ferm: formigó

Longitud: 100 m

Amplada mínima: 2,7 m

Seguiment: sense problemes

Estat: bo

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

- Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
- Paret Escalons Ratlletes Paretons
- Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 2

Continuació del camí fins a una distància de 50 metres.

Tipologia: ferradura

Tipus de ferm: terra

Longitud: 50 m

Amplada mínima: 1,8 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

- Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
- Paret Escalons Ratlletes Paretons
- Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 3

Continuació del camí fins a connectar amb la siquia de Dalt.

Tipologia: ferradura

Tipus de ferm: terra

Longitud: 42 m

Amplada mínima: 0,9 m

màxima: 1,2 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

- Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
- Paret Escalons Ratlletes Paretons
- Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA: Escritura de compraventa, de 26 d'octubre de 1921, de la finca de Son Albertí que "...linda por Norte con el camino de Esportas, por Sur con el lote número cinco, por Este con camino de establecedores y por Oeste con tierras de Juan Albertí.

[...] Viene obligada ésta porción a la servidumbre de paso por el caminal divisorio de ésta porción con la enagenada a Bartolomé Sastre y Picornell y por frente la casa para ir y venir a las fincas La Garriga y Olivar.

[...] 4º.- Los caminos existentes en el descrito prédio Son Albertí, quedarán subsistentes en beneficio de los establecedores y de las demás fincas que los utilizan, contrayendo los adquirentes la obligación de arreglar y conservar a sus costas la parte de dicho camino que linda con la finca por ellos comprada en éste acto." (AMB. Sign. 165).

Alguns propietaris de parcel·les originàries de la finca de Son Albertí sol·licitaven, a dia 1 de juliol de 1976, que "...se les construya por parte del Ayuntamiento un camino municipal suficiente de anchura para que la maquinaria agrícola pueda llegar a todas y cada una de sus parcelas, comprometiéndose a satisfacer todos los gastos que ello pueda ocasionar a la Corporación municipal...". El propietari de Son Albertí també presentava una còpia de l'escriptura de la finca perquè es negava a cedir "...los terrenos correspondientes para los trabajos de ensanche mencionados y si unicamente la servidumbre obligada de paso que reza la citada escritura." (AMB. Sign. 37).

En data de 15 de juliol de 1976, l'Ajuntament de Banyalbufar va rebre un informe, amb data de 10 del mateix mes, del secretari de l'Ajuntament de Llucmajor sobre l'àmbit jurídic de l'expedient tramès com a conseqüència de diverses instàncies relatives a l'obertura d'un camí rural al lloc de Son Albertí. L'informe aconsellava que l'Ajuntament havia de decidir si es tracta d'un assumpte públic o privat: "En el caso de considerarse una cuestión privada, el Ayuntamiento deberá abstenerse de actuar y dejar su resolución a la libre negociación de las partes interesadas. Si por el contrario la Corporación estima el asunto como de interés público, podrá proceder al encargo del proyecto de obra correspondiente y su posterior tramitación...". Finalment, el Consistori municipal va acordar, per unanimitat, considerar a aquest assumpte com a privat "...teniendo que ser las partes interesadas las que lo resuelvan de forma mas conveniente a sus fines...". Així es resolía en sessió plenària de 31 de juliol de 1976, i així ho informava una instància, amb data de 4 de setembre de 1976, enviada als afectats (AMB. Sign. 165).

L'Ajuntament de Banyalbufar, reunit en Ple dia 29 de juliol de 1976, acordà que el aparellador municipal emetés un informe sobre qualsevol dada que pogués influir sobre la qualificació de via pública el camí de Son Albertí (AMB. Sign. 37).

A dia 4 de novembre de 1995, l'Ajuntament acordava el següent: "H) A los vecinos de CAMINO SON ALBERTI, no se les concede licencia para hormigonar el camino, hasta tanto no se reciba informe favorable de la Comisión de Patrimonio Histórico Artístico." (AMB. Sense sign.).

DOCUMENTACIÓ BIBLIogrÀFICA:

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

- CENTRO DE GESTION CATASTRAL Y COOPERACIÓN TRIBUTARIA (1993). Banyalbufar. Escala 1/5.000. Apareix el tram 1.

- CONSELLERIA D'OBRES PÚBLIQUES I ORDENACIÓ DEL TERRITORI, COPOT (1994). *Mapa Topogràfic Balear*. Escala 1/5.000. Apareix el tram 1.

- VV.AA. (2006). *Mapa Excursionista. Mallorca – Tramuntana Sud E-25*. Ed. Alpina. Escala 1/25.000. Apareix el tram 1.

TRAMS

- Tram 1

Des de l'inici del camí fins a les cases de Son Albertí.

Tipologia: carro

Tipus de ferm: formigó

Longitud: 63 m

Amplada mínima: 2,7 m

Seguiment: sense problemes

Estat: bo

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

- Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
- Paret Escalons Ratlletes Paretons
- Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 2

Des de Son Albertí fins a una distància de 256 metres.

Tipologia: carro

Tipus de ferm: terra

Longitud: 256 m

Amplada mínima: 2,5 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

- Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
- Paret Escalons Ratlletes Paretons
- Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

- Tram 3

Continuació del camí fins a connectar amb la siquia de Dalt.

Tipologia: ferradura

Tipus de ferm: terra

Longitud: 196 m

Amplada mínima: 1,7 m

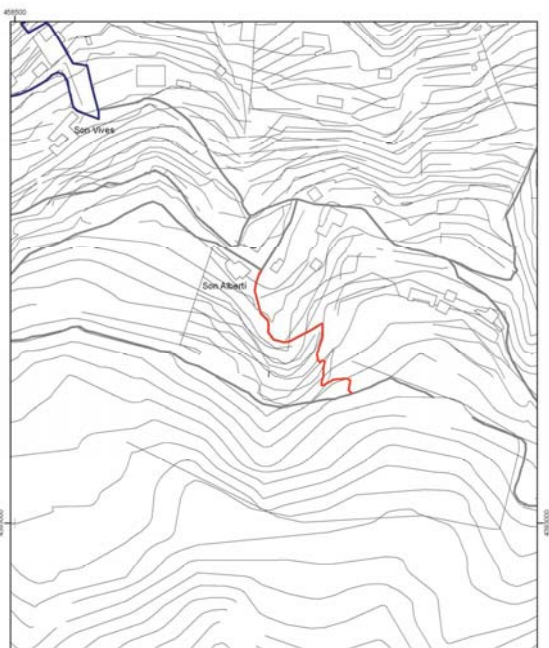
Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

- Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
- Paret Escalons Ratlletes Paretons
- Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

Situació dins el terme municipal de Banyalbufar

CATÁLOG DE CAMINS DEL TERME MUNICIPAL DE BANYALBUFAR

(42) CAMÍ DE SON ALBERTÍ

Escala: 1:2.500
 Projecció UTM Furs 31. Datum ED50

* Font base cartogràfica: Mapa Topogràfic Balear de l'any 1995 i escala 1:5.000 del Govern de les Illes Balears

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

El 13 d'abril de 1665 Mateu Albertí, procurador reial a Banyalbufar, es personà al lloc on Bernat Vives i Burguñy "...edifica y fa una peret per tancar un hort te en dit lloch, que dita peret confronta ab lo camí qui va de la vila de Banyalbufar ala Comuna de apartdemunt la dita vila, y prop de les cases de Bartomeu Bosch me., per efecta de visurar la dita peret, per haver tingut dita peret algun tant dins lo dit camí..." (AMB. Sign. 650).

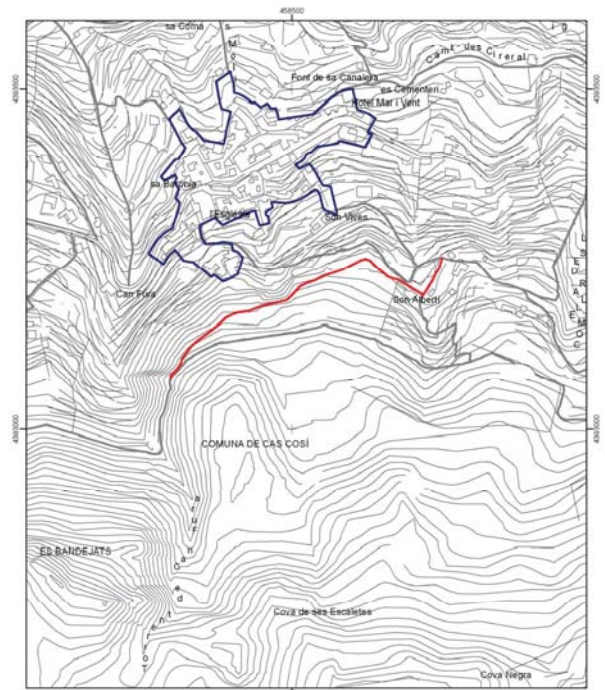
El 30 d'agost 1747 Pere Albertí denunciava posseir una possessió anomenada Son Albertí, que consistia en cases, hort, olivar, murteres, parral i vinya. "...Afronta de una part ab camí per hont se va a la Ciutat de Palma, de altre ab camí public per hont se va al lloch dit la Comuna del Pañal; de altre ab dita Comuna, de altre ab la Poesio dit Planissia, de altre ab olivar del dit Denunciant, que ha acquirit de Joseph Miquel Saguí, y altres, de altre ab olivar parral, y garriga dels hereus, y successors de Juana Maria Vich y Bujosa, de altre ab terra de dit Denunciant, que antes fonc de Juana Bosch, y altres ses Germanes..." (ARM. S-746).

Dia 23 de juliol de 1793, es va fer una estimació de la finca de Son Albertí, valorada en 300 lliures, en què es descriu així els límits: "...un Bancal, qe. tiene un reclavo en la parte vecina del Camino Rl. y va siguiendo el Margen, o pared de la parte superior drecho (sic) a una higuera vecina de la asequia y de la casa de dco. Predio, y va siguiendo pr. el Camino, qe. sigue en Son Alberti, y a la Comuna, hasta encontrar el camino Rl. que va a Palma, y siguiendo pr. arriba se para en dho reclau..." (AMB. Sign. 657).

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA:

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

- MASCARÓ PASARIUS, Josep (1958). *Mapa General de Mallorca*. Escala 1/31.250. Apareix el tram 1.
- CENTRO DE GESTION CATASTRAL Y COOPERACIÓN TRIBUTARIA (1993). *Banyalbufar*. Escala 1/5.000. Apareix el tram 1.
- CONSELLERIA D'OBRES PÚBLIQUES I ORDENACIÓ DEL TERRITORI, COPOT (1994). *Mapa Topogràfic Balear*. Escala 1/5.000. Apareix el tram 1.
- VV.AA. (2006). *Mapa Excursionista. Mallorca – Tramuntana Sud E-25*. Ed. Alpina. Escala 1/25.000. Apareix el tram 1.

Situació dins el terme municipal de Banyalbufar

Consell de Mallorca
Departament de Medi Ambient i Natura

CATÀLEG DE CAMINS DEL TERME MUNICIPAL DE BANYALBUFAR

(43) CAMÍ DE SA COMUNA

Escala: 1:5.000
Projecció UTM Fus 31 Datum ED50

* Font base cartogràfica: Mapa Topogràfic Balear de l'any 1990 - escala 1:5.000 del Govern de les Illes Balears

(44) CAMI AL PLA DES BANDEJATS

LOCALITZACIÓ

Municipi: Banyalbufar
 Fulls del mapa 1:5.000: 670-1-8
 Inic: camí Antic de Planissia, núm. 18.
 Final: pla des Bandejats
 Longitud: 247 m

DOCUMENTACIÓ

SENYALITZACIÓ

- Fites
- Pintades
- Indicadors
- Panells

DELIMITACIÓ LATERAL Sí reixa i obert.
 No

LIMITACIÓ DE PAS Sí
 No

OBSERVACIONS

- Del final del camí al repetidor de televisió s'accedeix mitjançant un tirany.
- Camí d'interès excursionista Sí No

RECOMANACIONS

- Includió a l'Inventari de Béns Municipals
- Obertura d'un Expedient d'investigació
- Protecció per interès constructiu

TRAMS

- Tram 1

Tipologia: pista
Tipus de ferm: terra
Longitud: 247 m
Amplada mínima: 3 m
Seguiment: sense problemes
Estat: regular
Interès constructiu Sí No
Elements constructius
 Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

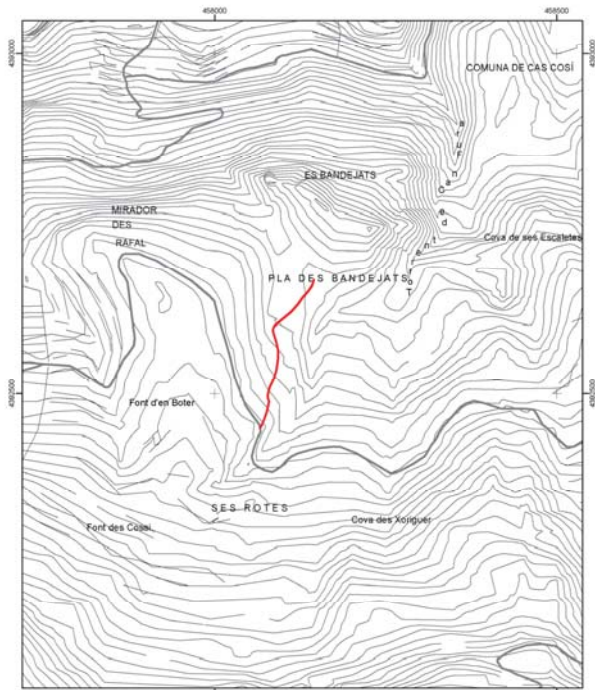
DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

El 15 de juliol de 1986 l'Ajuntament de Banyalbufar pagava un compte de 200.000 pts a Josep Matas Albertí per "...importe a cuenta de los trabajos de montaje e instalaci6n del R. de TV en el camino que enlaza "Sas Rotes" de S'arbosar hasta el "Brandejats" (AMB. Sign. 307).

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA:

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

- VV.AA. (2006). *Mapa Excursionista. Mallorca – Tramuntana Sud E-25*. Ed. Alpina. Escala 1/25.000.

Consell de Mallorca
 Departament de Medi Ambient i Natura
 CATÀLEG DE CAMINS DEL TERME MUNICIPAL DE BANYALBUFAR
(44) CAMÍ AL PLA DES BANDEJATS
 Escala: 15.000
 Projectió UTM Fuz 31, Datum ED50

* Font base cartogràfica: Mapa Topogràfic Bàsic de l'any 1985 i escala 1:5.000 del Govern de les Illes Balears.

(45) CAMÍ DE CAN TIT / SA CALÇADA

LOCALITZACIÓ

Municipi: Banyalbufar
Fulles del mapa 1:5.000: 670-1-8
Inici: carretera de Pollença a Andratx, Ma-10, prop des Cireral.
Final: camí des Correu, núm. 9.
Longitud: 278 m

DOCUMENTACIÓ

- Capbreuació.

SENYALITZACIÓ

- Fites
- Pintades
- Indicadors
- Panells

DELIMITACIÓ LATERAL Sí reixa i obert.
 No

LIMITACIÓ DE PAS Sí
 No

OBSERVACIONS

- El camí segueix majoritàriament el recorregut de la siquia de sa Calçada.
 - Camí d'interès excursionista Sí No

RECOMANACIONS

- Inclusió a l'Inventari de Béns Municipals
- Obertura d'un Expedient d'Investigació
- Protecció per interès constructiu

333

TRAMS

- Tram 1

Des de l'inici del camí fins a una distància de 15 metres.

Tipologia: ferradura

Tipus de ferm: formigó

Longitud: 15 m

Amplada mínima: 2,1 m

Seguiment: sense problemes

Estat: bo

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☒ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☐ Marges

- Tram 2

Continuació del camí fins a una distància de 45 metres.

Tipologia: ferradura

Tipus de ferm: empedrat majoritàriament

Longitud: 45 m

Amplada mínima: 1,2 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☒ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

- Tram 3

Continuació del camí fins a una distància de 165 metres.

Tipologia: ferradura

Tipus de ferm: terra

Longitud: 165 m

Amplada mínima: 0,4 m

màxima: 1,2 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☒ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

334

- Tram 4

Continuació del camí fins a connectar amb el camí des Correu, núm. 9.

Tipologia: ferradura

Tipus de ferm: terra

Longitud: 53 m

Amplada mínima: 1,2 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

El 14 d'abril de 1952, i amb motiu de la formació de la contribució territorial i urbana, es feia declaració jurada mitjançant la qual Antoni Gelabert Cardona registrava una finca situada a Miramar, que feia partió a la dreta amb el camí de Can Tit, a l'esquerra amb terres d'Antoni Bujosa i al fons amb vivenda (AMB. Sign. 531).

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA:

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

335

(46) CAMÍ DE BANYALBUFAR A SA COVA

LOCALITZACIÓ

Municipi: Banyalbufar
 Fulls del mapa 1:5.000: 670-2-7
 Iníci: camí de sa Terra Nova, núm. 38.
 Final: camí de Bunyola, núm. 7.
 Longitud: 3682 m

DOCUMENTACIÓ

- Camí vell.
 - Deslindat del domini públic marítime-terrestre.

SENYALITZACIÓ

- Fites
- Pintades
- Indicadors
- Panells

DELIMITACIÓ LATERAL

- Sí
- No

LIMITACIÓ DE PAS

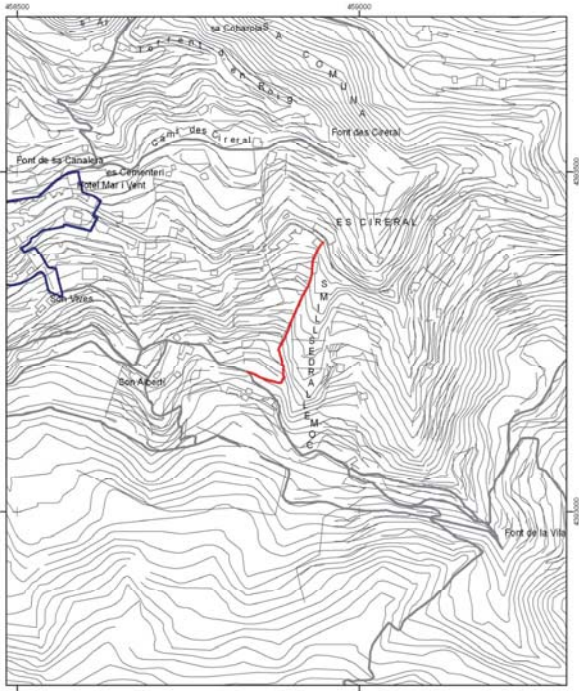
- Sí - Una reixa a l'inici del tram 5.
- No - Una paret i una reixa al tram 11.

OBSERVACIONS

- La carretera Ma-10 talla el camí entre els trams 1 i 2, 2 i 3 i entre els 4 i 5.
 - Camí d'interès excursionista Sí No

RECOMANACIONS

- Inclusió a l'Inventari de Béns Municipals
- Obertura d'un Expedient d'Investigació
- Protecció per interès constructiu

 Consell de Mallorca Departament de Medi Ambient i Natura	
CATÀLEG DE CAMINS DEL TERME MUNICIPAL DE BANYALBUFAR	
(46) CAMÍ DE CAN TIT / SA CALÇADA	
Escala: 15.000 Projectió UTM Fes 31, Datum ED50	

* Font d'ores cartogràfica: Mapa Topogràfic Bàsic del País 1:50.000 i actualitzat a 1:5.000 del Centre de les Illes Balears

TRAMS

- Tram 1

Des de la ctra. Ma-10, km. 84,5 fins a la ctra. Ma-10, km. 84.
Tipologia: ferrerada
Tipus de ferm: terra
Longitud: 153 m
Amplada mínima: 1,6 m
 màxima: 2,1 m
Seguiment: regular
Estat: regular
 es troba envaït per la vegetació.
Interès constructiu Sí No
Elements constructius
 Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empèdrat Marges

- Tram 2

Des de la ctra. Ma-10, km. 84 fins a la ctra. Ma-10, km. 83,9.
Tipologia: ferrerada
Tipus de ferm: terra
Longitud: 92 m
Amplada mínima: 1,6 m
Seguiment: regular
Estat: regular
Interès constructiu Sí No
Elements constructius
 Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empèdrat Marges

- Tram 3

Continuació del camí fins a una distància de 130 metres.
Tipologia: carro
Tipus de ferm: macadam
Longitud: 130 m
Amplada mínima: 3,2 m
Seguiment: sense problemes
Estat: regular
 es troba envaït parcialment per vegetació.
Interès constructiu Sí No
Elements constructius
 Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empèdrat Marges

- Tram 4

Continuació del camí fins a la ctra. Ma-10 83, al coll de Sa Bastida.
Tipologia: pista
Tipus de ferm: terra
Longitud: 114 m
Amplada mínima: 3,1 m
Seguiment: sense problemes
Estat: regular
Interès constructiu Sí No
Elements constructius
 Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empèdrat Marges

- Tram 5

Continuació del camí fins a una distància de 256 metres.
Tipologia: ?
Tipus de ferm: desconegut
Longitud: 256 m
Amplada mínima: 0 m
Seguiment: desconegut
Estat: desconegut
 es troba envaït per la vegetació i amb arbres caiguts.
Interès constructiu Sí No
Elements constructius
 Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empèdrat Marges

- Tram 6

Continuació del camí fins a una distància de 47 metres.
Tipologia: pista
Tipus de ferm: terra
Longitud: 47 m
Amplada mínima: 2,5 m
Seguiment: sense problemes
Estat: regular
 es troba envaït parcialment per la vegetació.
Interès constructiu Sí No
Elements constructius
 Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ratlletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empèdrat Marges

- Tram 7

Continuació del camí fins a una distància de 176 metres.

Tipologia: ferradura

Tipus de ferm: empedrat parcialment

Longitud: 176 m

Amplada mínima: 1,6 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

envait parcialment per la vegetació.

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☒ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

- Tram 8

Continuació del camí fins a una distància de 222 metres.

Tipologia: carro/pista

Tipus de ferm: terra

Longitud: 222 m

Amplada mínima: 3,8 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☒ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☒ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

- Tram 9

Continuació del camí fins a una distància de 110 metres.

Tipologia: ferradura

Tipus de ferm: terra

Longitud: 110 m

Amplada mínima: 0,6 m

màxima: 1,2 m

Seguiment: fàcil

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

340

- Tram 10

Continuació del camí fins a una distància de 226 metres.

Tipologia: ?

Tipus de ferm: desconegut

Longitud: 226 m

Amplada mínima: 0 m

Seguiment: sense problemes

Estat: desconegut

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☐ Marges

- Tram 11

Continuació del camí fins a una distància de 30 metres.

Tipologia: ferradura

Tipus de ferm: empedrat

Longitud: 30 m

Amplada mínima: 1,5 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☐ Marges

- Tram 12

Correspon als següents 39 metres del camí.

Tipologia: carro/pista

Tipus de ferm: terra

Longitud: 39 m

Amplada mínima: 3,8 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☒ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

341

- Tram 13

Continuació del camí fins a una distància de 96 metres.

Tipologia: ferradura

Tipus de ferm: terra

Longitud: 96 m

Amplada mínima: 2,5 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

- Tram 14

Continuació del camí fins a les cases de Son Bunyola.

Tipologia: ferradura

Tipus de ferm: formigó i pedres

Longitud: 24 m

Amplada mínima: 2,7 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☒ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

- Tram 15

De les cases de Son Bunyola fins a una distància de 803 metres.

Tipologia: carro/pista

Tipus de ferm: terra

Longitud: 803 m

Amplada mínima: 3,8 m

màxima: 4,8 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☒ Pont	☒ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

342

- Tram 16

Continuació del camí fins a una distància de 618 metres.

Tipologia: carro/pista

Tipus de ferm: terra

Longitud: 618 m

Amplada mínima: 3,2 m

màxima: 3,6 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

El ferm es troba puntualment en mal estat.

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☒ Marges

- Tram 17

Continuació del camí fins a la platja de Son Bunyola.

Tipologia: pista

Tipus de ferm: terra

Longitud: 547 m

Amplada mínima: 3,2 m

Seguiment: sense problemes

Estat: regular

Interès constructiu Sí No

Elements constructius

☐ Cadena	☐ Pont	☐ Escopidors	☐ Pedres passadores
☐ Paret	☐ Escalons	☐ Ratlletes	☐ Paretons
☐ Clavegueres	☐ Pujadors	☐ Gual empedrat	☐ Marges

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

En expedient format per la Diputació Provincial el 2 de maig de 1854, es tractava la sol·licitud de Bartomeu Gelabert, que exposava que com a propietari d'una peça de terra anomenada la Terra Nova, "...por un lado de la cual pasaba antiguamente un camino que desde dicho pueblo conducía a la Cova. El exposante en nombre de su citada consorte cedió gratuitamente el terreno para la construcción de la nueva carretera, en la parte que le cupo, siendo de advertir que la misma conduce a todos los mismos puntos donde iba el camino antiguo que ocupa la propiedad, de que se trata en la que desde un tramo de camino al otro tramo no resulta servidumbre alguna...", per la qual cosa demanava la cessió del camí vell. L'Ajuntament de Banyalbufar, en carta del 18 de febrer de 1855, "...no pudo menos que reclamar contra la obstrucción de que se trata, pues que serian gravísimos los males que della se seguirian a los moradores, porque a mas de privarles de un camino que disfrutaban desde tiempo inmemorial, no podria ir a la ciudad sin pasar al lugar de la Cova donde algunos tienen sus propiedades [...] Entiendo pues este Ayuntamiento y lo entiendo tambien el pueblo todo, que no debe obstruir el camino de la Terra Nova segun pretende Gelebert, y que debe quedar espedito a estos vecinos como hasta aqui, el libre paso y transito por aquel espresado camino" (AGCM. X-774/1).

En sessió plenària celebrada per l'Ajuntament de Banyalbufar el 27 de gener de 1856 es va tractar la nova direcció que Bartomeu Gelabert havia de donar "...al camino

343

sendero que desde el torrente de Son Bausá, conduce pasando inmediato a la Terra Nova, a la Carretera nueva y punto la Era de la Bastida...”, acordant-se aprovar la nova direcció, "...pero no podrá Gelabert abrir el nuevo camino mientras no lo tenga corriente, por el terreno que al efecto lleva cedido el Sr. D. Jose Zaforteza dueño del predio Son Buñola, en cuyo caso y no antes podrá tapiar el camino viejo...” (AMB. Sign. 11/3).

Els darrers 30 metres del camí estan dins Límite de servidumbre de tránsito i dins el Límite de deslinde de la zona de dominio público marítimo terrestre. Els darrers 310 metres del camí es troben el Límite de Servidumbre de Protección dins el del terme de Banyalbufar, aprovat segons ordre ministerial de dia 15 de juny de 1999. (AMOP. Sense signatura).

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA:

- *ES CORREU DE BANYALBUFAR* (2005, núm. 0). A la secció de notícies del poble aparegué un article titulat "Camins de Banyalbufar", on es parla del tancament del camí del Rafal i es diu: "...S'ha d'exigir que els camins que van a llocs emblemàtics, com són el de Son Buñola, Ses Planes, des Correu, Sa Mola, Planícia, La Font d'es Garbell, estiguin sempre oberts..." (pàg. 36).

- LLUÍS SALVADOR D'ÀUSTRIA, Arxiduc (1999-2003), tom V. Fa referència al camí catalogat: "...El camí, fent un llarg revolt, baixa a la dreta per una valleta i llavors puja anguilejant el turó, fins que arriba a la cresta de la punta de s'Àliga, coberta de pins melis. D'aquesta manera passa per una teulera, a la qual des del fons de la vall de Banyalbufar condueix un camí empedrat, que estalvia moltes corbes. Per damunt d'aquest mateix camí hi ha també moltes dreceres, que fan sobretot les dones carregades de peix que van cap a Esporles a fi de pujar més aviat a dalt del coll...". (pàgs. 109-110). També fa referència al tram 19 del camí catalogat: "...En sortir de Buñyola deixam a la dreta un viarany i prop d'un pujol sembrat d'oliveres tombam a l'esquerra en direcció a la mar. Hom travessa un petit torrent i continua caminant llavors al llarg de la valleta per les plantacions d'oliveres, on també creixen molts garrofers. Hom ultrapassa després el torrent principal, que més enllà, entre alguns pins, desemboca a la mar ribetejat de vigoroses murtes. Tota la rodalia està aquí coberta totalment per la frondosa vegetació. El camí condueix llavors per una petita cresta, on hi ha pins, i arribam a la caseta de pescadors dels port del Canonge..."

- VIBOT, Tomàs (1999). A la seva obra dedicada a la toponímia de Son Buñyola trobam les dreceres de Can Cové, de les que diu: "Acurçaven bona part del camí que havien de recórrer les collidores i jornaleres per accedir a la possessió des del Coll de sa Bastida, ja que sinó havien de reseguir tot el traçat del camí de carro que parteix des de les barreres. El que aquests darrers consideraven i utilitzaven com a dreceres, en realitat constituï el primitiu camí empedrat que comunicava aquest coll i el poble de Banyalbufar amb la possessió (que reiteradament trobam a la documentació del segle XV i XVI com a camí de buñiola –i derivats). Les restes d'empedrat tan sols són visibles aquí a petites tirades, ja que bona part d'aquest camí s'ha envaït pel matoll i terra. De tota la resta del primitiu traçat només en resta uns pocs metres molt a prop de les cases. En canvi, la part central es va eliminar amb l'aixecament de les noves marjades". També parla de les dreceres de sa Bastida: "Eren les dreceres que assolien el coll de sa Bastida, consistents en dues tirades que sortien des de ses Teules (actual camp de futbol)", (pàg. 103). A la mateixa obra també hi trobam la Volta d'en Gelabert, de la que diu: "[...] És la corba que traçava l'antiga carretera quan passava pel costat de la teulera. Marcava l'inici de les dreceres que pujaven a sa Bastida" (pàg. 118).

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

- Mapa Militar de España formado por el Cuerpo del Estado Mayor (realitzat aproximadament entre 1913-1921). Escala 1/100.000. Apareixen aproximadament els trams 8, 13, 14, 15, 16, 17 i 18.

- *Mapa Militar de España formado por el Cuerpo del Estado Mayor del Ejército* (realitzat aproximadament al 1930-31, 2a edició). Escala 1/100.000. Apareixen aproximadament els trams 8, 13, 14, 15, 16, 17 i 18.

- INSTITUTO GEOGRÁFICO Y CATASTRAL (1957). *Mapa Nacional Topográfico Parcelario*. Escala 1/10.000. Apareixen els trams 8, 13, 14, 15, 16, 17 i 18, amb el nom de "carretera de Son Buñola".

- MASCARÓ PASARIUS, J. (1958). *Mapa General de Mallorca*. Escala 1/31.250. Apareixen aproximadament els trams 8, 13, 14, 15, 16, 17 i 18.

- SERVICIO GEOGRÁFICO DEL EJÉRCITO (1960). *Cartografía Militar de España*. Full 670-IV. Escala 1/50.000. Apareixen els trams 8, 13, 14, 15, 16, 17 i 18.

- SERVICIO GEOGRÁFICO DEL EJÉRCITO (1961). *Cartografía Militar de España*. Full 670 (Sóller). Escala 1/25.000. Apareixen els trams 8, 13, 14, 15, 16, 17 i 18.

- CONSELL GENERAL INTERINSULAR (1980). *Municipi d' Andraxt-Calvià-Estellencs*. Escala 1/10.000. Full 670 (4-1). Apareixen els trams 8 i 13.

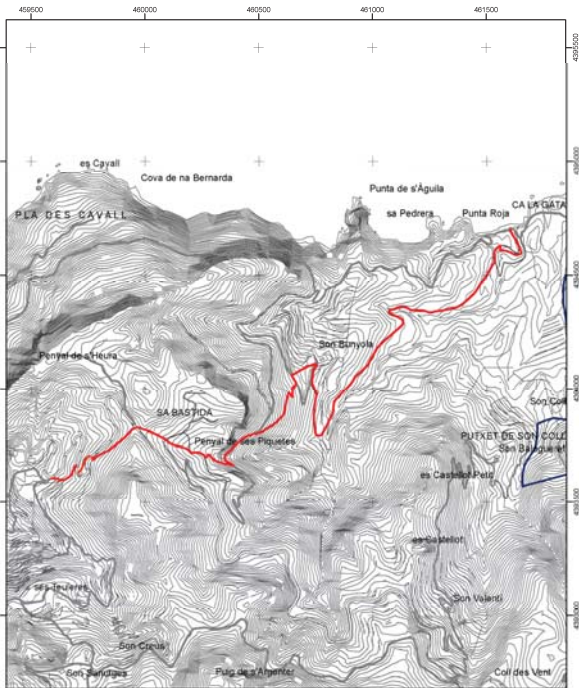
- INSTITUTO GEOGRÁFICO NACIONAL (1985) *Mapa Topográfico Nacional de España*. Escala 1/25.000. Full 670-III. Apareixen els trams 8, 13, 14, 15, 16, 17 i 18.

- CENTRO DE GESTION CATASTRAL Y COOPERACIÓN TRIBUTARIA (1993). *Banyalbufar*. Escala 1/5.000. Apareixen els trams 8, 13, 14, 15, 16, 17 i 18.

- CONSELLERIA D'OBRES PÚBLIQUES I ORDENACIÓ DEL TERRITORI, COPOT (1994). *Mapa Topográfico Balear*. Escala 1/5.000. Apareixen els trams 8, 13, 14, 15, 16, 17 i 18.

- Plànol de l'obra *Son Buñyola-Una mar de noms* (Vibot, 1999). Apareixen els trams 5, 6, 7, 8, 13, 14, 15, 16, 17 i 18.

- VV.AA. (2006). *Mapa Excursionista. Mallorca – Tramuntana Sud E-25*. Ed. Alpina. Escala 1/25.000. Apareixen els trams 8, 13, 14, 15, 16, 17 i 18.

 Consell de Mallorca Departament de Medi Ambient i Natura	
CATÀLEG DE CAMINS DEL TERME MUNICIPAL DE BANYALBUFAR	
(46) CAMÍ DE BANYALBUFAR A SA COVA	
Escala: 1:15.000 Projectió UTM Fus 31, Datum ED50	

Font base cartogràfica: Mapa Topogràfic Balear del 1991 - escala 1:50.000 del Govern de les Illes Balears

(47) CAMÍ 47

LOCALITZACIÓ

Municipi: Valldemossa
 Fulls del mapa 1:5.000: 670-2-7
 Iníci: zona urbana del port des Canonge.
 Final: terme municipal de Valldemossa.
 Longitud: 46 m

DOCUMENTACIÓ

- Deslinde del dominio público marítimo-terrestre.

SENYALITZACIÓ

- Fites
- Pintades
- Indicadors
- Panells

DELIMITACIÓ LATERAL

- Sí
- No

LIMITACIÓ DE PAS

- Sí
- No

OBSERVACIONS

- Al final del camí hi ha una barrera tancada amb pany.
- Camí d'interès excursionista Sí No

RECOMANACIONS

- Inclusió a l'Inventari de Béns Municipals
- Obertura d'un Expedient d'investigació
- Protecció per interès constructiu

TRAMS

- Tram 1

Tipologia: pista
Tipus de ferm: asfalt
Longitud: 46 m
Amplada mínima: 2,8 m
Seguiment: sense problemes
Estat: bo
Interès constructiu: Sí No
Elements constructius
 Cadena Pont Escopidors Pedres passadores
 Paret Escalons Ralletes Paretons
 Clavegueres Pujadors Gual empedrat Marges

DOCUMENTACIÓ ARXIVÍSTICA LOCALITZADA:

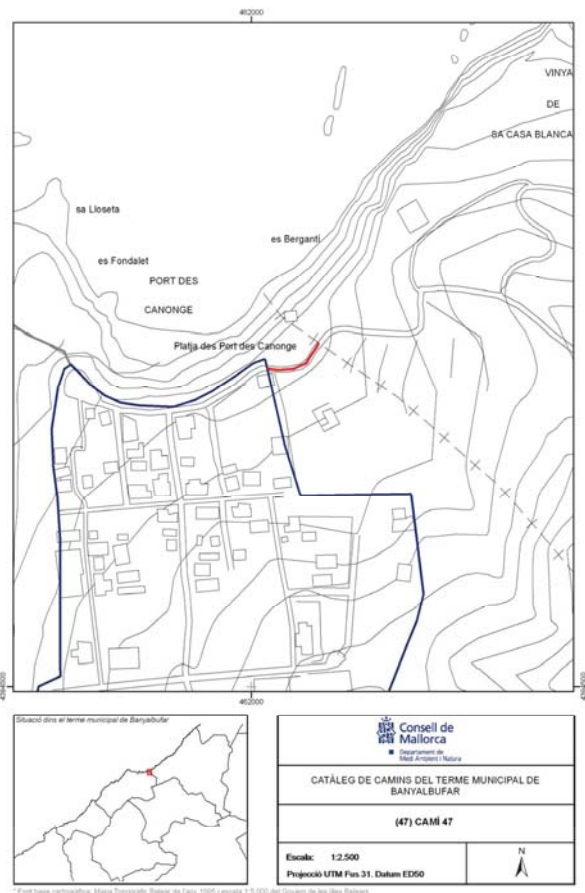
El camí està inclòs dins el *Límite de Servidumbre de Protección* dins el del terme de Banyalbufar, aprovat segons ordre ministerial de dia 15 de juny de 1999. (AMOP. Sense signatura).

DOCUMENTACIÓ BIBLIOGRÀFICA:

- LLUÍS SALVADOR D'ÀUSTRIA, Arxiduc (1999-2003), tom V. Fa referència al camí catalogat: "...El camí condueix llavors per una petita cresta, on hi ha pins, i arribam a la caseta de pescadors del port del Canonge[...]"
 Des del port des Canonge un viariàny no lluny del mar condueix al port de Valldemossa..." (pàg.107-108).
- SASTRE, J. & SASTRE, V. (2002). Fa referència al camí catalogat al seu llibre *Mallorca vora mar*. Tom I. A l'itinerari 11 (Sa Marina), on diu: "... L'Avinguda de la Mar camina paral·lela a la platja del port des Canonge. Passat el vial que comunica amb el coll d'Esporles, seguim, vorera vorera, i travessam una reixa amb barrera metàl·lica. L'asfaltat entra en una àrea de xalets dins una penida, prop de sa Casa Blanca..." (pàg.178).

CARTOGRAFIA ON APAREIX:

- MASCARÓ PASARIUS, J. (1958). *Mapa General de Mallorca*. Escala 1/31.250.
- INSTITUTO GEOGRÀFICO NACIONAL (1985) *Mapa Topogràfic Nacional de España*. Escala 1/25.000. Full 670-III.
- CONSELLERIA D'OBRES PÚBLIQUES I ORDENACIÓ DEL TERRITORI, COPOT (1994). *Mapa Topogràfic Balear*. Escala 1/5.000.
- VV.AA. (2006). *Mapa Excursionista. Mallorca – Tramuntana Sud E-25*. Ed. Alpina. Escala 1/25.000.

5. CONCLUSIONS

1- La importància i extensió de la xarxa viària del terme de Banyalbufar fa aconsellable la inclusió de la totalitat dels camins inventariats a les normes subsidiàries del municipi, per tal de preservar els usos viaris, sense perjudici de la seva titularitat.

2- La riquesa patrimonial que suposen els diferents elements que es troben a la xarxa viària del terme municipal de Banyalbufar, fa aconsellable que es preservin les característiques més significatives dels camins, empedrats, parets de tancament, amplària, etc. En aquest aspecte, és especialment recomanable la protecció dels "camins amb interès constructiu" (apartat 4.3) que es relacionen a continuació:

- (5) CAMÍ DE SON BAUÇÀ / CAMÍ DE SES TEULES
- (6) CAMÍ D'ESTELLENCS
- (8) CAMÍ VELL DES PORT DES CANONGE / CAMÍ DES PESCADORS
- (9) CAMÍ DES CORREU / CAMÍ DE SON SANUTGES / CAMÍ DE LA FONT DE LA VILA / CAMÍ DE SON ALBERTÍ
- (10) CAMÍ DES RAFAL / CAMÍ DE SA COSTA
- (18) CAMÍ ANTIC DE PLANICIA
- (22) CAMÍ DES CARRO / CAMÍ DE SA MOLA
- (23) CAMÍ NOU DE PLANICIA
- (29) CAMÍ VELL DE SON VALENTÍ
- (30) CAMÍ DE CAN FURA
- (31) PAS DE SA MOLA
- (45) CAMÍ DE CAN TIT / SA CALÇADA

3- Atesa la documentació que s'ha trobat, es pot fer una relació dels camins que apareixen explícitament com a públics o en els que l'administració ha intervingut al llarg del temps. Segons aquesta documentació i sense perjudici que l'Ajuntament consideri la necessitat de l'obertura d'un expedient d'investigació, d'acord amb l'apartat 2.1.5 d'aquest catàleg, reuneixen els requisits mínims per a ser inclosos a l'inventari de Béns Municipals de Banyalbufar (apartat 2.1.4), els següents camins:

- (1) CAMÍ DE SA PEDRA DE S'ASE
- (2) CAMÍ DE SA SÍQUIA DE BAIX
- (3) CAMÍ DE CAN PICO / CAMÍ DELS GATS
- (5) CAMÍ DE SON BAUÇÀ / CAMÍ DE SES TEULES
- (6) CAMÍ D'ESTELLENCS
- (7) CAMÍ DE BUNYOLA / CAMÍ DE SON BUNYOLA / CAMÍ DE SA VOLTA DES GENERAL
- (8) CAMÍ VELL DES PORT DES CANONGE / CAMÍ DES PESCADORS
- (9) CAMÍ DES CORREU / CAMÍ DE SON SANUTGES / CAMÍ DE LA FONT DE LA VILA / CAMÍ DE SON ALBERTÍ
- (10) CAMÍ DES RAFAL / CAMÍ DE SA COSTA
- (11) CAMÍ DE CAN GELABERT
- (12) CAMÍ DES AMORADORS
- (13) CAMÍ DES PORT DES CANONGE / CAMÍ DE SON COLL
- (14) CAMÍ DES MOLÍ / CAMÍ DE S'ERA DES FOSSAR / CAMÍ DES CÓS
- (15) CAMÍ DE SA GALERA / CAMÍ DELS HORTS
- (16) CAMÍ DES CIRERAL / CAMÍ DEL CEMENTERI
- (18) CAMÍ ANTIC DE PLANICIA

- (23) CAMÍ NOU DE PLANICIA
- (25) CAMÍ DE SA SÍQUIA DE DALT
- (26) CAMÍ DE SA MARINA / CAMÍ DE NA FERRANDA / CAMÍ DELS PESCADORS / CAMÍ DE CAN FONT
- (28) CAMÍ DE SA COVA
- (30) CAMÍ DE CAN FURA
- (32) CAMÍ DES PORT
- (38) CAMÍ DE SA TERRA NOVA / CAMÍ DE SON BUJOSETA / CAMÍ DE SON BEJUETA

4- Atesa la documentació localitzada i el treball de camp realitzat, en els següents casos existeixen indicis d'una possible titularitat pública, però la documentació no és prou aclaridora. Per aquests camins es es recomana l'obertura d'un expedient d'investigació, segons l'apartat 2.1.5 d'aquest catàleg, que reculli a més testimonis orals, no contemplats en aquest catàleg. Aquests camins són:

- (4) CAMÍ DE SA TEULERA
- (34) CAMÍ DE SA FONT DES GARBELL
- (42) CAMÍ DE SON ALBERTÍ
- (43) CAMÍ DE SA COMUNA

5- Als camins que a continuació se relacionen i que constitueixen un accés a la mar, independentment de la possibilitat d'obrir un expedient de investigació, els és d'aplicació l'article 28 de la Llei de Costes (apartat 2.1.7.)

- (1) CAMÍ DE SA PEDRA DE S'ASE
- (7) CAMÍ DE BUNYOLA / CAMÍ DE SON BUNYOLA / CAMÍ DE SA VOLTA DES GENERAL
- (12) CAMÍ DES AMORADORS
- (14) CAMÍ DES MOLÍ / CAMÍ DE S'ERA DES FOSSAR / CAMÍ DES CÓS
- (15) CAMÍ DE SA GALERA / CAMÍ DELS HORTS
- (26) CAMÍ DE SA MARINA / CAMÍ DE NA FERRANDA / CAMÍ DE CAN FONT
- (32) CAMÍ DES PORT
- (46) CAMÍ DE BANYALBUFAR A SA COVA
- (47) CAMÍ 47

